

BREVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO
GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta :*

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.

*Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio,
Busbeio, & quotquot nuper scripsere,
Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO.

AN. DOM. M. DC. XCII.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illa est.
Non parvus. Parva hac discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

Qu
nov
d. f. g.
muta
quia
ratio
sonu
operi
modo
semit

D E

GRAMMATICA, ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes,

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, *Leçtio*, non *lexio*: ab ὁρῶς, *rectus*; & λεγῶν, *scriptura*.

De Literis.

EX viginti duabus literis, quinque sunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam y Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt di-phthongi quinque: $\left\{ \begin{array}{l} a \\ au \\ æ \\ ei \\ eu \end{array} \right\}$ ut $\left\{ \begin{array}{l} Musæ \\ Audio \\ Cælum \\ Hei \\ Euge. \end{array} \right\}$ Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt ² mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t*.

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z*

Quæ, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse literæ novemdecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, lod, l, m, n, p, r, s, t, Van.* 1 Non verum est quod aiunt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem; nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit: sed vera appellationis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus fit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ operi pronunciari nequeunt: ac linguam crispando, efflandoque^r quodammodo efformaveris; sibilum edendo *s* extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

1 Literarum numerus non rectè à Grammaticis statuitur; cum *c, q, &* etiam *k*, eadem sint litera: & *h*, non magis litera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* specie non differat ab *u*: & *x*, & *z*, non litera sint unica, sed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* consonæ male eadem censentur literæ ac *i* & *u* vocales, cum totâ naturâ differant.

¹ Liquida est quæ post mutam in eadem syllabâ posita liquecit, hoc est, vim producendi syllabam amittit. Ex his *m* & *n* non nisi in Græcis dictionibus

liquefunt.

Etiâ si la-

lius vocem

liquidæ su-

mas, *s* & *v*

consonum

is accensere

possis; nam *s*

in fine vocis

apud anti-

quos lique-

scit; ut, *sal-*

cibu pro *sal-*

cibus: & *v*

consonum si

præcesserit

g, *q*, vel *s*, ut

lingua, *lin-*

quo, *suadeo*.

Itaque &

corripitur

prior in *a-*

qua, *equus*,

sequor; alte-

ra in *siliqua*,

aliquis, &c.

ut, ² *x* po-

nitur pro *es*,

ut *dux* pro

dues, unde

ducis in ge-

nitivo: nec-

non pro *gs*

ut, *rex* pro *regis*,

unde *regis* in genitivo. ² autem ponitur pro

d, ut *zephyrus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciar

ri debet. ³ Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus*, *Cu-*

ronianus. A majusculâ etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam po-

nuntur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac digni-

tatum, ut *Rhetorica*, *Astrologia*, &c. uti & Fectorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter

dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in

carmine à majuscula inchoant. ⁴ Majuscula *K*. significat *Kæso*. *M*. *Manius*. *N*.

Numerius. *C*. *Cnaus*. *Ti* *Tiberius*. *Mam*. *Mamercus*. *Ser*. *Servius*. *Tul*. *Tullus*. *V*. *G*.

Urbs condita. *S*. *C*. *Senat*. *Consul*. *Col*. *Consul*. *Coff*. *Consules*. *H*. *S*. *Seffertius*, &c.

Ex quibus quatuor vocantur etiam ¹ liquidæ; *l*, *m*, *n*, *r*, *S* verò suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit. ² *X* & *Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *f* & *v*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut, *Juno*, *Jovis*, *voluntas*, *vultus*.

K, *y*, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur. *H*, proprè quidem litera non est, sed aspirationis nota: Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, *hamus*, *hebenus*, *hiatus*, *homo*, *humus*, *hymnus*: consonantibus verò nullis: rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, { *trisyf* } { *Hieronymus*, { *pentasyf* }
Hiacchus, { *laba* : } { *Hieremias*, { *laba*.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur; ut, *Charus*, *charitas*, *pulcher*, *pulchritudo*.

Bisariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ; ut, *Deum time*, *Regem honora*: & ³ propria nomina; ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones dipthongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino, vel signari debent: ut *Musæ præsumt*, vel *Musc præsumt*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut, <	A. Aulus.	>	P. C. Patres conscripti.
	C. Caius.		Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
	D. Decius.		R. P. Respublica.
	G. Gaius.		Sp. Spurius.
	L. Lucius.		Sex. Sextus. [Romanus.
	M. Marcus.		S. P. Q. R. Senatus, Populusque
	P. Publius.		T. Titus.
	P. R. Populus		T. C. Tua Clementia. Et 4 ejus
	Romanus.		generis infinita.

non pro *gs* ut, *rex* pro *regis*, unde *regis* in genitivo. ² autem ponitur pro *d*, ut *zephyrus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciarri debet. ³ Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus*, *Cu-*
ronianus. A majusculâ etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica*, *Astrologia*, &c. uti & Fectorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in carmine à majuscula inchoant. ⁴ Majuscula *K*. significat *Kæso*. *M*. *Manius*. *N*. *Numerius*. *C*. *Cnaus*. *Ti* *Tiberius*. *Mam*. *Mamercus*. *Ser*. *Servius*. *Tul*. *Tullus*. *V*. *G*. *Urbs* condita. *S*. *C*. *Senat*. *Consul*. *Col*. *Consul*. *Coff*. *Consules*. *H*. *S*. *Seffertius*, &c.

In numeris vero significant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Estè scripturo discendum est imprimis, ¹ syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *h* vocali sequenti adhæret; ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

st	ut	Do-ctus.	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus.	gn		I-gnis.
ps	ut	Scri-psit.	st	ut	Ve-ster.
		Sum-psit.			Magi-ster.
sc	ut	Pi-scis.			
		Di-sco.	xi	ut	An-xius.
tn	ut	Æ-tna.			Di-xi, & similia.

Inter *m* & *n* non interferitur *p*. Malè igitur pingetur Sompnus, pro somnus: Columnna, pro columna.

Post *3 x* non scribitur *s*: ut Excribo, excelvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est.

ut.	{	Occurro,	} potiùs quàm	{	Obcurro,
	{	Officio,			Obficio,
	{	Aufero,			Abfero,
Et contrà :	{	Abstineo,	} non autem	{	Austineo,
	{	Obtineo,			Ottineo,
	{	Obrepro,			Orrepro,

A-dmetus, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *na-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-pius*, sb. ut *Le-sbia*, sm. ut *Co-smus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *re-squa*, tl. ut *A-tlas*, tm. ut *La-tinus*. 2 Rectè dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*, incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-quentum*. Item, *do-ctrina*. Quia *do*, syllabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut *in-ers*, *ab-strusus*, *propter-ca*, &c. Parratio in aliis compositis, ut *oluf-atrum*, *er-enim*, &c. 3 Veteres post *x* scribunt *s*: quem morem sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

¹ De re-
sta syllaba-
rum disjun-
tione se-
quentes ob-
serventur
regulæ. 1.
consona in-
ter duas vo-
cales perti-
net ad po-
steriorem;
ut, *a-mor*,
le-go. 2 Si
consonans
geminetur,
prior ad
priorem,
posterior ad
posteriorem
pertinet; ut,
an-nus,
flam-ma. 3
Consonan-
tes quæ ini-
tio non pos-
sunt sociari,
nec in me-
dio conju-
guntur, ut
arduus, *por-
cus*. 4 Con-
sonæ, quæ
conjugi
possunt ini-
tio vocis,
etiam in
medio con-
nectuntur;
ut, præterea
quæ in tex-
tu descri-
buntur, cm.
ut *Pyra-emon*
cn. ut *re-
ena*. dm. ut

Cum de
vitiis lo-

quendi ni-
hil notare
libuerit non
alienum, fo-
re duxi alia
nonnulla ad
Orthogr-
phiam spe-
ctantia hoc
loco appo-
nere, & syl-
lam vocum
exhibere, in
quibus vera
scribendi
ratio ex vet.
monumen-
tis, vel ori-

Arque hujus rei gratia, etiam consonantes in com-
positione aliquando interferuntur: ut, Redamo, re-
deo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

O rthographia affinis est Orthoëpia, hoc est, emen-
date recteque loquendi ratio: ab ὀρθός, rectus;
ὅρμη, verbum.

hic in primis curandum est, ut præceptores tenera
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent,
nè vel continua linguæ volubilitate ita sermonem
præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit ora-
tionem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces
longa inspiratione consilecant, ructu, risu, singultu,
screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt quæ ab iis

probatur.
Aerius &
atherius, per
ante us,
probat Al-
ius; & pro
eo præter
vet. aliquot
codices est
Græcorum
mos. Sed nec
per e dam-
nari debet,
quod hæc
scribendi
ratio subni-
xa sit cum
aliis lib. vet.
tum analo-
giâ; quomo-
do per e La-
tini scri-
bunt igneus,
flammeus,
&c. *Arceffo*

vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur;
cujusmodi sunt Ioracismus, Lambdacismus, Ischnotes,
Traulismus, Plateasmus, & similia.

Ioracismus dicitur, quando (I) litera pleniore so-
no & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex
nostratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose so-
nat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur; nempe
quòd hanc literam pinguius justo pronunciet, dum

pro { Multus, } auditur { Moultus.
 { Mollis, } { Moolis.
 { Falsus, } { Faulsus.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties
syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quàm
par est; ut cum

pro { Nunc, } proferimus { Nync.
 { Tunc, } { Tync.
 { Aliquis, } { Eliquis.
 { Alius, } { Elius.

pro uco, non accerso. *Artus* probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò ar-
chus, nempe discriminis causâ. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris no-
te Codd. *Benivusius*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione e, in i,
mutetur. *Blatero* non *Blæfero*. *Bracchium* duplici ce est in vet. lib. atque id
præfert *Ailius*. In aliis tamen *Brachium*; & *Gracè* est *Bexxæon*. *Bucina*, non
bucchina. *Castus* & *æstus* multi confundunt sed perperam. *Cæstus* enim balteus
Veneris; *Castus*, arma pugilum. Cætera requirit Origo; sed cætera probant
vet. lib. *Causa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cacidi*. *Cera*, non *cara*. *Cæpi* pro
æcepogæpi, non *cepi*. *Convicium*, non *convitium*. *Culcita*, non ut vulgò *culcitra*.
Ethien, non *Æthica*. *Exsilio*, *exsulo*, *exsilo*, *exsupero*, *exsurgo*, similiaque cum

Fecundus

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, *Canit*, pro *canit*: *Tututullius*, pro *Tullius*.

Huic vitio, ut fœdissimo, ita & periculossimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis inter se cœuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

— *postquam discordia tetra*

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam virili loqui nitimur: ut cùm

pro	{	Montes, Fontes, Pontes,	}	Efferimus	{	Mountes. Fountes. Pountes.
-----	---	-------------------------------	---	-----------	---	----------------------------------

Ut etiam pro	{	Ergo, Sperma, Perago,	}	efferimus	{	Argo. Sparma. Parago.
--------------	---	-----------------------------	---	-----------	---	-----------------------------

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro *V* consonante. sonant *F*; & e contra *V*, pro *F*:

Ut	{	Folo, Fis, Folui, Felle,	}	pro	{	Volo. Vis. Volui. Velle.
----	---	-----------------------------------	---	-----	---	-----------------------------------

Et rursum	{	Vero, Vers, Verre,	}	pro	{	Fero. Fers. Ferre.
-----------	---	--------------------------	---	-----	---	--------------------------

S'verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro	{	Læsus, Visus, Risus,	}	pronunciantes	{	Læzus. Vizus. Rizus.
-----	---	----------------------------	---	---------------	---	----------------------------

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius enunciari volunt; Malè ergò,

Fecundus, felix, femina, fenus, fetus, & horum derivata merâ vocali fere invenias in vet. Codd. *Monumentum* non *monimentum*. Ne scribendum pro *na*. *Opperior* pro *expeçto*, non *operior*. *Parcimonia*, non *parsimonia*. *Patricius*, non *Patritius*. *Pana*, non *pana*. *Pomarium* exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri vet. lib. *Pradium*, non *pradium*. *Quatuor*, non *quattuor*, *Sapes*, *sapio*, & *sepimentum*, vet. lib. probant, non ut vulgo cum merâ vocali. *Sexcenx* & *sexcenx* male confunduntur. *Sidus*, non *sydus*, *Silva*, non *stlva*. *Solemne*, non *solenne*. *Sulfur*, non *fulphur*. *Subcissa*, non *succissa*. *Tofus*, non *tophus*. *Sumtus*, non *sumptus*; *eratum*, non *emptum*, in quibus & similibus p omittitur in vet. Codd. &c.

pro	{	Homo,	}	efferimus	{	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Umus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisma,				Crisma.
		Chremes,				Cremes.
		Thus,				Tus.
	{	Diphthongus,			{	Diphthongus.
		Sphæra,				Spæra.

Fæde quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant;

ut, { Amath, } pro { Amat,
 { Caputh, } { Caput,
 { Aputh, } { Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentæ emendanda relinquimus.

De Sententiarum punctis.

1 Disting-
guendi ra-
tio vulgo
refertur ad
Orthogra-
phiam, cum
ad syntaxin
potius per-
tineat. Nec
enimin ora-
tione solum
structura,
vel ordo;
sed etiam
distinctio
attenditur.

2 Ita hodie
distingui-
mus, sed
antiquiori-
bus, pun-
ctum posi-
tum ad

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura re-
ctè distinguenda consistere videtur: Proinde de
clausularum 1 distinctionibus paucula annotasse non
fuerit supervacaneum.

Puncta ergò, sive notæ, quibus in scribendo utun-
tur eruditi, Latinis dicuntur, 2 Subdistinctio, Media
distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Com-
ma, Colon, Periodus.

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu po-
tius respirandi locus; utpote quâ pronuntiationis
terminus, sensu manente, ità suspenditur, ut quod
sequitur continuò succedere debeat. Notatur autem
puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.

3 Hæc item notâ distinguuntur orationum singulæ
partes: ut,

imam literam notabat comma, quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad me-
diam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat
periodum. 3 Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, ver-
bis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari,*
orare, manere. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius
commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces:
quemadmodum in illo *Ciceronis* loco. *Summa quidem auctoritate Philosophi,*
severe sane, atque h. n. esse, hæc tria genera confusa, cogitatione distinguunt. Ubi
comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod
proxime sequitur.

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes;*
Græculus esuriens in cælum, jufferis, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notaturque duobus punctis sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auditibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

*Dic mihi musa virum, captæ post tempora Trojæ,
 Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*¹

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

² Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

— *Princeps (quia bella minantur
 Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? 2

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter; lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab *ἔτυμος*, verus, & *λόγος*, sermo.

¹ *sacra, prophana.* ² Ea utuntur perperam qui parenthesi includunt hujusmodi verba, ut *arbitror, ut intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur [!] ut, *O curas hominum!* * Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon* pro *egone*. Idque aliquando consona sequente, ut *Ten* pro *cirratorum*. Pers. Diæresis nota sunt puncta duo literæ imposita. Utimur ea differentię causa, ne pro *aëra* legatur *ara*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proxime ad compositorum naturam accedant. Nota ejus est (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

1 Triplici huic distinctioni additur à multis semicolon: quæ est nota respirationis paulo majoris quam in commate, sed minoris quam in collo: ac notatur puncto cum commate subiecto, hoc pacto, (;) Magnus usus est in distinguendis nominibus contrariis & variis partitionibus: ut, *Trophia, aliena; publica, privata.*

Grammaticæ has octo re-
vocare ad
classes qua-
tuor ; duas
principes,
Nominis &
Verbi : duas
his fervien-
tes, Adver-
bii & Con-
junctionis.
Ita Prono-
men accen-
sebitur no-
mini pro
quo poni-
tur; uti &
Participium,
quod extra
structuram,
quâ conve-
nit cum ver-
bo, non alie-
ter differt à
Nominibus
adjectivis,
quam quia
tempus si-
gnificet. Sub
Adverbiis
autem com-
prehendun-
tur, tum
Prepositio-
nes; tum
etiam, uti
apud Græ-
cos fit, In-
terjectione-
nes. 2. Pri-
mario scilicet, quomo-
do distin-
guatur à

Nomen est pars Orationis, quæ 2 rem significat
sine ulla temporis aut personæ 3 differentia.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam
significationem exprimendam.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamisis.*

Proprii nominis 4 tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentię causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod suum est cuique : ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat : ut *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex : Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem
significat : ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarē significat: ut *Gradivus Marti. Quirinus Romulo.*

Prænomine, quod primario nomen respicit, secundario vero rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora; præsens, novus*; Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu presentis; ut in *amo, amans*; seu præteriti; ut *amavi, amatus*; seu futuri; ut *amabo, amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adiunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander, &c.* at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. *Praenomen* erat cuiusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & *mulieres*

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem:

Species, Figura, Numerus, Casus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pæsus, grex,*

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Partitivum, quod significat vel multa singulativè: ut,

Quisque, unusquisque, uterque, neuter: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

mulieres, contra ac nonnullis visum est, *Prænomena* habebant. Fere autem nomen Gentilitium est, eoque omnibus convenit, qui ejusdem sunt gentis. *Cognomen* autem est quod nomini Gentilitio postponitur; estque familiæ nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuisse arbitrantur. Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuisse certissimum est, ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen sequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici posse; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere usurpari. Nam occurrit apud *Ovidium*, & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejicit *Probus*, Grammaticus, ut antiquus, ita probatissimus.

Derivativa,

* Genus proprie est discrimen nominis secundum sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturæ; sed etiam grammaticæ, seu ratione similis structuræ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexus notam: cuiusmodi nota est quod recipiat hæc;

hæc vel hoc & illa perpetua est, quod masculina more masculinorum, feminina more femininarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adiectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicœnum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia, sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subiectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglicus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quam suæ familiæ persona derivatur;

ut, { *Æacides, filius vel nepos Æaci.*

{ *Nerine, filia vel neptis Nerei.*

{ *Latoides, filius Latonæ.*

{ *Menelaïs, uxor Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale: ut *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

D E F I G U R A.

Figura est aut simplex; ut, *Iustus*: aut composita; ut, *injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis*.

D E N U M E R O.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*: Pluralis de pluribus; ut, *Patres*.

D E C A S U.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quampiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum

stru
inde
Qui
mas
tam
num
tant
men
quia
non

comprehenderunt : ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit : ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E *.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem : Masculinum, cujus nota est *Hic* : femininum, *Hæc* : neutrum, *Hoc* : commune, *Hic & hæc* : commune trium, *Hic, hæc, & hoc* : dubium, *Hic vel hæc* : Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur : ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur ; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est quidem generis sunt, differentia : quòd ubi semel communis generis nomini sed non sine adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de discrimine eadem reloquenti, mutare genus adjectivi : ut si dixeris, *Durus parens*, aut, *Canis facta* ; quamdiu de eisdem genere ponuntur : ipsi individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem factum*. At verò, discreto, pro dubij generis substituto posito, etiamsi adjectivum maribus in masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem masculino, re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu pro feminis mutare genus adjectivi : ut si dixeris *Durum corticem*, in feminino poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. usurpantur. At hoc discrimen

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi cum plane sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi accidentale sunt, quos *Gul. Lilio* Anglo acceptos referre debes. sit ; (quippe Grammatici

structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censi debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod, significatione licet communia, structurâ tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structurâ semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quod utrumque sexum includant ; nam illud discrimen accidentale est : Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant ; quia cum animantia plerumque domestica non essent, sexus facile distingui non poterat.

Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut simili,) ut *vir*, *Consul*, *Pretor*, & similia.

[Quædam tamen nomina, licet viros signent, tantum in muliebri usurpantur; ut, *opera*, *custodia*, *copie*, *vigilia*, *excubia*, *cura*, nimirum quia primo & proprie actionem significanc, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato genere propriæ significationis. Ob eandem

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, ¹ mascula dicæ: *Ut sunt Divorum; Mars, Bacchus, Appollo: virorum; Cato, Virgilius: 2 Fluviorum; Ut, Tiberis, Orontes: 3 Mensium; ut, October: 4 ventorum, ut Libs, Notus, Austers.*

De Femininis.

Propriæ femineum referentia nomina sexum, ⁶ Femineo generi tribuuntur: sive *Dearum* *Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis: 7 Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis: Insule item nomen; ceu Creta, Britannia, Cyprus.*

Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista *Mascula; Sulmo, Agragas: quædam neutralia; ut, Argos, Tybur, Prænestæ: & genus Anxur quod dat utrumque.*

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt ⁸ muliebria; ut, *alnus, Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster 9: Et sunt neutra, filer, suber, 10 thus, robur, acerque.*

¹¹ Epicæna.

Sunt etiam volucrum; ceu, *passer, hirundo: ferarum; Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut, osirea, cetus, Diæta epicæna: quibus vox ipsa genus feret aptum. Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum, Omne quod exit in um 12, seu Græcum, sive Latinum, Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.*

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur, Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

causam, *scorum, mancipium, prostibulum* neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in *a*, ut *advena, indigena, & similia*; quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum æque iis sexus insit ac homini. ² Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpantur; id per syllepsin fit, quia respicitur nomen commune *fluvius*, vel *annus*. ³ Mensium nomina sunt adjectiva substantivæ usurpata, ac subauditur *mensis*; quod & interdum exprimitur. ⁴ In nominibus ventorum respicitur vox generalis *ventus*. ⁵ Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluvii dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes *asini*, & quæ eo componuntur, & derivantur; exceptâ *nuncia*, quæ dicitur ab unâ (sup. parte) quasi unica: In reliquis respici videtur *nummus*. ⁶ Item appellativa quæ solis mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *maser, soror, &c.* ⁷ Nomina urbium, regionum, & insularum sequuntur potius genus terminatio-

del
in
9
10
quæ
der
13
pie
mal
sign
colic
sing
serp
qui
27
pro

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *ceu, caro carnis,*
Capra caprae, nubes nubis, genus est muliebre.

Quoniam LILIU S noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes, labis; pestes pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula ¹³ nomina in à dicuntur multa virorum:
Ut scriba, affecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundit in as & in es; & ab illis quot per ¹⁴ a sunt:

Ut, satrapas, satrapa; athletes, athleta. Leguntur

Mascula item, ¹⁵ verres, ¹⁶ natalis, ¹⁷ aqualis: ¹⁸ ab asse

Nata, ut centussis: conjunge lienis & orbis,

¹⁹ Callis, ²⁰ caulis, follis, collis, mensis, & ensis,

Fustis, ²¹ funis, panis, penis, ²² crinis, & ignis,

²³ Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,

Et vermis, vectis, postis; societur & axis ²⁴.

Mascula in er, *ceu venter: in os, vel us; ut logos, annus.*

tionis quod si adjectivum adsciuntur terminationi adversum, id fit per syllepsin, & respicitur urbs, regio, terra, vel simile. 8 Arborum etiam genus proprie ex terminatione estimari

Feminina non crescentia.

Feminei generis sunt, ²⁵ mater, humus, domus, ²⁶ alius, ²⁷ colus, & quartæ pro fructu ficus, ²⁸ acusque,

debet: figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminino nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune arbor. 9 Dumus etiam masculinum est. Rubus dubium est, sed sæpius masculinum. 10 Thus, pro arbore, cujus generis sit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De Epicænis vide Annor. in pag. præcedentem. 12 Viz. omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione. 13 Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14 Nonnulla tamen excipienda sunt, ut charta, &c. 15 Masculinum ex significatione. 16 Semper masculinum, etsi dies sit dubium. 17 intelligitur urceus. 18 Masculina ex significatione. 19 Livio femininum. 20 Item colis, idem quod caulis, unde coliculus. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 Vix reperitur in singulari. 24 Adde amnis, nunc semper masc. Mugilis, acinacis, cenchris pro serpente; nam avis est femininum. 25 Femininum ex significatione. 26 Antiquis masculinum, quos imitatur Erasmus, contra bonorum Autorum fidem. 27 Reperitur etiam in masculino. 28 Pro pisce masculinum est, & secundæ, pro Paka ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis. Parti-

¹ *Nurus*, *Porticus*, atque *tribus*, ¹ *socrus*, *nurus*, & *manus*, ² *idus*,
anus, *socrus*, *Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi.*
feminina *His jungas* *os* *in us* *vertentia Græca*; *papyrus*,
sunt per re- *Antidotus*, *costus*, ³ *diphthongus*, *byssus*, *abyssus*,
gulam se- *Crystallus*, *synodus*, *sapphirus*, ⁴ *eremus*, & *Arctus*,
cundam ge- *Cum* ⁵ *multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.*
neralem

propriorum

² *Idus* est

nomen plu-

rale. ³ *Re-*

spicitur syl-

laba. ⁴ *Re-*

spicitur ter-

ra. ⁵ *Viz.*

Biblus, *ba-*

lanus, *carba-*

sus, *diamet-*

rus, *meibo-*

dus, *exodus*,

periodus, *dia-*

lectus, *nar-*

dus, *hyssopus*,

&c. quæ

plerumque

servant ge-

nus suæ ori-

ginis. *Ex*

nomini-

bus *Græco-lati-*

nis gemma-

rum in us,

alia mascu-

lina sunt,

alia femini-

na, quia

Græce

ἀνδρῶς,

nomen com-

mune, &

Latine ali-

quando la-

pis, aliquan-

do gemma

respicit ur.

Masculina sunt

beryllus, opalus,

smaragdus, &c.

feminina, Chrysolithus,

Chrysoprasi-

us, topazius, &c.

⁶ *Neuris* non crescentibus accensenda sunt,

Hebræa Pascha,

mauna, item chaos, melos, epos.

⁷ *Sic nepenthes, panaces, solacophantus,*

& similia Græca.

⁸ *In neutro usitatus.*

⁹ *Talpa & dama semper femi-*

nina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio.

¹⁰ *Usitatus in*

feminino, unde canalicula.

¹¹ *Acyon, unde Halcyones, femininum est.*

¹² *Refus*

femininum est.

¹³ *Penus & specus*

tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præ-

terquam in Nom. Accus. & Voc.

¹⁴ *Olim femininum, nunc semper masculi-*

num.

¹⁵ *Usitatus in masculino.*

¹⁶ *Usitatus in feminino.*

¹⁷ *Semel tantum*

occurrit in masculino, apud Tibullum.

¹⁸ *Usitatus in masculino.*

¹⁹ *Sæpius*

masculi-

6 Neutra uon crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete.

Et quot in On, vel in um fiunt; ut barbiton, ovum.

Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes.

Et virtus, pelagus: neutrum modo, mas modo,

⁸ *vulgus.*

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt ⁹ *talpa, & dama,*

¹⁰ *canalis,*

¹¹ *Halcyonis, finis, chinis,*

¹² *restis, penus, amnis,*

¹³ *Pampinus, & corbis,*

¹⁴ *linter, torquis, specus, anguis,*

¹⁵ *Pro morbo*

¹⁶ *ficus fici dans, atque phaselus,*

¹⁷ *Lecythus, ac atomus, grossus,*

¹⁸ *pharus, & paradysus,*

&c. quæ

plerumque

servant ge-

nus suæ ori-

ginis. *Ex*

nomini-

bus *Græco-lati-*

nis gemma-

rum in us,

alia mascu-

lina sunt,

alia femini-

na, quia

Græce

ἀνδρῶς,

nomen com-

mune, &

Latine ali-

quando la-

pis, aliquan-

do gemma

respicit ur.

Masculina sunt

beryllus, opalus, smaragdus, &c.

feminina, Chrysolithus, Chrysoprasi-

us, topazius, &c.

⁶ *Neuris* non crescentibus accensenda sunt,

Hebræa Pascha,

mauna, item chaos, melos, epos.

⁷ *Sic nepenthes, panaces, solacophantus,*

& similia Græca.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a, commune duorum est;

Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monstrat

A venio: adde senex, auriga, & verna, sedalis,

Vates, extorris, patruelis, perque duellus,

Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi

Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,

Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi

crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis,

præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-

nia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia

masculi-

C			Halec, halécis.
In	ut		Delphin, } inis.
An			Titan, } anis.
Ans	ut		Infans, } antis.
			Quadrans. }
Eus			Continens, } entis.
	ut		Triens, }
Uns			Decuns, decuncis,

In *er* longum, quæ Græcis per *sp* scribuntur; ut, Character, Crater, Itater, foter, éris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

Inx	ut		Syrinx, ingis.
Anx			Phalanx, angis.
Unx	ut		Deunx, } uncis,
			Septunx, }
Ons	ut		Effrons, } ontis.
			Bifrons, }
Lors	ut		Cohors, } ortis.
			Confors, }

Præterea in *o* Latina, quæ *onis* & *énis* habent in genitivo: ut, lectio, ligo, spado, ónis; Anio, énis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ónis.

In *al* neutra; ut, Vestigal, animal, ális. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *énis* habent in genitivo: ut, Lién, Siren, énis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *o* Græca, quæ retinent *o* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ónis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ónis, & ónis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, áris: præter Jubar, nectar, áris; hepar, hepátis.

In *or* Latina: ut, amor, timor, uxor, óris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant:

masculinum. 20 Ficus pro morbo est masculinum & secundæ declinationis. 21 Pro *siliqua* semper masculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Usitatus in feminino. 24 Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Hoc occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: sed usitatus masculinum. 26 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera masculina tantum sunt: nimirum significatio- ne tantum, non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

1 *Usta-*
tius mascu-
linum; at
aliquando
neutrum in
singul pro
condimen-
to. 2 Ex
nominibus
in hac re-
gula con-
tentis, *Car,*
Ser, *uir,* *uas,*
mas, *Cres,*
pras, *Tros;*
Thrax, *rex,*
Phryx, *A-*
catnan, *He-*
ros, *Gigas,*
Garamos,
Samnis, ma-
sculina sunt
per regulam
gener. pro-
priorum. 3
As, & *Bes,*
Mas. ex si-
gnificatio-
ne. 4 Olim
femininum.
5 *Glis,* *gli-*
zis, & *glis,*
glissu, bar-
bara sunt.
6 Cum in
feminino u-
surpatur,
respicitur
femina. 7
Dubitari
potest an
seps, aliâ si-
gnificatione
sit Latinum,
quia obli-
qui *sepe* &

sepius, quibus usus *Maro* à recto *sepes* deduci possunt, quod & ipsum oc-
currit in recto singulari apud *Virgilium*. 8 Olim & muliebre. 9 Sic *Atta-*
gen, *hymen,* *aon,* *paan,* *lien*. 10 Sic, *unio,* *pugio,* *barpa,* *o,* *mucro,* *scipio,* *ti-*
tio, *ligo,* *vespertilio,* *scorpio,* &c. *Arrhabo* Varroni femininum est, *Plauto,* *Gellio*,
masc. ut & Græcis. 11 Excipe *cor,* *dos,* *eos*. 12 Intelligitur *amnis*. 13 Ma-
sculinum per *syllapsin*, sive *porcellis*, sive *arietibus* proprie competat. 14 In-
telligitur *Sol*. 15 Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens*,
vel quia subauditur *ligo*: pro ove femininum est, sed tum intelligitur *ovis*;
de *verre* rursus masculinum est. 16 Adde *acinaces*. 17 Composita ab asse
masculina sunt ex significatione: aliud autem est *femis*, aliud, *femis* *fis*, *se-*
mi

ut, *Arbor,* *marmor,* *æquor,* *ador,* *robor,* *Græc. oris*. Et
Græca quoque nonnulla: ut, *Rhetor,* *Hæctor,* *Nestor*,
Stentor, *Græc. oris*.

In *as* Latina: ut, *Majestas,* *lenitas,* *humilitas,* *hu-*
manitas, *Græc. atis*. Excipe, *Anas,* *anâris*; & Cræca
quædam: ut, *Lampas,* *monas,* *trias,* *decas,* *adis*.

In *es* Latina aliquot: ut, *Quies,* *magnes,* *locuples*,
êris; *Merces,* *hæres,* *cohæres,* *êdis*.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, *Lebes,* *ta-*
pes, *Dares,* *Chremes,* *êtis*.

In *is* quæ faciunt *itis*, *inis*, & *îdis* in genitivo:
ut, *Samnis,* *Quiris,* *itis*; *Salamis,* *Trachis,* *inis*; *Pso-*
phis, *Crenis,* *îdis*: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, *Custos,* *ôdis*: *Nepos,* *ôtis*. Præter
Compos, *impos,* *ôris*.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut,
Heros, *Minos,* *ôis*. *Rhinoceros,* *ægoceros,* *ôris*.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in *ûtis*,
ûdis, *ûris*, *untis*: ut, *Salus,* *palus,* *tellus,* *Opus*. Præ-
ter unam vocem, *Pecus* *pecûdis*.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut,
Sanctius, *probius,* *melius,* *pejus,* *ôris*.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut *Limax,* *fornax*,
thorax, *Phæax,* *audax,* *bibax,* *âcis*.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut,
Abax, *storax,* *styrax,* *sinilax,* *colax,* *corax,* *dropax,* *Phar-*
nax, *Candax,* *âcis*; *Syphax*, tamen variat *âcis*, & *âcis*.

In *ex* paucula quædam. ut, *Vervex,* *êcis*, *Vibex,* *îcis*,
Exlex, *êgis*; *Alex,* *alêcis*.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, *Lodix,* *redix,* *cornix,* *spa-*
dix, *felix,* *phœnix,* *perdix,* *coturnix,* *Græc. îcis*. Et verba-
lia omnia in *trix*: ut *Victrix,* *nutrix,* *motrix,* *lotrix*,
Græc. îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, *Celox,* *velox,* *ôcis*.
Præter *Cappadox,* *ôcis*; *Allabrox,* *ôgis*; & quædam
alia.

In *yx*; ut Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut, bombyx, bomb ŷcis: Bebryx autem variat Bebrŷcis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops, cōnops, Cecropsōpis. Reliqua in *ops* ad tertium regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, solren, splen, Car, Ser, vir, vas, radis, 3as, mas, Bes, Cres, præ, d, pes, 5 glis gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, d, Tros, 6 mus, dens, mons, pons, simul d, fons,
7 Seps, pro serpente, grips, Thrax, rex 8 grex gregis, d, Phryx,
 Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, *Acarnan,*
Lichen, d, delphin 9: d, in o signantia corpus;
 Ut *leo, curculio; sic senio, ternio, sermo 10.*

Mascula in *er, or, 10: 11: 12: 13: 14: 15: 16: 17: 18: 19:*
Sic 12: torrens, 13: nefrens, 14: oriens, cum pluribus in dens:
Quale 15: bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamus, Garamasque, tapesque:
Atque lebes, Cures, magnes, 16: unumque meridi-
es nomen quintæ: d, quæ componuntur ab affe,
Ut dodran, 17: semis: jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, d, Mascula ver rex,
Phoenix, d, bombyx pro vermiculo. 18: Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor 19.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia d, hæc monosyllaba nomina, *mel, fel,*
Lac, far, ver, cor, æs, vas, vasis, os, offis, d, oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba, in ar que,
Ut, Capital, laquear. Neutrum 20: hanc d, muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc *21: Python, 22: scrobs, 23: serpens, 24: bubo,*
25: rudens, 26: grus,

27: Perdix, 28: lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis d, calx:
Adde 29: dies numero tantum mas esto secundo.

masculinum est. Nec contra nos facit Tibulli locus, ubi occurrit cum adjectivo feminino, nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut Calepino placet) *Pythionissa*, sed urbis; quæ postea *Delphi* dicta. *22: Sapius* masculinum. *23: Natura* est adjectivum, ac genere utroque usurpatur, quia intelligitur *anguis*, quod est commune; In feminino etiam *bestia* intelligi possit. *24: Haud facile* alibi reperitur in feminino quam uno *Virgili* loco. *25: Plautus* femininum est, at *Caesullo, Virgil. Ovid.* aliisque masculinum; quos verisimile est respexisse ad *funem*. *26: Sapius* femininum. *27: Commune* Græcis, sed Latinis usitatus femininum. *28: Rarum* est in masculino, & fortasse apud *Horatium* unice occurrit. *29: Plurali* in feminino reperitur apud *Cicaronem*.

mis enim non quasi semias, sed contractum ex *ἡμισιος*; quippe generatim convenit cuiusq; rei dimidio: & vel indeclinabile est, vel casus cæteros mutatur à *semissis*. 18

Adde *spadix, volvox; esox, vibex;* quod tamen *Persio* fem. est. Adde *salar*, etiam mascul. 19
 Feminina sunt ex significatione. 20
Halec male confunditur cum *balex*, quorum illud neutrum, hoc femininum est. 21
Python pro serpente quem *Apollo* interemit, tantum

Communia ⁊ acutè crescentia.

1 Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexu discreto, sunt communis generis, & pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpantur; ut hic & hæc *dux, &c.* Sed distinguere debent ab iis quæ significatione tantum, non autem constructione, communia sunt; ut masculina, *fur, exul, homo*; feminina, *pro'es, soboles*; neutra, *animal, mancipium*; & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis, ut

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata; Vt bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, eri; Adulter, eri; Presbyter, eri. Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, eri; & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, prosper, eri; satur, iri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, âtis.

In yr item Græca, ut, Martyr, martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in ur Latina; ut, Augur, murmur, surfur, cicur, iris.

In ut etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur; ut, Imago, fartago, ordo, cardo, inis.

In i; ut, Annibal, âlis; mugil, ilis; Consul, præsul, ulis.

In en; ut pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, onis.

In or Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, oris.

In as; ut, Anas anâtis.

Civis Atticus, Civis Attica: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo mulier quidem fur est, nec tamen eam dixeris, magnam furem, sed mulierem furacissimam. Et femina homo est, nec tamen appelles, hominem miseram, sed mulierem miseram. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, cæticola, rusticola, alienigena, indigena, ascecla, auriza, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed nemo aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpres, lamista,*

lixæ.

Et Græca; ut Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ädis.
In *es* Latina; Fomes, limes, iris; præses, deses, idis.
In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nestar,
bacchar, äris.

In *er* Græca; ut, ær, æther, ëris.

In *s*, præcedente consonante, tam Latina, quam
Græca; ut,

{ Princeps, }	{ cïpis. }	{ Æthiops, }	{ öpis.
{ Hyems, }	{ ëmis. }	{ Arabs, }	{ äbis.
{ Inops, }	{ öpis. }	{ Chalybs, }	{ ybis.

In *os* Latina; ut, Compos, öris.

In *us* Latina & Græca; ut, pecus, decus, öris; Vel-
lus, vulnus, ëris; Tripus, Oedipus, ödis.

In *ax* Græca; ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In *ex* Latina, ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, öcis;
Allabrox, Polyphlox, ögis.

In *ux* Latina; ut, Conjux, conjügis, Redux, redücis.

Denique in *yx* Græca; ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis ², idque

Monstrat compago compaginis: adjice 3 virgo,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque;

Sic 4 Bacchar, sindon, 5 Gorgon, 6 icon, & Amazon 7.

Græcula in as vel in is finita: ut Lampas, Iaspis.

Cassis, cuspis 8; in us vox una pecus pecudis dans 9:

His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix ¹⁰, hystrix ¹¹, coxendix, adde filixque ¹²,

lixa, latro, obfes, opifex, pedes, pincerna, præsul, princeps, fugil, rabula senex. 2 Con-
structione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes, autor, augur,
bos, canis, civis, comes, conjux, conviva, custos, dux, hares, hostis, infans, ju-
dex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis, vates, vindex. 3 Cu-
pido, pro cupiditate in masculino reperias apud Poetas; sed in feminino longe
est ulitatus: nec aliter usi Oratores. 4 Virgo est femininum ex signifi-
catione. 5 Bacchar semper neutrum est. 6 Gorgon & Amazon feminina sunt
ex significatione. 7 Icon vix invenitur apud Latinos. 8 Adde Hælyon &
ædon. 9 Adde Græca in ys; ut, chelys, Erinny, Othrys, &c. 10 Adde lagopus.
11 Pellex est femininum ex significatione. 12 Claudjano masculinum. 13 Ad-
de tomex, & forpex.

Neutra

1 Antiquis
etiam mas-
culinum.

2 Guttur o-
lim mascu-
linum, &c
murmur.

3 Obsolevit:
&c solum in
singulari in
usu sunt
verberis &
verbere, in-
terim neu-
trum esse

ostendit
pluralis ver-
bera.

4 De
Subere in
regulis ge-
neralib. di-
ctum.

5 Pro
arbore fe-
mininum
est; pro fru-
ctu ejus,
mascu-
linum; pro
tumore,
item pro
plantæ ge-
nere sponte
nascenti in-
tra terram,
neutrum
est.

6 Apud
Plinium oc-
currit tres
siferes,

ubi mascu-
linum an
femininum
sit, incer-
tum. 7 Ad-
de spiniter,
laver, &

antiquum jager: item atriplex neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud Juvenal. 10 Scapius masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 Scapius masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 Scapius masculinum. 15 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino usurpari debet. 18 pro gemmâ femininum est, pro lapide masculinum. 19 Rarius masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriti non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum speciales

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut iubar: ur dans;

Ut 2 jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, fursur: sunt neutra, cadauer,
3 Verber, iter, 4 suber, pro fungo 5 tuber, & uber,
Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et 6 sisir, atque siler. Neutra æquor, marmor, adorque;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo 7.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, 8 cardo, 9 margo, cinis, 10 cbez, [imbrex,
Pulvis, adeps, 11 forceps, 12 pumex, 13 ramex, 14 anas, 15
Add. 16 culex, 17 natrrix, & 18 onyx cum prole, 19 silexque;
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista 20, vigil, pugil, exsul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas;
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
Atque alia a verbis quæ nomina multa creantur:
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva 21 unam duntaxat habentia vocem,
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:

Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,

Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:

At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum:

Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.

At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,

Adjectiva tamen naturâ usque reperta:

Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,

Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:

Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit.

*Hæc proprium quendam sibi flexum addiscere gaudet,
Campester, volucer, celeber, celer, atque saluber;
Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
Hic atque hæc celeris, rursus hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes:

A, } ut { *Mensa;* } { *Es,* } ut { *Anchises;*
As, } { *Æneas;* } { *E,* } { *Penelope.*

Porrò Græca sunt { *As,* } finiuntur: ut, { *Thomas;*
omnia quæ in { *Es,* } { *Anchises;*
{ *E,* } { *Phœbe.*

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am*: ut, *A-*
dam, *Adæ*. *Abraham*, *Abrahæ*. Quæ tamen melius ad
Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexe-

As, accusativum in *am* & in *an* facit, *Æneas*, *Æne-*
am, vel *Ænean*; vocativum in *a*; *Æneas*, *Ænea*.

Es, in Accusativo *en* sumit; ut, *Anchises*, *Anchisen*:
in vocativo & Ablativo *e* vel *a*; ut, *Anchise*, vel *Anchisa*.
E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum
in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom. { *Penelope,* } Acc. { *Penelopen,*
Gen. { *Penelopes,* } Voc. { *Penelope,*
Dat. { *Penelope,* } Abl. { *Penelope.*

As, in genitivo nominum Latinorum interdum re-
peritur ad Græcorum imitationem: ut, *Pater familiās*,
Filius familiās. Id quod veteres observabant in multis
aliis. *Ennius*; *Dux ipse vias*.

digitus. *Mortalis*; *homo*. *Maialis*, *nefrens*; *porcus*. *Maxillaris*, *dens*. *Molaris*;
dens vel *lapis*. *Martius*, *Aprilis*, &c. *Mensis*. *Oriens*, *Ocœdens*; *Sol*. *Pro-*
fluens, *confluens*, *torrens*; *amnis*, vel *fluvius*, &c. *Feminina* sunt *arida*,
continens, *eremus*; *terra*. *Frigida*; *aqua*. *Bipennis*; *securis*. *Bidens*; *securis*,
vel *ovis*. *Curulis*; *sella*. *Consonans*, vel *vocalis*; *litera*. *Diphthongus*; *syl-*
laba. *Prægnans*; *mulier*. *Tertiana*, *quartana*: *febris*, &c. *Neutra* sunt, *altum*,
vel *profundum*; *mare*. *Præsens*; *tempus*. *Suburbanum*; *rus*, vel *pradium*, &c.
Quoties vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquod substantivum
habet expressum, vel subintellectum, referri debet ad negotium; ut *crisse lu-*
pæ stabulis; id est, *negotium triste*.

speciales res
gulas atque
exceptiones
præterire li-
cet: nempe
Adjectiva
substantive
usurpata e-
jus esse ge-
neris cujus
est substan-
tivum sub-
intellectum
Per hanc
regulam
masculina
sunt. *Annua-*
laris, *auri-*
cularis, *in-*
dex; *sup*.

1 Sic Dar-
danidum

1 Sic Dar-
danidum Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius La-*
pro Darda- tonas, pro Latona. Sic Nævius; *Filii terrâs, pro terra.*
ndarum: sed Virgilius; *Nec aurâs nec sonitûs memor.*

Dardani-
dum absque

dum ablique
fyncope ve-

nit à Dar-
danis, idis, &c

est femini-
num : sicut

& Acheme-
nidum ab

Acheminis,
idis. 2 Oc-

currunt
etiam ani-

mabus, domi-
nabus, famu-

labus, serva-
bus, asina-

bus, sociabus:
quæ ita ef-

feruntur
differentiæ]

causa, id est,
ad sexum

discernendum. 3 Ust-

tatiustamen
in abus.

Terminaciones ir &

er videntur
ieri per a-

Docopen :
nam vir

proprie de- a
cendit à

facit vita in

eminino: L
nde quer-

metulana
ira apud f

estum :
uem admodu

rus, cujus fo-

ne referte n

undæ factum
su genitivus

ammorum: Se
nam. senten

bellorum.

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latinae*, pro *Latinae*. Sic *Nævius; Filii terrarum*, pro *terrae*. *Virgilius; Nec auram nec sonitus memor.*

Aulai & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquo.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit ut,
needum Graiugenum pro Aeneadarum Graiuge

neadum, Otaggenum, pro neadum, Otaggenum 1.

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis
terminationes sunt apud
Latinos quinque ;

Er,	{	ut,	{	Aper.
Ir, ₄				Vir.
Ur,				Satur.
Us,				Dominus.
Um,				Templum.

Et Græcorum, { Os, } ut, { Delos.
 { On, } { Ilion.
 { Eus, } { Orpheus.

Attica in *os*, genitivum in *ō* mittunt *s*, accusativum in *ôn*: Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn,

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *ŭ* : ut Paulus, ô Panrhŭs. Oedipus, ô Oedinŭs.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e*

mittere vocativum singularem; ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eius genitivum formāt in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *eum*, vocativum in *ei*.

Nom. Ὀρφεύς. 2 Acc. Ὀρφέα; Ὀυ: Ὀρφεον.

Gen.	{ Orphei <i>vel.</i> or-	{ Voc.	{ Orpheu.
Dat.			

Notanda sunt denique. (Deum.) (Deorum.)

syncope ista, { Deum, } pro { Deorum
Virum, } Virorum 7.

quemadmodum & Hebræi dicunt שָׂטֵן & שָׂטָן Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio *l*: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc conflatur ex *ne* & *hilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *sestertium* pro *sestertiorum*: sic *mediannum*, *modium*, *liberum*, *dium*, *senum*, *septennum*, at in neutris hoc rarum est: ut apud Ennium, *duellum* pro *duellorum*.

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëta etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros. Hor. Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo. Cic. in Phil. secund. Præter duo vos, nemo sic loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus diffi-
ciliores duntaxat casus hoc loco attingemus 1.
Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magadarim, amussim, Char-
rybdim 2.

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im*, & in *em* commu-
niter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis,
turreis, restis, febris, navis, bipennis, æqualis, *im* vel *em* 3.

Ablativus regulariter in *e* desinit; ut, Pectus, salus:
Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
tunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e* 4. ablativum magna
ex parte mittunt in *i*; ut, Vestigal, calcar, mare: Abl.
Vestigali, calcari, 5 mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-
neutra in-
faciunt *inis*: sic pestilen, & masc. in -*cen*, & flamen. Propria aliquando -*on-*
is, & horizon. Nom. in -*r* addunt -*is*: at far, farris, hepar, hepatis: Celeber,
imber, saluber, -*bris*: & nom. mensium in -*ber*. adject. in -*cer* -*eris*. Græca in
-*ter* -*eris*; sic later. Lat. alia in -*ter* tris; sic pater, mater. Iter itineris; cor,
cordis; Jupiter, Jovis. Fecur, robur, femur, ebur, -*oris*. -*As* -*atis*. Græca -*adis*;
sed masc. -*antis*. *As* *asis*; mar, maris; hoc vas, vasis; hic vas, vadis. Et mu-
tatur in *is*: at locupies, prapies, paries, seges, perpes, tapes, insarpes, teges, teres, ma-
gnes, abies, aries, hebes, quies; & plur. Græc. in *es*, faciunt *eris*. Ceres, Cereis, herbes,
bestis; as, aris; compos. à sedes, -*idis*. Pes, heres, merces, pras, -*dis*. Tubes subst.
pubis; adject. puberis. Miles, velis, eques, palmes, termes, fumes, -*is*. -*Is* facit -*is*: sed
Cassius, lapis. & plur. Græc. -*dis*. Quiris, Samnis, dis, lis, charis, -*is*; pulvis, cinis, -*eris*.
Glis, gliris; sanguis, sanguinis. -*Os* -*ois*. At mos, flos, ros, -*oris*: Heros, Minos, Tros,
Thos, -*ois*. Bos, bovis; custos, custodis; os, ossis, & oris. Vis, -*eris*: at pecus, fenus, lepus,
nemus, decus, pi, nus, litus, tempus, corpus, -*oris*: compar. in -*us*. Monosyl. in -*us*
& tellus, -*oris*: grus, sus, -*uis*; palus incus, subscus, -*adis*, laus, frans, -*andis*, tripus,
tripodis; intercus, salus, virtus, juvenus, senectus, servitus, -*uis*: -*bi*, *bis*, -*ps*, *pis*,
in polysyl. -*s* in -*i* verso. Auceps, aucubis; puls, pulvis; hyems, hyemis. -*ns*.
& -*rs*, *is* amisso -*s* Sed glani, nefrens, lens, frons, -*dis*; & libripens, lipripendus; &
compos. à cor cum s post r. -*iens*, -*euntis*: at ambiens, ambientis, caput cum com-
pos. -*itis*. x mutatur in -*cis*. Sed frux, lex, rex, grex, flyx, Phryx, conjux -*is*.
Remex, -*igis*. Reliqua polysyl. in *ex*, -*icis*: at kalex, verrex, -*ecis*. Senex, senis;
nox, noctis; nix, nivis; onyx, onychis; suppellex, suppellectilis. 2. Adde decussis, em-
tusis, buris, pelvis, securis. 3. Adde semenis. Reperiuntur etiam cucumim, pulvum,
cutim, præseps, strigilim, sentim, cummim, cannabim, avim, crain, lenim, mesim,
ozim, ratim, &c. 4. Excipe sale; nimirum quia sapius virile est. 5. Mare Ovidio

minativo, rete. Par, cum compositis, tam e quàm i habet; ut, Par, compar : Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, jubar, neſtar, gauſape, præſepe. Et hæc propria ; Soraſte, Præneſte, Reate, Abl. Soraſte, Præneſte, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia ſunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia ; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium* : ut, Floralia, Feralia ; genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *ium* : ut, Parentalia, Saturnalia : genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* 1.

Dativus vero & ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus ; præter quinquatriis, quodd juxta ſecundam declinationem format caſus.

Menſium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* ſolum mittunt ; ut, September, Aprilis : ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accuſativus in *im* tantum deſinit, iſ ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tuſſim : ablativo, Siti, tuſſi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* ſolum 2 : ut, Fortis, mollis, dulcis ; ablativo, Forti, molli, dulci 3.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.

Licet Poetæ interdum metri cauſâ *e*, pro *i*, uſurpent.

Cætera adjectiva tam in *e*, quam in *i*. mittunt : ut, Capax, duplex ; ablativo, capace, duplici, vel, ci.

Præter Pauper, degener 4, uber, ſoſpes, hoſpes, quæ in *e*, tantum faciunt ablativum 5.

Comparativa etiam biſariam faciunt ablativum ; ut,

Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri.

Similiter & ſubſtantiva quædam ; ut, Ignis, amnis, anguis, ſupellex, unguis, veſtis 6 ; ablativo *e*, vel *i* 7.

Rariùs autem Civis ; ablat. Cive, vel, civi.

Rariùs etiam Arpinas ; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad

eundem modum ablativos formant, quorum accuſativi

per *em*, & *im*, finiunt : ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel *i* 8. Et verbalia item in *trix* : ut, Viſtrix,

altrix, ablativo, Viſtrice, altrice, vel ci.

ciunt in *e*.

4 Solum facit *i*. 7 Adde ruſ, imber, vigil, avis, trident. Reperiuntur etiam affinitati, claſſi, colli, ſini, ſurfuri, fuſti, labi, lapidi, luci, melli, meſſi, occipiti, ōbi, cwi, partii, poſti, ſegeti, ſordi, ſorti. Et forſan plura etiam olim in uſu erant, quia pro adverbis etiamnum habentur veſperi, tempori, luci, &c. quæ ſunt ablativi caſus. 8 Strigilis, canalis, faciunt tantum ablat. in *i*, reſſis tantum in *e*.

Neutra,

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplici, vel ci: nominativo plurali, Molli^a, duplicia¹. Præter Ubera, plura, vel, pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel pi, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum 4.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum 5: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt Sapientum, pro sapientium, serpentum pro serpentium 6.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo, plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium 7.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipium, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus repèriuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitivo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium 8.

Excipe tamen Canum, panum, vatium, juvenum, Opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium: Caro, carniū: Cor, cordium 9.

Boum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

rum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum; compositum, imparium, bicorporum, tricorporum, composita à pes, ut alipedum, quadrupedum; derivata à facio, ut carnificum; & à capio, ut municipum, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est cadentium, farenium, loquentum, &c. Nec in solis participiis invenitur; nam & Statii est, æternaque fontum supplicia: & Virgil. agrestium, pro agrestium; celestium, pro celestium. Et Sillii cadum, pro cœdum; cladum, pro cladium: & Sen. mensum pro mensium. Contra sunt quedam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris e finitis; propterea non dicitur cubilum pro cubilum, animalum, pro animalium; nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab atrox, non dicitur atrocum, nec à felix, felicium. 7 Excipe, rypis gryphum, lynx lyncum, sphynx sphyn- gum, Phryx, Phrygum; & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam Quiris, Samnis, palus, fornax; Quiritium, (Quiritium per syncopen) &c. 9 Item glis, facit glrium; cos, cotium; dos, dotium; par, parium; lar, larium.

¹ Vetus, est dicitur veteri, facit vetera. ² Aplustra fit à recto aplustrum, quo usus Lucretius; & ab aplustre tantum aplustria. ³ causa cur hæc excipiuntur est ista, quod usitatores essent ablativi, veteri, majore, meliore, & similes. ⁴ Sic primorum, à primor. ⁵ Adde divitum, celerum, mugilum, uterum.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium, * Monet Vossius, vi. omniū: Partes, omnes, vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Panna, Phyllida, Amaryllida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutatà in *n*: ut, Tethys, Tethyos, Decapolis, leos, Genesis, seos, Metamorphosis, seos: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesin, Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida & Themis.

Feminina in *e*, genitivum in *us*, & accusativum in *is* mittunt: ut, Sapphō, Sapphūs, Mantō, Mantūs, Cliō, Cliūs; hanc Sapphō, Mantō, Cliō.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in non nullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo à Palla, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Alexis, Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo à Phylli, Alexi, Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, Poëma: quæ vereres juxta Lat. quoq; formam declinabant, additâ syll. *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum. Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, Poëmaris.

quæ Græca genitivum formant per *os* purum, genitivus potest esse isosyllabus. Nam ab hæc *poesis* dixeris *hujus poesis*. Sic *emphas*, *ellipsis*, ut triplex sit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poësis*, & *poëseos*. Nec illud observatione indignum, genitivum propriorum in *es* & apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut Verri apud Cic. pro Verrii item Ariobarzani, Ariostoli, Theophani: & apud Virg. Ulyssi, Oronti, Achilli: apud Terent. Chremi, &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum quemadmodum Æoles extulere pro Σιμωνιδης Σιμωνιδεύς, unde Simonidei: ita & Περικλέδης dixere & Αριστοτέδης, unde Periclei, Pericles, Periclii Aristotelei, Aristoteles, Aristoteli. Sic & dixere Μωυσής & Μωυσιεύς ab illo est hujus Moyfis, ab hoc Moysei, Moyf. Moyfi. Quo gen. usus est Tert.

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu².

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anus 3, tumultus 4 ornatus in genitivo ut, Ter. *Ejus annis causa*. Idem. *Nihil ornati, nihil tumultu*.

Dativus *ui* haber, & interdum etiam *si*: ut, fructui, concubitu; rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quod neque concubitû indulgent*.

Terent. *Vestitû nimis indulges*.

Currûm autem pro curruum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ubus* 6.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus fetibus, manibus, moribus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fufius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flestebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, Plebes, plebei.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii* 8, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pænas*.

Virgilius. *Munera letitiæque dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licet.

in *um* etiam desinunt: ut pro *cornu*, non *cornus*, modo sed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *os*, dixere *ossum*, & *ossum*. Alia sunt quæ exeunt in *us* 4^m & *um* 2^{dæ}; ut *fretus*, -*um*; *sensus*, -*um*; *anfractus*, -*um*; *centus*, -*um*; *ritus*, -*um*. 3 Sic *questus*, *gradus*, *fluctus*, *domus*, *senatus*, *ritus*, *partus*, *fructus*. Ex quibus sunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. 4 Sic *quæsti*, *visti*, *assit*, *senati*, *sumpti*, *exerciti*, *adfecti*, *uisti*, *salutis*, *parii*, *gemiti*, *flucti*, *scati*, *strepiti*, *partii*, *soniti*. 5 Id fit per apocopen, more *Æolum* qui auferunt è dativis iota subscriptum. 6 Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, consideratur auctoritas. 7 Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. 8 Vel i quædo nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*; *fides*, *fidi*.

1 Declinatio hæc non tam nova videtur, quam *αἰωνογλυξ* quædam 3^æ ex crasi, syncope, vel apocope proveniens, 2 Quæ desinunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt, in plurali autem tertiæ sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationem. *us*, & *u*: unde *cornus*, *gelus*, *genus*, in genitivos contra quædam hodie in *us* solum efferuntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *arius*, *arui*, unde *arius* Plauto.

Quin & quædam in *u* non in *us* solum, sed

1 Pro
Troja ra-
rum est: oc-
currit ta-
men Perga-
mum, unde

Pergama. 2

Contractum

ab antiquo

supellestis, 1

& supelle-

stia forma-

matum à su-

pellectile. 3

Adde hæc

carbasus, pl.

hæc carbasia.

4 Rastri

ramis oc-

currit; ra-

stri, ut mul-

to usitatus

est, ita tu-

tius usurpa-

bitur. Fuit

autem rastri

à raster, ut

rastri à ra-

strum. 5

Veteres di-

xere frenus,

& frenum.

6 Fili &

capistri, si

ullibi oc-

currant, ra-

rissimasunt.

7 Neutrum

in sing. quia est primæ contractorum apud Græcos, sed Argi formatur tanquam

ab Argus, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale cali vix occurrit præterquam

in SS. & uno Lucretii loco: est autem ab antiquo calus. 9 In sing. rarum est; &

nundina semper plurale dicitur Priscis Grammaticis. 10 Epula est ab antiquo

epula, quod naturâ est adjectivum. Adde delictum, delicta; quod tamen ab an-

tiquo delicta. 11 Idæ promontorium semper Jar. ara dicitur, vel Gargarum.

12 Adde & Tan. aus. 13 Sibila rarissimum est. Sibila autem à sibilum, quod

& adjectivo usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia.

14 Loca est ab antiquo locum. 15 Campanus non pertinet ad regulam, sed ut ad-

jectivum concordat cum Averno; Cujus plurale averni non legitur. 16 Hoc est

casu carentia: non quasi deficient casibus ratione significationis, nam quædam

habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde in va-

riabilia rectius dixisset. 17 Fas occurrit in N. A. V. 18 Per syncopen pro nihilum,

ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. 19 Idem quod

exemplar & occurrit in N. & A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in u. 21 Fru-

gi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugi, frugem, fru. e, quæ omnia occurrunt:

alicubi tamen videretur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel

adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro

famis,

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS ROB. ROBINSON.

QUæ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclita sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,

¹ Pergamus infelix urbs Troum, Pergamæ gignit;

Quod, nisi plurali careat, facit ipsa ² supellex:

Singula femineis, neutris pluralia gaudem ³

Dat prior his numerus neutrum genus, aliter utrumque,

⁴ Rastrium cum ⁵ freno ⁶ filum, simul atque capistrum:

⁷ Argos item & ⁸ cælum sunt singula neutra: Sed audi,

Mascula duntaxat cælos, vocitabis & Argos;

Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.

⁹ Nundinum, & hinc ¹⁰ epulum, quibus addito balacum &

Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: [hæc sunt

Balnea plurali Juvénalem constat habere.

Hæc meribus dantur singularia, plurima neutris.

Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tanera, Massica, & alius

à raster, ut ¹¹ Gargarus ¹². At numerus genus his dabit alter utrumque,

¹³ Sibilus, atque jocus ¹⁴, locus, & ¹⁵ Campanus Arenus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuve, propago.

¹⁶ Aptota.

Quæ nullum variant casum ut ¹⁷ fas ¹⁸ nil, nihil ¹⁹, instar.

Multa & in ²⁰ a simuli; ut sunt hæc, cornuque, genuque

Sic gummi ²¹, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes

A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis ²².

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
 Gen¹ nôctû, natu, iussu, iniussu, simul astu,
 Promptu, permissu: plurali legimus² astus,
 Legimus³ inficias, sed vox ea sola reperta est⁴.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
 Ut fors⁵ forte dabit sexto, spontis⁶ quoque sponte:
 Sic plus⁷ pluris h. bet, repetundarum repetundis⁸:

⁹ Jugeris dicitur sexto dat jugere, verberis autem
 Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetiæ dant.
¹⁰ Tantundem dat tanticem, simul¹¹ impetis hoc dat
 Impete: junge vicem¹² sexto vice; nec lego plura.

Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos.

Quatuor hæc numero casus tenere secundo¹³:

famis, cuiusmodi, pro cuiusmodi. 22. Adde nomina literarum, ut Alpha, Beta, &c. Et quædam, ut vocant. barbara: ut Adam, Noe, Cham, &c. Item pluralia neutra, Cherubim & Seraphim. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut spes, fides, præter res, species, facies, acies, & dies. Adde & sequentia, nefas, damnos (nisi des illi gen. damnati, qua fit per syncopen à damnatus, ut & satias à satiatus,) exes, cacochres, grates, soboles, labes, in plur. potis, epot, specus, virus, opus, subtil, hir, gelu, astu, pro urbe, semi, sinipi, mulla, defruta, mulla, fura, bordea, ibura, rura, fonda, nequam, necessum, necesse, cete, mele, pluralia, volupe, consape, prafape, mane, cepe, mille, totidem, aliquot, quotquot, quocunque, frit, & git; quibus addi possunt nomina Villarum in i, aut y, ut Aixi, Illurgi, Apy, Dory. 1. Ablativus veterum more formatus pro nocte. 2. Occurrit & in singul. apud Sil. Ital. 3. Dicimus ire inficias, ut ire exsequias, ire suppetias, quæ sunt Accus. ab exsequia, suppetia, & in iis reticetur ἐξ ἀπορίας præpositio ad. 4. Adde Gen. Nauch, dies; cuiusmodi, cuiusmodi, huiusmodi, aliusmodi (pro quo veteres dixere alimisti, ut cuiusmodi & cuiusmodi, pro cuiusmodi, & cuiusmodi.) id dunt ostentui, despiciui, derisui, frustraui, & similia, cuiusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & acc. incitas; ut ad incitas redactus; ubi intelligitur calces. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas incitas dixere, cum cieri, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto ad incitas, etiam ad incita, in neutro genere substantive posito, dicitur. Addi possunt & abla. hortatu, relatu, assatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, insinatu, concessu, inconsultu. Item fauce (ab inusit. faux, sed pluralis fauces est in usu) ambage (tamen in plur. ambages & amba;ibus) ingratiis. Addunt etiam vocativos matre & matris: sed Cato matris quoque usurpat. 5. Occurrunt & fortis, forti, & fortem. 6. Occurrit spontis; sed sponte frequens est. 7. Reperitur & plurim, & plure. 8. Adjectiva sunt ἐκείνη, ἐκείνος, usurpata: nam intelligitur pecuniarum & pecuniarum. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 9. Ab antiquo juger vel jugus. 10. Adjectivum est compositum ex tantus, & dem; habet etiam terminationem femininam tantandem. 11. Impetis rarum est. Lucretii est in plurali imperibus. Suntque ab inusitat. imper. 12. Leguntur vicis & vici; rectus est inusit. vix: unde vix adverbium. 13. Adde tibi, tabo, dica, dicam; nisi triptoton malis, quia dicā in ablat. usurpat Ausonius. Coaos, chao; melos, melo; vesper, vespere; obtentui, obtentu; irrifui, irrifus; ara, aribus; ora, oribus; & similia.

Triptōta.

Tres quibus inflectis casus, Triptōta vocantur :

Ut ¹ precis atque precem, petit & prece blandus amicum ;Sic ² opis est nostra, ferocem legis, atque ope dignus :At tantum recto ³ frugis caret, & ditionis :Integra & ex vis est, nisi desit fortē dativus ⁴.

Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut qui : quæ percontantur, ut equis :

Et quæ distribuunt ; ut nullus, neuter, & omnis :

Infinita solent his jungi ; ut quilibet, alter :

Quinto hæc sæpe carent casu ; & ⁵ pronomina, præter

Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.

⁶ Propria cuncta notes, quibus est natura cōcens,

Plurima ne fuerint ; ut Mars, Cato, Gallia, Roma.

Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.

His ⁷ frumenta dubis ⁸ pensa ⁹ herbas ¹⁰, udu ¹¹, metalla ;

In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras :

Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Hordea ¹² farra, forum, mel, mulsun, d frutu ¹³, thusque ¹⁴,

Tres tantum similes voces pluralia servant.

¹⁵ Hesperus & vesper, pontus, limusque, finusque.Sic Penus & ¹⁶ sanguis ; sic æther, nemo ; sed istaMascula sunt numerum vix excedentia primum ¹⁷.

Singula feminei generis, pluralia raro

Pubes atque salus, sic ¹⁸ talio cum indole ¹⁹ iustis,²⁰ Pix, humus, atque ²¹ lues ²²: sitis & fugas, juncge ²³ quietem,Sic cholera atque fames ²⁴, bilisque, seneſta, iuventus ;

Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quinta.

Tres similes casus plurali sæpe tenebunt :

Excipe res, species, facies, aciesque, diesque ;

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Istis multa solent muliebria necere ; ut hæc sunt,

Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumeras ²⁵ voces, quas lectio præbet :

minibus ad partes attendatur ; ut Gallia Hispania : vel si pluribus idem sit nomen ; ut, complures fuerunt Cæsares : vel si similitudo significetur ; ut apud Ovid. Et multos illic Hectoras esse puta. ⁷ Ut, triticum, siligo, ador, &c. ⁸ Ut, piper, saccharum, resina, &c. ⁹ Ut, ruta, salvia, &c. ¹⁰ Ut, lac, oleum, &c. ¹¹ Ut, aurum argenteum, &c. & mineralia ; ut, sulphur, mirum, &c. ¹² Sic leguntur faba, fraga, lupini, pisa, zizania, avena. Et ex herbis, cardus, urtica, malva, cicuta, papavera, &c. quibus addi possunt & florum nomina ; ut, rosa, lilia, &c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stannum, electra. ¹³ Sic aqua, vina, musta. ¹⁴ Sic piceæ, cera. ¹⁵ Est nomen proprium. ¹⁶ Hebræis plurale. ¹⁷ Adde pudor, soror, cessus, pro ornamento muliebri, viscus cum masc. est, muscus, merities, mundus, pro ornamento muliebri. Addunt Grammatici fumus, pulvis, genius, sol, aer, ros, carcer, adeps, autumnus, clavus, cinis, furor, metus, terror, timor, vigor, pallor, fletus, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. ¹⁸ Plurale Gellio. ¹⁹

Plinio

¹ Genit. precis, vix occurrit ; legitur tamen dativo precii. ² Ops legitur in recto, sed pro Dea : vel divitem notat, unde contrarium inops. In sing. potestatem, in plur. divitiarum signat. ³ Nominat. flux apud Ennium occurrit. Adde Jovis, proceris, & dapis, quorum Nom. non sunt in usu. ⁵ De pronomini-bus quæ carent vocat. vide pag. 37. ⁶ Excipe si tantum pluralia sint, ut Delphi, Athena &c. vel si in regionum nominibus ad partes attendatur ; ut Gallia Hispania : vel si pluribus idem sit nomen ; ut, complures fuerunt Cæsares : vel si similitudo significetur ; ut apud Ovid. Et multos illic Hectoras esse puta. ⁷ Ut, triticum, siligo, ador, &c. ⁸ Ut, piper, saccharum, resina, &c. ⁹ Ut, ruta, salvia, &c. ¹⁰ Ut, lac, oleum, &c. ¹¹ Ut, aurum argenteum, &c. & mineralia ; ut, sulphur, mirum, &c. ¹² Sic leguntur faba, fraga, lupini, pisa, zizania, avena. Et ex herbis, cardus, urtica, malva, cicuta, papavera, &c. quibus addi possunt & florum nomina ; ut, rosa, lilia, &c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stannum, electra. ¹³ Sic aqua, vina, musta. ¹⁴ Sic piceæ, cera. ¹⁵ Est nomen proprium. ¹⁶ Hebræis plurale. ¹⁷ Adde pudor, soror, cessus, pro ornamento muliebri, viscus cum masc. est, muscus, merities, mundus, pro ornamento muliebri. Addunt Grammatici fumus, pulvis, genius, sol, aer, ros, carcer, adeps, autumnus, clavus, cinis, furor, metus, terror, timor, vigor, pallor, fletus, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. ¹⁸ Plurale Gellio. ¹⁹

Quam tibi præfixam ceu certum collige filum ;
Rar. us his numerum, quandoque sed adde secundum.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
16 Delicium, senium, lethum, cœnumque, salumque ;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque
Iustitium, nihilum, ver 27 lac, gluten, simul hæc :
Adde gelu 28, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti 29

Mascula sunt tantum numero contenta secundo.
30 Munes, majores, cancelli 31, liberi, & antes,
Menses profurvi n 32, lemures, fasti atque minores ;
Cum genus assignant 33 natales : adde 34 penates,
Et loca plurali, quales Gabique, Loerique,
Et quæcunque ligas passim similis rationi 35.

Hæc sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuvie, phaleræ, gratesque, manubiæ, & idus,
36 Antie, & induciæ simul insidiæque 37, minæque.
Excubiæ 38, nonæ 39 nugæ tricæque, calendæ,
40 Quisquiliæ 41 thermæ, cuna 42, diræ, exequiæque
43 Feriæ, & 44 inferiæ; sic primitiæque, plagæque
Retiæ signantes. & valvæ, divitiæque ;
Nuptiæ item & 45 lætæ : addantur Thebæ & Athenæ 46 :

Plinio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. &
Tac. 23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujusmodi sunt castitas, elegantia, fides
pro virtute, alla, impietas, inertia, justitia, injustitia, lux, pro qualitate, masti-
tia, pietas, pigrutia, pituita, pueritia, rabies, requies, sanctitas, sanies, segni-
tia, socordia, supellex, tabes, terra, pro elemento, vecordia, velocitas. Quibus
addunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt, ut arena, avari-
tia, barba, benevolentia, caritas, cera, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza,
gloria, balæx, hara, impuritas, infamia, insania, inimicitia, ira, luculentia, mors,
nex, oblitio, oblitivitas, paupertas, pax, perfidia, perniciēs, pestis, plebs, proles, prosa-
pia, salubritas, fors, spes, Herulas, tellus, valetudo, vis, vita. 26 Legitur delicia
ab antiq. delicia. 27 Lac & balæx ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali.
29 Cujusmodi sunt, callum, nostrum, ebur, fas, fascinum, fel, hepar, bilum, nil,
nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, sal, sinapi, siler, siser, vulgus. Quibus addunt
& avum, allium, altum, cælum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare,
marmur, Pascha, pedum, radus, rus, solum ; raro pluralia. 30 Naturâ adjectivum,
ut majores, & minores. 31 Reperitur in singulari. 32 App. singulare. 33 Naturâ
adjectivum. 34 Livio singulare. 35 Addunt Grammatici annales, arius, cali-
tes, cavi, carcerees, casses, codicilli, fauces, fines, foci, fori, freni, fursures, Gara-
manies, gemini, rumi, borti, indigites, inferi, lares, lendes, loculi, ludi, lumbi,
magistratus, mores, Nomades, nostros, optimates, panni, plerique, plures, posteri, primo-
res, proceres, pugillares, Quirites, sales, sentes, singuli, spiritus, superi, triplices, ve-
pres. Quorum pleraque naturâ suâ adject. sunt, & alii in sing. licet rarius oc-
currunt. 36 Naturâ adject. 37 Nempe pro comminatione vel murorum emi-
nentiâ, nam aliâ signif. singulare est. 38 Nonæ, calendæ, & idus, naturâ ad-
jectiva sunt. 39 Singulari Oppidum Apuliz. 40 Obsoletum est Quisquilia
41 Naturâ adject. 42 Adject. 43 Scriptor. Eccles. sing. 44 Natura adject.
45 Læti obsoletum est. 46 Nonnulla tamen in sing. occurrunt ; ut, Cuna,
& Cuna, &c.

*fula, Ta-
phra, Esqui-
lia, Frege-
la, Gades,
Tralles, &c.
2 Femin. in
regulâ con-
tentis adde
apine, cau-
la, fala,
fortuna,
pro bonis,
gera, opes,
pro divitiis,
mundina,
salina, sco-
pa, stativa,
(naturâ ad-
ject.) sup-
petia, tene-
ra. Addunt
Grammati-
ci & alia
rarissime
singularia;
ut, ades,
alpes, am-
bages, angu-
stia, antia,
antenna,
ara, ar-
gutia, bar-
ba, biga,
blanditia;*

*cereemonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, epula, Eu-
menides, facietia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra,
ineptia, inimicitia, latebra, liera, minutia, nania, naves, officia, paies, parca,
partes, praestigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sor-
des, sortes, sympleades, vigilia, vindicta, vires. 3. Pro spatio temporis singu-
lare est. 4. Val. Flac. sing. 5. Natura adjectivum. 6. Avium, naviumque
rostrum, singulare est. 7. Natura adject. 8. Sic & ludorum nomina; ut *Pythia,
Olympia, &c.* in quibus festa & certamina intelliguntur. 9. Pluralibus in
regula contentis adde *cete, comitia, lautia, Magalia, parapherna, prabia, rapicia,
reposita, seruta*: Et locorum nomina; ut, *Artaxata, Bastra, &c.* Addunt Gram-
matici, *acta, aestiva, adversaria, avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hy-
berna, millaria, multitia, natalitia, nutritia, parentalia, prabenda, seria, stativa,
verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, stabra,
fraga, gesa, intestina, ista, juga, jugera, lamenta, licia, lumina, oblivia, palcatia,
pascua, spectacula, spolia, subellia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria*: quorum
multa adject. sunt subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt.
10. Huc refer quæ desinunt (1) in *a & um*; ut, *acetabula, acetabulum*. (2) in *a &
us*; ut, *aranea, araneus*. (3) in *us & um*; ut, *antidotus, antidotum*. (4) in *er & um*;
ut, *alabastrer, alabastrum*. (5) in *a & as*; ut, *tiara, tiaras*. (6) in *a & e*; ut, *cepa,
cepe*. (7) in *o & uos*; ut, *postulatio, postulatium*. (8) in *io & us*; ut, *concurfus concursus* &c. Consule Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ ter-
minatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca
est, nec acculativum format *castida*, sed *castidem*.*

14 Huc

Quod genus invenias 1 & nomina plura locorum 2

Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra 3 ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;

Funus justa 4 petit, petit & sponsalia 5 virgo,
6 Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant,
Infantesque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis 7 effata recantat,
Festa Deum poterunt, ceu Bacchannalia jungi 8.

Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas 9.

Redundantia,

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:

Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,

Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum

Atque tapete tapes, punctus punctumque, sinapi,

Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.

Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum.

Viscum & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.

At Lucanus ait Cornus tibi cura sinistri:

Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?

Talia doctorum tibi lectio mille ministrat 10.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,

Quæ quarto casu fetum peperere Latinum:

Nam 11 panther panthera creat, crateraque crater;

Castida 12 castis habet, sed & æther æthera fundit:

Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum

Cassida magna tegit, nec vult panthera domari ¹

Vertitur his rebus, sensus manet, & genus unum :
Gibbus & hic gibber, cucumis ² *cucumber.* ³ *stipis & stips,*

Sic cinis atque ⁴ *ciner, vomis vomer, scobis & scobs,*

Pulvis item ⁵ *pulver, pubes* ⁶ *puber : quibus addes*

Quæ pariunt ⁷ *or & os, honor & labor, arbor, odorque ;*

His & apes & apes, plebs ⁸ *plebes :* ⁹ *sunt quoque multa*

Accepta à Græcis ; geminam referentia formam ;

Ut delphin delphinus, & hinc elephas elephantus,

Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,

Teucrus item Teucer : Dabis huc & cætera cuncta,

Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta ⁹.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :

Laurus enim lauri facit & laurus genitivo :

Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus ;

Sic colus, atque ¹⁰ *penus, cornus, quando arbor habetur ;*

Sic ¹¹ *lacus, atque domus ; licet hæc nec ubique recurrant :*

Hic quoque plura leges, quæ priscis jure relinquantur ¹².

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda

Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt ;

Arma, jugum, nervus, seminus, cliusque, animusque,

Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum :

A quibus us, simul is formes ; ut inermis inermis :

Rarior est hilaris, vox est hilaris bene nota.

¹ Huc re-

fer attia, en

à cuius ac-

cusativo

form. attia-

gena. ² Vof-

sio inter

obsoleta re-

ponitur.

³ An stipis in

nominitivo

occurrit,

dubitari

possit.

⁴ Ciner vix

occurrit. ⁵

Fu ver Vof-

sio obsole-

tum. ⁶ Nat-

uram adject.

⁷ Plebes

habet non

tantum ple-

bis, sed &

plebes in

genitivo.

⁸ Huc re-

ferri debent

juventus, ju-

venta; sene-

ctus, senectus;

buris, bura ;

avarities, a-

varitias; ma-

teries, mate-

ria; & simi-

lia. ⁹ Cu-

jusmodi

sunt Achil-

les, Achil-

lem; Ulysses,

Ulysses ;

Evander, E-

vandrus ; Geta, Getes ;

Ligur, Ligus ;

Menander, Menandrus ;

Palamo, Palæmon ;

Perseus, Perseus ;

Simo, Simon ;

Thymber, Thymbrus, &c. Sic Ode, Oda, Lampas,

lampada ; bebdomas, bebdomada ; & similia. ¹⁰ Penus est tamen quarta ; nam

genitivus peni est à re&o penum. ¹¹ Non reperitur secunda. ¹² Cujusmodi

sunt versus, arcus olim secunda ; eibus, fagus, fastus, humus, lectus, somnus, sonus,

succus, susurreus, ventus, vulgus, omnia olim quarta. Præter hæc redundantia

secunda & quarta, sunt & alia prima & tertia ut, Orestes, Orestes, Calchas,

Pascha, &c. Alia secunda & tertia, ut sequester, glomus, Malciber, Oedipus, Po-

lypus, vesper, Perseus, Typhus, Tydeus, &c. Alia tertia & quarta ut penus, spe-

cus, acus. Alia denique tertia & quinta, ut requies, plebes.

positivi

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
 minui potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut, *Albus,*
niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per
 adverb. magis augeat : ut, *Albior, probior, id est, Magis*
albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo

Adonis, Adoneus ; Agamemnon, Agamemno ; Amazo, Amazon ; Evander, E-
vandrus ; Geta, Getes ; Ligur, Ligus ; Menander, Menandrus ; Palamo, Palæmon ;
Perseus, Perseus ; Simo, Simon ; Thymber, Thymbrus, &c. Sic Ode, Oda, Lampas,
lampada ; bebdomas, bebdomada ; & similia. ¹⁰ Penus est tamen quarta ; nam
genitivus peni est à re&o penum. ¹¹ Non reperitur secunda. ¹² Cujusmodi
sunt versus, arcus olim secunda ; eibus, fagus, fastus, humus, lectus, somnus, sonus,
succus, susurreus, ventus, vulgus, omnia olim quarta. Præter hæc redundantia
secunda & quarta, sunt & alia prima & tertia ut, Orestes, Orestes, Calchas,
Pascha, &c. Alia secunda & tertia, ut sequester, glomus, Malciber, Oedipus, Po-
lypus, vesper, Perseus, Typhus, Tydeus, &c. Alia tertia & quarta ut penus, spe-
cus, acus. Alia denique tertia & quinta, ut requies, plebes.

positivi

1 *Dextimus* & *Sini-*
simus vi-
 dentur pro
 positivis u-
 surpari. 2
Maturimus
 non *maturi-*
mus à *matu-*
rus. 3 *Agil-*
limus, *ra-*
cillimus, &
docillimus
 rejiciuntur
 à Vossio,
 quia desi-
 deratur au-
 thoritas. A-
 pud Charis-
 ium vero
 est *agilissi-*
mus & *doc-*
illimus un-
 de *agilissime*
 & *docissi-*
me. Quin &
 locum hic
 sibi vindic-
 eat *imbecil-*
limus, quod
 apud Sene-
 cam occur-
 rit. Rectum
 quoque &
imbecillissi-
mus quod
 Celsus u-
 surpat. 4
 Formatiss.
 Comparati-
 vis & super-
 lativis ab
 antiquis
 participiis
 in *us*: ut,
benevolentior
 à *benevolens*

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valde vel maxime Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s*, & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur 1, *Dextimus* à *Dexter*, *Maturimus*, sive *Maturissimus*, ab antiquo *Matur*.

Sex ista in *is* superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, *Facilis*, *facillimus*: *Docilis*, *docillimus*: *Agilis*, *agillimus*: *Gracilis*, *gracillimus*: *Humilis*, *humillimus*: *Similis*, *simillimus* 3.

Quæ derivantur à *Dico*, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur 4: *Maledicus*, *maledicentior*, *maledicentissimus*, à *dico* 5: *Magniloquus*, *magniloquentior*, *magniloquentissimus*, à loquor.

Plautus tamen à *mendaciloquus*, & *confidentiloquus*, usurpat *mendaciloquius*, & *confidentiloquius*.

Benevolus, *benevolentior*, *benevolentissimus*, à volo, *Magnificus*, *magnificentior*, *magnificentissimus*, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maxime: ut, *Idoneus*, magis *Idoneus*, maxime *idoneus*. *Arduus*, magis *arduus*, maxime *arduus*.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduus, *strenuor*, *egregiissimus*, *mirificissimus*, *pientissimus*, vel *piissimus*, *ipissimus*.

Perpetuissimus, *exiguissimus* apud *Ovidium*. *Tuissimus*, *multissimus*, apud *Ciceronem* 6.

quo utitur *Plautus* Veteres similiter dixere *beneficiens*, unde *beneficientia*, in vet. lib. pro *benefecientia*; & *beneficientior* in *Lælio* legitur: sed vulgo scribitur extritâ tertiâ vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificissimus* Terent. 5 *Veridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *arduus* & *arduissimus*; *egregius* pro *egregius*. Juv. *exiguus*, *industrius*, *injurius* pro *injurius*; *innocius* vel *inocius*; *necessarius*, *perpetuus*; *strenuissimas*, *tenuis*, *tenuissimus*, *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud *Plautum*, cujusmodi sunt *verberatissimus*, si *is* gradus, *exclusissimus*, *occisissimus*, *parcissimus*, *oculissimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt, cum multa contingat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus¹, melior², optimus. Malus³, pejor, pessimus. Magni⁴, major⁵, maximus. Parvus⁶, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum⁷ plus plurimum. Verus⁸, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo⁹, deter. Nequam nequior, nequissimus. Citra¹⁰ citerior, citimus. Intra¹¹ interior, intimus. Infra¹², inferior, infimus. Extra¹³ exterior, extimus vel extremus. Supra¹⁴, superior, supremus vel summus. Post¹⁵, posterior, postremus. Ultra¹⁶, ulterior, ultimus. Propè¹⁷, propior, proximus; à quo proximior, apud Ovidium. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclutus, inclutissimus. Opimus, opimior¹⁸. Ocyor, ocyssimus; ab *ὠκύς*, Novus, novissimus. Adolescens, adolefcentior. Potior¹⁹, potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus meritissimus. Siniſter, ſiniſterior. Juvenis²⁰ junior. Senex, senior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper²¹, nuperrius²²,

Interdum autem a substantivis fit comparatio, sed abusive :

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, } à { Cinædo.
Pœnior, } à { Pœno²³.

me adlabescit, est à *μαλίζω*, nam Latini z, quo carebant in j consonum mutabant, quomodo à *ζῆλος* jungo. 5 Per syncopen è magnissimus 6 A minor vel potius à minus, quod à *μικρός* Attice pro *μικρός*. 7 A *πλεον*, converſo v in u. 8 Ab antiquo veter. 9 Id autem à *detero*, cum deteriora ſint quæ magis detricta. 10 A *citer*, quo uſus Cato, ſed pene obſolevit. 11 Ab antiquo interus vel inter. 12 Ab *inferus* vel *infer*, quibus uſi Veteres. 13 Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. 14 A *superus*, quo uſus Cato. 15 A *posterus*. 16 Ab antiquo ulter. 17 Propior, prior, diutior, ſapius, vel carent poſitivis, vel à poſitivis obſoletis formantur; neque enim placet ab adverbis vel præpoſitionibus comparativos & ſuperlativos deducere: quia quæ plane diverſæ ſunt claffis, etiam eſſentiâ differunt; at comparativus notat exceſſum poſitivi ſui manente eſſentiâ. 18 Ocyor ſcribendum, quia venit ab *ὠκύς*. 19 A *potis*. 20 Per ſyncopen ex juvenior. 21 A *nuperus*. 22 Adde comparativo carentia in *utur*, ſacer; item diverſus, falſus, fidus, perſuaſus, inviſus, conſultus, meritus, apertus, bellus, inviſus; & alii: quorum etiam aliqua in ſuperlativo reperias. Adde etiam ſuperlativo carentia, proximus cum induit naturam poſitivi, & format proximior; in *ens*, ſatur, dexter, nam dextimus & ſiniſtimpus pro poſitivis uſurpantur; taciturnus, communis, ſalutaris: item ſupinus, ſupior, quod apud Martialem: inſignitus, inſignior, quo uſus Tullius: diver, divior, quod apud Tullium, Ovid. Plaut. &c. Sed à *dis*, & diſior, eſt diſiſſimus. Licentior, uti anterior, ſoli ſunt comparativi. 23 Naturam cum adjeſtivorum induunt, & ſignant qualitatem.

COMPA-

COMPARATIONUM TYPUS. SINGULARITER. PLURALITER.						
	Positivus.	Compar.	Superf.	Positivus	Compar	Superlat.
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.			Docti, Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.		
No.	us er is a is x n. um e	{ ior ior ius	{ mus ma mun	i es æ es a ia	iores iores iores	{ mi mæ ma
Ge.	i æ is i	ioris	{ mi mæ mi	{ orum arum orum	ium iorum	{ morum marum morum
Da.	o æ i o	ioris	{ mo mæ mo	is ibus	ioribus	mis
Ac.	um em em en. am em em en. um e x ns	io rem io rem ius	{ mum mam mum	{ os as as es a ia	iores iores iora	{ mos mas ma
Vo.	e er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ me ma mum	{ i es æ es a ia	iores iores iora	{ mi mæ ma
Ab.	o â i e o i	iore iori	{ mo mâ mo	is ibus	ioribus	mis

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus*, *Spartianus*: possessiva; ut, *patricius*, *Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa; ut, *qualis*: temporis significativa; ut, *besternus*: participalia in *us*; ut, *amandus*: desinentia in *bundus*; ut, *errabundus*: tremebundior tamen est apud *Colum.* Inplex exeuntia; ut, *duplex*. Excipe simplex, & multiplex. Desinentia in *imus*; ut, *legitimus*. In *us*; ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud *Terent.* Composita à *fero*, & *gero*; ut, *armiger*, *frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus*, *balbus*, *canorus*, *canus*, *cicur*, *claudus*, *compus*, *degener*, *dispar*, *egenus*, *exos*, *geminus*, *hodiernus*, *impos*, *magnanimus*, *mediocritas*, *memor*, *mirus*, *mutulus*, *præditus*, *vetulus*, *unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis*, *valde*, & *maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

PRONOMEN. DE PRONOMINE.

37

PRONOMEN est pars Orationis, quâ indemonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod¹.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa. Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, summiq; Tōnantis,

Ale Jūno petat ceston, & ipsa Venus².

DE GERE.

Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

& ullus. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si unus, nullus, alius, uter, nonnullaque alia inflectantur per *ius*; ut, ille, iste, ipse, nam non minus quam ist hæc Pronomina sunt. 2 Immo cætera omnia Pronomina, excepto ego, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

Item
quis, cujus
& cujos.
Quin &
Pronomini-
bus accen-
senda sunt
multa alia
pro nomi-
nibus vulgo
habita; ut,
unus, ullus,
nullus, solus,
totus, uter,
alter, neuter,
aliquis, alius
reliquus, ca-
terus, omnis,
quisque, ne-
mos quidam,
ambo, uter-
que, &c. Certe
Prono-
mina esse
arguit, quod
secundario
solum signi-
ficent rem,
cum ponan-
tur pro no-
mine. De-
inde si quis
est Prono-
men quod
de pluribus
rogat, erit
& uter quod
de duobus
interrogat.
Itidem si
Pronomina
sint hic, ille,
ipse, quibus
responde-
mus cum
quæsitio per
quis insti-
tuitur; Pro-
nomen quo-
que erit a-
lius; item
nullus: si
nullus, certe

3 *Mis & sis* sunt antiqui genitivi pro *mei & tui*. 4 Pro *ille* Veteres dixerunt *ollus* vel *olle*.

5 *Ipsus* pro *ipse* comitum est. *Ipsud* barbarum est. 6 Non tanta est anomalia in *hic* quam videtur. Nam ut *fac* est ex

face, ita *hic* ab *hice*, pro quo nunc geminata *c* *hicce* malumus. *Hice* autem est ex antiquo *hic*, (quod ex *es*) & *ce*, ut ab *is* & *pse* est *ipse*, unde *faminum* *ea* *pse*. Ut vero

ab *is* est *ejus*, *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* effert *hujus*, *hui*, *hujus*, *ho*; sed pro *hui*, *hujus*, *ho*, adjecto *ce* fuit *huice*, *humice*, *huce*; unde abjecta vocali factum *huice*, *huice*, *huc*. Sed in plurali erat *hæ* etiam in neutro. Sed pro *hæ*, addito *ce*, fecere *hæce*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differret à feminino *hæ*. Sed olim etiam in muliebri genere *hæce* & per apocopen *hac* dixerunt. 7 Ab *ea* feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*. Ab *is* item in Accusativo *im*, ut à *sis*, *sisim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *is*: in feminino item pro *iis*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in eo quibusdam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *i*. Atqui eadem est litera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *quojus*. Itidem in dativo scribere *qui*: Posteriores vero *c* prætulērunt, ut differret à nominativo *qui*, aut si qui malunt *q* reservare, *qui* scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *quo* est ablativus *quo*, omni *o* *i*: quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *muſai*, est ablativus *muſa*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixerunt *quæ*. Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *puppæ*, *puppibus*; nisi eos casus formare malis à dat. & ablat. singulari, Nam *qui* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur modo, ut *qui fieri potest*? quod est integre *quomodo*. In compositis etiam usitatus est. 9 Quod olim erat *minus*, unde remansit vocativus *mi* pro *mis*, ut à *filius* est *fili* pro *filie*.

Declinationes Pronominum sunt quatuor. Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt ille, ipse, iste: genitivo Illius ipsius, istius; Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, quem admodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo,	{	9 Meus, mea, meum,	}	Genitivo,	{	Mei, meæ, mei.
		Tuus, tua, tuum,				Tui, tuæ, tui.
		Suus, sua, suum,				Sui, suæ, sui. (stri,
		Noster, nostra, nostrum,				Nostri, nostræ, nostri,
		Vester, vestra, vestrum,				vestri, vestræ, vestri

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine sunt, Nostras, vestras, cujas: Genitivo, Nostrâtis, vestrâtis, cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE ~~GENERE~~ Personâ

Personæ pronominum sunt tres, Prima, Secunda, Tertia: ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex: ut Ego: Composita: ut, Ego met.

Figura est duplex; Simplex: ut Ego: Composita: ut, Ego met.

Pronomina inter se componuntur: Ego ipse, tu ipse, sui ipsius, mei ipsius ¹⁰.

Nom. Iste, ista, istud, vel istuc: Acus. Istunc, istanc, istoc, vel istuc: Abl. Istoc, istac, istoc.

Pluraliter nominativo & Accusativo Iste. Eodem modo declinatur & illic, illa, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cuiusmodi, huiusmodi, illiusmodi istiusmodi.

Componuntur & cum praepositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicquam, quibuscum.

Componuntur etiam & eum adverbis; ut, Eccum, eccam, ecceus, eccas, ab Ecce & is. Ellum, ellam, ellos, ellas, ab Ecce & ille ¹¹. Ut & idem quoque ¹² ab is & demum. Cum conjunctione quoque componuntur ¹³: ut, sing. Nominativo ¹⁴ Hic, hec, hoc, Accusativo, huc, huc, huc. Abl. huc, huc, huc. Pluraliter, Hic, hec, hoc, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adiectionibus: ut, Met, te, ce, pre

Met adjicitur primae & secundae personae; ut, Ego, met, meimet, mihi met, memet, nosmet, &c. Sic Sibi, met quoque, ac semet dicimus ¹⁵.

Tu met autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te ¹⁶ adjicitur istis, Tu, ut, tute; te, ut, tere.

Ce ¹⁷ adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in s desinunt; ut, Huiusce, huiusce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte apponitur istis ablat. Mea, tua, sua, nostra, vestra; ut, Meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet; ut, Meopte Marre, ruopte labore, suopte jumento, nostropre damno, &c. ¹⁸

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione huiusce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et haec tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non qua: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Nempe ut ab o est o, sic ab hic est huius, ab ejus est ejus. Nunc tantum possessivis, sed etiam primitivis, ut mihi, pro modo Cato loquutus, item me, pro meipsum apud Plautum. ¹⁹ Adde partic. p, ex qua & is constat est ipse. Integrum esset ipse, sed sibilo omissio ipse dicimus, Euphoniae causa. Adde etiam dem, ex quo & is fit idem, ut modo dictum. Componitur dem similiter cum tantum & tanti; uti & in pridem cum antiquo pro pra unde prius, pristinus, &c. Hisdem pro his vel isdem legas in Manuscriptis.

¹⁰ Huc quoque pertinet alteruter, a'quis, unusquisque, quousque, qualisqualis, undecum, decimus, sextus, & simil.

¹¹ Item à ne pro non est newer. Ab ubi est ubique quod Maro usurpat ¹² Vel potius ex is & syllabica adiectione dem. ¹³ Ut quisque, uterque, equis, nam t in e abiit ¹⁴ Videretur potius componi ex hic & syllabica adiectione cine. ¹⁵ Interdum & componitur cum suis; ut susmet Livio.

¹⁶ Te est à Gracis: quibus itidem syllabica adiectiones sunt te & x.

Ac te etiam habes in is ab is. ¹⁷ Ce esse à x jam dixi.

¹⁸ Nec jungitur tantum possessivis, sed etiam primitivis, ut mihi, pro modo Cato loquutus, item me, pro meipsum apud Plautum. ¹⁹ Adde partic. p, ex qua & is constat est ipse. Integrum esset ipse, sed sibilo omissio ipse dicimus, Euphoniae causa. Adde etiam dem, ex quo & is fit idem, ut modo dictum. Componitur dem similiter cum tantum & tanti; uti & in pridem cum antiquo pro pra unde prius, pristinus, &c. Hisdem pro his vel isdem legas in Manuscriptis.

1 Etiam
aliæ voces
verba sunt,
sed quæ hu-
jus sunt
Classis

ἡ ἰσοχὴ
sic appel-
lantur.

2 Græcis
vocatur
ἰσοχὴ

τὴν ῥῆμα
Latinis for-
tasse forma
rectius, mi-
nus certe
ambigue
dicatur. A-

liud vero
gen. gram-
maticum,
aliud phy-
sicum, nam
hic signifi-
catio, illic
potius ter-
minatio re-
spicitur.
Verbum e-
nim (si pau-
cissima ex-
cipias) vel
in *O* desi-
nit, vel in
O R. Si in
vel admit-
tit *r* vel re-
spuit: si ad-
mittat, ver-
bum acti-
vum vo-
cant quia ut
plurimum
notat actio-
nem, si re-

spuit *r* nominant neutrum. Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. At ratione actionis vel passionis physicae quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo*, item *ambulo, sequor*: quædam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor, dignor*: quædam neutrum, ut *sum, fio, morsor, intereo*, quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene exole-
verunt.

Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in composi-
tione, Nam, *piam, putas, quam, quæ*; ut, *Quisnam, quispiam, quisputas, quisquam, quisque*. Et hæc ubi-
que (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent,
non *qua*: ut, *Quænam doctrina?* *Negotia quæpiam*;
optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, *Quisquis*,
quod & in hunc modum variatur:

Nominativo *Quisquis, quicquid*; Accusativo *Quic-
quid*; Ablativo *Quoquo, quaqua, quoquo*.

Qui, in compositione præponitur his particulis, *Dam, vis, liber, cunque*; ut, *Quidam, quivis, quilibet, qui-
cunque*. Et hæc (præterquam in ablativo singulari)
quæ retinent, non *qua*: ut, *Quædam puella, Quædam
facinora*.

DE V E R B O.

Verbum est pars orationis, quæ modis & tem-
poribus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati
significat; ut, *Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor*.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut *Doceo*,
& impersonale, ut *oportet*.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut,
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per-
sonarum vocibus non distinguitur nec variatur; ut,
Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS V E R B O.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tem-
pus, figura, species, personæ, numerus, conjugatio.

D E 2 G E N E R E.

3 Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passi-
vum, Neutrum, Deponens, Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integre induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem; ut, Ambio, domino, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut, Bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adolor, fruor, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multa que id genus alia quæ passim apud veteres reperiatis,

Quod exemplis planius fiet. Sudo, cum dico, sudorem intelligo. Quare & rectum est sudare sanguinem. Et sanguis, si loqui possit, dicat, dum sudat. Nec sudatus reformidat Claudianus. Similiter sto statum, vel balium, spiro spiritum, vel odorem; sic sto, sedeo, eo, curro. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit, sto stationem, sedeo sessionem, eo iionem, curro cursum. Similia gaudere gaudium, furere furorem, vivere vitam. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut amo, aro, sed etiam ubi ea immanens, ut in illis

i Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legimus aror, biber, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopeiam terram inducamus dicentem aror? aut vinum compellantibus, cur non liceat dicere dum biberis? Præsertim cum aratus dixerit Ovidius, item aqua potat (pro quo Plinius aqua potata) & Perlius cananda olula. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ consistentiam notant.

His quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitiva sed absolute. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM

quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. verto.

Augeo. Auxerat potentia. Tac.

Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? Plaut. pro caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. vorto.

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. Plaut.

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertia Cæsarem quasi conuenit atque decoxit. Florus.

Expedio. Nequiter expedivit parafratio. Plaut.

Exudo. Exudat inutilis humor. Virg. pro exudas se, inquit Servius.

Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, conspecto delatore ejus, vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? Suet. in Dom. ubi simul gestanti significat in leſicâ vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? Plaut. pro habetur, vel habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. Cic.

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. Virg.

Inſinuo. Inſinuat pavor. Virg. Prudentia est servi, ut penitus inſinuet in causam. Cic.

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est. Liv. Lavamus & tondemus ex consuetudine. Quint.

Lenio. Dum hæc conſeſcunt turbæ, atque iræ leniunt. Ter.

Movo. Terra movit. Suet. Sic promoveo. Macro.

Muto. Mortis metu mutabant. Sal. pro

mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. Tac. Par ratio in composito demuto.

Pasco. Nam pascit juvenia, & pascitur juvenia, eadem mente dicitur, inquit Conſenius.

Pono. Cum venti poſuere. Virg.

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. Cic.

Quaſſo. Lætum ſiliquâ quaſſante legumen. Virg. Subducunt lembum capitibus quaſſantibus. Paut.

Rugo. Vide palliolum ut rugat. Plaut

Sedo. Poſtquam tempeſtas ſedavit. Cæ. Velleius. apud Gellium.

Tondeo. Candidior poſtquam tondenti barba cadebat. Virg. Incanaque menta Cyniphi tondent hirci. Virg. i. e. tondentur.

Turbo. Et ſeptem gemini turbant trepida oſtia Nili. Virg.

Vario. Variant undæ. Proper. pro Variantur.

Vebo. Adoleſcentia per medias laudes quaſi quadrigis vehens. Cic. Triton natantibus invchens belluis. Cic. i. e. invehitur.

Verſo. Libertatem aliorum in ſuam verſiſſe virtutem conquerebantur. Liv. Vertens annus. Cic. in Samn. pro converſus. Sic. averto. Tum prora avertit & undis Dat latus. Virg. Converto. Regium imperium in ſuperbiam, dominationemque convertit. Sal.

Vestio. Sic & in proximo ſoror civitas veſtiebat. Terent. Parcior paſco, levius veſtio. Appul.

Volvo. Olim volventibus annis. Virg.

Voluto.

Sed verba hæc dici videntur per ellipſin accuſativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat ſe clamor*; *terra movet*, pro *ſe movere*. Ac rar ratio aliorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra ſunt alia, itidem in ſe exeuntia, quæ cum uſitatus ſumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc eſt, actionem ſignificant tranſeuntem, eoque tranſiiverum more conſtruantur.

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM,
quæ active etiam sumuntur.

Abstinere maledictis. *Cic.*
 Affuere labori. *Cic.*
 Cachinnare risu tremulo. *Lucret.*
 Celerare, absolute. *Cicer.*
 Sic Accelerare. *Cic.*
 Clamare coepit. *Cic.*
 Ut si in clamaro, advoles. *Cic.*
 Coire in unum. *Virg.*
 Concionari de re aliquâ. *Cic.*
 Constitit Romæ. *Cic.*
 Delirare, absolute. *Cic.*
 Desperare ab aliquo. *Cic.*
 Desinas. *Terent.*
 Differre nominibus. *Cic.*
 Disputare de re aliqua. *Cic.*
 Dubitare de fide. *Cic.*
 Durare in ædibus. *Plant.*
 Ejulo, absolute. *Cic.*
 Emergere regno. *Cic.*
 Eructare, simpliciter. *Colum.*
 Erumpebat vis. *Cic.*
 Exire domo. *Cic.*
 Exhalant vapore altaria. *Lucret.*
 Festina lente. *adagium.*
 Flere de morte alicujus. *Ovid.*
 Garrere alicui in aurem. *Mart.*
 Gemis turtur. *Virg.*
 Hyemat mare. *Hor. affluat.*
 Illucescet dies illa. *Cic.*
 Incipit ver. *Cic.*
 Inolefcit arbor. *Virg.*
 Infanire & furere. *Cic.*
 Instant operi. *Virg.*
 Infuere alicui rei. *Tac.*
 Jurare in verba. *Cic. Cas.*
 Lætaris & triumphas. *Cic.*
 Latrare & mordere possunt. *Cic.*
 Luna lucet luce aliena. *Cic.*
 Manere in officio. *Cic.*
 Morari sub dio. *Hor.*
 Mustitare, absolute. *Liv.*
 Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*
 Offendere in arrogantiam. *Cic.*
 Pascentes agni. *Virg.*
 Penetrat ad aures. *Ovid.*
 Pergere, simpliciter. *Cic. Ter.*
 Perseverare in errore. *Cic.*
 Abstinere manus. *Id.*

Affuere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Cas.*
 Morientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitem suum in clamare. *Cic.*
 Coire societatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Consistere viam. *Luc. pro constituere.*
 Quicquid delirant Reges. *Hor.*
 Desperare vitam, salutem. *Cic.*
 Desinere artem. *Cic.*
 Differre tempus. *Cic. Hor.*
 Disputare aliquid. *Id.*
 Dubitare aliquid. *Cic. Virg.*
 Durare imperiosius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens se emergit. *Cic.*
 Eructare eadem bonorum. *Cic.*
 Erumpere stomachum in aliquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. pro vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Festinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrere libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas. *Plin. pro frigidificare.*
 Dii illuxere diem. *Plant.*
 Incipere facinus. *Plant.*
 Natura inolevit nobis amorem nostri.
Gell.
 Infanio errorem. *Hor. Infaniam. Plant.*
 Instare currum. *Plant.*
 Insuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria.*
Virgil.
 Utrumque lætor. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere faciem alicui. *Plant.*
 Manere aliquem. *Hor. Virg. pro expectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plant.*
 Mustitavit timorem. *Appul.*
 Nocere aliquem. *Plant. Nihil nocere.*
Cicer.
 Offendere aliquid. *Cic. pro pulsare.*
 Pascere capellas. *Virg.*
 Penetrare Atlantem. *Plin.*
 Pergere reliqua. *Cic.*
 Perseverare aliquid. *Cic.*

Plaudere

Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
 Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum longē viveret. *Cic.*
 Remisit pestilentia. *Liv.*
 Requiescere in sella. *Cic.*
 Relutant colles. *Virg.*
 Ridere intempestive. *Quint.*
 Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*

Rutilant arma. *Virg.*
 Sapidum ei palatum. *Cic.*
 Spirant auræ. *Virg.*
 Sistere, simpliciter. *Cic.*
 Sonat graviter. *Virg.*
 Sufficit animus malis. *Ovid.*
 Superabat pecunia. *Cic.*
 Superfedas hoc labore. *Cic.*
 Suppeditant ad victum. *Cic.*
 Transmittere, absolute. *Suet.*
 Tardare & commorari. *Cic.*
 Tinnunt aures sonitu. *Catull.*
 Trepidat cor. *Cic.*
 Variat fortuna. *Liv.*
 Uergebat locus ab oppido. *Cass.*

Plaudere aliquem. *Stat.*
 Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli. *Hor.*

Queritur crudelitatem regis. *Iustin.*
 Suum factum. *Cass.*
 Remittere animum. *Cic.*
 Requiescunt suos cursus. *Virg.*
 Relutant sonum. *Appul.*
 Ridere risum, hominem, &c. *Cicero.*
Hor. Virg.

Ruerem ceteros. *Ter.*
 Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
 Si recta saperet Antonius. *Cic.*
 Spirant naribus ignem. *Virg.*
 Sistere gradum. *Virg.*
 Nec vox hominem sonat. *Virg.*
 Sufficere animos. *Virg.*
 Superare aliquem. *Cic.*
 Aliqua superfedenda. *Autar ad Her.*
 Suppeditare cibos. *Cic.*
 Transmittere maria. *Cic.*
 Tardare impetum. *Cass. negotium. Cic.*
 Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
 Mirantur ac trepidant præfagia. *App.*
 Variare vicem. *Cic.*
 Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & compesita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam passivum *vergor.* Vergimur in Senium. *Stat.*

Vertat bene res. *Plaut. Virg.*
 Minitari & vociferari palam. *Cic.*
 Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
 Vociferans talia. *Virg. aliquid. Cic.*
 Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in o multa activa usurpantur passive sive absolute; multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex verbis in or, multa passiva active sumuntur, deponentium induendo naturam: multaque item deponentia capiuntur passive; utcumque activa terminatio non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ activæ sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est regnum. *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam surda miseris avertitur aure! *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Pisis bellantur Amazones armis. *Virg.*
Censeor, pro *censo*. Martia censa est hanc inter comites suas. *Ov.* Voluisti magnum agri modum censei. *Cic.*
Communicor, pro *communico*. Cum qui-

bus spem integram communicati non sint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio* ac *Consilietur* amicis. *Hor. i. e.* amicis consulat.
Copulor, pro *copulo*; *sec. Prisc. & Non.*
Adeunt, consistunt, copulantur dextras
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagitata foras erumpitur. *Lucretius.* Sic *perumpor*.

Fabrica

Fabricor, pro *fabrico*. Capitoli fastigium necessitas fabricata est. *Cic.*
Fluctuor, pro *fluctuo*. Utrius populi vigorem mallet fluctuatus animo fuerat. *Liv.*

Juratus sum, pro *juravi*. *Cic.*
Multor, pro *multo*. Rebellantes multatus est poena. *Suet.*

Munero, pro *munero*. Alexion me optare muneratus est. *Cic.* Sic remuneror, pro *remunero*.

Murmuro, pro *murmuro*. *App.*

Nutricor, pro *nutrico*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutritur & continet. *Cic.*

Peragror, pro *peragro*. Peragratus est Regionem. *Vell.*

Pertinor, pro *perlino*. *App.*

Pignero, pro *pignero*. *Gell.* Non.

Praverior, pro *praveris*. *Plant.* *Liv.* *Curt.* *Tac.* Sed in praeterito dicitur tantum *praverii*.

Punior, pro *punio*. Punitus est inimicum. *Cic.*

Quirior, pro *Quirito*. *Varr.*

Ruminor, pro *rumino*. *Varr.*

Sacrificor, pro *sacrifico*. *Gell.* *Var.* Non.

Saturor, pro *saturo*. Necdum antiquum saturato dolorem. *Virg.* pro cum nondum saturavisset.

Spector, pro *specto*. Spectatus est suem. *Var.*

Suppeditor, pro *suppedito*. Quod mihi suppeditatus es gratissimum est. *Cic.*

Usurpor, pro *usurpo*. Mulier usurpata duplex cubile. *Cic.*

Plura citantur apud *Voss.* & *Non.* Quae tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quae passively accipiuntur.

Abominor. Ante omnia abominati seminare. *Liv.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver.* *Flac.* apud *Prisc.*

Adipiscor. Amitti magis quam adipisci. *Fab.* *Max.* Non aetate, verum ingenio adipiscitur sapientia. *Plaut.*

Admiror. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. *Canut.* ad *Prisc.*

Adorior. Ab his Gallos adortos. *Asvel.* apud *Prisc.*

Adulor. Adulati erant ab amicis. *Cass.* Ne adulari nos sinamus. *Cic.* Sed dicitur etiam *adulo*.

Aggredior. Ut te fectis aggredere donis. *Cic.* Aggressus labor. *Terent.* *Maur.*

Amplector. Ego me non sinam amplecti. *Lucil.* Animam nostro amplectam in pectore. *Petron.*

Antestor. Impubes non potest antestari. *Liv.* teste *Prisc.*

Arbitror. Arbitrata quæstio. *Gell.* Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal.* apud *Prisc.*

Aspernor. Qui est pauper aspernatur. *Cic.*

Assector. Assectari se omnes cupiunt. *Enn.*

Assequor. Nihil horum investigari, nihil assequi poterit. *Cic.*

Auguror. Certæque res augurantur. *L.* *Cas.* *Virg.* ipse adtivo usus est. Si quid veri mens augurat.

Blandior. Blanditus labor. *Verrus.*

Cavillor. Lepido sermone cavillatus; passively. *App.*

Cohortor. v. *hortor*.

Comitor. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam salutantur, jam comitantur. *Juss.*

Complector. Quo uno maledictæ scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*

Consequor, & *consecor*. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. *Orbil.* apud *Prisc.* A populo lapidibus consecrari *Laver.* apud eundem.

Consolor. Cum animum vestrum erga me video vehementer consolor. *Quint.* *Metell.* apud *Gell.*

Conspicor. Paupertas hæc non ita nutrita ut nunc conspiciatur. *Varr.* apud *Prisc.*

Criminor. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*

Demolior, & *immolior*. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. *Cur.* apud *Prisc.* Immolatum & inædificatum est in loca publica.

Liv.

Destitor.

Detestor. Bellaque matribus detestata.
Horatius.

Dignor. Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*

Dominor. O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*

Enitor. Enixus puer. *Sever.*

Experior. Virtus experta atque perspecta. *Cic.*

Fari. Fasti dies sunt in quibus jus fatur, id est, dicitur. *Suet.*

Fateor. Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*

Frustror. Frustratus à spe & devictus. *Fest.*

Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*

Hortor. Hottatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consule inducunt sententiam expromere quâ hortaretur

Clodius deponere Domino. *Tac.*

Imitor. Si natura non feret ut quædam imitari possint. *Cic.* imitata & efficta simulacra. *Cic.*

Immolior. v. *molior.*

Insidior. In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *C.c.*

Interpreter. Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*

Machinator. Machinata fames. *Sall.* apud *Trific.*

Meditor. Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia, adulteria meditantur. *Min. Fel.*

Metior. Orbe si Sol amplior. an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*

Moderor. Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*

Modulor. Lingua modesta & modulata. *Gell.*

Molior. Pompea moliebatur *App.* Immolitum & inædicatum est in loca publica. *Liv.*

Nanciscor. Nacta libertate. *App.*

Obliviscor. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Ordior. Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*

Osculor. A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Satiuss fuisset accommodatus affert exemplum: quale inter cætera est *dignor*: quod apud *Cic. Var.* & alios significatione habetur activa.

Pacifcor. Filia paxa alicui. *Tac. Plin. Liv.*

Percontor. Percontatum pretium. *App.*

Pericitor. Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*

Polliceor. Ut aliis statux polliceantur. *Metell. Nymid.*

Populor. Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam populo.

Potior. Ne potiretur mali. *Ter.* pro à malo opprimeretur. *Ter.* Potiri hostium, pro capi ab hostibus.

Precor. Deus precandus est mihi. *Auf.*

Seffor. Qui vellet se à cani seffari. *Varr.*

Stipulor. tam profertur in activa quam passiva significatione, ut monet *Priscianus.* Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungitur, ut *stipulor à te*, pro interrogo te, & *interrogor à te*.

Testor. Hæc quæ testata sunt & illustra. *Cic.*

Tueor. Quod à rusticis Romani alebantur & tuebantur. *Varr.*

Tuor. Tutus ab hostibus. *Cic.*

Veneror. Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*

Vereor te dicimus, & *vereor abs te*, id est, tu me vereris, teste *Gellio.*

Ulcifcor. Quicquid ulcisci nequitur. *Sal.*

Utor. Suppellex quæ non utitur. *Gell.*

Illà ætas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter. Sic Abutor.* Abusus jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraque versum dicerentur, postea tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, liquet multa passive prolata esse à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scriptoribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia; sed communia sunt, quatenus olim utramque habuerunt significationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel pene depoluerunt. Et sane, si cur communia

communis à Deponentibus diversam constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significant actionem, nunc passionem: etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa: ut *precor, fateor*, diversi generis erunt ab illis quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare etsi Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in *o* inveniuntur: sed pleraque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subjecimus.

V. SILVULA DEPONENTIUM

quæ olim in *o* & *or* exhibant.

Adulo. Cic. ex vet. Poeta. Val. Max. *Adulor*.

Alterco pro *altercor*. Scio cum patre altercasti dudum. Ter.

Assensio & *assensior* in usu erant, secundum Gell. Non. & Diom. Primum sæpe est in Mss. & secundum in impressis.

Amplecto pro *amplector*: sic & *amplexo* & *amplexor*, secundum Prisc. & apud Cic. Auctoritatem Censorum amplexato.

Aucupo pro *aucupor*. Aucupate ex insidiis quid agatur. Plaut. Aucupans est apud Cic.

Auguro pro *auguror*. Præsentit animus & augurat. Cic.

Auspico pro *auspikor*. Prisc. Non. Fest. Cacinno pro cacinno. Cic.

Comito pro *comitor*. Stygias comitavit ad undas. Ovid.

Cuncto. Plaut. Cunctor. Cic.

Depasco Si hodie roscidas herbas depaverint. Pin. depascor. Febris depascitur artus. Virg.

Digno pro *ignor*. Prisc. Diom.

Ejulo pro *ejulor*. Prisc.

Elucubro pro *elucubror*. Epistola quam eram elucubratus. Cic. Quicquid istud est quod elucubravimus. Colum. Expergisco pro *expergisor*. Philox. Hygin. Dosithe.

Fabrico & *fabricor*. Cic.

Frustror pro *frustror*. Non frustrabo vos milites. Cas.

Frutico. Colum. Plin. pro *fruticor*. Cic.

Imito pro *imitor*. Var. apud Non.

Impertio & *impertior*. Cic.

Insidio pro *insidiar*, apud J. C.

Furgo pro *jurgor*. Cic. apud Non.

Lacrymo. Ter. Ovid. pro *lacrymor*. Cic.

Lato pro *lator*. Prisc.

Largio pro *largior*. Prisc. ex Sall. Non.

Ludifico pro *ludificor*. Plautus.

Luxurio. Non. ex Virg. Luxurior. Col. Plin.

Medico. Medicare semina. Virg. Sed medicor sumitur active & passive.

Mereo pro *mereor*. Quid enim mereas. Cic. Merui. Virg. Cic.

Meto, as, Virg. in Cul. Metur. aris, magis ulit. Reperitur etiam castra metata in sensu passivo. Liv.

Misero & *miseror*. Sic *miserco*, & *miseror*; unde *miseret* & *miseretur*, *miseresco* & *commiseresco*. Non ex Enn.

Modero pro *modcor*. Non. Docet moderare animo. Plaut.

Molio pro *molior*. Prisc. Sic *demolio*. demolivit tectum. Varr.

Munero pro *muneror*. Non.

Opino pro *opinor*. Prisc. & Non. ex Plaut. & Cael.

Opitulo pro *opitutor*. Non.

Osculo pro *osculor*. Tuin. apud Non.

Palpo pro *palpor*. Juv.

Partio pro *partior*. Non. ex Plaut. & aliis.

Pasco & *pascor*.

Patio pro *patior*. Nav.

Polliceo pro *polliccor*. Var. apud Non.

Populo pro *populor*. Formicæ farris acervum cum populant. Virg.

Præliopro pro *prælior*. Enn.

Reciproco, Liv. *reciprocior*. Cic.

Reminisco pro *reminiscor*. S. Aug.

Reverto pro *revertor*. Si Romam revertisset. Cic. quod non in usu est, nisi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro rixor. Varro,

Rumino. Ruminat herbas. Ruminor

Colum.

Vago pro vagor. Prud.

Vellifico. Plin. Unde legitur vellificatus.

Aibes Sed usus Cicero vellifico sem-
per in sensu activo,

Urino & urinor. Plin.

Venero pro veneror. Plaut.

Vocifero & vociferor. Cic.,

D E M O D O.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis leget hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*¹

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito*.

Virgil. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*

Et potum pastas age Tityre, & inter agendum

Occursare capro (cornu ferit ille) caret.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*

Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse faretur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Italiam petière, ² luant peccata, nec illos. — Juv. Juv. auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, Virgilius,

— eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suis detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Linacrus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc filebis. Cic. Quod superest Ciceronem puerum curabis & amabis ut facis.* Item similia sunt, *Non occides, Non furaberis.* Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in Gram. Angl. ostensum est Unde Sanctius & Scioppius omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod verum est dicamus, nec luant, nec luamus in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in Grammatica Anglicana dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *av* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjunctam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt 3: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero; ut taceat; cum canavero.*

Infinitivus, 4 qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

3 Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliæ addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispesci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Immo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, à fratre, *cum fratre, coram fratre, sine fratre, &c.* Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio ab præteritur. Unus igitur modus est, quolice etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut, *cum venerit scribam; sive quia ei rem subjungamus; ut, scribam, cum venerit; ubi scriptio subditur adventui.* 4 Julius Scaliger Infinitum adu modum esse negat; nimirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lato venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lato me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, i. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*

Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur: Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis, pransus fui*, commodè aptève dixeris.

Plurquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus o Nymphæ monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod exactum vocant; ut *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero.* 1

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita: ut, *Calefacio* 2.

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, defendo, offendo 3, aspicio, conspicio 4 adipiscor 5, experior, comprior 6, expedio 7, impedio, deleo 8, imbuo 9, compello, appello 10, incendo, accendo 11, ingruo, congruo 12, infligo 13, instigo 14, impleo, compleo 15, & id genus alia 16.

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammaticâ Anglicanâ

2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero* ex *bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calefacio* ex *calere*, & *facio*: vel cum adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus; ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro*, *execror*; *sentio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *aspernari*, & similia.

3 A *fendo* unde & *insensus*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicio* Depo-
nentia primæ Conjugationis, & Derivativum *specio*: item nomina Deriva-
tiva, *species*, *speculum*, *specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud Tacitum, &
format *aprus*. 6 A *πειραω* tento; id enim verisimilius, quam ut sint à *pario*.

7 A *pædio*, unde etiam *præpædio* & *compædio*, & nomen *impedimentum*. Nisi hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *prapes*, *compes*; puta à Genitivis, ut, *compes*, *compedis*, *compedio*. 8 A *leo* juxta Priscianum: nisi à *δαλέω* noceo; vel ex *de* & *oleo*, quod olim *eleo* ab *ἐλαίου* oleum. 9 Ab *ἐμβύω*. 10 A *pello* pri-
mæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ conjugatione & significatione mutatis. 11 A
cando. Quod si Veteres non dixerunt, fiunt à *candeo* secundæ, conjugatione &
genere

Quædam etiam videntur à Græcis nata : ut, Impleo, à *πλέω* Percello, à *πέλλω* 17.

D E S P E C I E.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio : ut, Ferveo.

Derivativa 18, quæ à Primitiva deducitur : ut, Fervesco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa 19 appellat,) in *sco* desinunt 20 : ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant ; ut, *Lucescit*, id est *Incipit lucere, aut certe gliscere & intendi* : ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo* : hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur ; ut, *Timeo, hisco, conticesco*, id est, *Timeo, Hio, Taceo* 21.

Frequentativa 22 desinunt in *to, so, xo, aut tor* ; ut, *visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor*. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum ; ut, *Distito*, id est, *frequenter dico* ; *viso*, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinet & illa, *vellico, fodico, albico*, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent 23.

Desiderativa 24 finiunt in *urio* ; ut, *Lecturio, parturio, esurio, cœnatorio*. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, studium, atque appetentiam quandam adjuvant ; ut *Lecturio*, id est, *Legere cupio* : *Cœnatorio*, id est, *Cupio cœnare*,

genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conruo* & *rruo*. 13 A *fligo*, unde etiam *affligo* & *confli*o, sed *profligo* est primæ. Quin & simplici usus Lucretius ; & inde *stiltus* apud Virgilium. 14 A *fligo*. 15 A *pleo*. 16 Cujusmodi sunt *renideo* à *nideo* ; *conniveo* à *niveo* ; unde remansit *niectus* & *niectare* ; *allicio, illicio* à *lacio* ; *obliviscor* à *liviscor* ; nisi sit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuisse *oblivi* indicant, *oblivio, oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere ; ut nihil mirum sit si *olevi*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à *δύω*, & *exuo* quod *ἐκδύω*. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra : nam hic constituunt 5. speciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent : ut, *ignor, frumentor, aquor, russicor*, &c. A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, & Diminutiva. 19 Et recte ; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit, ut *incipit maturescere, capis tumescere*. 20 Vel *sco* si Deponentia fuerint, ut *fruisco*. 21 Formantur Inchoativa à secunda persona præsentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco, à labas* ;

Diminutiva 25 in *lo*, vel *ſſo*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, *parvum ac modice serbeo, canto, bibo*.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patrillo, Ar-ricillo, Platonillo. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Græcillo, Græcor usi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor a Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt Verbi Personæ: Prima, ut Lego: secunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego: Pluralis, ut Legimus.

bui; *caleſco*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putiſco*, e in *i* abeunte) *tremiſco* à *tremis*; *obdormiſco* ab *obdormis*. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Impersonalibus; ut, *fruiſcor* quasi à *fruis*, & *miſereſcit*, quasi à *miſeres*. Sed per ſyncopen dicitur *hiſco* pro *hiſco* ab *hiſ*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agreſco* ab *ager*, *dulceſco* à *dulcis*, *pueraiſco* à *puer*, *herbeſco* ab *herba*, *ſilveſco* à *ſylva*, &c. niſi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inuſitatis *agreo*, *dulceo*, *repueo*, *herbeo*, *ſylveo*. Vulgo deducunt *calveſco* à *calvus*, *ſeneſco* à *canus*, *ſeneſco* à *ſenex*: at *calveo* eſt apud Plinium, *canes* apud Virgilium, *ſeneo* apud Catullum. Huiusmodi quæ ſunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incaleſco* *incalui*. Rariſſime tamen in ejuſmodi præteritis eſt ſignificatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum ſunt quædam in *ſco* quæ Inchoativa non ſunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *creſco* *crevi*, etſi ſit à *creo*; *paſco* *pavi*, etſi ſit à *paſca*. Par ratio in *ſueſco*, quod ab obſolero *ſueo* unde *ſuevi*; item in *diſco*. Omnia autem Inchoativa ſunt tertiæ Conjugationis; ut *labasceſcere*, *caleſceſcere*, *tremiſceſcere* &c. 22 Quæ & Iterativa dicuntur, quia ſignificant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc ſignificatio non invenitur; nam *viſo* ſignificat ſimpliciter *eo viſum*; & *dormiſto*, *capto*, *vendito*, notant *deſidero dormiſſe*, *capere*, *vendere*; niſi malis *dormitare* eſſe *paulum*, & non *altum dormiſſe*. Quomodo proprie ſit diminutivum. Cum igitur multa adeo non ſignificent frequentem actionem, dicere liceat, iſtiusmodi verborum alia proprie eſſe frequentativa, quæ aſſiduum, vel crebrum notant conatum, alia quæſi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non ſignificationem. 23 Formantur huiusmodi Verba à Supino, verſo *um* vel *u* in *o* vel in *ito*. In *o*, ut à *tractum*, *tractu*, *tracto*; à *verſu*, *verſo*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamatu*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur; ut ab *amplexu*, *amplexor*. In *ito* vero; ut ab *actum*, *actito*; ab *baſum*, *baſito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *diſtum*, *diſto*, & *diſtito*; *jaſtu*, *jaſto* & *jaſtito*. Quædam etiam veniunt à ſecunda perſona Indicativi præſentis; ut ab *ago*, *agi*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quæris*, *quærito*. Frequentativa ſunt primæ conjugationis, præter *viſo* tertiæ. 24 Quæ & mediativa vocantur. Formantur autem à poſteriori ſupino addendo *rio*; ut ab *eſu* ſit *eſurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus ſinguntur; ut *Syllaturio*. Cic. Nec omnia in *rio* ſeu *urio* exeuntia ſunt Deſiderativa nec ſola. Non omnia quia *ligurio* & *ſcaturio* non ſunt huius loci, ſiquidem non ſignificant deſiderium, nec formantur à ſupino, & produciunt *u* ante *urio*, contra quomodo ſit in veris Deſiderativis. Nec ſola in *rio* ſunt Deſiderativa, ſed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc eſt *capere cupio*. 25 Aliqua tamen nativam diminuendi ſignificationem videntur exiſſe; ut, *refeciſſo*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Coniungendorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guilielmi Lillii de Præteritis & Supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS

Communi Præterito.

A S in præsentî perfectum format in avi;
Ut, no, nav, navi: vocito, vocitas, vocitari.
Deme larvo, lavi: iuvo, iuvi, nexo, nexui;
Et seco quod secui: neco, quod necui: mico verbum
Quod micui, plico quod plicui: frico quod fricui dat:
Sic demo quod domui, tono quod tenui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, reto quod retui dat,
Atque cubo, cubui: rarè hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; fio, stas, formare steti vult.

Secundæ Coniugationis commune Præteritum.

E S in præsentî perfectum format ui dans,
Ut nigreo, nigres, nigri: jubeo excipe iussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Snadeo suasi, rideor isti, habet ardeo & arsi.

Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Fendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spendeo habere sponendi, tondeo vultque totendi.

L vel **R** ante geo si stet, geo vertitur in si;
Urgeo ut urxi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi;
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet angeo & auxi.

Dat fleo, fles, flevi, leo, les, levi, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo nevi:
A maneo mansi formatur; torqueo torxi,
Hæreo vult hæsi. VEO fit vi ut serueo fervei:
Niveo & inde satum poscit conniveo nivi.
Et nixi: cieo civi, vicoque vievi,

As, avi
i Hyperæ-
te: versus
plus iusto
unâ syllabâ
constat, sed
colligenda
cum prima
voce se-
quentis ver-
sus id quod
omnium
commune
est.

Es, ui.

Geo.

Ve.

Tertia Conjugatio.

Bo.

Tertia prætriturum formabit ut hic manifestum.
Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et mibo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.

Co.

Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Do.

Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tudique,
Pendo pependi, tendo tetendi, jecto pepedi:

Celo.

Junge cado cecidi, pro verbero cædo cæidi.

Cedo pro discedere, siue locum dare, cessi:
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go fit xi, ut jungo junxi: sed r ante go vult si;
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi: cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano, panxi.

Ho.

Lo.

Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vxi.
Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipi cum p.

Et fallo sine p; nam falli format utrumque:
Dat vello velli vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi; pello pepulique.

Mo.

Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Como petit comsi, promo promsi: adjice demo
Quod format demsi, sumo sumsi, premo pressi.

No.

No fit vi, sino ceu siui: temno excipe temsi;
Dat sterno stravi, sperno spreui, lino leri,
Interdum lini & livi; cerno quoque creui:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cecini dunt.

Po.

Po fit psi, ut scalpo scalpsi: rumpo exeipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.

Quo.

Ro.

Quo fit qui ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, servi,
Quod serui melius dat, mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quæro quæsiui, tero trivi, curro cucurri.

So.

So, velut accerso, arcesso, incesso, atque laceſso,
Formabat siui: Sed tolle capeſso capeſsi,
Quodque capeſsiui facit; atque faceſso faceſsi;

Sco.

Sic viſo viſi: sed pinſo pinſui habebit.

Sco fit vi, ut paſco parui: vult poſco poſoſci,
Vult didici diſco, quæxi formare quiniſco.

*To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur
Pro facio stare activum, nam jure sisti dat.
Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
Sterto stertui habet, meto messui: ab eâto fit exi,
Ut flecto flexi: pectô dat pexui, habetque
Fexi; etiam nectô dat nexui, habet quoque nexi.*

To.

Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.

Vo.

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Xo.

Fit cio ci: ut facio feci, jacio quoque jeci;

Cio.

Antiquum lacio lexi, Specio quoque spezi.

Fit dio di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio, gi,

Dio. Gio.

Fit pio pi, ut capi cepi: cupio excipe pivi,

Po.

Et rapio rapui, sapio sapui atque sapiui.

*Fit rio ri, ut pario pepereri. Tio ssi, geminans s,
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.*

Rio. Tio.

*Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluui
Format, sive plui: struo sed struxi, fluo fluxi.*

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi sciui:

Is, ivi.

Excipias venio dans veni, cambio campsi,

Rancio rausi, farcio farfi, sarcio sarfi,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi;

*Pro salto salio salui. * & amicio amievi dat:*

Farcius utemur cambivi, haurivi, amievi,

Sepivi, sanxivi, surcivi, atque salivi.

Excipe Ve-
nio, cam-
bio, &c.
*Pes Pro-
celeulma-
ticus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositivum,

Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,

Quam simplex geminat, composito non geminatur:

Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;

Atque à do, disco, sto, posco ritè creatis:

Aplico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:

Applico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.

Plico.

Quamvis vult oleo simplex olui: tamen inde

Quodvis compositum melius formabit olevi:

Simplicis at formam redolet sequitur suboletque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi:

Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Oleo.

Pungo.

Do.

Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebit.

Sto.

Mutantia primam vocalem in E.

Pario.

Verba hæc simplicia præsentis præteritique, Si componantur, vocalem primam in e mutant, Damno, læsto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscer, Partio, carpo, patro, scando, spargo: parioque Cujus nata peri duo comperit & reperit dant: Cætera sed perui: velut hæc, aperire, operire. A pasco pavi tantum composita notentur Hæc duo, compesco, dispesco, pescui, habere, Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

¹Posthabeo
simplicis
formam
servat.

Cano.

Placeo.

Pango.

Maneo.

Scalpo, cal-
co, salto,
claudio,
quatio, lavo

Hæc, ²Habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo, Pango, dans pegi, cano, quæro, cædo cecidi, Tango, ego, teneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in i mutant: Ut, rapio, rapui: eripio eripui: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat, A placeo sit displiceo: sed simplicis usum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant. Composita à pango retinent a quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango. A maneo mansi, minui dant quatuor ista. Premineo, emineo, cum promineo, immineoque: Simplicis at verbi servabunt cætera formam. Compasita à scalpo, calco, salto, a per u mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto. Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a: Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia primam vocalem in I, præterquam in Præterito.

Excipitur
Coemo.

Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Vocalem primam præsentis in i sibi mutant, Præteriti nunquam: ceu frango, refringo, refrigi: A capio incipio, incepi. Sed pauca notentur: Namque suum simplex perago sequitur, satagoque.

Aique

Atque ab ago dego dat degi, cogo, coëgi :

Ago.
Rego,

A rego sic pergo perrexī, vult quoque surgo
Surrexi, mediā præsentiſ syllabā ademptā,

Facio.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte,
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque.

Lego.

A lego nata, re, se, per, sub, vel trans; præeunte,
Præsentiſ servant vocalem; in i cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo tantum
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Ci.

Ci fit ætum; ut, vici viæum, testatur & ici
Dans iæum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di.

Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s;
Ut, pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur:

Idque totondi dans tonsum docet atque cecidi
Quod cæsum & cecidi quod dat casum, atque tetendi
Quod tentum & tensum, tutudi tunsum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi.

Gi fit ætum, ut legi lætum: pegi pepigique
Dat pæum, fregi fræum, tetigi quoque tæum,
Egi æum, pupugi punæum, fugi fugitum dat.

Li.

Li fit sum; ut salli stans pro sale condio, salsum:
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum; dat velli vulsum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi,
qui.

Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, velut his manifestum;
Emi emtum, veni ventum, cecini à cano cantum,
Acapio cepi dans captum, à capio captum,
Arumpo rupi ruptum, liqui quoque liæum.

Ri,
Si.

Ri fit sum, ut verri versum: peperī excipe partum.

Si fit sum, ut visi visum: tamen s geminato

Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausti haustum, farsī sartum, farsī quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum; torssi duo, tortum

Et torsum; indulsi indultum indulsumque requirit.

Pfi.

Pfi fit ptum, ut scripsi scriptum, campsi excipe cam-

psum.

Ti fit tum; à sto namque steti, à sistozque stiti fit
Præterito commune statum: verti excipe versum.

Ti.

Vi

Vi fit tum, ut flavi flatum : pavi excipe pastum ;
 Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum ;
 Potavi potum, interdum facit & potatum :
 Sed favi fantum, carvi cautum ; à sero sevi
 Formes ritè satum ; livi linique litum dat ;
 Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum ;
 Vult singultivi singultum, veneo venis
 Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Vi.

Quod dat vi dat itum, ut domui domitum : excipe quod vi
 Verbum in uo, quia semper vi formabit in utum ;
 Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dant.

*Pes Proce-
leusmaticus

Vult secui secum, necui necum, fricuique
 Fricum, miscui item misum, * ac amicui dat amicum :
 Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui alium alitumque ;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Pinsui habet pistum, rapui raptum ; seruique
 A sero vult sertum ; sic texui habet quoque textum.
 Hæc sed vi mutant in sum : nam censeo censum,
 Cellui habet cellum, meto messui habet quoque messum ;
 Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :
 Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi.

Xi fit etum, ut vinxi vinctum : quinque abijciunt n :
 Nam finxi fiectum, minxi miectum, inque supino
 Dat pinxi piectum, strinxi, rinxi quoque riectum.
 Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Tundo.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique,
 Composita à tunsu, dempta n, tuisu ; à ruitu fit.

Ruo. Salio.

Sero.

I mediâ dempta, rutum ; & à saltu quoque sultum :
 A sero, quando satum format, compositâ situm dant.
 Hæc, captum, factum, jaectum, raptum, a per e mutant ;
 Et cantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.

Edo.

Verbum edo, compositum, non estum, sed facit esum :
 Unum dantia xat comedo formabit utrumque,
 A nosco tunti in duo cognitum & agnitum habentur ;
 Cætera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino ;.
 Præteritum, verso u per us, & sum consociato

vel

*Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum :
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata : ut, compator compassus, perpetiorque
Formans perpassus : fateor quod passus, & inde
Nata : ut, confiteor confessus, diffiteorque
Format diffessus ; gradior dat gressus, & inde
Nata, ut digredior digressus. Funge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus ;
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus :
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor vult oblitus sum : frnor optat
Fruus vel fruitus, misereri jungo misertus.
Vultuor & tueor non tutus sed tuitus sum,
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum :
Aloquor adde locutus, & à sequor adde secutus ;
Experior facit expertus : formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus : apiscor,
Quod vetus est verbum, aptus sum : unde adipiscor adeptus.
Jungo queror questus, proficiscor jungo profectus ;
Expergiscor sum experectus ; & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus atque orior quod præteritum facit ortus.*

Patior.
Fateor.
Gradior.

Apiscor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus,
viz. Activæ & Passivæ vocis.

Pæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc ;
Ceno canavi & cænatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoque potavi*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui, & passus, placeoque
Dat placui & placitus, suesco suavi atque suetus :
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum,
Vel merui : adde libet libuit libitum ; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum : adde pudet faciens pudit puditumque ;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

* versus hypermeter.

De Neutro-passivorum Præteritis.

Neutro-passivum sic Præteritum tibi format.
Gandeo gavisus sum, fido fesus, & audio*,

* versus hypermeter.

Ausus

*Ausus sum, fœ factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæstus : sed Phœcæ nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco.
Erubescō.
Luceſco.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliunde :
Inceptivum in ſco, ſtans pro primario, adoptat
Præteritum ejuſdem verbi : vult ergo tepesco
A tepeo tepui, fervesco à fervéo fervi ;
A video cerno vult vidi ; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi ; à percutioque
Percuſſi ferio ; à mingo vult meo minxi ;
A ſedeo ſido vult ſedi ; à ſuſſero tollo
Verſus hy- Suſtuli ; & à ſuo ſum fui, & à tulo ritè fero tuli :
perimeter. Aſto ſiſto ſteti, tantum pro ſtare ; furoque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati :
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſco, recordor.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylveſco.
Fruticeſco.
Sterileſco.
Dieſco.
Deſiderati-
va, ut Mi-
ſurio,
Scripturio,
Iturio,
Cacaturio.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo : Ad hæc, inceptiva, ut puerasco :
Et paſſiva, quibus caruere activa ſupini,
Ut metuo, timeor : Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant

Verba Supinum raro admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum,
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco, peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, ſugo, lingō, ningo, ſatagoque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flareo, liveo, a vet, paveo, conſpireo, fervet :
Anno compoſitum, ut renuo ; à cado, ut incido ; præter
Occido, quod facit occaſum, recidoque recaſum :
Reſpuo, linguo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et ſierto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujuſ
Compoſita erciturum habent : Sic à gruo, ut ingruo, natum :
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecundæ :
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo : gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine Verbum.
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba :
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta ;
Qui restis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hiscæ sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.

Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.

Plur. Aiebamur, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.

Præsens Oportivi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Præsens Oportivi & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. Ausim. *Plur.* Ausint.

Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, salvetote. *Plur.* Salve. *Plur.* Salvetote. Infinit. Salvere.

Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infinit. Ave. Ave.

Imperat. Cedo ; *Plur.* Cedite : id est, Dic, vel porriges ; Cedo. *Plur.* Dicite, vel porrigite.

Futurum, Faxis, faxit, pro faciam Faxo. *Plur.* Faxint.

Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, Forem. fores, foret ; pro *essem, esses, esset. Plur.* Forent.

Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.

Præsens Indicativ. Quæso. *Plur.* Quæsumus.

Infinit. sola vox est, Dicit, seu dixit significans. *Plur.* Quæso. Infinit.

Infinit. id est, Dicunt. Præsens Indicativ. Inquo, vel inquam, inquis, inquit. *Plur.* Inquimus, inquiunt.

Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imperat. Inque, apud Terent. Inquiro, apud Plant.

Præsens Oportivi, Potentialis, & Subjunctivi, Inqui- at. Particip. inquiens.

Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valetote. *Plur.* Vale. *Plur.* te, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces Præteriti Perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent ; ut & futuri quoque, quoties à Præterito Indicativi formatur : in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod memini in Imperativo Sing. Memento, *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Odi, cœpi, memini, novi.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non repiriri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibam : in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ satis & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode resarciri non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus supplentur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

Verba primæ Conjugationis habent in
Præterito AVI, in Supino
ATUM; ut,

AMO, amavi, amatum, amare.

Adamo, vi, atum, are.

CREO i, creavi, creatum, creare.

Recreo, avi, atum, are.

DAMNO, damnavi, damnatum, are.

Condemno 2, avi, atum, are.

NUNTIO 3, nuntiavi, atum, are.

Pronuntio, avi, atum, are.

COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.

MEDITOR 5, meditatus sum, ari.

Excipiuntur.

DO 6, dedi, datum, dare.

Circumdo, circumdedi, datum, dare.

Sic Pessundo, satifido, venundo 7.

STO, steti, statum, stare.

1 Alia primæ in eo, ut beo, seruo, meo, calceo, illaqueo, nauséo, enucleo, delinquo, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in eo confundantur. 2 Eodem modo formantur sequentia composita a simplicis in e mutato. Delecto, illesto, oblecto, à lacto; (nisi potius sint à delicio, illicio, oblicio, uti & ipse lacto à lacio.) Sed ablacto, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. Consecro à sacro. Contrecto, detrecto à tracto; sed pertracto & retracto servant a. Perpetro, impetro à patro. Dejesto, jesto, injecto, rejesto à jacto. Recepio, accepio à capto; uti incepto, occepio, à capio. Ambelo ab halo: Sed exhalo retinet a. Commendo, emendo à mando; sed amando, promando, vocalem servant. Occento (quod sæpius apud Plautum occurrit) à canto. Dejero, pejero à iuro; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à calco & salto, a in u mutant. 3 Reliqua in io sunt tertiæ vel quartæ. 4 A cœnatum fit Participium cœnatus, qui cœnavit; De quo vide Observationes in Participia. 5 Deponentia primæ permulta sunt: qualia ampullor, ancillor, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubulcor, caprificor, caussor, causificor, contechnor, copior, fabricor, frumentor, fruticor, gracor, hospitior, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, luseor, manticulor, materior, meridiior, muginor, naviculor, nictor, oscitor, palor, praeflor, quadruplor, scuttor, tuburcinor, vador, verecundor, urinor; ut ubatiora præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit a contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à Do sunt tertiæ conjugationis.

Asto,

Aſto, aſtiti, aſtitum, aſtare.
 Diſto, diſtiti, *parum uſitat.* diſtare.
 Præſto, iti, itum, *vel atum* 1, are.
Sic conſto, inſto, obſto, reſto, ſubſto.
 JUVO, juvi, jutum 2, *parum uſitat.* are.
 Adjuvo, adjuvi, tum, are.
 LAVO, lavi, lotum, lautum & lava-
 tum 3, are.
 Relavo, relavi, relotum, relavare.
 POTO, tavi, atum *vel* potum 4, are.
 Compoto, avi, atum. *Sic* Perpoto.
 Epoto, epotavi, epotum, epetare.
 SONO, ſonui 5, ſonitum, ſonare.
 Aſſono, ui, itum, are, &c.
 CUBO, cubui 6, cubitum, cubare.
 Accubo, ui, itum, are, &c.
 DOMO, domui 7, domitum, domare.
 Edomo, ui, itum, are. *Sic* Perdomo.
 TONO, tonui 8, tonitum, tonare.
 Intono, ui, itum, are.
 VETO, vetui 9, vetitum, vetare.
 CREPO, crepui, crepitum, crepare.
 Concrepo, ui, tum, are. *Sic* recrepo.
 Increpo, ui, avi, *rarius*, itum, are.

Discrepo, ui; *sapius* avi, itum & atum
 are.
 MICO, micui 10, *sine Supino*, micare.
 Emico, emicui, *(olim avi)* are.
 Internico, ui, are. *Sic* promico.
 Dimico, aliquando ui, *sed sapius* avi,
 atum, are.
 PLICO 11, (plicui, tum, & avi, atum)
 plicare.
 Applico, avi, atum, ui, itum, are.
Sic complico, explico, implico.
 Duplico, avi, atum, are. *Sic* triplico,
 multiplico, & cætera cum nomine
 composita.
Item replico & supplicio.
 FRICO, fricui, frictum 12, fricare.
 Affrico, ui, atum, are, &c.
 SECO, secui, sectum, secare.
 Disseco, ui, atum, are, &c.
 NECO, necavi, necatum 14, necare.
 Eneco, ui, atum, avi, atum, are.
 Interneco, avi, ui, atum, are.
 NEXO 15, *sine præterito & supino*.
 LABO, *sine præterito & supino*, are.

1 A Supinis in atum formantur Participia in rus multum uſitata. Facile je
 id præſtiturum Cic. ſæpius quam præſtiturum. Conſtitura fides. Luc. Extatura.
 Plin. Quosdam obſtituros. Quint. 2 Iutum, quod Voſſius extra compo-
 ſitionem reperiri negat, occurrit apud Tacitum. Placuit ſolertia tempore
 etiam jura. Et ſi Gronovio fides, in aliis ejuſdem Auctoris locis legi
 debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 Lavatum quidem eſt à lavo,
 as, primæ; ſed lavi, & lautum, unde lotum, ſunt potius à lavo, is, tertiæ,
 quo inter alios uſi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito lavi fit regulariter
 lavitum, unde per ſyncopen lautum, & au in o mutato lotum, unde lotium.
 4 Potum ſit etiam per ſyncopen pro potatum, quod in compositis uſitat. Di-
 citur etiam potus ſum, ſed diverſo ſenſu, ut inferius dicitur. 5 Olim in uſu
 erat ſonavi, unde ſonaverint apud Tert. & perſonaverit apud Appul. & ſonaturum
 apud Horatium. 6 Cubavi occurrit apud Plinium & Fabium. Et inde cubatus
 in fumo apud eundem Plinium, & incubata, & accubatio. Quin & notan-
 dum, quod composita hujus verba, cum in aſſumunt, ſiunt Tertiæ; ut accum-
 bo, accubui, accubuiſum, accumbere. 7 A domavi, quod olim in uſu erat, legi-
 tur domaverunt apud Florum. Inde etiam domator pro domitor apud Tibullum:
 edomator apud Tertullianum; & domatio non domitio. 8 Tonavi olim in uſu
 erat, unde tonaturus apud Horat. 9 Veravis occurrit apud Perſium,
 pro quo tamen in nonnullis editionibus legitur notavit. Rectum quoque eſt
 veratio, non veritio. 10 Micaverit legitur apud Solinum; & emicaturus apud
 Senecam. 11 Plico fecit olim plicui, plicium, & plicavi, plicatum; ſed jam vix
 in uſu eſt, præterquam in temporibus à præſenti formatis. 12 Legitur aliquan-
 do in compositis fricatum: & Ciceronis eſt refricaturus. 13 Secavi olim in uſu
 erat, unde ſecaturus apud Colum. & ſecatio apud Celſum, etſi ſectio uſitatius fit.
 14 Necui, neſtum vix extra compoſitionem invenitur. Occurrit quidem apud
 Ennium, teſte Præſciano, Hominem necuit protinus, niſi potius cum Voſſio legen-
 dum ſit nocuit; nam noceo olim accuſativum regebat, ut in Syntaxi dicitur.
 15 Nexui, nexum ſunt à neſto vel nexo tertiæ.

SECUNDA CONJUGATIO.

Verba secunda Conjugationis habent in Præterit. UI, in Supino ITUM ; ut,
HABEO, habui, itum, ere
 Posthabeo, ui, itum, ere.
 Debeo, debui, itum, ere.
Adhibeo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
ARCEO, arcui, (arcitum parum usit.)
 ere.
Coerceo, ui, itum, ere. *Sic Exerceo.*
VEREOR, veritus sum, vereri.

*Plurima neutra in ui secunda Supinis ca-
 rent ; ut rubeo, horreo, &c. 1 item
 Axiuum Timeo.*
Regularia tamen sunt sequentia.

TACEO, tacui, itum, ere.
 Conticeo, ui sine Supino. *Sic obticeo,
 reticeo.*
VALEO, valui, valitum, valere.
 Convaleo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
PLACEO, placui, itum, ere.
 Complaceo, ui, itum, ere ; *sic Per-
 placeo, Beneplaceo.*
 Displiceo, displicui, itum, ere.
CAREO, carui, caritum, carere.
JACEO, ui, itum, (unde jaciturus) ere.
PAREO, parui, paritum, parere.
 Appareo, ui, itum, ere. *Sic compareo.*
NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
 Condoleo, ui, itum, ere. *Sic indoleo.*
LATEO, latui, latitum, latere.
 Deliteo, ui, sine Supino, ere.
CALEO, calui, calitum, calere.
 Incaleo, ui, itum, ere.
PRÆBEO, ui, itum, ere.

MEREO, merui, meritum, ere.
Dicitur etiam meritus sum.
*Sc Emereo, vel emereor, promereo,
 vel promereor.*
LICEO, licui, licitum, licere.
*Habet hac vox significationem passivam,
 & è contra.*
LICEOR, licitus sum, eri, *habet sig-
 nificationem activam.*
Polliceor, pollicitus sum, polliceri.

*Excipiuntur à communi Regulâ Præteri-
 torum & Supinorum desinentia in
 B E O.*

JUBEО, jussi, jussum, jubere.
 Fidejubeo, fsi, ssum, ere.
SORBEО, sorbui, sorptum, sorbere.
 Absorbeo, ui, s, ptum, ere.
 Exsorbeo, ui, ere. *Sic resorbeo.*

C E O.

DOCEO, docui, doctum, docere.
 Dedoceo, ui, ctum, ere ; *sic cat. comp.*
MISCEO, ui, ssum, & olim xtum, ere.
 Admisceo, ui, ssum, ere ; *sic cat. comp.*
MULCEO, mulsi, mulsu, (& mul-
 sum Trisc.)
 Permulseo, si, sum, & xi, ctum, ere.
LUCEO, luxi, sine : upino, lucere.
 Polluceo, xi, ctum, ere.
 Eluceo, xi, ere ; *sic cat. comp.*

D E O.

ARDEO, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe clareo, floreo, pateo, palleo, rauceo, fileo, sp'endeo, studeo, albeo, candeo, maceo, muceo, sordeo, tumeo, &c. 2 Addunt aliqui cassum, quod nomen est, ut lassus, fessus. Itaque non ut cariturus, sic cassus dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut Valiturus apud Ovidium. Præbiturus apud Colum. Præbitus apud Livium. Præbitor apud Ciceronem. Coalitus Tac. Faciturus Stat. Caliturus Ovid. Latiturus & latito Cic. & similia. 4 Sorspsi & sorptum, (si olim in usu erant) sunt à sorbo tertiz, nempe ut à scribo est, scripsi, scriptum. 5 Absorspsi quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 Mixtum dixere pro mistum, ut Ulyxes, pro Ulysses. Sane mistum potius dici debere, ex libris veteribus & Prisciano etiam videmus. 7 Inde polluctum, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

Exardeo; si, sum, ere. Sic inardeo.

RIDEO, risi, risum, ridere.

Arrideo, si, sum, ere; sic cat. comp.

SUADEO, suasi, suatum, suadere.

Persuadeo, si, sum, ere; sic dissuadeo.

VIDEO, vidi, visum, videre.

Invideo, di, sum, ere; sic cat. comp.

SEDEO, sedi, sessum, sedere.

Supersedeo, di, sum, ere.

Desideo, ere; sic dissideo.

Assideo, edi, essum, ere; sic cat. comp.

MORDEO, momordi 1, sum, ere.

Admordeo, di, sum; sic cat. comp.

SPONDEO, sponendi 2 sponsum, ere.

Despondeo, despondi 3, sum ere; sic

respondeo

TONDEO, totondi, tonsum, tondere.

Detondeo, detondi 4, tonsum, ere.

PENDEO, pependi, pensum, pendere.

Appendeo, appendi, sum, ere.

STRIDEO, stridi, sine supino, ere.

PRANDEO, prandi, pransum, ere.

AUDEO, ausus sum

GAUDEO gavisus sum, } more passi-

vorum.

RENIDEO, 5 &

MEDEOR, carent Præteritis. 6.

G E O.

MULGEO, si, & xi, tum 7.

Emulgeo, emulsi, emulsum, ere.

INDULGEO, indulsi, indultum, ere.

AUGEO, auxi, auxum, augere.

Adaugo, adauxi, tum, ere.

LUGEO, luxi, luctum 8, lugere.

Elugeo, xi, ere, sic prolugeo.

TERGEO 9, terxi, tertum, tergere.

Detergeo, si, sum, ere.

FULGEO, fulsi 10, sine sup. fulgere.

Affulgeo, si, ere; sic effulgeo, &c.

ALGEO 11, si, sine supino, ere.

TURGEO, turxi, sine supino, ere.

URGEO, urxi, sine supino, ere.

FRIGEO, frixi, sine supino, ere.

Perfrigeo, perfrixi, ere, sic refrigeo.

L E O.

DELEO 12, deleui, tum, ere.

FLEO, fleui, fletum, flere.

Defleo, evi, etum, ere; sic effleo.

PLEO 13, non est in usu præterquam in

compositis.

Impleo, impleui, etum, ere; sic re-

pleo, compleo, &c.

OLEO 14, olui, olitum 15, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt *memordi*, *pepugi*, *sponendi*, ut etiamnum *feselli*, à *fallo*, *peperi* à *pario*, *tetigi* à *tango*, & apud Plaut. *tetuli* à *tollo*. 2 Analogice esset *spondi*. Sed ob duriores sonum alterum s, quod remanet in *respondi* omititur. 3 Occurrit *despondisse* & *desponderas* apud Plaut. uti & *præmomordi*. 4 Varro usus est *detotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio* & *furo* dicimus *percuksi* & *insanivi*. 7 Supinum *multum* magis usitatum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *luceo*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur: teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A *sepino* tamen est *fulmen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. Nihil *alsus*, nihil *amarius*. Et *alsiosus* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicetur postea. 13 *Pleo* fit à *πλώ*, unde *πλωπλημι* & *πλήρω*. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat odorem *spro*; nempe ab *ὀσφωρ* nunc signabat *cresco* ab *αλο*, pro quo *olo*; unde *soboles* & *proles*: aliquando etiam *perdo*, ab *ὀδωρις*; unde etiamnum *aboleo*. Composita à priore significatione fere habent *olui*, ut apud Plautum *oboluisse allium*. A secunda fere est *olevi*: ut *adoleverit* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoleverit hac juvenus*. Et inde supinum *adolutum*, ex quo per syncopen fit *adulsum*. Est vero *adoleseo* idem quod *accresco*. Nam ut à *creo*, *cresco*, ita ab *oleo* fit *oleseo*, unde *adoleseo* & inde *adolescens*. 15 Si modo *olium* uspiam invenitur. Sed antiquæ & *oleum* fecit, unde *exolevis*, *obsolevis*.

Adoleo 1, *vel* esco, evi, ultum.

Exoleo, *vel* esco, evi, etum 2.

Obsoleo, *vel* esco, evi, tum.

Aboleo *vel* esco, evi 3, tum 4.

Oboleo, obolui 5, obolitum.

Inoleo, *sive* inolefco, redoleo, suboleo, peroleo 6, vix in perfecto apud classicos Scriptores invenias: unde aliis per evi, aliis per ui 7 rectius efferri videntur.

SOLEO, solitus sum 8, *more passivorum*.

N E O.

TENEO, tenui, tentum, tenere.

Abstineo, ui, entum, ere; *sic* contineo, &c. prater attineo, pertineo, quæ supinis carent.

NEO, nevi, netum, nere.

MANEO, mansi, mansum, ere.

Permaneo, permanſi, sum, ere.

*MINEO, nui, ere. *Lucr.*

Emineo 9, ui, ere; *sic* immineo, &c.

Q U E O.

TORQUEO, torſi, tortum, ere.

Contorqueo, ſi, tum, ere; *sic* detorqueo, &c.

LIQUEO, ui, *parum* uſitat.

Deliqueo, ui; *sic* colliqueo.

R E O.

HÆREO, hæſi, hæſum, ere.

Adhæreo, ſi, sum, ere *sic* inhæreo, &c.

TORREO, torrui, toſtum, ere.

MOEREO, mœſtus 10 sum, ere.

REOR, ratus sum, eri.

MISEREOR, miſertus 11 sum, eri.

*Glabreo, in praterito & ſupino non occurrat.

S E O.

CENSEO, cenſui 12, cenſum, ere.

Recenſeo, ui, sum, ere *sic* ſuccenſeo. Sed recenſitus 13 penultima longa remanſit ab antiquo recenſire pro recenſificare.

Denſeo, caret praterito & ſupino.

T E O.

PATEO, patui, abſque ſupino 14, ere.

FATEOR, faſſus sum, eri.

Conſiteor. conſeſſus sum; *sic* profiteor. At Diſſiteor caret praterito.

V E O.

MOVEO, movi, motum, ere.

Commoveo, vi, tum, ere *sic* emoveo.

FOVEO, fovi, ſotum 15, ere.

VOVEO, vovi, votum, vovere.

Devoveo, vi, tum, ere.

CAVEO, cavi, cautum, cavere.

FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in ſimplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera compoſita in ſco tertix; ſed hic referuntur, quia ſecundæ ſunt adoleo, & cætera in eo, à quibus illa in ſco ſua capiunt praterita & ſupina. 2 Unde, uti dictum, exoletus puer, qui dicit oleſcere, id eſt creſcere. 3 Livius & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & aboletum, ſed ſine auctore. 5 Plautus ſæpius & Suet. 6 Tutius tamen inolevi dixeris cum Gellio. Item perolevi cum Lucilio; ſed inolitum, redolitum, ſubolitum, perolitum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 8 Solui eſt apud Saluſtium. Quin & obſervat Charifiſius verbum hoc carere futuro, quia non poteſt aliquis futuris adſueſcere. 9 Emineo & alia quæ Deſpauterius formari vult à maneo, ſunt ab antiquo *mineo, quod occurrat apud Lucretium, Inclinata minenti in eandem prodita pariem. Et derivatur à mina, quod locum excelſum denotat, unde mina murorum propugnacula. 10 Niſi mæſtus potius nomen ſit, ut viderur. 11 Per ſyncopen ex miſeritus; quo uſus Terentius. Porro dicitur miſeror & miſeror, ſed illud ſecundæ eſt, hoc primæ. Etiam conſtructione diſſorunt, ut in Syntaxi dicitur. 12 Ovidio etiam cenſus ſum. 13 Videntur tamen & recenſis dixiſſe à ſupino cenſum; unde ſubſtantivum recenſus & recenſio. Nempe verbale recenſio eſt à recenſere. At recenſitus eſt ab antiquo cenſio pro cenſe. 14 Nam paſſum quod ei tribuunt, eſt à pando. Sane Cicero ait, Paſſis velis perveli: ut Maro, Velorum pandimus alas. Ac ab eadem origine Ennius, Paſſis palmis: Virgilius Crinibus paſſis. 15 Supina hæc in tum videntur fieri per ſyncopen. Ut ſotum pro ſovitum, fautum pro ſavitum, & cautum pro cavitum; unde cavitio apud Feſtum. Et ut dicimus cavi, ita etiam dicitur casus apud Hor. & Cic. & caſe apud Plaut.

PAVEO

PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.

Expaveo, expavi, expavere.

FERUEO, ferbui 1, fervere.

Deserveo, deserbui, ere.

CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*

LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.

Relangueo, ui, *Claud.*

AVEO, caret *praterito & supino*, ere.

| Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.

E O parum.

VIEO, vievi, vietum, viere.

CIEO, civi 3, citum 4, ciere.

TUEOR, tuitus sum 5, tueri.

Antiquum clueo caret praterito & supino.

TERTIA CONJUGATIO.

* Verba tertia Conjugationis varie faciunt
Praterita & Supina.

Accumbo 8, cubui, itum, *sic* discumbo.

LABOR, lapsus, sum, labi.

Delabor, pfus sum, *sic* dilabor, &c.

B O.

C O.

BIBO, bibi, bibitum, bibere.

Combibo, bi, tum; *sic* ebibo, imbibo.

GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.

Deglubo, bi, tum, ere.

SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.

Adscribo, psi, tum; *sic* describo, &c.

NUBO, nupsi 7, nuptum, ere.

Obnubo, psi, ptum; *sic* innubo, &c.

SCABO, scabi, *absque supino*, scabere.

LAMBO, bi, *absque supino*, ere.

*Composita à CUBO, quæ sunt hujus
Conjugationis in ante bo adsciscunt, quod
tamen perdunt in praterito & supino.*

DICO, dixi, dictum, dicere.

Addico, xi, ctum; *sic* edico, & ci

DUCO, duxi, ductum, ere.

Abduco, xi, tum, *sic* Adduco.

ICO, ici 9, ictum, icere.

VINCO 10, vici, victum, vincere.

PARCO, peperci, parcitum 11, & par-
si, parsum, parcere.

Comparco, comparsi, comparsum.

CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.

Accresco, evi, etum, escere.

Excreresco, evi, etum, *sic* concreresco, &c.
QUIESCO, evi, etum, escere.

1 Ferveo, debuit facere servui, ut moneo, monui; sed dicitur *ferbui* mutatâ
v consona in b. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *fervo* tertiæ; ut, sperabam
jam deservisse adolefcentiam, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fer-
vet*; *servit* nunc *servet* ad annum. Quamvis à Quintiliano parum probatur.
2 Connixi Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus vetus. Connivi usitatus est.
3 Civi non est à *cio*: sed capit hoc à *cio* quartæ, quomodo dicimus accire.
4 Penultima in *citum* à *cio* est correpta; at à *cio* quartæ producitur; ut in
Profodia dicitur. 5 Unde tuitio. At à *tuo* quod tertiæ est, venit *tutus*, &
tutars. 6 Vossio est *glupsi*, *glupsum*; quia Plauti est *glupta* Manas. 7 Et
à *nubor* nupta sum. 8 Accumbo, & reliqua ideo habent m, quia olim dice-
batur *cumbo* pro *cubo* ut etiamnum *jungo* pro *jugo*. 9 Cic. *fecidus* icisse. 10 Vinco
perdit n, quia venit ab antiquo *vico* quod ex *vico*. A *vico* est *vicapota*, Dea
quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervicax*, qui ad victoriam perseverat.
11 *Parcitum* venit à *præterito* *parcui* quod reperitur apud Nævium: & in
quibusdam etiam Plinii editionibus: *Italiæ parcitum* est *vetere interdictione* *Patrum*,
ai diximus. Ubi alii legunt, *Parci* *vetere interdictione* *Patrum* diximus. Inde ta-
men venit *parcitas*, quod reperitur apud Senecam. Et à *parsum* *parsurus* apud
Livium. 12 Sequuntur verba in *sco* quorum aliqua sunt frequentativa, de
quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est
parum certa, ut in *creresco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva
sunt inusitata; ut *quiesco*, unde *quiesco*, & *sueo* unde *suesco*. *Consueo* autem &
Priscianus agnoscit. 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Ex-
tra eam significationem vix quicquam ab hoc *supino* legitur. Virgilii quidem
est *excretus* à *maribus* agnos; sed id rarum est.

Acqui.

Acquiesco, *evi*, etum *escere*.
 SUESCO, *suevi*, suetum, *escere*.
 ASSUESCO, *evi*, etum. *sic* Desuesco.
 SCISCO, *scivi*, scitum, *sciscere*.

Adscisco, *ivi*, itum; *sic* conscisco, *des-*
scisco.

NOSCO, *novi* 1, notum, *noscere*.

Ignosco 2, *vi*, tum 3; *sed*,
 Agnosco, *agnovi*, agnitum; &
 Cognosco, *cognovi*, cognitum, *ere*.

PASCO, *pavi*, pastum, *pascere*.

Depasco, *avi*, itum, *ere*.

Compesco, *ui*, *olim* itum; *sic* Dispesco.

Posco, *poposci*, polciturum 4 *par. usi*.

Deposco, *depoposci*, *ere*; *sic* repoico.

Exposco, *expoposci*, itum, *ere*.

DISCO, *didici* *dim* itum 5, *ere*.

Addisco, *addidici*; *sic* edisco, &c.

GLISCO, *carei* *præterito* & *supino*.

Inchoativa habent eadem *præterita*, ac
primitiva; ut

CALESCO, *calui*, calitum, à *caleo*.

TREMISCO, *tremui*, à *tremo*.

OBDORMISCO, *ivi*, ab *obdormio* 6.

Aut *præteritis* *carent*, ut, *hisco*, fa-

tilco 7, labasco 8, &c.

His adde *deducta* à *nominibus*; ut, re-
 puerasco, *ditefco*, *advesperascit*, *di-*
escit, & *similia* 9.

*Conquinisco 10, *juxta* *Grammaticorum*
veteres *facit* *conquexi*.

APISCO 11, *aptus* sum, *apisci*. *Tacit.*

Adipiscor, *adeptus* sum, *adipisci*.

Indipiscor, *indeptus* sum, *indipisci*.

COMMINSICOR 12, *entus* sum, *isci*.

EXPERGISCOR, *experrectus* sum, &

expergitus 13, *expergisci*.

IRASCOR, *iratus* 14 sum, *irasci*.

NASCOR 15, *natus* sum, *nasci*.

NANCISCOR *naſtus* sum, *nancisci*.

OBLIVISCOR, *oblitus* sum, *oblivisci*.

PACISCOR, *paſtus* sum, *pacisci*.

PROFICISCOR, *profectus* sum, *ilci*.

ULCISCOR, *ultus* sum, *ulcisci*.

REMINISCOR 16, &

VESCOR, *carent* *præteritis*.

D O.

CLAUDO, *clausi*, clausum, *ere*.

2 *Novi* *præteritum* aliquando *idem*, quod *præſens* *significat*. 2 In hujusmodi
compositis g est à *gnosco*, quod à *γινωσκω*. Ac in *nosco* & *eo*, *nosco* *perit*.
Simplici *gnosco* pro *nosco* *usus* *Varro*: *Adeste*, *adeſte*, *qua* *feramque* *gnosci*.
 3 *Sic* *pranosco*, *pranovi*, *pranotum*. Unde *pranatio* apud *Ciceronem*. 4 *Posco* ha-
 bet *posciturum* *juxta* *Priscianum* & *alios* *Grammaticos*, *sed* *parum* *usitatum* *est*.
Reperitur *tamen* *exposciturum* *caput* *apud* *Senecam*. 5 *Apuleius* à *disceiturum*, *disceiturum*
usurpat; unde *olim* *supinum* *habuisse* *constat*. 6 *Sic* *aceſco*, *adolesco*, *concupiſco*,
congelasco, *conticeſco*, *contremiſco*, *deſiteſco*, *exoleſco*, *expalleſco*, *extimeſco*, *horreſco*, *ir-*
crebeſco, *indoleſco*, *ingemiſco*, *innoteſco*, *integraſco*, *mareſco*, *marceſco*, *matureſco*, *ob-*
dormiſco, *obmuteſco*, *obſtiupeſco*, *obſurdeſco*, *ſciſco*, *cum* *compositis* *reſpiſco*, *reviviſco*,
rateſco. 7 *Nempe* *ſequitur* *hoc* *naturam* *ſimplicis* *hiſco*. *Altera* *compositi* *pari*
est *fatim*, à *quo* & *aſſatim*, & *fatigo*. 8 *Sic* *integraſco*, *miſeſco*, *ignoſco*, *hebeſco*,
lapideſco, *liqueſco*, *pingueſco*, *atque* *alia*. 9 *Ut* *agreſco*, *graveſco*, *herbeſco*, *tene-*
reſco. &c. 10 *Conquiniſcere* *est* *proprie* *ſe* *in* *crura* *dimittere* *ad* *modum* *eorum*
qui *alvum* *exoneraturi* *sunt*. *Et* *venit* à *conquinare* *pro* *cunire*, quod *est* *ſtercus* *fa-*
cere, *inquit* *Festus*, unde *etiam* *inquinare*. 11 *Apiscor* *reperitur* *adhuc* *apud*
Tacit. *Lucret.* & *Nonium*, & *format* *aptus*; *sed* *composita* *adipiſcor*, *indi-*
piſcor *magis* *usitata* *sunt*. 12 *A* *ſimplici* *miniſcor* *vel* *miniſco*, quod *fecit*
mentus, unde *verbale* *mentio*. *Quin* & *miniſcor* *ejuſdem* *est* *originis* *ac* *me-*
mini & *moneo* *pro* *meneo*: *nempe* à *μῆνω*, ex quo *mens*, ut à *μῆνω*:
gens, à *μῆνω* *mors*. 13 *Expergitus* *dixere* *Lucilius* & *Appuleius*
 & *ſic* *diſtinguitur* à *Diomede*, ut *expergitus* *ſit* *(ponte* *evigilans*, *experrectus* *ve-*
ro *ſit* *aliunde* *excitatus*. 14 *Sed* *iratus* *videtur* *potius* *eſſe* *nomen*, ut *ſtri-*
tus & *ſimilia*. 15 *Unde* *naſcendus*. *Naſciturus* *est* *apud* *Porcium* *Latronem*:
quali à *naſciturum*. 16 *Reminiſcor* *capit* *præteritum* à *recordor*; ut *veſcor* *ab* *edo* *vel*
paſcor. *Et* *que* *reminiſcor* *ejuſdem* *originis* *ac* *commiſcor*; *sed* *ultimum* *habet*
locum, *quia* *præterito* *deſtituitur* *ut* *veſcor*. *Itidem* *deſeſiſcor* *præterito* *caret*;
nam *deſeſſus* *est* *nomen*, ut *ſeſſus*, *laſſus*. *Et* *que* *deſeſiſcor* à *faſiſcor*, *hoc* à *fa-*
ſiſco, quod *ſit*, uti *dictum*, *ex* *fatim* *hiſco*.

Comp.

Composita ejus veniunt potius à CLUDO, quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.

Excludo, exclusi, sum, sic includo, &c.

PLAUDO, plausi, sum, ere.

Applaudo; complaudo, vel odo, si, sum.

Explaudo vel odo, si, sum, re.

RADO, rasi, rasum, radere.

Abrado, si, sum, ere; sic corrado, &c.

VADO, valsi, i, vasum, vadere.

Evado si, sum, ere; sic invado, &c.

LÆDO, læsi, læsum, ere.

Allido, alisi, sum; sic collido, &c.

LUDO, lusi, lusum, ere.

Abludo, si, sum; sic eludo, &c.

RODO, rosi, rosum, rodere.

Arrodo, si, sum, sic corrodo.

TRUDO, trusi, trusum, ere.

Detrudo, si, sum; sic extrudo, &c.

DIVIDO, divisi, divisum, ere.

CEDO, cessi, cessum, ere.

Abscedo, ssi, sum, ere. Sic concedo, &c.

EDO, essi, esum, edere.

Ambedo, edi, esum; sic exedo.

Comedo, edi, esum, & estum;

CUDO, cudi, cusum, ere.

Excudo, di, sum; sic incudo, &c.

RUDO, rudi 4, sine supino ere.

SIDO, fidi 5, sine supino ere.

Composita habent præteritum & supinum à sedeo.

Affido, sedi, essum; sic confido, &c.

MANDO, mandī, mansum, ere.

SCANDO, scandi, scansum, ere.

Ascendo, di, sum; sic conscendo, &c.

PREHENDO, vel prendo, di, sum.

Apprehendo, di, sum; sic comprehendo.

CANDO, non est in usu extra compositis.

Accendo, di, sum; sic incendo, &c.

FENDO, non legitur extra compositis.

Defendo, di, sum; sic offendo.

FUNDO, fudi, fusum, ere.

Confundo, udi, sum; sic effundo, &c.

FINDO, fidi, fissum 6, ere.

Diffindo, diffidi, diffissum, ere.

SCINDO, scidi, scissum, ere.

Abscindo, scidi, ssum; sic conscindo, &c.

PANDO, di, passum 7, & pansum, ere.

Dispando, di, ansum, & assum; sic

expando, &c.

CADO, cecidi, casum, cadere.

OCCIDO, occidi, occisum; sic incido,

recido, cetera composita carent supinis.

CÆDO; cecidi, cæsum, cadere.

Occido, occidi, occisum; sic abscido.

PEDO, pepēdi, peditum 9, ere.

Oprēdo, oppēdi, oppedere.

PENDO, pependit 10, pensum, pendere.

Appendo, appendi, sum; sic impen-

do, &c.

TENDO tetendi, (& olim tendi) ten-

sum & tentum, tendere.

Attendo, attendi, sum, tum 11; sic

contendo, &c.

1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. Visit ta-
men est apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, Et breve va-
sit opus; ubi alii legunt rasi. 2 At Illasum est nomen, quia illado non dicitur.
3 Comestum probari potest ex Salustio, comesto patrimonio, sed comesum melius
est. 4 Appuleius dixit rudivi, ab antiquo rudio, unde ruditus ut grunnitus.
5 Sidi est apud Collumellam. Partemur piecem considerare, & cum sideris, &c.
6 Sic frendo, frendi, fresum; unde faba fressa. 7 De passum diximus in pareo.
A passum apud Plinium est Expansa retia. 8 Inde recasurum apud Cic. Id ego
puto, ut multa ejusmodi, ad nihilum recasurum. 9 Inde peditus apud Catullum &
Charisium, ut crepitus à crepitum. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam sine
reduplicacione, Velligal quod regi pendissent. Liv. Nostro tendisti retia lecta.
Proper. pro quo nonnulli male legunt nexisti. Et Senecæ est, Et qua plena ra-
tes carbasia tenderant. 11 In plerisque compositis supinum tentum usuratus est,
ut contentus quatenus opponitur remisso, distentus, obtentus, pratentus, proten-
tus. Contra ostentus usuratus est quam ostentum, quo Veteres usi; unde re-
mansit ostentare, atque etiam nomen ostentum. Porro ostendo componitur ab ob
& tendo, ut asporto ab ab & porto; vel mutato b in f; vel potius quomodo Ve-
teres dixerent obs pro ob ut abs pro ab: Unde adhuc obscurus à canum, obscurus à
cura, &c.

TUNDO,

TUNDO 1, olim tutudi, tunsūm.

Ab antiquo hoc praterito composita habent tudi, & in supino tūsum.

Contundo, ulum, undere.

Sic obtundo, retundo.

Verbum DO, das, est prima; sed pleraque ex compositis ejus tertia, & faciunt **DIDI** in praterito & **DITUM** in supino.

Addo, addidi, additum, addere. Sic

Condo, condidi, itum, &c. Sed.

Abcondo, abscondi 2, ditum, ere.

FIDO fīsus sum; more passivorum.

Confido, confisus sum 3: sic diffido.

G O.

MERGO, merſi, merſum, ere.

Demergo, ſi, ſum; sic emergo, &c.

SPARGO, sparſi, sparſum, ere.

Aspergo, ſi, ſum; sic conſpergo, &c.

VERGO 4, caret prateritis. & sup. ere.

Devergo, devertgere.

FIGO 5, xi, xum, & quandoque ſiſtum.

Aſſigo, xi, xum; sic conſigo, &c.

FRIGO, xi, xum, & friſtum.

REGO, rexi, reſtum, ere.

Arrigo, rexi, ſum; sic dirigo, &c.

SURGO 6, surrexi, surreſtum, ere.

Aſſurgo, aſſurrexi, ſum; sic conſurgo.

PERGO, perrexi, reſtum, ere.

SUGO, ſuxi, ſuctum 7, ſugere.

FLIGO 8, non eſt in uſu.

Aſſigo, xi, tum; sic conſigo, &c.

TEGO, texi, teſtum, tegere.

Detego, xi, ſum; sic contego, &c.

STRINGO, nxi, iſtum, ere.

Aſtringo, xi, tum; sic conſtringo, &c.

FINGO, finxi, fiſtum, fingere.

Aſſingo, xi, ſum; sic conſingo, &c.

MINGO obſoletum eſt, pro quo dicitur

MEIO, minxi 9, miſtum, ere.

AGO, egi, actum, agere.

Perago, peregi, peractum, ere.

Cogo, coegi, coactum, cogere.

Dego, degi, abſque ſupino, degere. Sic

Prodigo 10, egi, ere, & ſatago, egi, ere

Abigo, egi, actum; sic adigo, &c.

AMBIGO 11, caret praterito & sup. ere.

FRANGO, fregi 12, fractum, frangere.

Confringo, egi, actum; sic aſfringo.

LEGO, legi, lectum, legere.

Allego, egi, ſum; sic perlego, relego.

Colligo, egi, eſtum; sic deligo, eligo.

ſeligo: At

Diligio, dilexi, dilectum, ere.

Negligio, neglexi, neglectum, ere.

Intelligio, intellexi, eſtum, ere 13.

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tudito* frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen *tudes*. Ab hoc, antiquum prateritum *tusudi*, quod Char. & Priſc. dant *tundi*. Diomedes dat etiam *tunſi*, ſed neutrum occurrit in aliquo idoneo auctore. Dari ſupinum *tunſum* argumento eſt participium *tunſus*. *Tunſus gemis area frugibus*. Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abscondidi* juxta Priſcianum. Supinum *absconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *absconditus* & *abscondite*. Quin & olim in uſu *abſconſum*, unde *abſconſio* apud Plinium, *abſconſor* apud Jul. Firm. Et *abſconſe* pro *ἀέθρα* apud Veteres Gloſſ. 3 *Conſidi* reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verſi*, *verſum* juxta R. Steph. *verxi* juxta Diomedem; ſed ſine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet etiam *ſiſtum*, juxta Diomedem; *ſagittis conſiſtus* Scaur. & Giſſianius in Indice ſuo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Obſervat etiam Scipio Gentilis Calliſtratū ita locutum eſſe, *Si quando navis vel inſiſta vel fracta*. 6 *Surgo* non dubium quin ſit à *rego*. Nametiſ more neutrorum ſumatur; tamen proprie notat *ſurgere* me. Itaque *ſurgo* & *ſurrigo* idem habent prateritum & ſupinum; unde *ſurreſta cornua* apud Columellam, & *ſurreſto muerone* apud Livium. *Pergo* an à *rego* ſit dubitatur. Volunt eſſe à *Perago*. Sed ab eo eſſet *peregi*. 7 Unde *ſuſtus* apud Plinium. 8 Ab inuſitato *ſtigo* eſt *ſuſtus* apud Maronem & alios. 9 Diomedes adſert & *mixi* vel *mei*. 10 A *prodigo* quidem eſt *prodegeris* apud Plaut. Sed *ſategi* vix invenitur, licet & hoc agnoſcat Saturnius. 11 *Ambigo* venit ab *am* & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quin & *am* ſit à Greco *ἀμμι*, quo ipſo uſus Cato. *Am terminum* pro *circa terminum*. 12 A *frago*, unde *fra ilis*. At *frago* à Dorico ſive Æolico, *φάγω* pro *ρήγω* ſive *ρηγνύνω*. 13 Hæc imitantur Grecum futurum *λέξω*, ſive prateritum paſſivum *λέγεμαι*. Olim etiam duo poſteriora habebant *egi*. *Intellegi*. Ulp. *Neglegi* Priſc. & Diomed. **TANGO**

TANGO, tetigi 1, tactum, tangere.
Attingo, attigi, attactum; sic contingo, pertingo.

PAGO antiquum, pepigi 2, pactum.

PANGO, panxi, (olim) pegi 3) pactum.
Circumpango, panxi, pactum, sic depango, repango.

Compingo, compegi, compactum, sic impingo, suppingo.

PLANGO, xi, planctum, ere.

ANGO, anxī 4, &

CLANGO, clanxi, sine supinis.

CINGO, xi, cinctum, ere.

Accingo, xi, nctum, ere, sic prcingo.

TINGO, tinxi, tinctum, ere.

Intingo, xi, nctum, ere.

LINGO, xi, nctum, ere.

Pollingo 5, xi, nctum, ere.

UNGUO, vel ungo, unxi, (olim ungui) unctum, ere.

Exunguo, xi, nctum, ere.

Inungo, xi, nctum, ere.

JUNGO, xi, nctum, ere.

Adjungo, xi, nctum, sic disjungo.

MUNGO, xi, nctum, parum usitat.

Emungo, xi, unctum, ere.

STINGUO, exolevit.

Distingo, xi, nctum, ere, sic extinguo, prastinguo, restringuo.

NINGO, xi, sine supinis, ere.

PUNGO, xi, parum usit. extra compositionem, pupugi, punctum, ere.

Repungo, repupugi, & repunxi, repunctum.

Compungo, nxi, nctum, sic dispungo.

FUNGOR, functus sum, fungi.

Defungor, defunctus sum, defungi.

RINGOR 6, caret praterito, ringi.

H O.

VEHO, xi, ctum, ere.

Adveho, advexi, ctum, sic conveho.

TRAHO, xi, ctum, ere.

Abstraho, xi, ctum, sic contraho, &c.

L O.

COLO, colui, cultum 7, colere.

Incolo, ui, ultum, sic accolo, &c.

CONSULO, ui, consultum, ere.

OCCULO, ui, oculum, ere.

MOLO, molui, molitum, molere.

Emolo, emolui, emolitum, ere.

ALO, alui, alitum, & altum 8 minus usit.

VOLO, volui 9, velle.

Nolo, nolui, nolle.

Malo, malui, malle.

CELLO 10, fecit olim cellui, cellum.

Sed exolevit. Inde tamen composita sequentia.

Antecello, antecellui, sine supinis, ere.

Excello, excellui, excelsum, ere.

Præcello, præcellui, præcelsum, ere.

Percello, perculi, perculsum, ere.

Recello, sine praterito. & sup. Liv. App.

FALLO, fefelli, falsum, fallere.

Refello, refelli, sine sup. ere.

PELLO, pepuli, pulsum, pellere.

Appello, appuli, appulsum, sic expello, &c.

1 Ab antiquo tango; unde togax. 2 Pepigi, venit ab antiquo pago, ut excidi à cado, nempe à Dorico, πεῖγω pro πῆγω. 3 Pegi fit à pan o, ut fregi à frango. Tonfillam pegi lavo in litore. Pacuv. apud Prisc. Usus quoque Cicero, ut testatur Turnebus, Requiro placere terminos quos Socrates pegerit. Ubi pegerit nihil aliud est quam panxerit. At pegerit aliud fuerit: pepigi enim non à pango est, sed à pago, pro quo posteriores dixere pacifcor. 4 Ab ang Priscianus format Supinum anctum, Diomedes vero anxum. Pro Prisciano sunt glossæ veteres, ubi legas ancti, ἀνχόσποι. Sed neutrum apud Classicos facile reperies. Imo nec illud liquet an an or in Praterito faciat anxius, quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse nomen. Interim non dubium quin ab anxum sit anxius & anxietas. 5 Pollingo vix reperitur apud Veteres. Sed pollinxi & pollinctor est apud Plautum & alios. 6 Antique & ringo dixere, unde verbale rictus. 7 Per syncopen hoc est colitum; ut sequentia consuetum, oculitum, altum, ex consuetum, oculitum, alitum. 8 Ab illo alimentum; ab hoc altor, atrix, alitum. 9 Ab inusitato lep no volitum est volitus, & inde per syncopen volitus seu vultus; ut à colitum, cultum, cultus. 10 Cello venit à Græco κέλλω moveo. Ex compositis ejus antecello caret supinis, Excello & præcello supinum habere videntur, quia ab iis sunt

excellus & praelus; quæ tamen Adjectiva potius sunt. quam supina aut participia. Dicitur etiam *excelleo*, *effice ut excelleas*. Cic. Unde censet Priscianus esse *excellui*, ut à *caleo* est *calui*; at ab *excello* esse *exculi*, ut à *percello* *perculi*; nisi dicas fieri per syncopen pro *percellui*. Aiunt & dici *perculsi*, unde sit *perculsum*; sed loci pro eo adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus sit *perculsit*. Porro *perculi* & *perculsum* fiunt e in u mutato, ut *perpuli*, *pulsus*, à *pello*. Dicitur etiam *procello*, *proculi*, Plin. Jun. quod idem est ac *percello*, sed minus usitatum. Inde tamen *procella*.

VELLO, velli, *magis usitat.* vulsi 1, vultum, vellere.

Avello, avelli, avulsus; sic divello. evello; sed revello facit etiam revulsi.

SALLO 2, salli 3, salsum, fallere.

TOLLO 4, sustuli, sublatum, à sustollo; sic Extollo, extuli, elatum. Attollo tamen caret præterito & sup.

M O.

COMO, comsi 6, comtum, comere.

PROMO, promsi, promptum, ere.

Depromo, si, tum; sic expromo.

SUMO, sumsi, sumptum, ere.

Assumo, psi, tum; sic consumo, & c.

DEMO, demsi, demtum, ere.

EMO, emi, emtum, emere.

Adimo, ademi, ademtum; sic dirimo, & c.

FREMO, fremui, fremitum, ere.

Infremo, ui, itum, ere.

GEMO, gemui, gemitum, ere.

Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.

TREMO, tremui, sine sup. ere.

PREMO, pressi, pressum, ere.

Comprimo, essi, sum; sic deprimio, & c. N O.

SPERNO, spreui, spretum, ere.

Desperno, evi, etum, ere.

STERNO, stravi, stratum, ere.

Prosterno, avi, atum; sic consterno 7, & c.

SINO, sivi 8, situm, sinere.

Desino, desivi, & persyn. desii, itum,

LINO 9, lini, livi, vel levi, litum.

Allino, allini, allivi, allevi, allitum,

allinere; sic relino, & c.

CERNO 10, crevi, cretum, cernere.

Decerno, evi, etum; sic secerno, discerno.

1 *Vulsi* negat dici Servius: sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque codicibus Ovidii est. *Aurea Phryxæ terga revulsit ovæ*. Sed Cicero semper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *salio*, *salivi*, *salitum*, quaræ. Item *salio* ejusdem. 3 Præteritum hoc regulare est sed vix reperitur apud Vereres. *Sale falsurus* dixit Mummius apud Priscianum. 4 *Tollo* habuit olim *tuli* vel *retuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videur tamen fieri potius à *tolo* pro *tolero*. nam *tollo* facere debuit *retulli*, ut à *fallo* *sefell*. Olim etiam videntur dixisse *tolli*, unde *tolisse* apud Ulpianum referente Scaligero. 5 Nam *attuli* & *allatum*, quæ inde formantur. *affero* sibi vindicavit: cum non attollendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6 Priscianus scribit *compsi*, *comptum*, & c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit p. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel p, vel b, est in præsentis; contra quam sit in *scribo*, *scriptum*, *serpo* *serptum*, & similibus. 7 Compositum *consterno*, nunc primæ est, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbacionem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *sini* facit; consonâ præsentis servatâ. 9 *Lino* facit in *supino litum*. Et *paribus lita corpora guttis*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *lini* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Mariti tui cruore parietem liniisti*. Apud Varronem *linii*. Cum *olinierit vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *relso*, quod ejusdem erit Originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii*, *linitum*, sunt à *linio*, quod est quaræ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum* facit, cum sermo est de adeundâ hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus reperias.

TEMNO,

TEMNO, temsi 1, temtum, temnere
Contemno, contemsi, tum, ere.
GIGNO, genui 2, genitum, gignere.
Progigno, enui, itum, ere.
PONO, posui 3, positum, ponere.
Compono, ui, itum; sic appono, &c.
CANO, cecini, cantum, canere.
Occino 4, occinui, occentum; sic
concino, &c.

P O.

CARPO, carpsi, carptum, carpere.
Decerpo, psi, ptum, ere; sic discerpo.
excerpo.
SERPO, serpsi, serptum, ere.
Inserpo, inserpsi, inserptum, ere.
REPO, repsi, reptum, repere.
Obrepo, obrepsti, obreptum, ere; sic
inrepo, subrepo.
CLEPO, clepsi, (olim) clepi clepere.
SCALPO, scalpsi, scalptum, ere.
Excalpo, excalpsi, tum, ere.
SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
Exsculpo, psi, ptum; sic insculpo.
RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
Abrumpo, upi, ptum; sic corrumpo, &c.
STREPO, strepui, strepitum, ere.
Obstrepo, obstrepuui, obstreptum, ere,
sic constrepo, perstrepo.

Q U O.

COQUO, coxi, coctum, coquere.

Concoquo, xi, ctum, ere, sic deco-
quo, excoquo.
LINQUO, liqui, linquere.
Relinquo, reliqui, relictum, ere,
sic delinquo, derelinquo.
LOQUOR, locutus sum, loqui.
Alloquor, allocutus sum, sic collo-
quor, &c.
SEQUOR, secutus sum, sequi.
Assequor, utus sum, sic consequor, &c.
Liquor, caret prater. 5.

R O.

TERO, trivi, 6, tritum, terere.
Attero, attrivi, itum, sic contero, &c.
QUÆRO, quæsi, quæsitum, ere.
Acquiro, acquisivi, acquisitum, ere,
sic conquiror.
SERO 7, sevi, satum, serere.
Assero, assevi, asstitutum, sic consero, in-
sero, & reliqua quæ seminandi signi-
ficationem habent. Qua vero aliam,
nempe ordinandi, obinient, faciunt ui &
ertum: ut,
Assero, asserui, assertum, sic consero,
desero, infero, &c.
GERO, gessi, gestum, gerere.
Aggero, ssi, itum, sic congero, &c.
VERRO 8, verri, versum, ere.
URO, ussi, ustum, urere.
Aduro, adussi, adustum, sic combu-
ro, &c.

1 Præteritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem in-
venias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2 A geno. quo Cato
Varro. Censorinus & alii utuntur. 3 Pono fecit olim posui. Plaut. deposui.
Catull. 4 Veteres dixere occano vocali simplicis servata Occanere cornua. Tac.
Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam canui fecit Item
compositum ejus occano, occanui. Cornicenes occanuerunt. Sall apud Prisc.
Similiter constiti pro constituti dixerunt, & premi pro pressis, atterui pro attrivi, &c.
5 A liquefacio mutuatur liquefactus sum. 6 Tero fecit olim terui. Quo usus
Plautus Priusquam teruerunt Nam ita legitur in optimi manuscriptis. Simi-
liter dixit Tibullus. Aut operi insuetas atteruisse manus. Apud Tacitum quo-
que in optimo illo Vaticano. teste Lipsio, scriptum est. Mox atteritu opi-
bui: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum à tero fuit terui, sic à sero
non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque
hoc remansit in compositis quando translate sumuntur: ut, inserui, asserui,
conserui, deserui, disseui, exserui, &c. Nam proprie deferere est, à satione
decedere; inserere semina inspergere; disseuere, semina in diversas areolas
spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse
sero, unum ab ἱσσω, hoc est, ordino: alterum à σῆρος seu σῆρω,
id est, sero π extrito: ac priori significatione fecisse serui,
sertum: posteriori autem sevi, satum. 8 Verro (inquit Priscianus) secundum
Servium versi facit; secundum Charisium verri, quod & usus comprobatur. Su-
pinum

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verritum* pro *versum* dixere; nam verbale *converritor* est apud Appuleium.

CURRO, eacurri, cursum 1, ere.

Decurro, decucurri & decurri, decursum, sic excurro, prae-curro, pro-curro, accurro.

Alia nunquam aut raro geminant; ut, Occurro, occurri, occursum; sic discuro, incurro, recuro, succuro, transcurro, circumcurro, concuro.

FERO, tuli, latum, ferre.

Afferro *vel* adtero, attuli, allatum; sic aufero, &c. Sed *suffero* 2 pro *pator*, caret *præterito* & *supino*.

FURO 3, caret *præterito* & *supino*.

QUEROR, questus sum, queri.

Conqueror, conquestus sum, conqueri.

S O.

ARCESSO 5, arcessivi *vel* arcessii, arcessitum 6.

Laceſſo, laceſſivi, laceſſii 7 *ve* laceſſi, laceſſitum, sic faceſſo, capeſſo. Sed Inceſſo, inceſſi, *sine supino*, ere.

VISO 8, visi, visere.

Inviso, invisii, sic reviso.

PINSO, pinſi & pinſui, pinſitum 9,

pinſum & piſtum

DEPSO, depſui (*olim depſi*, Varr. ere. Condepſo, ul, ere, sic perdepſo, Catul.

T O.

FLECTO, flexi, flexum, flectere.

Deflecto, xi, xum. sic inflecto, &c.

NECTO, nexi & nexui, nectum.

Connecto, connexi, connexui, xum; sic annecto, innecto.

PECTO 10, pexi, minus uſit. pexui, xum.

Depexo, xui, xum.

PLECTO, plexi 11, minus uſit. plexui, plexum.

Implecto, implexi, ui, xum.

METO, meſſui, meſſum, metere.

Demeto, demeſſui demeſſum, ere.

PETO, petivi, petitum, petere.

Appeto, tivi, itum, sic repeto, &c.

MITTO, miſi, miſſum, mittere.

Admitto, ſiſſum, sic committo, &c.

VERTO, verti, verſum, vertere.

Adverto, ti, ſum, sic converto, &c.

STERTO, ſterti, *sine sup* ere.

Deſterto, deſterti, deſtertere.

SISTO, ſiſti 12, ſtatum 13.

1 Curri in præterito usurpat Tertullianus. *Pedibus ſtetisti, curristi nummis.* Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *ſiſti* & *ſuſtatum* retinent tollendi ſignificationem; ac proinde ea *ſiſſero* ſibi vindicare nequit, ſed ad veram originem pertinent, quæ eſt *ſiſſo* vel potius *ſiſſolſo*. 3 Imo nec in prima hodie perſona invenitur. Olim ea uſum Varro nem auctor Præſcianus. 4 *Furni* tamen inde ſtetit Servius. Imo & Sedulius dixit *ſurnerunt* juffa tyranni. Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non ſunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *acceſſo* dici ſolet. Eſt autem *acceſſo* ab *arceo*, ut ſequentia à *lacio*, *facio*, *capio*, *incedo*, *video*. Nam veteres ſubinde a uſurpabant pro *ad*; ut compluribus exemplis offendit Præſcianus. 6 In *acceſſum* & reliquis penultima eſt longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Saluſtius, Liviusque etiam *acceſſiri* & Colum. *laceſſiri*. 7 *Laceſſi* & *laceſſi* per ſyncopen dicuntur pro *laceſſivi*. Item *faceſſi*, & *capeſſi* ſyncopen paſſi, ſed imprimis ea uſitata in *inceſſi*. 8 *Viſo* caret ſupino: uſum autem ſemper eſt à *video*. 9 *Pinſum* integrum eſt: duo alia ſupina per ſyncopen facta. 10 *Pecto* videtur olim habuiſſe *pectum*. Nam apud Colum. eſt *pectita lana*. Hinc ſortem Alſper *pectum* agnoſcit teſte Præſciano, ſed vix reperitur apud idoneum Scripſtorem. 11 *Plexum* nonnullis videtur eſſe à *plecto*, quando ſi niſcat *implico*, *necto*; *plexi* vero quando ſignificat *unio*. Sed hoc diſcrimen non obſervatur. Potius eo diſſerunt, quod *flexui* ſit uſitatus; *plexi* in uſu eſſe deſerit. 12 *Siſto* acti-vum ſui facit; ſed *ſiſto* neutrum, ut volunt, à *ſto* capit *ſteni*. Exempli gr. Acti-vum præteritum eſt, *Antea illum iſtic ſtiti*; *nunc hic cum ſiſto*. At neutrum præteritum eſt, *Antea illic ſtetit, nunc hic ſiſtit*. 13 Inde ſtati dies & ſtata ſacrificia. Nam ſtatis hic valet *teſtaſiſto*, ut verus Onomaſticon exponit. à ſupino ſtatum venit etiam ſtator qui ſiſtit; unde *ſupiter ſtator* apud Romanos.

Reſiſto,

Resisto, restiti 1; sic affisto, &c.
 AMPECTOR, amplexus sum 2, am-
 plecti.
 COMPECTOR, complexus sum,
 complecti.
 DIVERTOR & diverto, diverti 3 tan-
 tum, sic prævorto & prævorto, præ-
 verti.
 Revertor, reverti 4, ab antiq. revertor.
 NITOR, nisus & nixus sum, niti.
 Adnitor, adnissus vel adnexus sum; sic
 Enitor, innitor 5.
 UTOR, usus sum, uti.
 Abutor, abusus sum, abuti.

V O.

SOLVO, solvi, solutum, solvere.
 Absolvo, vi, utum, sic persolvo, &c.
 VOLVO, volvi, volutum,olvere.
 Advolvo, vi, utum, sic convolvo, &c.
 VIVO, vixi, vidum, vivere.
 Convivo, convixi, &um; sic revivo.
 Calvor 6, antiquum absque praterito.

X O.

TEXO, texui, textum, ere.
 Attexo, ui, xtum; sic contexo, &c.
 NEXO, is, nexui, nexum, vel nexo, as,
 Frequentativum à necto.

1 Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde dedu-
 ctum: ut, exiturus apud Ulpianum. 2 Ampector est à plecto, eaque causâ
 est, cur à Supino plexum facit amplexus. Ac par ratio in complector. 3 Vi-
 detur & olim supinum fuisse in usu, unde diversorium. 4 Reverti dicere
 amant Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt r uersus sum.
 5 Sed x potius amant connitor, obnitor, pernitor, renitor, subnitor, unde con-
 nixus, obnixus, à quo obnixus, pernixus, unde pernix, &c. Enixa dici volunt
 de eâ, quæ peperit; enisus de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id
 discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6 Unde calvitur apud Plautum:
 & infinitivus calvi apud Sall. Cæterum & Priscianus agnoscit & calvo, calvi,
 ut solvo, solvi. A calvo vel calvor, hoc est, decipio, dicta videtur calurnia,
 quasi à supino calurum. 7 Verba in io exeuntia quibusdam in locis perdunt
 i. Nam à capio est capis quod regulariter est capis. Sic cape pro capie. Itum
 capis, caperem, capere. 8 Quædam etiam abiciunt vocalem ante o: ut,
 latifico, magnifico, notifico, significo. 9 A quo & quædam sunt primæ, sed
 deponentia, ut, conspicio, suspicio. 10 Veteres similiter etiam alici, pellic-
 cui, illicui, dixere; pro quibus usitatus allexi, &c. 11 More verborum
 quartæ. Sane & Lucretius cupires dixit pro caperes. 12 Verisimile est sapi
 olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit sapiui. Quod etiam con-
 firmat Diomedes cum resipio ait esse quartæ, ejusque infinitivum esse resipere.
 A resipivisse est resipivisse; unde resipisse apud Terentium; ut est sapiisse apud
 Martialem, pro sapiivisse vel sapiisse.

O pium 7.
 FACIO, feci, factum, facere.
 Arefacio, arefeci, arefactum, sic be-
 nefacio, & reliqua composita cum no-
 mine vel adverbio. Cætera a in i mu-
 tant; 8 ut,
 Afficio, affeci, affectum, sic conficio, &c.
 Sed officio caret supino.
 JACIO, jeci, jactum, ere.
 Abjicio, eci, ectum, sic adjicio, &c.
 SPECIO 9, non est in usu præterquam
 in compositis.
 Adspicio, adspexi, adspectum; sic in-
 spicio &c.
 LACIO exolevit.
 Allicio, allexi, allectum; sic illicio,
 pellicio. At Elicio, elicui 10, citum.
 FODIO, fodi, fossum, ere.
 Confodio, di, flum, sic effodio, &c.
 FUGIO, fugi, fugitum, ere.
 Defugio, gi, itum, sic diffugio, &c.
 CAPIO, cepi, captum, ere.
 Satis capio, satiscepi, satisceptum.
 Accipio, accepi, acceptum, sic inci-
 pio, &c.
 RAPIO, rapui, raptum, ere.
 Abripio, ui, eptum, sic corripio, &c.
 CUPIO, cupivi 11, cupitum, ere.
 SAPIO 12, sapiui vel sapii, & usitatus
 sapiui, sine sup. sapere.
 Despicio, pivi, pui, sic resipio, &c.

PARIO, peperī, partum, pro paritum.

Unde pariturus apud Ciceronem. Composita ejus sunt quatuor.

QUATIO 1, olim quassī, quassum, ere.

Concutio, concussī, concussum; sic discutio, &c.

INDUO 2, indui, indutum, ere.

STATUO, statui, statutum, ere

Constituo, ui, tum, sic instituo, &c.

ACUO, acui, acutum, ere.

Exacuo, exacui, utum, ere.

MINUO, minui, minutum, ere.

Diminuo, diminui, tum, ere.

SUO, sui, sutum, suere.

Affuo, ui, utum; sic confuo, &c.

IMBUO, imbui, utum, ere.

ARGUO, argui, argutum, ere.

Redarguo, ui, tum, ere.

TRIBUO, tribui, butum, ere.

Attribuo, ti, tum, sic contribuo, & distribuo.

ABLUO, ui, rum, sic diluo & cetera composita à lavo, aut antiquo luo.

FLUO, fluxi, fluxum 3, fluere.

Affluo, xi, xum, sic confluo, &c.

PLUO, plui 4, pluere.

RUO, rui, ruitum 5, ruere.

Corruo, corruī, corrutum, sic diruo, &c.

STRUO, struxi, struētum, ere.

Astruo, xi, &um, sic construo, &c.

METUO, tui, (olim metutum Lucr.) metuere.

Præmetuo, ui, ere.

LUO, lui 6, luere.

CONGRUO 7, congrui, ere.

Ingruo, ingruī, ere.

RESPUO, respui, respuere.

Expuo, ui, ere, sic Inspuo.

NUO, non est in usu.

Abnuo, nui, ere, sic annuo, &c.

FRUOR, frui, fructus sum, frui.

Perfruor, perfrui, sum, perfrui.

MORIOR, mortuus sum 8, mori.

Emorior, emortuus sum, sic immorior, commorior.

ORIOR, ortus sum 9, oriri.

Adorior, adortus sum, sic exorior, &c.

Pator, passus sum, pati.

Perpetior, perpeffus sum, perpeti.

GR DIOR, gressus sum, gradi.

Aggredior, aggressus sum, sic congedior, &c.

1 Quasi non est in usu extra compositionem. Quassum est apud Servium. Unde frequentativum quasso. 2 Ab *induo*. Sic exuo, exui, exutum, ab *exduo*. 3 Antiquæ & fluctum; unde verba fluctus. 4 Pluvi antiquum est. Ut multum pluerat. Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium. Lapidibus pluuisse, sanguine pluvit. Hodie in Livio est pluuisse & pluit. 5 A ruo est etiam ruitum. Unde ruita casa. Ruiturus tamen est apud Lucanum. 6 Luo olim fecit luvī, unde diluvium, colluvies, interluvia. Sic à suo olim fuit fluvī, unde fluvius: à pluo pluvi, unde pluvia. Porro videtur fecisse in supino luitum, unde luiturus. Claud. 7 Simile est batuo & cluo; quæ itidem supino carent. 8 Participium est moriturus, quasi à supino moritum. 9 Oritur est per syncopen ex inusitato oritus: quomodo & oriturus dixit Horatius. Ne oriturum alias, nil ortum tale fatentes,

QUARTA CONJUGATIO.

Verba quartæ Conjugationis habent in Præterito IVI, in Supino ITUM; ui,

AUDIO, audiui, auditum, ire.

Exaudio, ivi, itum, sic inaudio.

Excipiuntur.

VINCIO, vixi, victum, ire.

Devincio, xi, tum, sic revincio.

SANCIO, sanxi, sanctum, & sanctum, (olim sancivi vel sancii) sancire.

FARCIO, farsī, fartum, † ire.

Infarcio, infarsī, infartum, ire.

Confercio, conferfī, confertum, sic differcio, refercio.

SARCIO, farsī, fartum, ire.

Resarcio, refarsī, refartum, ire.

FULCIO, fulfī, fultum, ire.

Suffulcio, suffulsī, suffultum, ire.

† Integre sit fartum, unde remansit farcimen, ac Participium farcitus est apud Ciceronem. Ex fartum fecere farsum & fartum.

RAUCIO,

RAUCIO, raudi 1, rausum, ire.
 Irraucio, irraudi, irrausum, ire.
 SEPIO, sepi 2, septum, ire.
 Consedio, pli, tum, sic circumsepio,
 dissepio
 SALIO 3, salii 4 & salui, saltum, ire.
 Exilio, exilii & exilui, exultum, sic
 desilio, &c.
 SINGULTIO, ivi, tum 5, ire.
 SEPELIO, sepelivi, sepultum, ire.
 FERIO, absque praterito 6, & supino.
 HAURIO, hausi 7, haustum, ire.
 Exhaustio, exhausti, stum, ire.
 AMICIO, amicus 8, & amixi, amictum,
 PARIO est tertia. Sed composita ejus
 sunt quarta, & a in - mutant; ut,
 Aperio, aperui, apertum, ire.
 Operio, operui, opertum, ire.
 Comperio, comperi, compertum, ire.
 Reperio, reperi, repertum, ire.
 SENTIO, lenfi, sensum, ire.

Assentio, si, sum, sic consentio, &c.
 VENEIO 2, venii, sine sup. venire.
 VENIO, veni, ventum, ire.
 Advenio, adveni, adventum, sic con-
 venio, &c.
 GESTIO, gestivi, sine sup. ire.
 INEPTIO, ineptivi, ire.
 CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
 COENATURIO, cœnaturire.
 Sic dormitatio, & alia meditatio di-
 sta, præter parturio, nupturio, esu-
 rio, qua prateritum habent; sed ca-
 rent supino.
 Experior, expertus sum, iri.
 COMPERIOR, sine præter. 10, iri.
 ASSENTIOR, assensus sum, iri.
 OPERIOR, opertus sum 11, iri.
 METIOR, mensus sum 12, metiri.
 Demetior, demensus sum, sic emetior.
 ORDIOR, orsus sum, ordiri.
 Exordior, exorsus sum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur irraucuerit, quod fit à raucio. Sed Priscia-
 nus legit irrauserit: quomodo & irrausit dixit Lucilius. 2 Livius sepiui.
 3 Pro salto. Nam pro sale conspergo regulam sequitur. 4 Ex inusitato salivi
 dixerit salui & salii. Ita apud Maronem libri alii saluere, alii saliere habebant
 jam olim ut ex Diomede & Prisciano videmus. 5 Utrum supinum ejus sit
 singultitum an singultum non satis convenit: posterius expressimus propter
 verbale singultum. Omnino satius sit abstinere supino. 6 Charisius tamen
 ferii agnoscit. 7 Varro etiam haurii dixit. Et haustum pro haustum dici, ar-
 gumento est haustum apud Maronem. 8 Interdum & amixi. Sed amixi
 ceteris est usitatus. 9 Veneo venit à venum & eo. Quod argumento est illud
 supino carere; quia supina fiunt à verbis, non verba à supinis. Quin & ve-
 num ire dicitur pro ad venum; ut, mercatum ire pro ad mercatum apud Plau-
 tum. 10 Sed mutuatur præteritum à comperio, de quo dictum. 11 Plautus
 opperitus dixit. 12 Addunt interdum facere metitus sum, atque hinc dimetitus
 esse apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc est dem. sata.

OBSERVATIONES DE QUATUOR.

Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam quorum vox plane eadem est, pro diversa significatione.
 vel primæ sunt Conjugationis, vel tertiæ; ut, Aggero, aggeras, aggerare: &
 aggero, aggeris, aggerere. Sic apello, compello, colligo, diligo, effero, fundo, mando,
 nullo, obfero, volo, pando, confternor.

Quædam præterea quantitate differunt; ut dico, as, are: & dico, is, dicere;
 lego, as, are: & lego, is, ere. Item composita, allègo & allego; relègo & relego.
 Sic educo, as, are, & educo, is, ere. His adde colo, pedo.

Quædam verba, ejusdem licet significationis, Conjugationem variant, ut

* Cito, es.	} & {	Cio, is, ire
* Denso, as.		Denseo, es.
* Excelleo, es.		* Excello, is.
* Ferueo, es, ere.		Fervio, is.
* Fodio, is, ere.		Fodio, is, ere.
* Fulgeo, es, ère.		Fulgo, is, ere.
* Lavo, as.		Lavo, is,
* Lino, is, ere.		Linio, is, ere.
* Nexo, as.		Nexo, is.
* Oleo, es.		Olo, olis, antiquum.
* Sallo, is, ere.		Sallo, is, ire.
* Strideo, es, ère.		Strido, is, ere.
* Tergeo, es.		Tergo, is.
* Morior, eris.		Morior, iris, antiquum.
* Orior, eris.		Orior, iris.
* Potior, eris.		* Potior, iris.
* Sono, as.		Sono, is, antiquum.
* Tueor, eris.		Tuor, eris.

Sic composita, *Intueor, intuo, contueor, contuo, obtueor, obtuo, &c.*

* Notandum ea quæ stellas sibi præfixas habent, usitatiores esse aliis sibi ex altera parte respondentibus.

Notetur etiam, *Orior* & *potior* in Infinitivo semper esse quartæ. In Indicativo vero *orior*, nunc semper esse tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *positur* in tertia iis sit usitatus.

II. Interdum verba diversa idem habent præteritum. Ut composita à *sto*, & *sisto*.

Consto, constiti.	Consisto, constiti.
Exsto, existi.	Existo, existi.
Insto, institi.	Insisto, institi.
Acuo, acui.	Acuo, acui.
Cresco, crevi.	Cerno, crevi.
Fri-co, frixi.	Fri-go, frixi.
Luceo, luxi.	Luceo, luxi.
Mulceo, mulsi.	Mulgeo, mulsi.
Paveo, pavi.	Pasco, pavi.
Pendeo, pependi.	Pendo, pependi.
Fulgeo, fulsi.	Fulcio, fulsi.

Similiter interdum verba supinæ conveniunt; ut.

Cresco, cretum.	Cerno, cretum.
Maneo, mansum.	Mando, is, mansum.
Pando, passum.	Patior, passum.
Succenseo, succensum.	Succendo, succensum.
Tenco, tentum.	Tendo, tentum.
Vinco, victum.	Vivo, victum.

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum est; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personā careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, sortiuntur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia.

<i>Est,</i>	}	<i>Accidit,</i>	}	<i>Vacat,</i>	}	<i>Juvat.</i>
<i>Interesi,</i>		<i>Contingit,</i>		<i>Præstat,</i>		<i>Constat.</i>
<i>Refert,</i>		<i>Evenit,</i>		<i>Restat,</i>		<i>Conducit.</i>
<i>Placet,</i>		<i>Expedit,</i>		<i>Decet,</i>		<i>Miseret.</i>
<i>Libet,</i>		<i>Liquet,</i>		<i>Oportet,</i>		<i>Figet.</i>
<i>Pœnitet,</i>		<i>Licet,</i>		<i>Potest,</i>		<i>Fudet.</i>
<i>Tædet,</i>		<i>Solet,</i>				

Denique nullum ferè Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis*. *Pecunia omnia potest*. *Ars juvat egentes*.

Quædam verò semper manent Impersonalia; ut, *Pudet pœnitet, oportet*. Tamen si legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video*.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. *A liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:

Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in ulu,	{	<i>Placitum est,</i>	{	Præterit. à	{	<i>Placet.</i>
		<i>Libitum est,</i>				<i>Libet.</i>
		<i>Puditum est,</i>				<i>Pudet.</i>
		<i>Licitum est,</i>				<i>Licet.</i>
		<i>Figitum est,</i>				<i>Figet.</i>

personâ inveniantur. *Si non dedecus tua iussa*, Stat. *Ita nunc pudeo, atque ita paves*. Plaut. *Miserere mei anxia*. Enn. *Arcadii miseresce regis*. Virg. *Adolescens loquere nisi piger*. Plaut. *Paniteo quoque pro panites me*, dixisse prisci videntur. Nam apud Justinum legimus, *Primi panitere caperant*, quod non à panites est, sed quasi à paniteo. Alioqui diceret, *Primos panitere capis*. Sic appuleius, *Quum caperis sero panitere*, pro *Cum caperis te sero panitere*.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existimant Impersonalia penitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in decet, & Impersonalibus patheticis. *Parvum parva decet*. Hor. *Qua adsolem quaque oportens signa*. Ter. *Non te hac pudet?* Idem. *Quam se aliena deceant*. Cic. *Hac facta ab illo oportebant*. Ter. *Semper metuis quem sava pudebunt*. Luc. *Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis*. *Quo in genere multa peccantur*. Cic. *Noctes vigilantur amara*. Ovid. *In ceteris gentibus qua regnantur*. Tac. *Sacris passibus ha natantur unda*. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius pertineant, hic in confinio utriusque Partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt; neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, $\left\{ \begin{array}{l} Di, \text{ Genitivi casus.} \\ Do, \text{ Dativi \& Ablativi.} \\ Dum, \text{ Nominativi \& Accusativi.} \end{array} \right.$

Gerundia autem activè majori ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est *ut erudiretur*. *Uritque videndo formina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Arts ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causâ*; in Dativo *dicendo apia*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo consequi*. Causam autem structuræ ita explicant. Cum Gerundia sint adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentient cum Substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus ejusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum

vum regunt suæ originis et si non exprimatur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utrique si dico *pugnandum est pugnare*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, Substantivi & Adjectivi, & Nominis verbalis casus verbi regentis, sic *pugnare pugnare* est pro *pugnatio pugnare*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt; ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, ac si esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaurit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innititur; quia gratis dictum, verbum aliquod subintelligi, quod nunquam expressum reperitur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut *Legendum est legere*; *tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumpta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione ommissa actio tantum significetur, ut *cantando rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita positis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat; ut, *Famine sentis bellus*, quæ sit hominum querela frontis tua? Cic. *Consul est designatus maxima orbitate respublica vicorum talium*. Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*; nempe cum Pronomina *mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, *vestri*; Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus recta sequor*. Et Ovidius, *Et spes placandi danique adiunctique tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram purioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem faceretur questio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sunt, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, in *fando* vel in *fari* talia, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amolissimus* cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio* habeatur, videtur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possunt.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas. Ut,

Ut, *Utrinque videndo femina*, Virg. hoc est, in *videre*, vel in *visu ipsius*, pro *dum videtur*. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro *dum habetur*. *Cum ipse ad imperandum Tisidæum vocaretur*, Sall. hoc est, ad *imperari*, vel ut ei *imperaretur*, ut exponit Servius, Manutius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius*, sic enim antiqui loquebantur, id est ad *imperari*, vel ut tibi *impreetur*, & ut tu *pareas*. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè active (sicut in Rudimentis dictum est) posterius verò passive.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est*, *ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu*, *mirabile visu*, pro *auditus*, *visui*. Accusativo; *Amatum esse*, *ventum fuisse*, eo *spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Farvum dictu*. Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*. *Nutricem accersitum iri*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*. Ter. *Vaticinatus est madefactum iri Graciam san. uine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptum filiam*, ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Invenum & adductum curabo*. Tert.

II. Porro Supina in UM, plurimum quidem active exponuntur. Licet interdum etiam passive significant; ut, *Mulier quæ ante diem quartum usurpatum esset*, Gell. hoc est, ad *usurpatum*, vel ad *usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses uva ceteros provenitu*. Plin.

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut *Gaudes cœnatum ire*, *Gaudebis cœnatum ire*, *gavisa suis cœnatum ire*. Ea vero quæ sit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri à me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illum deductum iri domum*, Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipse nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usuratiorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultra accusatum advenit*, Ter. *Gratis servitium maribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis. Hinc

Quid

Quid tibi curatio est hanc rem? Plaut. Quid tibi hanc aditio est? Id. Rediit domum. Cæf. Traditio alteri. Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintelle&â dependent. Nam ut dico, *Es Romam*, pro *ad Romam*; ita ducitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adjiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire propera*; Liv. *vitam regitur à perditum*, e&dem constructione qu&â, *ta&stio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur.

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud auctores loquutiones quasdam, quæ principio huic nostro refragari videantur. Ut *Contumelia qua mihi factum iur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi prada videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo construi potest ac *duci*, cum facile probari possit eo posse esse activum, & habere passivum suum. ut *iur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipse recte dici *eor* in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum iur*, contumelia est Nominativus *iur*, & resolvi potest hoc modo, *contumelia qua iur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phraseos ratio petenda est, *Cohortes quæ ex Piceno venerunt ad me missum faciæ*, hoc est, *faciæ missum*, vel *missionem cohortes*, ut *ta&stio hanc rem*.

IV. Supina etiam in *U* à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda*, pro *in auditu*, *pulcher visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu fur*, at, Cat. pro à cubitu.

Interdum loco Supini in *U* Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut, *Fessis leviora tolli Pergama Graiis*. Hor. pro sublato. *Cibus ad eoquendum facillimus*, Cic. hoc est, *co&ctu*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sane Seneca videatur lectu*; Et Cicero, *in rebus cognitione dignis*. *Oratiunculam inopem nec scriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in *DO*, contra quam Valla putat pro Supino hoc, vel verbali in *IO*; ut, *Isidem traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro à disputatione. Et ratio est, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia sint, nihil magis familiare sit quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nominine, genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	<table border="0"> <tr> <td rowspan="4">}</td> <td>Casus,</td> <td rowspan="4">}</td> <td>Significatio,</td> </tr> <tr> <td>Genus,</td> <td>Numerus,</td> </tr> <tr> <td>Declinatio,</td> <td>Figura.</td> </tr> <tr> <td>Tempus,</td> <td></td> </tr> </table>	}	Casus,	}	Significatio,	Genus,	Numerus,	Declinatio,	Figura.	Tempus,	
}	Casus,		}		Significatio,						
	Genus,				Numerus,						
	Declinatio,				Figura.						
	Tempus,										

De

de genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in Nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans*, *legens*.

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens*, *Abeuntis*; *Rediens*, *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tus,} \\ \text{Sus,} \\ \text{Xus,} \end{array} \right\}$ ut, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus,} \\ \text{Visus,} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right\}$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus*, *cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*; *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*: ut, *Dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus*, *legendus*, *audiens*, *audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiz personæ passivè usurpantur: *Aratur terra*. Hinc, *arata* & *aranda terra*.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens*, *loquutus*, *loquuturus*, à *loquor*.

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *dus*: ut,

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Sequendus,} \\ \text{Loquendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Utendus,} \\ \text{Patiendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Obliviscendus,} \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right\}$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt : ut, *Criminans*, *criminator*, *criminaturus*, *criminandus*.

Ab Impersonalibus nulla extant Participia, præter *Pœnitens*, *decens*, *libens*, *perâsus*, *pœnitendus*, *pudendus*.

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Pariturus*, *nasciturus*, *sonaturus*, *arguiturus*, *luciturus*, *eruiturus*, *nosciturus*, *moriturus*, *oriturus*, *osurus*, *futurus*.

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus*, *togatus*, *personatus*, *latus*, & innumera ejus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

N U M E R U S.

Est & numerus in Participiis, ut in nomine: Singularis, ut *Legens*; Pluralis, ut, *Legentes*.

D E F I G U R A.

Figura est duplex; Simplex, ut, *Spirans*; Composita, ut, *Respirans*.

Participia aliquando degenerant in nomina Participialia; cum alium casum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lætus, } { *Patiens inediæ*,
Alieni appetens, } { *Fugitans litium*.

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans*, *indoctus*, *innocens*, *ineptus*.

Vel cum comparantur: ut, } { *Amans*, } { *Doctus*,
parantur: ut, } { *Amantior*, } { *Doctior*,
} { *Amantissimus*, } { *Doctissimus*.

Vel cum tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres*.

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid explorati haberet: id est, *ita affectus, ut non prætermitteret*.

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari*. *Vita laudata*, id est, *laudabilis*.

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici*.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt Substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens*, *occidens*, *profluens*, *confluens*: Modò in feminino; ut, *consonans*, *continens*: Modò in neutro: ut, *Contingens*, *accidens*, *antecedens*, *consequens*: Modò in communi genere pro verbalibus in *tor* vel *trix*; ut, *Appetens*, *diligens*, *sitiens*, *indulgens*.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Obfer-

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *us* actionem signare; ut, *secutus, secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subjiciuntur.

Silvula Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivè aliquando significant.

- Adeptus.* Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhoneste adeptas. *Ovid.*
Adortus. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
Aggressus. Facillimis quibusque aggressis. *Just.*
Ante reffus. Caussas antegressas, & caussis antegressis, occurrunt apud *Cic.*
Arbitratus. Arbitrata quæstio. *Gell.*
Assensus. Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Id.*
Auxiliatus. A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*
Blanditus. Blanditus labor. *Verr. secundum Priscian.*
Comitatus. Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit. *Idem.*
Commentatus. Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Quintus, Cic.*
Complexus. Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*
Conatus. Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*
Confessus. Confessa res & manifesta. *Cic.*
Consolatus. Sic consolatis militibus, &c. *Just.*
Cunctatus. Fides cunctata est. *Stat.*
Depastus. Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*
Deprecatus. Deprecati belli promissio. *Just.*
Despicatus. Quæ nos nostramque adolescentiam habent despicatam. *Ter.*
Detestatus. Bella matribus detestata. *Horatius.*
Dignatus. Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*
Dilargitus. Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*
Eblanditus. Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*
Effatus. Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*
Execratus. Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*
Executus. Executo Regis imperio. *Just.*
Exorsus. Sua cuique exorsa laborem, fortunamque ferent.
Expertus. Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Ait.* Fortunam sæpius clade Romana expertam. *Tacit.*
Fabricatus. Manibus fabricata Cycloppum. *Ovid.*
Imitatus. Vide imitor.
Interpretatus. Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*
Intutus. Intutum urbem. *Liv.*
Lamentatus. Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*
Mensus. Spatia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic dimensus. Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*
Mentitus. Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*
Mercatus. Trullam unam mercatam à matre familias. *Plin.*
Meritus. Quæ cannis corona merita? *Plin.*
Metatus. Metato in agello. *Hor.* Sic immerata jugera. *Id.*
Moratus. Sæpe simultates ira morata facit. *Ovid.*
Oblitus. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
Opinatus. Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, quod semper eo more accipitur.
Passus. Ex quo destituit Deos mercede

mercede pacta Laomedon. *Hor.*

Sic reperitur pacta conventa, sine conjunctione apud Ciceronem. Et pacti & conventi formula. Idem.

Partitus. Partitis copiis. Gaf.

Pollicitus. Pollicitis dives quilibet esse

potest Ovid.

Professus. Solaque deformem culpa professus facit. Ovid.

Stipulatus. Stipulata pecunia. Cic.

Testatus. Res ita notas, ita testatas. Cic.

Est vero ubi simplex quidem active semper accipitur; composita autem semper passive. Fit hoc in *ulius*, & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in neutris. Nam *ausus* activum est, *inultus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *ns*; ut *panisens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud Horatium & Terentium.

In *rum*; ut, *Nihilo magis ei licitum esse Plebeio quam*, &c. *Cic.* Cum *panderet vos, tanquam pudendum esset extinctos*. *Fabius* quoque indicat, *Sallustium* scripsisse *penitum* pro *penitentiam actum*. Analogia tamen requirit *penitum*, quomodo *Fabium* scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *misertum*, *persasum*, *libitum*, *licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur*, *pugnatum* est; à *curretur*, *cursum* est; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à *Deponentibus*, ut *v ritum* est. *Cic.*

In *du*; ut, *Haud penitendus labor. Induci ad pudendum & pigendum. Cic.* *Sic dormiendus à dormitur, regnandus à regnatur, jurandus à juratur, vigilandus à vigilatur, & similia.*

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriantur ab Impersonalibus à verbis nempe quæ personis quibusdam deservuntur. Ejusmodi sunt, *cessatus*, *erratus*, *conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor*, *error*, *conspiror*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur*, *erratur*, *conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum* est, *erratum* est, *conspiratum* fuerat.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obfitefcitur* non est in usu: inde tamen Participium *obfitefcus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc *occusus*.

Horum *Silvulam* subjiciemus: postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adulus. Apud pastores adultus. Just.

Adulta virgo. Cic.

Antecessus. In antecessum dabo. Sen.

Cessatus. Cessatis in arvis. Ovid.

Circuitus. Circuitis hostium castris. Cic.

Cenatus. Cenato mihi & dormienti reddita illa est epistola. Cic.

Cæptus. Cæptum igitur per eos, desitum est per hunc. Cic. *Cæpta est oratio fieri. Id.* *Ante portam pecuniam quæ esset cæpta deberi. Id.*

Commentatus. Commentata oratione.

Qu. Cic.

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus sit Gell.

Conspiratur. Assidentem conspirati specie officii circumstiterunt. Suet.

Decretus, ut, concretus. Nocte denique decretum & auctum. Liv. vel potius Lælius apud Priscianum. Quomodoque idem refugisset, Luna decreta, vel ostreis decretis.

Decessus. Custodibus decessis, multi interficiuntur. Cælius, et el potius Cælius apud Priscianum.

Decursus. Decurso spatio à calce ad carceres revocari. Cic. *Decurso lumine vitæ. Lucr.* *Jam leone decurso. Solin.* *Defa-*

Deflagratus. Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*
Defusus. Defusum est. *Cic.* Papilius est vocari defusus. *Cic.*
Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*
Emersus. E ceno emersus.
Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*
Evasus. Exercitum cælum, evasumque se esse. *Liv.*
Excretus. Excretos prohibent à matribus hædos. *Virg.*
Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*
Festinat. Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*
Inservitus. Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*
Interitus. Interitis multis. *Quadrigar.* apud *Prisc.*
Inveteratus. Inveterata querela. *Cic.* Inveterata amicitia. *Id.*
Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata. *Turp.* apud *Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic.* Hoc tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; unde juratur, *Luc.* & jurabere. *Stat.*
Laboratus. Arte laboratæ vestes. *Virg.*
Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*
Obitus. Morte obita. *Cic.* *Virg.* *Tac.*
Obsoletus. Obsoletum amicum. *Curt.*
 Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat

potius esse à soleo, quam ob oleo.
Occasus. à *ὄσσεος*. Ante Solem occasum. *Plaut.* unde *Gell.* inquit, non in suavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.
Placitus. Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*
Pransus. potus. Adde inscitiam pransi, poti, oscitantis ducis. *Cic.*
Præbitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*
Properatus. Carmina properata. *Ovid.* Sic dixit etiam *Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. Reperitur etiam Participium properandus, *Virg.* *Val. Flac.*
Redundatus. Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*
Regnatus. Regnata per arva. *Virg.* Sed *Tacitus* etiam dixit, In cæteris gentibus quæ regnantur.
Requiesus. Requiesum volunt arvom. *Colum.* Animi meliores requiesci surgent. *Sen.*
Seneclusus. à *σενεκλος* Seneclæ corpore. *Sall.*
Successus. Cum omnia meâ causâ mihi velles successa, tum etiam tuâ. *Cic.*
Titubatus. Vestigia titubata solo. *Virg.*
Triumphatus. Triumphatis Medis. *Hor.* Triumphatus Corinthus. *Virg.*
Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid.* Reperitur etiam Vigilandæ noctes apud *Quint.* Sic etiam ab evigilo, Evigilata consilia *Cic.*

DE ADVERBIO.

Adverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perticit atque explanat. Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregie impudens.* Ne parum sis leno. *Nimum Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Farum honeste se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istic, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubi vis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque 1, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutrò, quoquoversum,*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, undè, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undevs, undecunque, superne, inferne, cœlitus, funditus.*

Denique per locum innuunt, *Hæc 2, illæ, istæ, quacunque, eà, eadem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà 3.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vesperi, nudius tertius 4, nudius quartus, nudius quintus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, rarò, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, in-dies, in-horas, ut-primum, quam-primum, simulac simulatque.*

Usque temporis & loci adverbium est : ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continue ponitur, ut, *usque metu micuere sinus.*

Adverbia numeri : ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexties, septies, vigesies, vel vicies ; trigesies, vel tricies ; quadragies, quingies, sexagesies, septuagesies, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissime, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, dum, tandem, adsummum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quomobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

1 Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia ; ut, *quo, aliquo, quocunque, puta loco :* imo & huc pro ad hoc, & quædam alia. 2 In hisce omnibus respicitur ad nomen viâ. 3 Adverbia loci, sæpius ponuntur pro relativo. *Quareissum, ubi hic est natus, plus amabo posthac locum. Ubi pro in quo. Cic. Mercator hoc addebat, è predonibus, unde emerat, se audisse abreptam à Samio. Unde pro à quibus.* Ter. Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. *Ubi vidit homo esse in tantum honorem, ibi capis me obescrare, &c. Ter. 4 Hujusmodi nihil Adverbii habere videntur, nisi quod nunc in nudius insit. Nam dicitur quasi nunc dies.*

Negandi :

Negandi: ut, *Haud, non* ¹, *minime, nequaquam, nè pro non, & similia* ².

Affirmandi: ut, *Etiā, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profecto, aded, planè, scilicet* ³.

Jurandi: ut, *hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædopol, castor, ecastor*.

Hortandi: ut, *Age* ⁴, *sodes, sultis, amabò, agetum, elodum, eia* ⁵, *Agite*.

Prohibendi: ut, *Ne* ⁶, *non*.

Optandi: ut, *Utinam, si, & si, &*.

Excludendi: ut, *Moò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum*.

Congregandi: ut, *Simul, unà* ⁷, *pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.*

Segregandi: ut, *Scorsim, gregatim, egregie, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifarium, trifarium, omnifariam, plurifariam, ostiatim*.

Diversitatis: ut, *Aliter, secus*.

Eligendi: ut, *Potius, potissimum, imò satius*.

Intendendi: ut, *Valde, nimis, nimium, immodice, impendiò, impense, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino*.

Remittendi: ut, *Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim*.

Concedentis: ut, *Licet, esto, demus, sit-ita, sit-sane*.

Negatæ solitudinis: ut, *Non solum, non tantum, non modò, nedum*.

Qualitatis: ut, *Docte, pulchre, fortiter, graviter*.

Quantitatis: ut, *Parum, minime, maxime, summum, & similia*.

Comparandi: ut, *Tam, quam, magis, minus, maxime, minime, æque*.

Rei non peractæ: ut, *Ferre, fere, prope, propemodum, tantum, tantum non, modò non*.

Demonstrandi: ut, *En, ecce, sic*: ut cùm dicimus; *Sic scribito* ⁸.

Explanandi: ut, *Id est, hoc est, quasi dicas, putà, utputa, utpote*.

Dubitandi: ut, *Forsan, forsitan, fortassis, fortasse*.

Eventus: ut, *Forte, casu, forte fortunà*.

Similitudinis: ut, *Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti*.

¹ Pro non aliquando nihil adverbialiter usurpatur: Nihil circumsione usus est. Ter. ² Sic na, na ego homo infelix sum. ⁴ Age, sodes, &c. verius verba sunt Imperativi modi. ⁵ Eia, pro diversà significatione nunc adverbium est hortandi, nunc interjectio blandientis. ⁶ Ne ante quidem negat; ut, ne o'olum quidem dederit. ⁷ Una proprie est nomen, quia integre est unà operà. ⁸ Sic hem apud Comicos; ut, hem Davum tibi. Ter. Nempe pro usu diverso nunc demonstrandi Adverbium est, nunc Interjectio indignantis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Docte, doctius illo, doctissime omnium*: similiter *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam *sapius, sapissime*: *Nuper, nuperrime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Heri, cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furtim à furor*: *Strictim à stringo*: *Humaniter ab humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recens*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita, ut *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, que, atque, quoque, etiam, itidem, tum, cum, & tum*.*

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*, Huc spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, neu, neve*.

Hæ quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciunt: ut *Et fugit, & pugnât*: *Nec sapit ista, nec sentit*.

* Hæ Copulativæ dicuntur strictè. Nam omnis quidem Conjunctio copulat: uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ disjunctivæ 1 : ut *Aut, vel 2, ve, seu, sive 3.*

At istæ, cùm geminantur, suspensivæ etiam vocantur : ut, *Vel scribit, vel dicit.*

Aliæ discretivæ : *Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enimvero, quòd si, verum, porro, quin.*

Aliæ rationales, sive illativæ 4 : *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quomobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eà-re : Cic. Eà-re statim ad te Aristocratem misi.*

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt : ut, *nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea-quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgil. Audieras & fama fuit : pro nam vel quia fuit : quo pro quia ; ut Cic. Non quò quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit : & intra*

Fortunam debet quisque manere suam : pro nam vel quia.

Aliæ perfectivæ seu absolutivæ 1 : ut, *Uti, quo, pro ut.*

Nè, & ut pro non : Terent. Sed patris vim ut queas ferre.

Nè, pro ut non : Cic. Opera datur, judicia ne fiant.

Aliæ continuativæ : ut, *Si, fin, ni, nisi.*

Aliæ dubitativæ : ut, *Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne.*

Aliæ adversativæ 5 : ut, *Et si, quanquam, quamvis, licet, tametsi ; & aliæ id genus.*

Aliæ redditivæ earundem : ut, *Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.*

Aliæ diminutivæ : ut, *Saltem, at, certe, vel : ut Cic. Nè vel latum digitum discesseris.*

Aliæ electivæ : ut, *Quàm, ac, atque, ut, quando pro quàm accipiuntur.*

Expletivæ : ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profeò, verò, enimvero, sed enim, enim pro certè.*

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras*

fussit adire domos ? Tert. At enim non sinam.

1 Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur : E. G. cum ira dissero, *Vel dies est, vel nox est*, non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. 2 Vel quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel cælo possunt deducere Lunam. Ubi vel valet etiam. Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis ; ut in Adverbiis annotatum.* 3 Interdum tamen sive potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana sive Luna Ubi possis dicere Explanativam. Quo pacto &, nec non enclitica que quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, Judicium Paridis, spreteque injuria forma* Nam sententia est, sive vel hoc est, sprete. 4 Aliis Ratiocinativa, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. 5 Hæ Vossio sunt concessivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Ersi sit indoctus, vir tamen est pius*, sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum ; attamen in eo adversabor, si pium neges.

Sunt

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur : ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est. ¹

In genere Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiiis discernuntur, ut quam sæpissime confundantur : ut, *Quando*, *proinde*, & similia ².

O R D O.

Ordo Conjunctionum est triplex ; nempe, Præpositivus ; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus ; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæc inprimis præponi solent ; *Nam*, *quare*, *ac*, *ast*, *atque*, *q̄*, *aut*, *vel*, *nec*, *neque*, *si*, *quin*, *quatenus*, *sin*, *sen*, *siue*, *ni*, *nisi*.

Subjunctivæ verò sunt, *Quidem*, *quoque*, *autem*, *verò*, *enim* :

Et tres Encliticæ : ut, *Que*, *ne*, *ve* : sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent : ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis ;*

Indoctrinæque pilæ, discivæ, trochivæ, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ : ut, *Dum*, *sis*, *nam*, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt ; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas : ut, *Equidem*, *ergo*, *igitur*, *saltem*, *tamen*, *quanquam*, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur. ⁴

¹ Neque quatenus negat, adverbium est ; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic deinde cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis juncturam pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt, cum dico, *Erant ac vel atque Casius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa ; sed adverbium temporis, poniturque pro deinde live postea. ² Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. ³ Præverbium dicitur Varroni, sed Præpositionem etiam Cicero in Topicis appellat. ⁴ Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis propositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandam. Brevissime autem & verius definiatur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni ob stare viderur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & Interjectiones regere casum. Ut, *simul filio, procul mari, vae tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, vae vel malum sit tibi*, ut in Syntaxi fusius ostendetur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	} ut,	{	Quibuscum.
Tenus,			Fube tenus.
Versus 1,			Angliam versus.
Usque,			Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accedit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem* vulnus accepit; i. *juxta aurem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum* parentes amandi sunt; i. e. *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione. *Secundum quietem* satis mihi felix visus sum, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adjunguntur; ut,

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris fiat gratia facti.*

Ante. Ovid. — *dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremaque funera, delet.

Adversus. ² *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ebor.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. } *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

¹ *Versus* & *usque* inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit *usque ad Tiberim*, *ad Tiberim versus*. Ut casus non regatur à *versus*: sed à Præpositione *ad* intellecta; quæ in adverbis exprimitur. Quin & legimus. *Ad meridiem versus*, Liv. *In forum versus*, Cic. *In Avernos versus*. Cæf. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ab ovo usque ad mala*, Ter. *Ad serum usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. ² Vel *adversum*.

Intra. Ovid. *Credemihî, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque mazere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*
Circum, locale est: ut, Circum montem.

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos,*
Circiter¹, tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Ne contra stimulum calees.*

Erga. *Princeps erga populum clemens*

Inter. Horat. *Multa cadunt inter calicem supremæque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est,*
Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt.* 3

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. *Hæc vocalibus præponitur. Mimus; Ab aliò expectes, alteri*
quod feceris.

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est,*
gaudeas.

Absque⁴. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur.*

Cum. Mimus. *Dammum appellandum est cum mala fama lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio de-*
dejiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

1 *Cirater* vix præpositio videtur, quia *circiter* meridiem integre sit, *circiter* ad meridiem. 2 *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per ellipsin ponitur pro *prope ad urbem*. Ac pari ratione cum dicitur *propius* vel *proxime urbem*. 3 Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut *Pone caput* Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantior studiosus rectius ab-
 lineat. 4 *Absque* magis est comicum, pro quo Oratores potius sine.

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira* ¹.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In ². Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis: id est, paulo ante lucem.*
Idem; — *vasto vidisse sub antro*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Subter densa testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

<i>Am</i> 3,	} ut,	<i>Ambio:</i>	} {	<i>Re</i> 6,	} ut,	<i>Recipio:</i>
<i>Di</i> 4,		<i>Diduco:</i>		<i>Se</i> 7,		<i>Sepono:</i>
<i>Dis</i> 5,		<i>Distrabo.</i>		<i>Con</i> 8,		<i>Condono</i> 9.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooptio.*

1 Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adfentiendum. Nam Liv. est *palam populo*. At *procul* adverbium est. Nam *procul domo*, integre fuerit, *procul à domo*. Nec raro additur præpositio. 2 Pro in antiqui dixere *endo*, & *indu*, ut *endo vel indu mari*. Sic in compositione *endopertator vel indupertator* pro *Imperator*. Remanet in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*, quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. 3 *Am* prisce etiam usi extra compositionem. Ut *Cato* in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab *ἀμφι*, quod idem significat; ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages, ambedo, ambio, amburo*. Nisi *b* sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab *ἀμφι* sit *ambi*; ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* fiat *ambages, ambio*, ab *am* autem amplector, & *amicere*, ex *am* & *icere* vel *jacere*. Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *m* abit in *n*: ut, *anceps, anfractus, anelo, anquira*. 4 *Di* corruptum est ex *dis*, ut *dividi*. 5 *Dis* volunt esse à *dis*; id est *bis*: atque ita notare divisionem, ut *distrabo*: vel distinctionem, ut *dijudico*; quod valet *distinxisse judico*. Sed potius videtur esse à *δια*, quod eandem in compositione vim habet; ut, *διασπείω* idem ac *differe*. Sic *διαφωνέω*, *dissonare*; *διασπείω* & *εἰς*, *dispergere*. Interdum & *dis* negat, ut *disfido*, quod notat, non *fido*; vel auger, ut *discupio*, hoc est, valde cupio. 6 *Re* sæpius iterationem, interdum & privationem signat; ut, *relego, revelo*. 7 In compositione interdum *e* in *o* mutatur; ut, *socor, sobrius*. 8 *Con* corruptum est ex *cum*; ac pari ratione adjici potuit *an* pro *ab*; ut, *ausero, aufugio*. Quinetiam *ar* pro *ad*, ut in antiquis *arvenio, arvocatus, arcio*: unde remanet *arcesio*. 9 Recte addendum est, *ve* ut *vesanus*, Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis, malegrandis*.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah* Terentius, *I intrò, hoi! hei!* Virgilius *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, *Hei, atat.* Terent. *Hei! vereor ne quid Andria apporet mali.*

Admirantis: ut, *Papæ!* Ter. *Papæ!* nova figura oris.

Vitantis: ut, *Apage, apagèsis.* Terent. *Apagèsis egon' formidolosus.*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. *Citò, nequiter, euge. beate.*

Vocantis: ut, *Eho, oh, io.* Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui! tu mihi illum laudas?*

Ex improvviso aliquid deprehendentis: ut, *Atat.* Ter. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, proh. Proh nefas!* Seneca, *O paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malum, vae malum.* Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, desessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quodque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Naribus (infandum) amissis.* Cic. *Sed amabò te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minerva tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volenda perscrutandaque opera relegandum censemus: quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregie doctores, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum esto: deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico, *Ego pauper laboro, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopius recensui, interrogatus responde*. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertię. Sed *pauper* & *Calliopius* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertię, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utri sumus, vel estis, vel sunt* & ceteros vel meliores.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, præterea nemo: aut emphasis gratiâ: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater; si deseris tu, primus*; quasi dicat, præcipue, & præ aliis tu patronus es. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertię personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant*, & in similibus; ut,

Terentius, *Fertur atrocia flagitia designasse*.

Ovidius, *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ*.

Item in his: *tonat, pluit, ningit, luceſcit, veſperaſcit, &c.* Ubi *Deus, cælum, aëre,* vel ſimile intelligitur. Sæpe etiam per ellipſin reticetur verbum ſubſtantivum; ut, *Rari quippe boni.* Juv. Vide *Syntaxim figuratam.*

Non ſemper vox casualis eſt verbo Nominativus, ſed aliquando verbum Infinitivum: ut, *Plaut. Mentiri non eſt meum.* Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes,
Emollit mores, nec finit eſſe feros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim ſignorū ſunt combuſta.*

Partim *dixere ut reſtim, puppim, ſementim, ut ſit Accuſativus antiquus in quo intelligitur ad, ſive quod ad, ut apud Græcos ὑπὲρ. Vel intelligitur in: quomodo Plaut. Ageſis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare hanc. Utrumque placuerit, ſubſtantive ſumatur neceſſe eſt, quia Adverbia (ut poſtea dicetur) naturā ſuā nullum regunt caſum.*

EXCEPTIO PRIMÆ.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accuſativum ante ſe ſta- tuunt: ut, *Te rediſſe incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Reſolvi poteſt hic modus per *quid & ut,* ad hunc modum: *Quid tu rediſti incolumis, gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc reſolvendi Accuſativum proſus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi ſcriptores; quanquam aliter loquendi modus elegantior ſit, & magis Latinus.

Interdum reſolvi debet Accuſativus per *ne & quin;* ut, *Prohibuerunt eum exire, id eſt, ne exiret. Non dubitat Chriſtum id dixiſſe, hoc eſt, quin dixerit.*

Porro cum Infinitivus ſequitur aliud verbum, eadem plane conſtructio eſt ac modo dicta, ſed Accuſativus per ellipſin deſideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, ſe, illum.* Ut *Statim proficiſci, pro me proficiſci. Neat velle, pro ſe velle.* Atque hoc ita eſſe vel hinc conſtat, quia Antiqui interdum hos addunt Accuſativos; ut, *Vocem hic loquentis modo me audire viſus ſum,* Plaut. *Quæ ſeſe optavit parere hic divitiis,* Ter. *Omnes homines qui ſe præſtare ſtudent cæteris animantibus,* Sall.

Græce Infinitivus convenire poteſt cum Nominativo; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem; ut, *Seu pius Aeneas eripuſſe ferunt,* Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diverſorum numerorum poſitum, cum alterutro convenire poteſt: ut, *Terent. Amantium iræ, amoris redintegratio eſt.*

Ovid. — *quid enim niſi vota ſuperſunt?*

Idem; *Pectora percuffit, pectus quoque robora ſiunt.*

Virgil. — *nihil hic niſi carmina deſunt.*

Plurimum ſane verbum convenit cum priori, ſive eo quod ſubjecti locum in oratione retinet, quomocunque invertantur verba. Ut, *Omnia pontus erant.* Ovid. *Sanguis erant lacrymæ, Luc. Gaudia principium noſtri ſunt, Phoece,* doloris, Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores ; ut Vestes quas geritis sordida lana fuit. Ovid.* Quæ loca Namidia appellatur, *Sall.* Tui consulatus fuit initium ludi Compitalitii, *Cic.* Imo interdum non habet ea locum. quam propriam locutionem nonnulli existimant ; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas, *Sen.* ubi singulare est se usurpatum ire negat *Vossius.* Sane dixit *Cicero*, Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. Quare in talibus sequendus est classicorum Scriptorum usus.

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent : ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii ;* de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hæc sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur : ut, *Pars abiêre. Uterque deluduntur dolis.*

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synibesein appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus ; quam videsis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit : ut *Juvenal.* *Rara avis in terris, nigroque similima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur, ut,

Ovid. *Donec eris felix multos numerabis amicos :*

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca ; Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt ; graviora tuli.

Aliquando oratio supplet locum substantivi : ut, *Audito regem Doroberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur ; ut, *amicus certus ; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjective sumuntur ; ut, *Populum late regem, belloque superbum,* ubi regem tantundem est ac regnantem ;

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina,* nempe carne : *laborare tertiana, quartana,* puta febris ; *triste lupus stabulis supple negotium.* Vide figuram Ellipseos.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis* puer credita est, *Just.* *Puteolis* dictaarchia dicta. *Porcus* femina natus. Quandoque tamen cum apposito, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati, Liv.* *Non omnis error stulticia dicenda est, Cic.* *Nunquam aque*

ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum, ac grave, Terentius.

Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam gerere possumus*, Cic. *Ad malam domesticam disciplinam acceperunt etiam Poetae*, Idem.

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eum veni, quod omnium rerum est primum.*

Relativum *qui, quæ, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius conficit*, Cic. *Ultra eum locum, quo in loco Germani confederant, Cæsar. Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret*, Idem.

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantiae studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, *Leodamantem Cleophili discipulum, qui Cleophilus, &c. Apul.* Ubi nisi repeteretur *qui Cleophilus*, relativum referri potuit ad *Leodamantem*.

Verum casus iste posterior, cum satis exprimatur per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosces ex iis literis, quas liberti tuo dedi*, Cic. pro ex *literis*, *quas literas*.

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas*, Ter. pro *ut fabulas, quas fabulas fecisset*, &c. *Quibus de rebus ad me scripisti, quoniam ipse venio, coram videbimus*, Cic. *Illi scripta quibus Comædia scripta viris est*, Hor. *Quas credis esse has non sunt vera nuptia*, Ter. pro *Ha nuptia non sunt vera, quas has nuptias credis esse veras*. *Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur*, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomen demonstrativum secundum membrum ingreditur. Ut, *Quam quisque norit artem, in hac se exerceat*, Cic. *Ad Cæsarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere*, Idem.

Quin & Poetæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statuo vestra est*, Virg. pro *ea urbs, quam urbem statuo*, &c. *Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedi?* Ter. pro *ille Eunuchus, quem Eunuchum*, &c. *Naucreatem quem convenire volui in navi non erat*, Plaut.

Atque hac ratione alix difficiliores loquendi formulæ explicari possunt.

Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt*. Ubi id supponit negotium, & illic ponitur pro sumtus; ut sensus sit: *si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filius faciunt*.

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat*, Horat. pro *homo est, qui homo non spernit; sunt homines quos homines juvat*. *Qualis esset natura montis qui cognoscere misit*, Cæsar. *Scribo ad vos cum habeo qui ferat*, Cic.

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figuratæ alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur,*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analoga; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expressio, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius periret quarens,* &c. Hor. ubi relativum quæ est femininum, quia refertur ad Cleopatram de quâ fit sermo. Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt, Cic. ubi respicitur ad tempora. Soli virtute præditi, quod est proprium divitiarum contenti sunt, Idem.

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu precedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem,* &c. Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum responder primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interferitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtæ sordent.*

Pater ex supra dictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversæ convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali; unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctum

junctum plurale adsciscunt; ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres. Utique & duo nominativi singulares verbum plurale fortientur*; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent*, Ovid.

Poetæ etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Ismaros Hebrum cum Strymone siccant*, Ovid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt*, Virg. ubi cum ponitur pro &; nam sententia est, *Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus*.

Interdum & Oratores sic loquuntur; ut, *Dicaarchum vero cum Aristoxeno, doctos sane homines, omittamus*, Cic. *Pharnabazus cum Apollonide, & Athenagora, vincti traduntur*, Curt.

Quod si duo singularia sunt genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est quam secunda; & secunda quam tertia. Ut, Ego tuque sumus Christiani. Tu paterque vultis.

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, Pater & mater mortui. Teri. Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit, Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus pertinet.

Quæritur an femininum sit neutro dignius? Sane esse videtur cum de animatis sit sermo; ut uxor & mancipium salvæ. Ancilla & jumentum repertæ. Quamquam Linææ & Alvarez satius esse censent ὡς ἀφρογισκῶς loqui; & dicere v. g. Lucretia castissima fuit, quâ virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ. Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponitur. Quamquam & aliter æqui liceat. Ut, Leges & plebiscita coactæ, Luc. Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberissimi fructus? Cic.

Si substantivo numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suscepisti onus grave Athenarum & Crasippi, ad quas cum profectus sis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabis*, Cic. *Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit*, Cic. *Utrum vos an Carthaginenses Principes orbis terrarum videantur*, Liv. *Toti sit provincia cognitum, tibi omnium quibus præsis, salutem, liberos, famam, fortunam esse carissimas*, Cic. *Sociis & rege recepto*, Virg.

Cum utrumque substantivum est rei inanimatæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur; nisi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitiæ, decus, & gloria, in oculis sita sunt*, Sall.

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis ad dignius attenditur; ut, *Agros villasque Civis intactos sinebat*, Tac.

Caussabarum constructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sapius fit per hilepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad propius respicitur, id fit æugmate. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium; Ut, *decus & gloria in oculis sita sunt, hoc est, sunt negotia sita*.

Quin & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Ut, Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi sumserat, Cic.

Quamvis convenire etiam possit cum animato: ut, Jape fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, Cic.

Porro inanimatarum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, *Labor & voluptas dissimilia*, Liv. *Ira & avaritia imperio poten-*

potentiora, *Id.* Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, *Sall.*

Denique interdum duobus animatis subicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, *Solin.* Sic anima atque animus quamvis integra in corpùs eunt, *Lucr.* Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit. *Liv.*

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, *Leo rex quadrupedum*, sic *aquila rex avium*. Ut, *Dies magister multorum*, sic *Tempus magister multis*; ut, *urbs Roma*, sic *urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochia.*

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit sit rei animata, verbum vel adjectivum, cum eo consentiet; ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent*, *Cic.* *Tullia delicie nostra tuum munusculum statuat*, *Cic.*

Sin prius est nomen rei inanimatæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri civitas Gallia fontem habet insignem*, *Plin.* *Oppidum Latavorum Apula captum à Tarquinio Rege, Idem.*

Substantivorum Constructio.

Quum duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priori possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, *Juvenal. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.* *Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, *Luc. de Cat. Urbi pater est, Urbique maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut *Ovid. Effodiantur opes irritamenta malorum.* *Virg. Ignarum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absoluitur, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Faululum pecuniæ. Hoc nobis.* *Catul. Non videmus id mantice, quod in tergo est.*

Juvenal. Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet dy fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priori substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vestæ:* Utrobique subauditur *templum*.

Virg. *Hæctoris Andromache:* subauditur *uxor*. Idem: *Deiphobe Glaucci:* subauditur *filia*. Ter. *Enjus video Byrrhiam:* subaudi *seruum*.

Observationes de Substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falso creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimitur substantivum, constructio est analogæ & regularis. Si supprimatur, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essentialiale, norat; ut genus, aut speciem; materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentialis conjunctum; ut si subiectum sit, vel affectio inhærens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliud ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti: *Satin' parva res est voluptatum in vitâ,* ubi *res voluptatum*, ponitur pro ipsis voluptatibus. Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi, lunam momordit;* hoc est, si quis foret *cibus*. Planeque hoc loquendi genus petiit à Græcis; apud quos Aristophanes το *ῥεῖμα τῶν νοκίων*, quasi dicas *res noctium*, pro ipsis noctibus, posuit.

Huc refer quæ alioqui per appositionem eodem casu efferuntur, ut, *Oppidum Antiochia, arbor fici*.

Materia significatur illo Plauti, *Nummum nusquam reperiri argenti queo*. Ac Persius similiter *Crateras argenti*. Ac Virgil. *Argenti aurique talenta*.

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua boum, jecur anseris, vertex montis*.

Pars exprimitur hoc pacto; *Vir magni nassi, herba exigue radicis*.

Subiectum notat genitivus in his; *Facundia Ulyssis, felicitas rerum, color rosa*.

Adjectivum receptum, sive inhærens significatur in illis, *Puer optima indolis, boni ingenii, egregia formæ, eximia spei*.

Causam efficientem explicant, *Ilias Homeri, Venus Praxitelis*.

Finalem, *apparatus triumphi, potio sororis*.

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum, quæ de studiis suscipitur: cogitatio belli, quæ circa bellum versatur*.

Correlati; ut, *Mater Socraris, Auditor Aristotelis*.

Possessorem indicant, *Pecus Admeri, domus Crassi*.

Tempus vero, *spatium horæ, iter bidui*.

Quod in tempore est, *tempus belli, hora cæna*.

Locum sive continens, *iacula hujus urbis, vinam majoris cadi*.

Locatum seu contentum, *Cadus viri, Navis auri aut paleæ*.

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo. Active solum, ut, *Providentia Dei*; hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *timor Dei*. hoc est, quo timetur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei*, hoc est, quo amat suos, odit improbos; vel quo pii amant Deum, improbi eum odio prosequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur, ut,

ut præter eos modos qui superius in regulis exprimuntur ; primo cum reticetur ablativus, *caussa vel ratione* ; ut, *cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, Cic. Post ubi *regium imperium*, quod iniisio conservanda libertatis atque augenda reipublica fuerat, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, *Est Regis vel Pastoris* ; nempe *munus, officium*. *Absesse bidui*, puta *itinere*, Cic. *Accusare furti*, scilicet *crimine*, Cæs. *Est Roma*, pro *in oppido Roma*. Aliaque id genus, ut postea dicitur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus ; ut in mensuræ vocabulis, Liv. *Tritici decies centum milia*, & *hordei quingenta*, indicantes se ad mare derivata habere.

Sunt vero substantiva quædam quæ diversam sequuntur structuram. Ut verbalia, quæ interdum adsciunt casum verbi sui ; ut, *Traditio alteri*, Cic. *Domum reditionis spe sublata*, Cæs. Imprimis autem Plauto in deliciis est : *cujus sunt, hanc aditio*, & *notio ac tactio nos*, & similia.

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui : ut in Observationibus de supinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo : ut, *Vir nulla fide*.

Ovid. *Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris*.

Extra verbalia nullum substantivum regit alium casum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipsin desideratur. Ut, *Virgo adunco naso*, integre sit, *cum adunco naso*. *Gens dentibus caninis*, pro *cum dentibus*. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæ præpositiones adjiciantur ; partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem exprimant. Ut, *Vir cum magna fide*, Plaut. *Optima cum pulcris animis Romana juvenus*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis causis vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt ; ut Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est*, Gell. *Pecuniam quâ sibi nihil esset usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit*.

Opus autem adjectivè pro *necessarius*, quandoque poni videtur, varieque construitur : ut,

Cicero, *Lux nobis & auctor opus est*.

Idem, *Dicis nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi*.

Terent. *Alia quæ opus sunt, para*.

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse*.

Opus non magis est adjectivum quam *Usus* quartæ declinationis. Nam et si aliquando exponi possit *neceffe* ; verum *operam* vel *negotium* notat. Unde & adjectivo jungitur ; ut, *Sunt quibus unum opus est celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more substantivorum, genitivum regit ; ut, *Magui laboris & multe*

multa impensa opus fuit. Plaut. ad Sen. Quomodo Virgilius, Hoc virtutis opus; Et Martialis, Non fuit hoc artis sed pietatis opus.

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis; ut, *Si quid opus est, impera. Plaut. Quantum est tibi opus argenti? Teren. Depromantur mihi qua opus sunt. Idem. Emas non quod opus est, sed quod necesse est. Cato apud Sen. Ubi necesse dicitur quo carere non possis: Opus autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, Legem curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse. Atque hinc apparet, recte dici, hac res mihi opus est: hoc est, res hac opera mea est, sive hac in re operam pono. Sic dux nobis opus est, tantundem valet ac, dux nobis opera est, aut opera nostra in ea re ponenda est, ut ducem nobis comparemus.*

Nec tantum in casu Nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo: quasi dicam hanc rem esse operam, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur nummi sunt mihi opus; ideo dixit Cicero, nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi. Ubi accusativum videmus, non quia opus eum casum regat; aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant; sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo huiusmodi, vel etiam accusativo, interdu est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare? Cic. Nunc peropus est loqui, Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est. Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris; Negat fuisse opus affirmare. Puto peropus esse loqui.*

Ex hisce colligi potest, opus plane esse substantivum; nec quicquam compellere, ut pro necesse unquam poni dicamus.

Actum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per opera, vel labor. E. gr. *Opus est arte vel libris, valet opera sive labor, aut negotium est arte vel libris, pro in arte, in libris. Quasi dicas, opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de opus dictum est idem fortasse in usus locum habet. Nam quid iræpedit, quo minus Plautinum istud, *Usus filio viginti minis argenti, exponas, labor & opera requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, Viribus usus, valet. Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.*

Porro de voce usus ulterius addi possit, quod verbale sit ab utor. Dicitur enim usus & uso, abusus & abusio; ut usus & usio, reditus & reditio. Quemadmodum igitur legas, reditio domo & domum; ut, redire domo, & domum: sic quia dicimus, utor viribus vel vires; rectum quoque erit, usus viribus vel vires. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti, *Ad eam usum est hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui; ut, *Qui nisi ad alterio studiosus, rei nulla alia est improbus. Plaut. Ubi studiosus adulterio dicitur ut studere adulterio. Et Ovidius in eo, Cumque sit ignis aque pugnax, ait aque pugnax, ut Virg. Placidone etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse huiusmodi structuram; præterquam in verbalibus quæ exeunt in bundus: hæc enim crebro casum regunt verbi sui; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra: nempe ad modum quod dicimus, agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in ns, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt; ut, *Abstiniens vini, tolerans injuria, aman-*

tior aqvi, metuentior deorum, servantissimus aqvi, patiens, patientior, patientissimus, inedia, alboris, vigilia.

Verbalia autem hujusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera fiunt nomina : Ut, *Pueris absinthia terra medentes cum dare conantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo audias pro *studiosus*, sive *Scholasticus*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator* ? Dixeris his in *or* non significari tempus; contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam saepe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium fit, quia tempus significatur. At non item, cum aio, *fugitans litium*; quomodo de se loquimur, cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas soleat. Sic *patiens inedia*, qui nunc patitur : *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive naturā, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignora; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamiae*, Cic.

Arque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis addit qui-dem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per ellipsin intelligitur; vel à præpositione, quæ similiter re-ricetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt : ut,

Plinius. *Est natura hominum novitatis avida.*

Virg. *Mens futuri præscia*. Id. *Memor esto brevis ævi.*

Ter. *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*

Silius; *Non sum animi dubius, sed devius aqvi.*

Cicero, *Græcarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur : ut,

Audax ingenii. Ovidius. *Tempus edax rerum.*

Seneca, *Virtus est vitiorum fugax.*

Hor. *Utilium sagax*. Id. *Propositi tenax.*

Virgilius, *Tam ficti praviqve tenax, quā nuncia veri.*

Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesse-*rent Linacrus & Despausterius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet hujusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo *caussa*, vel *gratia*, vel *ratione* subintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellecto *ενεργε*, vel *αἰτιᾶ*. Ut, *Locus letissimus umbræ*, Virg. hoc est, *caussa umbra*. *Libera legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive quoad *leges*. *Inviectus operis ac laboris*, Tacit. pro *inviectus ratione operis*, hoc est, quod ad opus ac laborem attinet.

Sic *Impiger militiæ*, Tac. Item, *ferox scelerum*, *pervicax ira*, *anum potentia anxiam*, *trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios; imprimis Apuleium: quæ tamen Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poetæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poetarum & Historicorum, quam Oratorum; qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *rimida lucis*; aut *judicii rectus*, Senecæ enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poetarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli*, *inglorius militia*, *tenuis opum*, *ambigus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator; ut, *tam insuetus consumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententia*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recensium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus causâ, vel ergo intelligi, quædam sic duriusculè exponi; concedimus interdum ita esse, sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cœperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuuntur, gaudent; ut Cicero, *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ, propter summam de doctoris auctoritatem de urbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum major accipe.

Ovidius: *Quisquis fuit ille deorum.*

Teren. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius: — *divum promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat.

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantiae causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*; integre sit, *de numero Deorum, Primus Regum Romanorum Romulus, primus de numero Regum.* Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Ænea.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio verò sensu dativum: ut, Virgilius: — *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante.* ut Ovidius: *Est Deus de vobis alter.*

Idem

Idem, *Solus de superis*. Virgil. *Primus inter omnes*. Idem, *Primus ibi ante omnes, magna comitante caterva, Laocoon ardens summa decurrit ab arce*.

Atque hæc quidem locutiones propriæ sunt; & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possint.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum*. *Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione*.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus*, *ja, jum*: ut *Cujus pecus? Laniorum*. Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii? Utroque*.

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integrè est, *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utrouque crimine*. Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Mens, tuus, suus*, &c. respondendum est: ut, *Cujus est hic codex? Mens*.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus fortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra*. *Digitorum medius est longissimus*. Accipiuntur autem partitivè, cum per *e, ex*, aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*: id est, *ex poetis, vel inter poetas*.

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*, integrè sit *è numero poetarum*.

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito; siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum sit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimus*, sed etiam *Leo animalium fortissimus*. In priori gemina est ellipsis, una apertior nempe substantivi quod in genitivo ponitur; quomodo animal intelligitur, cum dico *animalium fortissimus*: altera est occultior, quia deest *è numero*, à quo regitur *animalium*. Utrumque ex Plinio suppleveris: *Caprea & coturnices animalia è numero animalium placidissima*.

Alterum vero loquendi genus multo est usitatius. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus*, Cic. *Hordeum frugum omnium molliissimum est*, Plin. In quibus nulla est nominativi ellipsis, sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integrè enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum*. *Hordeum molliissimum è numero frugum*.

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum præstantior erat*. Et Curtius, *Incautus duo majora omnium navigia submersa sunt*. Plin. *Adolescentiores apum ad opera exeunt*. Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quàm*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est, *quàm aurum, quàm virtutes*.

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione *pro* intellectâ; ut,

ut integre sit *vilius est argentum pro auro, aurum pro virtutibus*. Nempe ut in positivo dicitur *pro nobis beatus*, Cic.

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,
Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius*.

Hic etiam statuenda est ellipsis præpositionis: Nam integre est *pro quanto doctior es, pro tanto te geras submissius*. Et similiter *maximus aetate* integre erit *maximus ab aetate*, vel *pro aetate*.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catull. *Tanto tu pessimus omnium Poeta, Quanto tu optimus omnium patronus*.

Eras. *Nocturnæ lucubrationes longè periculosissimæ habentur*.

Longè cæteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

D A T I V U S.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,
Virgil. *Sis bonus, & felixque tuis*.

Martial. *Turbagravis paci, placidaque inimica quieti*.

Est finitimus Oratori Poeta.

Ovidius, *Qui color altus erat, nunc est contrarius albo*.

Martialis. *Jucundus amicis. Omnibus supplex*.

Horatius, *Si facis ut patriæ sit idoneus, utilis agro*.

Huc referuntur nomina ex *Con* præpositione composita: ut, *Centubernalis, commilito, conservus, cognatus*, &c.

Cum Dativus jungitur hujusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: siquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personæ, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quoniam quid si dicamus & hic præpositionem intelligi? Nam licet nulla Latine Præpositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erit terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præposito, quæ olim Dativum & Ablativum rexit; sive ea sit *in*, sive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquisitionis videntur intelligere; ut, *ἀντιστοιχὴν τῷ*, utile illi, *pro ἐν τῷ*, vel *ἐν τῷ*, in illo, vel *ἐκ τῷ*, cum illo, vel *ἀμφὶ τῷ*, pro illo, vel *καὶ τῷ*, causa illius. Quin & Latini sæpe ejusmodi per præpositionem efferunt; ut, *utilis illi*, vel *ad illud*. Item in aliis linguis hæc cum Præpositione exprimuntur; ut Anglis, *'Tis good for me*, quasi dicas, *bonum pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum esse sermo.

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida esis*. Plaut. *Participem studii Caesar habere solet*, Ovid. Ubi si Præpositionem intelligi placet, ea fuerint in, quasi dicas, in vino cupidus, in studio particeps; ut Græcis intelligeretur ἐν, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod conscius non tantum cum ad personam refertur, quomodo dicimus conscius sibi; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conscium illi facinori*, Cic. *Captis conscia nostris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt συνεῖδός ἐαυτοῦ sibi conscius, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis par huius erat*.

Terentius, *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia*.

Idem, *Domini similis es*.

Virgilius, *Præterea regina tui fidissima dextra*

Occidit ipsa sua.

Auson. *Mens conscia recti*.

Genitivus extra verbalia nunquam regitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canones de Substantivo regente alterum Substantivum in casu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis, par ejus*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicer. *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune est*.

Salust. *Non aliena consilii*. Sen. *A alienus ambitioni*.

Cic. *Non alienus à Scævole studiis*.

Ovid. *Fobis immunibus huius esse mali dabitur*.

Plinius, *Caprificus omnibus immunis est*.

Imunes ab illis malis sumus.

De Dativo Adjectivis hujusmodi addito nulla est ambiguitas; quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium*; *immunis mali*, à re mali, hoc est, malo: *aliena consilii*, significat ratione consilii. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, ἡγεμονία αἰσθητικῶν, alienum vitii, pro à vitio. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam*.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut simile intelligi in his, *Solvendo non eras*, Cic. *Qui oneri ferendo non essent*, Liv. *Qua restinguendo igni forent*, Idem. Ut inter-

integre sint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent. Quæ restringendo igni apta forent.*

Verbalia in *tilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participialia in *diis*, Dativo adjecto gaudent: ut, *Martial. O mihi post nullos Juli memorande sodales. Statius, — nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

A C C U S A T I V U S.

• Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non ampliùs quatuor pedes longam reddidit.*

Interdum & in Ablativo: ut, *Columella, Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut *Columella, In morem hortii areas latus pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum.* In secundo reticetur Præpositio *ad*; ut integre sit *ad sex pedes.* In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

A B L A T I V U S.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut, *Plautus, Amor & melle & felle est fecundissimus.*

Horatius, Dives agris, dives positus in fanore nummis.

Virgilius, At fessæ multà referunt se nocte minores, Crura thymo plena.

Idem, *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem, *Dives opum, dives pictâ vestis, & auri.*

Persius, O curvæ in terras animæ, & cælestium inanes! Expers fraudis. Gratiâ beatus.

Quamquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram; non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquamur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut *Fabius* auctor est, *Cicero* potius *plenus* jungit gignendi causi, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo *Horatius, Pauper agrestium Daunus.* Ac similiter *egenus, indigus, ferilis, Herilis.*

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum; qui itidem dicunt, *πλεῖστος γενεῶν*, dives pecuniæ; *ἰνδῖος πάντων*, indigus omnium: ut nempe Genitivus regatur à Præpositione *ἐκ* vel alia. Quod vel hinc constat, quia

quia Latini sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre fit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacuus curarum*, sit pro à *re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro voluptatibus dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel ergo intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro ratione *agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam ergo Dativum vel Ablativum esse ab *ēggr* alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subjiciunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic diversum.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativi eadem est ratio ac aliorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Fallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut,

Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.

Cic. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consiliis.*

Virgilius, — *Trojanus origine Caesar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pænos tenere castra*, à Stationibus, *vigiliis*, omni iusta militari custodiâ, *firma & iusta*. Liv. Sic *inviectus à labore*, à Philosophia instructior, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copię vel inopię. Nam & his causæ vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pleno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris & plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causæ*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum hauguamquam indignus arorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude integre sit de laude; & dignus laudis, pro re laudis, hoc est laude.*

Pronominum Constructio.

MEi, tui, sui, nostri, vestri, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut,

Languet desiderio tui.

Ovid. *Parque tui latitat corpore clausa meo. Imago nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos possidemus.*

Scriptores Classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita, ut auctor est Cicero, *invidia tum active tum passive usurpatur: unde idem semel iterumque dixit, invidia mea, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tui, ubi negligentia tuâ est, quâ tu negligis, & odium tuum, quo te alius prosequitur. Idem, In eâ re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam, hoc est, quæ ex me percipitur. Et alibi, ut facile scires desiderio id fieri tuo, pro tui. Contra insidia alicujus dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.*

Nostrum & vestrum, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit mirum. Major vestrum. Maximus natum nostrum.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione ex.

Hæc Possessiva, *Meus, tuus, suus, noster & vester*, hos Genitivos post se recipiunt, *Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium, paucorum, cujusque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico meâ unius opera rempublicam esse liberatam.*

Idem. *Meum solius peccatum corrigi non potest.*

Erasin. *Noster duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostrâ omnium memoria.*

Brut ad Cic. *Vestris paucorum respondet laudibus.*

Hor. — *Scripta Cum mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo, sed à substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, illud *Meum solius peccatum coram non potest, integre sit, meum mei solius. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo judicium? Mei vero brevitatis causa omittitur, quia ex meum satis intelligitur.*

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione: ut, *Petrus nimium admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deserat.*

Canones de Reciprociis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum; hoc est eum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2 Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerere*, quicquid verbum esse præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvat. *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimam à templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Verris* templa intelligi possint. Ac proinde ne in persona hic erreretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verris expulit Seiam ex villa sua.* Ubi *Verris* potius villa intelligitur; sin de villa *Seiæ* sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur.* Verbum *petivit* ante se habet Nominativum *Pythium* cujus horti cum intelligantur, *suis* dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte*: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante *Pythii* hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, *ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subicitur, quia tantundem valet structura, ac ista, *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculis suis.* Ubi perperam dixeris à seculis illius. Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus negligit quid de se à quoque dicatur*: Ita Cicero posteriori structurâ, *Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque relativum aliud pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem *Una spes est salutis istorum inter istos dissensio.* Usitatus fuerit *inter se*, vel etiam *ipso*. Utalibiles, *Nec mihi ceterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capri à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic supplicium sumpsit de famulo fure cum sociis suis, vel sociis *ejus*. At si copula addatur

datur, dispar sit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumsis de fure & sociis suis, sed ejus.*

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; Deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis, *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Casarem occiderunt.* Poterat Cicero, se dixisse. *Si non poterat causas defensare, illa præstare debebit, quæ erant in ipsius potestate.* Id. ubi ipse est pro sua. *Perfuga Fabricio pollicitus est, si præmium ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum.* Id. Ei dixit pro sibi. *Abisari Alexander nuntiare jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.* Curt. Varietatis ergo, prius se, mox ipsum ait. *Quapropter non petit, ut illum miserum pueris, nisi & innocens fueris.* Quint. *Illum pro se.*

Atque his locis is, vel ipse, vel ille, accipitur pro sui vel suis. Verum & sui itidem & suis pro ejus, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possidet: sibi pro ei.* Quæ mox sibi proxima venit, infornis, Luc. *Quod judicium sibi cunque erat, Cic. pro quodcunque ei judicium erat.* Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in is locis, quâ se parens prosequeretur, dissipavisse, Cic. se pro eam. Si C. Cesaris, fortissimorum sui patris militum, exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus.

Ipse ex Pronominibus solùm trium personarum significati-
onem repræsentat: ut,

Ipse vidi, ipse videris, Ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac pronomini-*bus* adjungitur: ut,

Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,
Ego idem adsum.

Terentius. *Idem has nuptias perge facere.*

Virgil. *Idem jungat vulpes, & mulceat hircos.*

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *Ille* eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* *Iste*, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Teren. *Istum æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille*, ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: illa quàm maxime subactò & puro solo gaudet, hic naturali graminosoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen *hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

VERBA Substantiva, ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Verpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur. Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipue cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri iustus. Hypocrita cupit se videri iustum.

Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.

Terentius, Expedit bonos esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commisso non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonos. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit nativus linguæ Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos, prolicet vobis, vos esse otiosos. Contingit tibi evadere optimum civem, pro contingit tibi, evadere te optimum civem.* At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medico, poetæ bono medico.* Sic enim Plato, *ὃς πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἐπεὶ εἶναι, ἐπειτα ἀγαθὸς ἰατρός.* Isocrates, *Προσῆκεν ὑμῖν βέλτερος ἢ πάντων ἀνθρώπων εἶναι.* Convenit nobis hominum esse optimis. Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,

Virgilius, —pecus est Melibæi.

Cicero, *Adolescentis est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est parcere subiectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibæi*, ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibæi*. Vel generatim intellige res, ut integre sit *pecus est res Melibæi*. Sic est *Adolescentis*, nempe proprium munus. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est proprium*, nihil quod panitere possit, facere. Ejusdem monetæ sunt, *Est moris*, puta res. *Vincere est laboris*, nempe res, negotium vel opus.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia* : ut,

Non est meum contra auctoritatem Senatûs dicere.

Terent. *Eia, haud vestrum est iracundus esse.*

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur Officium, quod aliquando etiam exprimitur : ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsimules nuptias.*

Verba æstimandi Genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim fit pecunia. Pudor parvi penditur. Nihili, vel, pro nihilo habentur literæ.* Horat. *Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis.*

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æstimo. Magno ubique virtus æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his verbis, *Æstimo, pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui me pili æstimat.*

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo rem vel pretium, aut ab Ablativo re vel pretio. Nam illud *magni æstimo*, integre est, *rem magni pretii æstimo*; sive pro *magni aris pretio æstimo*. Vel suppleas hoc pacto, pro *magni pretii re æstimo*. Itidem parvi duco, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel pro *re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, pro nihilo ducere. Adjectiva in talibus cum *aris* vel *pretii* convenire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Codex accepti & expensi*, puta *aris* : De *meo*, puta *are*. Imo Terentius Substantivum expressit, *Videtur*, inquit, *esse quantitatis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum res, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis *magno, permagno, parvo, nihilo*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimas pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur pro *nihilo putare, vel habere*.

Singularia sunt ista : *Æqui boni consulo. Æqui boni facio*, id est, *in bonam accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo æqui & boni*, valet *statuo, vel censeo esse æqui, vel boni animi, aut hominis*. Regens suppleas si dicas; *æqui & boni, seu hominis officium, aut factum*. Itidem *consulo boni*, valet, *interpretor esse boni animi, vel veri munitus, aut factum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & con-
similia, Genitivum postulant, qui crimen significet; ut,
Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiā scelēis condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem scelēis damnare, Cupido.*

Admoneto illum pristinae fortunae. Furti absolutus.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præ-
positione vel sine Præpositione; ut,

Cic. *Si in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te crimine.*

Gellius. *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*

Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, argui pigritia, notari avaritia, Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fado, crimine avaritia.* Et alibi *Arguitur lentæ crimine pigritia.* Simile sit, *accuso, vel absolvo adulteris, puta crimine.* Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari vel absolvi parricidis scelere, inertia peccato.* Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solutus, periculo liberavi,* Cic. *Ego me etsi peccato solvus, supplicio non libero,* Liv. Imo aliter etiam expleas. Ut, *Accuso vel damno te furti, id est, causâ.* Postulare aliquem repetundarum, puta actione. *Condemno te quadrupli, vel capitis, nempe panâ.*

Needum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectuâ. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritia, notari crimine avaritia;* sic citra ellipsin effertur, *Ar. ui de crimine pigritia, notari de crimine avaritia.* Pro quibus concisus dici solet, *Ar. ui de pigritia, notari de avaritia.* Cicero quoque aliquoties, postulare de repetundis, pro quo postulare repetundis ait Suetonius. Ideam Cic. *De beneficiis accusabantur. De vi condemnati. De pravariatione absolutus.*

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo relict, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficiū, peccatum, &c.* Neque enim dicitur *postulare aut accusare de crimine, aut scelere;* sed *criminis* aut *sceleris, vel crimine & scelere* sine Præpositione.

Uterque, nullius, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, *Accusas furti, an stupri, an utroque? sive de utroque? Ambobus, vel de ambobus? Neutro, vel de neutro? De plurimis simul accusaris.*

Satago, misereor, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagit.*

Virgilius, — *oro miserere laborum*

Tamorum, *miserere animi non digna ferentis.*

Stattius, *Et generis miseresce tui.*

Satago eò Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago.* Ut apud Plautum *Nunc agnas tute sat tuarum rerum, ubi sat* Accusativi loco est, quod sit per syncopen à *facis* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia, more Græcánico. Quemadmodum & Genitivum

nicivum regant verba quædam abstinendi, admirandi, arcendi, curandi, negligendi, desinendi, dominandi, ignoscendi, liberandi, participandi: nempe vi Præpositionis subintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causâ hujusmodi regiminis petenda est à nomine generali subintellecto. Ut *discrucior animi, supple dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Ut Plaurus dixit, *nullam mentem animi habeo.* Et cum dico *miserere fratris*, possit intelligi *causâ*; ut, integre sit, *miserere fratris causâ.*

At *miseror* & *miserescō*, rariùs cum Dativo leguntur: ut, Seneca. *Huic succurro, huic miseror.*
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miserescere malis.*

Dativus hic suspectus videtur. Nam Priscianus in castigationibus suis auctor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miseror*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

*Terge, aude, nate, illacryma patris pestibus.
Miserere, genes nostras flebunt miserias.*

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, ejus morti illacrymari soleo.* Posterioris tamen ævi Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, obliviscor, memini, Genitivum aut Accusativum considerant; ut, *Data fidei reminiscitur.* Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum. Ter.

Plaut. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci semper memineris.*

Cic. *Omnia quæ curant senes meminerunt.*

Memini de hac re, de armis, de te; id est, mentionem feci.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *reminisci* vel *recordari pueritiæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel *de memoria pueritiæ recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiæ*, inquit *memoriam recordari ultimam.*

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re*. Cicero, *Non minus sæpe ei venit in mentem potestatis, quam aequitatis tuæ.* Nam & hic subtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen statuant, nempe *ejus rei* dici pro *ea res*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur; ut, Plaut. *Romani signorum & armorum potiti sunt.*
Virgil. *Egressi optatâ Troes potiuntur arenâ.*

Regitur Genitivus iste à *facultate*, *potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto: Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adiscunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
 Plaut. *Mibi istic nec feritur, nec metitur.*
 Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT

varii generis Verba.

Imprimis Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. *Illa seges demum votis respondet avari Agricole.*

Non potes mihi commodare, nec incommodare.

Idem, — *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,

Cicero, *Unum studetis omnes, unum sentitis.*

Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*

Cicero, *In hæc studia incumbite. Naturæ plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.*

Fessum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. — *sic parvis componere magna solebam.*

Fratri se & opibus & dignatione adequavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando Accusativus cum Præpositione ad; ut,

Si ad eum comparatur nihil est.

Verba dandi & reddendi, regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.

Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus: dono te hoc munere.*

Cicero, *Hic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurimâ salute Parmenonem summum suum impertit Gnatbo.*

Asperit mihi labem: Asperit me labe. Instravit equo penulam: Instravit equum penulâ.

Ovid. *Ut piget infido consuluisse viro! id est, dedisse consilium, vel etiam prospexisse.*

Lucan. *Rectoremque ratâ de cunctis consulit astris, id est, petit consilium. Consule salutis tuæ, id est, prospice.*

Ter. *Pessimè istuc in te atque in illum consulis, id est, statuis.*

uis. Metuo, timeo, formido, tibi vel de te, id est, sum sollicitus pro te. Metuo, timeo, formido te, vel à te: scilicet, ne mihi noceas.

Verba promittendi ac solvendi regunt Dativum; ut, Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissime esse observaturum.*

Idem, *Æs alienum mihi numeravit.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt; ut, Hor. *Imperat aut servit collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveo.*

Dicimus, *Tempero, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatum, id est, propono. Scribo, mitto tibi & ad te. Do tibi literas, ut ad aliquem feras. Do ad te literas, id est, mitto ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt; ut, Horat. — *vacuis committere venis nil nisi lene decet.*

Mulieri nè credas nè mortuæ quidem.

Verba obsequendi & repugnandi Dativum regunt; ut,

Semper obtemperat pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.

Perfius — *venienti occurrere morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur; ut, *Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis. Illud constat omnibus, seu inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. — *sævis inter se convenit urfis. Ausculto tibi, id est, obedio.*

Ausculto te, id est, audio. Adamus dissidet magneti, seu cum magnete. Certat cum illo, & Græcanicè illi. Catul. Noli pugnare duobus, id est, contra duos.

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt Dativum; ut, *Utrique mortem minatus est. Terent. Ado'scenti nihil est quod succenseat.*

Sum cum compositis, præter possum, exigit Dativum; ut, Rex pius est reipublicæ ornamento. Mihi nec obest, nec prodest.

Horat. *Multa potentibus desunt multa.*

Dativum postulant Verba composita cum his Præpositionibus.

Præ Cicer. Ego meis majoribus virtute præluxi.

Sed *præco, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, Accusativo junguntur.*

Ad. Albo gallo nō manum admoliaris.

Con. Conducit hoc tuæ laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Subolet jam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.

Post. Posthabeo, postpono famæ pecuniam.

Virgilius. Postposui tamen illorum mea seria ludo.

Terent. dixit, Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quum nemini obtrudi potest, itur ad me.

In. Impendet omnibus periculum.

Inter. Cic. Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant Dativum aliquoties in alium casum; ut,

Quintil. Præstat ingenio alius alium.

Multos virorum anteit sapientiâ.

Terentius, In amore hæc insunt vitia.

Plinius, Interdico tibi aqua & igni.

Est pro habeo Dativum exigit: ut,

Persius, Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Virgil. Est mihi namque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit, ut,

Horat. Pausper enim non est, cui rerum suppetit usus.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum: ut,

exitio est avidis more nautis.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, Ego tibi hoc esse sum dabo. Ter. Expedi mihi hoc negotium. Suo sibi hunc jugulo gladio.

De Regimine Dativi ex iis iudicium fieri potest, quæ de eo in Nomine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui*. Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus* & *cui*. Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiâ omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione *finis* *cujus* est domus, *finis* *cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis* *cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant, quibus significatur aliquid dari, vel adimī; item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodum; qui obsunt, incommodum. Itidem *consultere* alteri dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari* alicui, ut, *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive imperandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*; cui contrarium, *dare oblivioni*. Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam; adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi; ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatur: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cuipiam dicitur contingere. Datio etiam significatur verbis ignoscendi; Itaque *alieni* *ignoscere*, dicitur ut *dare veniam* alicui. Studere Dativo jungitur.

jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfci-
fcent. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia ve-
ro casum unum more Romano, alterum Græco. Causâ vero cur verbum
idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui
jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut
Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo: omnis autem Actio in
aliu transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu
applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *ver-
berare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam
in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique
etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba*. & *dare verbera*; quæ
Datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Pen-
to*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo ali-
ter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Ac-
cusatvum admittere auctor est Priscianus. Ut causâ melius diluceat, origo
vocis adferenda. A *præsto* tuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut an-
tiqui scripsere, *præstulus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*.
Nonnius *præstolari* etiam exponit *expectare vel manere*. Unde colligitur, in
præstolando duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam ani-
mo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est
quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur
acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, adest mihi: Sic
præstatur mihi, hoc est *mei commodo*, vel *mei causâ*. Atque observat Do-
natus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Auctium præstolarentur*. Ve-
rum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & ob-
servemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare, curare aliquem*, dici-
mus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixe-
runt *invidere alicui* & *aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit,
quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse.
Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum
redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illi
Ovidij, *Troades invidetis*, &c. Rationem habemus à Tullio; ut qui dicat, *In-
vidia verbum ductum esse à nimis intuendo fortunam alterius*: atque addat, hanc
etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur
videre aliquem; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi
alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significatio-
nem & translatam. Proprie valet *anteſto*, nempe à *præ*, quod proprie est lo-
ci: ut cum dicimus, *i præ* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quem-
admodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior
est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere, superare*. A
propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ
acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod,
ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius,
Homo homini quid præstat. Cicero, *Multum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall.
Præstare ceteris animantibus. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Galli
virtute ceteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat in onio aliis alium*. Par ra-
tio in *anteſto*; uti & *antece*, *antece*, *anteverio*, quæ utrique casui jungun-
tur.

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum exegit: po-
ſtea ubi eam exuit, Dativum amavit. Conſtat enim est ex *urgeo*, & Præposi-
tione

tionem in *επετηνῇ*, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo ut *urgeo aliquem*, sic *indulgere aliquem*, *dixere*. Terentius, *Nimis me indulgeo*.

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectui*, ut *modum imponere*. *Moderari affectum*, ut *regere* vel *gubernare*.

Sic *medicor morbo*, & *morbum*. *Palpor alicui*, & *aliquem*; *obscure laudi*, & *laudem*. *Par ratio in deficio*. Nam dicitur *deficere mihi*, *acquisitive*, ut *deest mihi*. Et *transitivorum more*, *deficit me*, ut *desistis*, vel *deseris me*.

Sic *occumbere morti* & *moriem*.

Curare itidem *pro operam dare*, & *Dativum* & *Accusativum* adsciscit. De *Accusativo* notum est. Nec aliter unquam *Tullius*, *Virgilius*, *Livius*, & *similes*. At *Plautus*, *Appuleius*, *Macrobius*, alique *Dativo* jungunt.

Pleraque item verba, quæ *Dativum* adsciscunt, *pro Dativo* etiam habent *Accusativum* cum *Præpositione*. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus*, & *in numerum Senatorum*. Sic *conducit huic*, & *ad bancrem*. Etiam *illudo*, *insulto*, *incesso alicui*, *aliquem*, & *in aliquem*.

Atque hæc eadem constructione, *pro considerandi modo*, variant *structuram*. At alia sunt, quæ *pro significatione diversa*, nunc *Dativo*, nunc *Accusativo* sociantur. Quale est, *semper*. Nam *Dativum* exigit, cum idem est ac *modum impono*. Ut, *Lingue temperare*, *Plaut.* *Temperare lascitia*, *Liv.* *Nequeo mihi temperare quin*, &c. *Plin.* Similiter cum *sumitur pro abstinere*. Ut, *Te putet quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, sociis temperasse?* *Accusativum* autem regit, cum significat, *cohibere intra ordinem*, *modum*, ac *mensuram suam*. Quomodo dicimus, *temperare mundum*, *sumus*, *raies*, *vires*, *volatilia*, *metum*, *iras*, *lacrymas*, & *similia*.

Studeo quoque *dandi casum* poscit, cum *notat favere*. Ut, *Studuit Cætilina*, *Cic.* Item cum significat *operam dare*. Ut, *Studese optimis disciplinis & artibus*. Qua significatione etiam *Fabius*, *In id solum studens*. Et *Gellius*, *In eâ re studebat*. *Accusativum* autem regit cum *sumitur pro volo, cupio*. Ut, *Horum ille nihil egregie præter cetera studebat*, *Ter.* *Ut omnes mulieres eadem aque studeant, nolintque omnia*; *Idem.* *Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi facere*, atque inde regi *Accusativum*. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc *Dativum* habent, nunc *Accusativum*; sed unum *more Romano*, alterum *more Græco*. Ac in quibusdam videas *Dativum* juxta *Romanam consuetudinem*, *Accusativum* juxta *Græcam*: in aliis vero *Dativum* *moris Græci*, *Accusativum* *Latini*. Prioris generis est *suadeo*. Nam *Romano* *more* dicitur, *suadere alicui*; *Græce* autem apud *Tertullianum* & *alios*, *reperias suadere alium*. Nam eum *suasisti* est *ἀνέπειπες* *αὐτὸν* quomodo *Homerus*, *Plaro*, & *alii passim*. Ejusdem generis est *maledico*, quod *Petronius* junxit *Accusativo*, *maledic illum versibus*, ut *habeat pudorem*. Nempe ut in illo *Solonis*, *Μὴ λίγα ἡγάδας τὸν πενηνρότε*. Sic *benedico*. Restat ut *benedicentes Deum*, ad *curam corporis redeamus*, *Appul.* Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque *Romano* *more* adsciscere *Dativum*, *Græco* autem *Accusativum*. Hinc sane est quod *Dativum* præfert *Cicero*, *Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat*. Et alibi, *Ubi nobis hac auctoritas tamdiu tanta latuit*. At *latet me* non magis est ex *nativo* *more Romanæ Linguae*, quam si diceretur, *est occultum me*, vel *contrarium*, *patet me*. Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur *metaphorice*. Nam *proprium* est *fugit hostes*; quod vero *latet me* dicimus, id factum *Græcorum* exemplo, qui dicunt, *ἀκρόβητος* *ἐστίν*. Nec *Hellenismus* hunc refugit *Maro*, *Nec latuere doli fratrem Junonis, & ira*. *Plinii* etiam est, *latet plerisque*. *Justinus* quoque, *Sed res Hannibalem non diu latuit*.

Multo autem plura se offerunt, ubi *Dativus* contra sit *consuetudinis Græcæ*, *Accusativus Romanæ*. Suntque ea duplicia. Quædam *Dativum* habent

pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut mæ or comes sequatur*, Plaut. Ut Græci ἐπιδοῦν τῇ ἀδελφῇ. Comitor etiam Dativum adsciscit apud Ciceronem; ut, *Cætera que comitantur huic vitæ.*

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Per, in precari pessimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitæ comitos voluit prætereire ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pessimum, orare me, quem precari.*

Hujus generis quoque est *decei*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut, *Forma viros neglecta decei*, Ovid. Pro quo Græci, πρὸς ἀνδράσιν, καὶ ὧμις. Ita Plautus; Nostro generi non *decei*. Hac primum ut fiam, Deos quas, ut vobis *decei*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incidere*. Nam ut Matthæi ἐκδοῦν τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, Sic Livius, *Agrestesque pavidæ incidentes portis*. Et alibi, Cum incidit portis exercitum viderent, pro incidentem in portas.

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet; ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci ἀρξάν, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitis habere oportet oculos*. Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussis*. Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permitterem*. Bis quoque locutus est Claud. *Hispanis Gallisque jubet*. Et alibi, *Ipsa jubet si nunc, bellaturoque rogatus Imperat*. Quemadmodum Hom. Αὐτὰρ ὁ κρηόκλειος ἀνυπόθετος καὶ δουρ. At *jubeo te, ut hoc facias*, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*. Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui, &c.* Sæpe autem verbum infinitum per Ellipsin intelligitur. Etsi autem *jubeo* non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, paucum, & similes*. Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo facere suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adsciscunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Ri, or aquæ certaverit viribus*. Propertius, *Primo contendis Homero*. Statius, *Et hoc mæno bellare parenti*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum seposita distat inertia celata virius*, Hor. *Disfidens plebi numero beatorum eximii virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *missa deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis coeant immunia*, Hor. Itideam verba propulsi & arcendi. Ut, *Sosini pecori defendite*, Virg. *Nilne videri capis non posse pericula cano pellerè?* Persl. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut, Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est*.

Hor.

Hor. *Nec retinent patulæ commissa fideliter aures.*

Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. Nam *defendo te probum*, at non *auxilior te*. Latinum quoque *juvo te*; non item *patrocinator te*. *Strappare aliquam dixero*, uti & *adulterare aliquam*. quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *machari aliquam*. Et sic loquatur vetus Interpres.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat *Dativus*, cum veteres fere *Accusativum* usurpent. Cujusmodi sunt *adulator*, *maledico*, *benedico*, *medeor*, *noceo*, *palso*, *pario*, *suadeo*.

Alia sunt quæ pro *Accusativo*, usitatus habeant *Ablativum*. Ut, *lito*, *potior*, *vescor*, *fungor*, *utor*, & similia.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstineo*. *Quale autem beneficium est, quod te abstinueris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstinuit mæstigia?* Ter. *Abstinxit vim uxore & nata*, Hor. *Par ratio in compositis à rumo*. *Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Sese diversi erumpant radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quin etiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, *Accusativum* admittunt cognatæ significationis; ut,

Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Nestor.*

Virg. — *longam incommitata videtur ire viam.*

Plaut. *Duram servit servituti.*

Hunc *Accusativum* mutant auctores non rarò in *Ablativum*; ut,

Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire restâ viâ.*

Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo; at *Ablativus* à Præpositione suppressâ. Nam integre sint, *in vita vivere*, *ire in viâ*, *à morte obiit*; quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de *Ablativis* causis, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate *Accusativum* habent; ut,

Virgil. — *nec vox hominem sonat, c. Dea certe*

Juvenal. *Qui curios simulant, & Bacchanalia vivunt.*

Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

Atque in his etiam *Accusativus* est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *olere odorem*, *lucere lucem*, *pugnare pugnam*, *vivere vitam*; ita *olere unguenta*, *pastillos*, *hircum*, *lucere facem*, *pugnare prætia*, *vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut Verba *Activæ* significationis Nomen regant *Accusativi* casus; Sed pro *Accusativo* interdum est verbum *Infinitum*, vel etiam oratio. Prioris generis est *scit canere*, ut dicimus *scit cantum cepit studere* ut *cepit studia*. *Emo pariter*, ut *emo pariterentiam*. Oratio pro *Accusativo* est in illo Terentii, *An verchamini, ne non id facerem, quod recepissem semel?* Sic *vereor ne reprehendar à doctis*; pro quo Cicero, *Vereor reprehensionem doctorum*.

Atque in his *Accusativus* à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere se*, vel *vultum*. *Flammæ enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*. Virg. *Cum venti posuere*, puta *se*. *Cum faciam vitula*, nempè *sacra*. *Appulit*, vel *solvit*, vel *conscendit*, puta *navem*. *Obire, occumbere*, vel *oppetere*, puta *mortem*. *I amabo*, pro *amabo te*. Ut Cicero, *Cura*, *amabo te*. *Imponere* pro *decipere*. Quod integre sit, callide alicui

onus

onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam *conturbare*, puta *rationes*; Elliptice usus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At integre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes.* Geminum huic decoquere, pro decoquere rem. Sic *agere, degere*, puta *vitam*. *Ire, inire, ingredi*, nempe *viam*. *Quo tendis aut pergis*, scilicet *viam* vel *iter*. Ita castrensē verbum *tendere*, puta *pelles*. *Incipere*, nempe *rem*. *Curare*, pro *curare rem*, vel *negotium*. Similiter *servo*. *Redi nunc jam intro*, atque *intus servo*, Plautus. Simile quoque est *misso*. *Misit porro orare ut ad se veniam*, Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbis auxilii, nox precipitat, curæ ingeminant, tempestas sedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum; ut,

Tu modo posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & horrandi: quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur; ut, *hoc, illud, multa, duo, & similibus*. Cicero, *Sed eos hoc moneo, sin exieris, quod te jamdiu hortor.* Idem. *Eam rem locus nos admonuit.* Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adsuesceci filium*, Ter. *Non enim te celavi sermonem*, Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc ejusdem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti, *Cum agrum dabo dotem sorori.* Ac similiter Cicero, *Adjungere se commisit fuga.* Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem*: aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei; eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocatus.* *Filia hujus est illius uxor. Ager est dos filia.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiit uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientia, vel monitum, vel postulatam; eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine; qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te*, subdebant Ablativum *libro*; sin mallent *dono librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accusativo *dono te librum*. Similia adpersit *tibi labem*, & *te labe*; interdixit *Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis*.

Sic igitur concludere licet, in istis, *Dooce te literas, pacem te posce*, sermonem esse figuratum; & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Præpositione intellecta, ut intelligatur *ad, secundum*, vel alia quæ Græco *ὑπὲρ* respondeat. Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem ellipti geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi.

Rogandi,

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Suspicionem istam ex illis quære.*

Vestiendi Verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicâ, vel tibi tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Naturam expellas furca licet, usque recurret.*

Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament!) gnati causâ.*

Vehementer irâ excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*

Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu.*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*

Jam veniet tacito curva senecta pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel ab intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus & arte Pelasgâ.* Ac similiter Fabius cum dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Phi sophia, à jure civili, ab historia fuisset instructior.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic non *meo consilio factam, pro de meo.* Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item *more hominum, pro de more.* Quod etiam *ex more.* *Vivere rapto, pro de rapto.* *Mea pecunia curabo, pro de meâ.* Quare fecisti *pro quâ de re.*

Item e vel ex sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam, pro ex aliqua.* Ut Terentius, *Sape ex malo principio conflata est magna familiaritas.* Sic *laborat cerebro.* Plaut. At Cicero *Laborat ex rebus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic *amore,*

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, Cantando rumpitur anguis, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Tistorum artificio delectabantur. At idem, In id admodum delector. Sic ordine facere, pro in ordine.

Pra quoque supprimitur. Ut, Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere. Integre Terentius, Pra amore hunc exclusit foras. Cicero, Nec loqui pra amore potuit.

Credro quoque cum subauditur. Ut, magnâ curâ legere. Ubi Plautus, Cum curâ legere. Bonâ fide persolvere : Ubi Suetonius, Legata ex Testamento Tiberii cum fide persolvit. Bono ejus fiat, pro cum bono. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico Gladio feriri, telo sauciari. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, Baccharis præ ebrietate.

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuscumque verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu; ut, Terentio seu vitiosâ nuce non emerim.

Liv. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Redime te captum quàm queas minimo.

Vili venit triticum.

Senec. Constat parvo fames, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticumque; ut Cic. Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.

Non vendo pluri, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantiva, in Ablativo efferuntur; ut,

Ael. Gel. Tamâ mercede docuit, quanta hæcenus nemo.

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est pro. Ut, Magno affimare, emere, vendere, valet pro magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.

Valeo etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quid denos æris valebant: quinarîi, quid quinos.

Valet naturâ suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam tanti valet res integre erit tanti æris pretium valet res:

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*

Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*

Terent. *Hoc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant menduciis?*

Virgil. *Ego hoc te fasce levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit.*

In his non est plenus & natus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Res jam universas profundam, de quibus volumina impleta sunt.* Interdum vero & ego Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eges,* Plaut. *Pauca munimenta egebat.* Sall. *Vitio vertunt quia multa egeo,* Gell. *Videtur autem in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo egeo nummos valeat, quod ad nummos.* Sed egeo nummis, egeo à nummis.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,

Quam dives nivei pecoris, quàm lætis abundans?

Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat?

Virgil. *Implentur veteris Baccbi pinguisque ferinæ.*

Idem. *Postquam dextra fuit cædis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuere, præterquam tui carendum quod erat.*

Paternum serum sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi casus. Qui in verbis inopiæ erit res, præsentia, vel simile. Ut, *carco sui,* nempe præsentia. *Esurio pecunia,* puta res. At in copiæ Verbis intelligitur copia, vel simile. Ergo *implere vini,* valet *implere vini liquore;* vel *vini re,* hoc est, vino.

Fungor, fruor, utor, & similia, Ablativo junguntur; ut,

Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ fungantur officiis.*

Optimum est aliena frui insaniâ.

In re mala animo si bono utare, juvat.

Virgil. *Aspice venturo lætentur ut omnia seculo.*

Cæsar. *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Vescor carnibus.

Virgilius, — *haud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplorum multitudine supersedendum est.*

Macrob. *Regni cum societate numeravit.*

Plaut. *Communicabo te semper mensû meâ.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. id est, Amo, laudo, honoro. Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, ex-biloro, punio, contristo.

Pleraque

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis *Bene, malè, melius, pejus, optimè, pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es.*

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Catilina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *Atrepido vix abstinet ira magistro.* Nasci à principibus fortuitum est. *Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,

Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*

Ovidius. *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*

Virgil. *Hec fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flammis.*

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & peritis, bonis, flammis, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessûs; ut,

Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolute sumtus; ut,

Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus.

Juvenal. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam in terris.*

Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.

Jam, Maria, audito Christum venisse, cucurrit.

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectuâ. Ut, cum Cicero ait, *Nobilem vitam videturque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe ea significatione, qua significat *post*, ut cum dicimus *a prandio*. Ut integre sit *a nobilitate vitam videturque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam videturque*. Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius. Pro ab oppressa libertate.* Sic *hoste superato*, appositâ mensâ secundâ, & similibus: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quod postea consequutum.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro*. Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Ilium pugnatum est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te duce*. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardenti proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resomans arbusa cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis *Te comite*, *Deo juvante*, ut Græcis οὐδ' ὅρ' Nec Græci solum, sed & Latini sapius Præpositionem addunt; ut, *Assie cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est

Est etiam cum intelligitur potius in. Ut, *Temporibusque malis ausus esse bonus.* Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrotat animo magis quam corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut, *Absurde facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Desipiebam mentis.

Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo abundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre sit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latinis nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angas te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut, *Dedit mihi vestem pignori, te præsentem, propria manu.*

Passivis additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut, *Horatius, Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Cicer. *Honestia bonis, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Cicero- nis, *Omnibus videbatur probari oratio mea.* Sed secus est. Nam plane nativus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *omnibus probo orationem meam.*

Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ; sed communi indole Verborum, quæ acquisitive posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatui laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatui laudare*. At non æque nativus, si dicas, *Est Plinio laudatus*, pro à Plinio, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavi*, sed *Plinius*. Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcæ, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut,

Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in Passivis qui fuerant Activorum; ut, *Accusaris à me furti. Habeberis ludibrio.*

Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nomine generali suppressis.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à cive spoliari*

spoliari, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à convivis exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Juvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per velitum nefas.*

Ponuntur interdictum figuratè & absolutè, verba infinita; ut, *Hæccine fieri flagitia?* subauditur, *decet, oportet, par est, æquum est,* aut aliud simile.

Virgilius. *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & quærere conscius arma, id est, terrebat, spargebat, quærebat.

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nomini apto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi; Ut, *Vivere ipsum turpe est nobis, Cic. Nam ambos curare propmodum repossere illum est quem dedisti, Ter. hoc est, rō curare est repossere.*

Vocativi; ut, *O vivere nostrum.*

Genitivi; ut, *Tempus est nobis de illa vita agere, pro agendi. Tempus jam hinc abire, Cic. Consilium capiti omnem de se equitatum dimittere, idem plane est ac dimittendi vel dimissionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi, pro apta regimini, sive rectioni.*

Accusativi; ut, *scripsit se cupere, pro suam cupiditatem. Da mihi bibere, pro da potum. Habeo dicere, pro dicendum: amo ludere, pro ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri, pro amore, pæna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nominè, vel à Verbo, vel à Præpositione. A Nominè si dependeat, vicem obtinet Genitivi; Ut, *Tempus accedere, pro accedendi, vel accessus. Avidi promittere bellum, Stat. pro avidi promittendi, vel promissionis. Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut, Ut maturarem venire, Ter. pro adventum. A Præpositione autem regitur, cum resolvitur Oratio per quod causale, vel quia. Ut, *Gratulor in jenium non latuisse tuum, Ovid. pro ob non latuisse, hoc est, quod non latuerit. Eadem est ellipsis, cum Infinitivus subjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. Ut, Durus componi. Celer irasci, & alia id genus.**

DE GERUNDIIS.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & Supina, regunt casus suorum verborum; ut,

Cicer. *Eferor studio videndi parentes.*

Ovidius. *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius. — *Scitatum oracula Phœbi mittimus.*

Gerundia in di pender à quibusdam tum Substantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Idem, *Æneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poëtice Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Studium quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non inveniuntur adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum contulissim.* Ter. *Date crescendi copiam novarum. Concessa est divipiendi pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro;* ut,

Cicero, *Ignari à discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia utrumque ab amando dictum est.

Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberius gloria comparatur.*

Consulatur de transiendo in Galliam.

Quint. *Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — *alitur vitium, crescitque tegendo.*

Scribendo discas scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter;* ut, *Inter cœnandum hilares este.*

Virgilius, *Ante domandum ingentes tollent animos.*

Cicero, *Locus ad agendum amplissimus.*

Idem, *Ob absolvendum munus ne acceperis.*

Veni propter te redimendum.

Cum significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo *est;* ut,

Juven. *orandum est, ut sit mens in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,

Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*

Ad accusandos homines duci præmio proximum lurocinio est.

Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

Prius Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,
Ovid. *Spēctatum veniunt, veniunt spēctentur ut ipsæ.*

Mileses sunt missi speculatum arcem.

Illa verò *Do venum, do filiam nuptum,* latentem habet motum:

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri,* passivè significat; ut,

Plaut. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.*

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtice

Poëtica dicunt : *Es visere. Vado videre.*

Ponitur & absolute cum verbo *Est* : ut,

Terent. *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terræ. Cessatum est satis.*

Posteriorius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva ; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatu. Quod factu factum est, idem est & dictu turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum spectatu arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitu ; Redit venatu : Cubitu & venatu* Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

QUÆ significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Accusativo rarò ; ut,

Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus est Censul.

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, Cic. pro eo tempore. At pius Aeneas per noctem plurima volvens, Virg. pro noctu.*

Quod si adsit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo. Ut, *Interea mulier quadam abhinc triennium commigravit huc, Ter. Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione ante, quæ per ellipsin desideratur. Quod si eodem abhinc appposito Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione in omisâ. Quod planius erit ex iis, ubi abhinc non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum, Liv. Ego mense Decembri mei Consulatus id feci, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione in ; quæ sæpe etiam apponitur ; Ut, Quos tibi repontam in hoc triduo, Ter. Ea contra nos ambas res faciunt in hoc tempore, Cic. Postremo & quâ in die parva periisses soror, Ter.**

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus præpositione cum vel de ; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum prima luce ibo hinc. de nocte censeo, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte, si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirar, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.*

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi ; ut *mane venit, pro de mane. Item venire luci, vespere, tempore, integreque sit in luce, vel de luce, aut cum luce, &c.*

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis per vel sub.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo, interdum & in Ablativo efferuntur ; ut,

Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua ditis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodum in mensem. Annos ad quinquagintanatus. Per tres annos studui.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendas, vel calendarum.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ per vel infra, & quandoque ad vel ante; Ablativum autem à Præpositione in.

Spatium Loci.

Spatium loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Dic quibus in terris (Et eris mihi magnus Apollo)

Tres pateat cæli spatium, non amplius, ulnas.

Jam mille passus processeram. Abest bidui; subintelligitur spatium, vel spatio, itinere, vel iter.

Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellectâ. Ac in Accusativo quidem supplendum ad, per, aut circa. Ut, *abest iter diei, pro ad iter, vel per, aut circa iter diei. Distat lxx passus, pro ad, vel per, aut circa lxx passus. Ablativus autem regitur à Præpositione à vel ab. Velut si, exercitus distare dixeris multis passibus aut stadiis, pro ab multis. Itaque Græce interdum additur Præpositio ἀπὸ.*

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa. & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem in locum, ad locum, à loco, aut per locum; ut,

In foro versatur. Mervit sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens. Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri fit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut,

in urbe, in oppido. Quæ ipsa interdum exprimuntur; ut, *Cassius in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quæstio ejusmodi exsurgit, an rectum sit dicere, *Vivit Amstelodami celeberrimi Emporis*; vel *Deiit Londini urbis inclita*. Sane is omnino solacismus foret, quia dicendum *Amstelodami, celebri emporio*; *Londini, inclita urbe*, vel *In Amstelodami celebri emporio*, vel etiam in *Amstelodamo celebri emporio*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Fere autem additur Præpositio quoties appellativum diversæ calus proprio subditur. Ut; *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba confisterunt in urbe opportuna*, Idem.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similis interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta jussit considerare Apollo*, proprie dixisset *in Creta*; sed figurate ait *Creta* pro insulâ *Creta*. Sic, *Cæsar cum audisset, Pompeium Cypri visum, Cæl*.

Hi Genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli*, priorum sequuntur formam; ut Teren. *Domi bellique simul viximus*. Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiæque*. At illud *domi est*, potius sic suppleas, *Est in domi loco*. Nam rogante aliquo, ubi, vel quo in loco aliquis esset, respondebant simpliciter *domi*, ubi *domi* in loco intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochia*, & in oppido *Antiochia*, ac quandoque in *Antiochia oppido*; item dixere, *domi*, pro in domi loco vel solo; proque eo in domo, ut apud Ciceronem, *In domo Cæsaris unus vir fuerit*. Vel cum Scioppio dicamus, integre esse in *adibus domi*; ut domus sit totum, ades vero dicantur singula conclavia, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, si durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro pactis tempore; possis domi bellique sic supplere, in domi adibus, inque militia tempore, vel in domi bellique loco.

Sic quoque terra posuere pro in solo, vel etiam in solum terra. Ut, *Maxima cum vellet terra procumbere, quæta est*, Ovid. ubi terra regitur à Nomine solo: quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *Nam multis successa locis ardens sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jacere, valere in solo humi*.

Domi, non alios secum patitur Genitivus, quàm *Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ*; ut, *Vescor, domi meæ, non alienæ*.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis?*

Suer. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit*.

Livius, *Neglectum Anxuri præsidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuit Carthagini*.

Horatius, *Romæ Tybur amo ventosus, Tybure Romam*.

Cic. *Quum tu Narbone mensas hospitum convomeres*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Sycone*.

Sic utimur ruri vel rure in ablativo; ut, *Ruri fere se continet*. Pers. — *Rure paterno est tibi far medicum*.

Atque hic est Ellipsis Præpositionis in; ut, *Ovidius natus Sulmone*, integre sic

sit, in *Sulmone*. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatis & elegantiae causa præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut *Complures præterea naves in Hispali faciendæ curavit*, Cæsar. *Cænantii apud Scopam in Cranone, quod est in Sicilia oppidum, nuntiatum est*, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio sit, ac in nominibus oppidorum quæ primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, *Qui nunc Epheso est Ephesis carissimus*, Plaut. *Navis in Cajetâ est parata nobis*, Cic.

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut *Saxum antiquum ingens campo quid forte jacebat, pro in campo*. Virg. *Ibam forte viâ sacrâ*, Horatius.

Imo Præpositio quandoque in iis etiam emittitur qui usitatus in Genitivo ponuntur. Ut, *humo & domo, pro humi & domi*. Ut, *Domo me contineo*, Cic. Hunc quoque, ubi aut morbo gravis, aut jam senior annis deficit, abde domo, pro in domo.

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum*.

Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus ibo*. Virgil. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capelle*.

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantia studerent omitti solere Præpositionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepisse: Oratores tamen, ac historici eâ in parte haud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellectâ. Ut cum dico *Romam* eo; integre sit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantiae causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Rogat, quid veniam Cariam*, Plautus. *Herus meus me Eretriam misit*, Idem. *Proficisci Cyprum*, Ter. *Inde Sardiniam venit*, Cic. *Ingressus rursus iter Hellepontum pervenit*, Liv. Imprimis vero Poetæ sic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti sunt *villa, ager, mons*, &c. similia, Præpositio reticetur, idque potissimum à Poetis. Ut, *Lavinaque venit littora*, Virg. *Tollite me Teucri quasunque abducite terras*, Id.

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nunc eam relinqueres*. *Eboraco (sive Eboracum) sum profecturus iter*.

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rus*; ut, *Nuper exiit domo*. Ter. *Timeo nè pater rure redierit*.

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *Veni Roma, Carthagine, ruri, domo, integre sit, Veni à Roma, à Carthagine, à ruri, à domo*.

Quæstio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatos venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veris abducere exercitum jubet*, Idem. *Ab Brundisio nulla adhuc fama venerat*. Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Epheso profectum*, Id. *Ab Bibone discessimus*, Idem.

Imperfonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria Imperfonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, quibuscumque Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ, tuâ, suâ nostrâ, vestrâ, & cuiâ*; ut, *Interest magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nâsse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimum datur ei, cuiâ interfuit; non ei cuiâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantique, tantidem*; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interest.* Et, *Interest ad laudem meam.*

Magna est affinitas Imperfonalium, ut vocant, *interest* & *refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest* & *refert* Substantivum; ut, *Reipublica semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni, permagni, &c.* In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno, parvo, nihilo*; sic *interest* & *refert* construuntur cum *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, cuiâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina sunt Ablativi casus. Donatus enim Accusativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua malum id refert? quare*, inquit, *quomodo dicatur, Quid mea? Quid tua? an deest ad, ut sis, ad mea, ad tua.* Nec dicere possumus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interest*, vel *refert mea*, integre esse, *interest* vel *refert ad mea negotia.* Quomodo ne ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest mea*, sic interpretantur plerique est *inter mea.* Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si feret à Præpositione loquelari re primam corripere; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea, tua, & similia* esse ablativos, atque addit, subaudiri *in re.* Quomodo legimus, apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert vel interest.* Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiâ dotatis soleo C. Quid id nostra? P. Nihil.* Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert vel interest*, valeat, *refert vel interest meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de causâ.*

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest* vel *refert natura, hominum, reipublicæ, ma ni, &c.* similia. Nam si *gratiâ* vel *causâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere *ἐν τῇ* vel *ἐν τῇ*. Quanquam possis cum Prisciano supplere *in re.*

DATI.

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, palet, stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat, pro otium est; ut Convenit mihi tecum.*

Sallust. *Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vivere.*

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*

Terent. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*

A noverca malefit privignis. A Deo nobis beneficit.

Virg. *Stat mihi casus renovare omnes; id est, statutum est.*

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt, non ex naturâ suâ, sed ex communi verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Jurat, decet cum compositis, delectat, oportet; ut,*

Me jurat ire per altum. Uxorem ædes curare decet.

Dedecet viros muliebriter rixari.

Cato, *Patrem familiâs vendacem non emacem esse oportet.*

Impersonalibus non additur Accusativus, nisi cum transitive sumuntur; ut, *Forma viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus convenit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat,* propriè additur Præpositio ad; ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes bene vivere.*

Quintilianus. *Pertinet ad utramque partem.*

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pœnitent, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget; ut,*

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pœniteret. Tædet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miseret; tui nec miseret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum regant; sed quia, cum compendio & elegantia studerent Romani, Nomen omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me tui,* dixerunt pro *tui causa.* Atque iis Accusativus additur ex naturâ transitivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalias ut,

Virgil. *Non omnes arbuta juvant, humilesque myricæ.*

Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*

Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*

Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud? Non te hæc pudent?

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, Impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primum cœperat non convenire, quæstio oriebatur.*

Idem. *Tædere solet avaros impendii. Desinit illum studii tædere.*

Sacerdotem inscitæ pudere debet.

Quint. *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.*

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtrinet; ut,

Cæsar. *Ab hostibus constanter pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, — *strato discumbitur ostro.*

Verbum Impersonale Passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statur, id est, sto, stas, stat: stamus, statis, stant: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, Statur à me, id est: sto: Statur ab illis id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. — *Duplices tendens ad sidera palmas, Talia voce refert.*

Idem. *Ubera lætæ domum referunt distenta capellæ.*

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitator est Dativus; ut,

Terent. *Resat Chremes, qui mihi exorandus est.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, *Alieni appetens, sui profusus.*

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.

Nempe Participia cum fiunt Nomina, naturam Substantivorum induunt. Nam *amans patria valet amator patria.*

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in Accusativum ferantur; ut, *Immundam segnitiam perosæ.*

Astronomus perosus ad unam mulieres.

Suetonius, *Pertæsus ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia; ut, *Germani Romanis perosi sunt.*

Exosus Deo & sanctis. —

Participia hæc, cum active sumuntur, Accusativum regunt ex communi structura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — *sate sanguine Divum.*

Idem, — *quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstat eunti. Terræ editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi Adverbia. Nominativo frequentius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi status noster.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phœbe.*

En & ecce exprobrantur, soli Accusativo neuntur; ut.

En animum & mentem. Juvenal. *En habitum.*

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & ecce nec Nominativum nec alium casum regunt; sed casus additus dependet à voce intellectâ. Nam *En dextra fidesque*, valet *En est dextra fidesque*. *En turba, valet, En, adest turba.* *En aras*, integre fuerit, *En, vides aras.* Sic *En hominem*, pro *vides vel vides hominem*.

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam, eò, longe, quò, utivis, hucine*; ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Eo impudentiæ ventum est.* Ter. *Ab minime gentium, non faciam.* Hic Genitivus *gentium* festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin, quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium* integre sit à longo spatio, vel longo loco, à gentium loco. Ut Apuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco*. Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium*. *Nusquam loci* pro *nullo in loco*. At interea loci, integre est inter ea loci illius negotia. Item *huc vicinia* valet ad hoc vicinia locum: nam Prisci *huc locum*, æque ac *huc loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia*. At *eo impudentiæ*, valet *ea impudentiæ*,
G 2 pro

pro ad ea, puta negotia. Nisi malis eo esse auferendi casum, ut signet in eo. Idem iudicium esto de aliis.

Temporis; ut. *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie, ut; Nihil tunc temporis amplius quam flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum, seu calendis.*

Tunc temporis valet tunc in temporis re: Estque Pleonasmus, quia tunc sufficeret. Vel dicas tunc accipi pro eo, vel illo in spatio. At in pridie ejus diei Genitivus regitur à voce die quæ inest in pridie, quasi dicas in die ejus diei praecessore.

Quantitatis; ut, *Parum, satis, abundè, &c. ut, Satis eloquentiæ, sapientiæ parum. Abundè fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est res. Ut, *sapientiæ parum* integre sit, *parum* de re sapientiæ. Quamquam *parum* natura est Adjectivum, ex *παῦρον* eliso v; ut ab eodem est *paulum* r in labeunte. *Parum* igitur & *pau'um*, notant breve, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere possis *abundè* esse naturâ nomen, & dici *abundè* & *abundis*, ut *necessis* & *necessè*: Imo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *magè*, *satis* & *sate*, unde *sar* per Apocopen. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sint Adjectiva, ac res vel negotium intelligatur.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut Virgil. *Instar montis equum divinâ Palladis arte Edificant.* Just. *Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat.* Ovid. *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.*

Atque hoc Nomen esse, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum instar in ipso*; & Livius, *parvum instar.*

Hic apponitur interdum Præpositio *ad*; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur.* Populus Rom. è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit.

D A T I V U S.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut, *Venit obviam illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit similiter huic.* Et, *Sibi inutiliter vivit. Propinquius tibi sedet, quam mihi.*

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adiscere, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attendit, facile videat hoc regimen proprie dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperti*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperti.*

Tempori, luci, & vesperti, Ablativos potius esse, alibi dictum.

ACCUSÆ.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Castra propius urbem moventur.* Sallust. *Proxime Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cede, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut, Terentius, *Cede quemvis arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *Aliter*, *secus*; & illa duo, *Ante*, *post*, cum Ablativo non rarò inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo ante. Longe secus.* Virgil. — *longo p̄st tempore venit. Paulo p̄st.* Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, sed à Præpositione à vel simili suppressa dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est, ut, *Accessit propius illo. Optime omnium dixit.* Cic. legimus, *Propius ad d̄os, & propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione præ intellectâ. Genitivum autem ex numero suppressio.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,

Livius, *Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.*

Idem, *Hominum eo die cæsa plus duo millia.*

Plus quàm quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulò plus quingentos passus.

Terentius, *Dies triginta, aut plus eo, in nave fui.*

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

ubi, *postquam*, & *cum*, temporis adverbia interdum Indicativis, interdum verò subjunctivis Verbis apponuntur; ut, Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.*

Terentius, *Ubi nos laverimus, si voles, lavato.*

Virgilius, *Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.*

Idem, *Cum canerem reges & praelia, Cynihius aurem vellit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro *quamdiu* indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram soses.*

Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro *quousque*, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut,

Virgil. *Cogere donec oves stabulis, numerumque referre jussit.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta sit.*

Dum, de re præsentis non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum aparatur virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro *dummodo*, aliàs potentiali, alias subjunctivo nectitur; ut, *Dum profum tibi. Dum nè ab hoc me falli comperiam.*

Dum pro *donec* subjunctivo tantum; ut,

Virgilius, *Tertia dum Latio regnantem viderit æstas.*

Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas contubernalem? Cicer. *Quoad possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac, *simulatque* indicativo & subjunctivo adhærent; ut, *Simulac belli patiens erat.*

Virgilius, — *Simulatque adoleverit ætas.*

Quemadmodum, ut, utcumque, sicut, utrumque modum admittunt, ut Eras. *Ut salutabis, ita & resalutaberis.*

Horatius, *Ut sementem feceris, ita & metes.*

Ut pro *postquam* indicativo jungitur; ut,

Ut ventum est in urbem.

Quasi, *ceu*, *tanquam*, *perinde ac si*, *haud secus ac si*, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non nûrimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur; ut,

Virgilius, *Ne sævi magna sacerdos.*

Terentius, *Hic nebulo magnus est, nè metuas.*

Nè pro *non*, cæteris modis inservit.

Adverbia, antecedente casu, transeunt in Præpositiones; ut,

Juven. *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM

CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus nectunt; ut, *Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses, aut frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud poscat; ut,

Emi librum centussis & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, In Metii descendat iudicis aures, & patris, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Reso stat corpore, despicitque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,

Ter. Nisi me lætasses amantem, & vana spe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Esti, tamen si, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,

Etsi nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysios miretur Græcia campos.

Ovidius, Ipse licet venias Musis comitatus. Homere,

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, nunquam priusquam, & indicativis & subjunctivis adhærent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quòd odio habeam, sed quòd amem. Aliud honestum judicas, quàm quod Philosophi statuunt. Plin. Gravius accusas, quam patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at si pro *quamvis*, subjunctivo tantum; ut, *Ter. Redeam? non si me obsecret.*

Siquis tantum indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,

Virgil. Dicite (quandoquidem in molli consedimus herba)

Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda est huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris qui, utrumque admittit modum; ut,

Nec est huic danda venia, quippe qui jam bis perjeravit, sive perjeraverit

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut, Stultus es qui huic credas.

Cum pro quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam subjunctivis semper adhæret; ut,

Cicero, Nos, cum præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de rebus differere solemus.

Virgil. Cum sis officiis, Gradive, virilibus aptus.

Cum & tum, item tum geminatum, similes modos copulant: Est autem in cum, quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur; in tum, quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.

Odit tum literas, tum virtutem.

Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virgil. Superat ne, & vescitur aurâ Ætherea?

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant: ut, Vise num redierit.

Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut,

Ter. Filium perduxere illuc secum, ut una esset, meum.

Idem, Te oro Dæve, ut redeat jam in viam.

Idem, Metuo ut subsiet hospes, id est, ne non subsiet.

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit: ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ut qui toties fefelleris.

Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro postquam, pro quemadmodum vel sicut, & interrogativum, indicativis necitur: ut,

Cic. Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.

Idem. Credo ut est dementia.

Virgilius, Ut valet? ut meminit nostri?

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRÆpositio subaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut,

Habeo te loco parentis, id est, in loco.

Apparuit illi humana species, id est, sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teneorum avertere regem.*

Prætereo te insalutatum.

Idem, — *emoti procumbunt cardine postes.*

Idem, *Detrudunt nares scopulo.*

Verba composita cum *A. ab, ad, con, de, e, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinuerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius, *postquam excessit ex ephebis. In Rempublicam cogitatione curaque incumbere.*

In pro erga, contra, ad, Accusativum habet; ut,

Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

Idem, *Quò te Mæri pedes? an, quò via, ducit in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut,

Virgil. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit in horas.*

In, cum significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,

Ovid. *Scilicet ut fulcrum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, Sub umbra properemus. Liv. Legati fere sub id tempus ad res repetundas missi; id est, per id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recursum; id est, paulò ante noctem, vel instante nocte. Alias Ablativum admittit; ut,*

Quicquid sub terra est, in apicum proferet ætas.

Virgilius, — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Super pro ultra, accusativo jungitur; ut,

Virgil. — *super Garamantas & Indos proferet imperium.*

Super pro de & in, Ablativo; ut,

Tacit. *Multum super ea re varisq; rumor.*

Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significato utrique casui apud Autores jungitur:

Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virgilius, — *omnes ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali: ut,

Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantum plurali: ut, Crurum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in Adverbia: ut,

Virgilius, — *longo post tempore venit.*

Idem, *Pone subit conjux, feritur per opaca locorum.*

Idem, — *coram quem quaeritis adum Troius Æneas.*

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur; ut,
 Virgil. *Spem gregis (ah!) siliice in nuda connixa reliquit.*
 Terentius, *Quæ (malum) dementia?*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur; ut, *O festus dies hominis!*

Virgil. *O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas!*

Idem, *O formose puer, nimium ne credo colori.*

Heu & pro, nunc Nominativo, nunc Accusativo adhærent; ut,
 Heu pietas! Virgil. *Heu prisca fides!* Idem, *Heu stirpem inuisam.*

Terent. *Pro Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem, *Pro Deum atque hominem fidem!*

Pro sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & vae, Dativo apponuntur; ut.

Ovid. *Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturâ suâ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet; nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi fit ut casus etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!* integre erit, *O quam est festus dies hominis.* *O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed per se sufficit. *Heu pietas!* integre erit, *heu quanta est hac pietas!* *Tro! Deum atque hominum fidem,* suppleas addendo *imploro vel obsecro.*

At in iis *hei mihi,* & *vae mihi,* Interjectio ponitur loco nominis, eum signantis affectum cuius Interjectio significationem habet. E. g. *vae* est Interjectio comminantis triste aliquid, & saepe funestum. Ergo ponitur pro magno malo. Proinde *vae tibi* significat *magnum malum sui tibi.*

DE SYNTAXI FIGURATA.

POSTQUAM egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est, eâ quæ sequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figuratâ, sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit recte loquentium; a nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativâ & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin*, *Pleonasmum*, *Syllepsin* & *Hyperbaton*. Quibus subjecimus *Hellenismum*, sive Constructionem Græcam, quæ sit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitatur Græcos. Quod autem *Antiptosin*, sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluum esse quam alias
 hic

hic omittas; & nullam esse loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commodè satis reduci possit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expressum, vel in eodem sensu, vel in diverso, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotescat, Canones sequentes diligenter observandi sunt.

I. De Verbo subintellecto.

Canon I. Omnis Oratio constat ex Nomine & Verbo. Quare si Verbum non exprimitur, necessario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, esse Ellipseos genus, ubi intelligitur Verbum Substantivum. Ut, *Anna soror*, pro *Anna ens soror*, vel (quia Participium non est amplius in usu) *qua es soror*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs qua est*, vel dicitur *Athena*: Quemadmodum dixit Cæsar, *Carmonenses*, *qua est* firmissima civitas.

Porro Appositio interdum est plurium vocum, cum quasi oratio adtexitur, illustrandi causa, ut, *Donarem tripodas, præmia fortium*. *Vicina coegi*, ut *quævis avido parerent arva colono*---*Gratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad appositionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt; ut, *Homo servus*, *Victor exercitus*, *Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum alias intelligatur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. supple ire. *Dii meliora*, supple faciant. Potissimum autem Verbum Substantivum; ut, *Sed vos qui tandem*, supple estis? Cujus generis plura habes in Sylvula secundâ sequenti.

II. De Nominativo subintellecto.

Canon II. Omne Verbum ante se habet Nominativum expressum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potissimum modis.

1. Cum est primæ vel secundæ personæ; ut, *Amavi te*, quo die cognovi, Cic. supple ego. *Quid facis?* supple tu, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter respiciunt; Ut, *Miunt*, *ferunt*, *prædicant*, nempe homines.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur; ut, *vivitur*, supple *vita*. Nam si *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accusativus post Verbum Activum semper reddi possit per Nominativum cum passivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem, *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilatur amara*. Sic *festinatur*, puta *res vel fuga*; ut apud Virgil. *Festinate fugam*.

Huc refer verba naturæ, sive exemptæ quæ vocant actionis, ut, *pluit*, *tonat*, *fulgurat*, *ningit*, *lucescit*, in quibus subintelligitur *Deus*, *Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejusdem originis, ut *pluvia*, *nix*, *lux*, &c.

III. De Accusativo subintellecto post Verbum.

Canon III. Omne Verbum activæ significationis habet post se accusativum expressum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum qui, qua, quod; ut *Facilius reperias* (supple *homines*) qui *Romam proficiscantur*, quam ego qui *Athenas*. Vide quæ super hac re diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi post Verbum, & Accusativi locum supplere. Ut cum dico *currit*, intelligitur *cursum* vel *transcurrere*, quod tantundem est. Sic pergit, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergis pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum*. Sic apud Græcos, *ἔφη φάσας*, dixit dicere, & similia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut, *lectum est*, legendum est, supple *to legere*, ut alibi dictum.

Canon IV. De Infinitivo per se posito, & Verbo à quo regitur subintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per se in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat subintelligi debet, puta *capit*, *solebat*, aut simile. Ut, *Ego illud sedulo negare factum*, Ter. supple *capit*. *Facile omnes perferre ac pati*, Id. puta *solebat*.

Hoc Poetis & Historicis familiare est, quanquam & apud Ciceronem occurrit. *Galba autem multis similitudines offerre, multaque pro aqutate dicere*.

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obsecrare capit*, ne quid gravius in fratrem statueret; *scire se illa esse vera*, &c. *Cæsar*. pro *dicens se scire*.

Canon V. De adjectivo per se posito, & substantivo intellecto.

Canon V. Omne Adjectivum habet Substantivum suum expressum vel suppressum. Sic in his *juvenis*, *servus*, &c. subintelligitur *homo*; in *bubula*, & *suilla*, &c. intelligitur *caro*; vide plura hujusmodi in Sylvula sequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat *acres*; ac *ἀγῶν* apud Græcos, *verbum* apud Hebræos.

Ita eo usus Cicero, *Tenctis illa, lentum negotium*. Et alibi, *ad tanti belli opinionem, quod ego, negotium*, &c. Imo sæpiissime apud eundem res & negotium confunduntur. Ut, *Ejus negotium sic velim suscipias*, ut si esset res mea. Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius est quidquam ad opes tuendas quam diligi, nec alienius quam timeri*; ubi aptius & alienius supponunt *negotium*, quamvis respiciant res, quo tanquam synonymo antea usus est. Sic in isto, *Fecerunt, ut istum accusarem*, à quo mea longissime ratio voluntasque abhorrebat, nempe à quo negotio *accusationis*, juxta Alconium. Sic in hoc Terentii, *Utinam hoc sit modo defunctum*. Quo loco Donatus, *Hoc, id est negotium, id est, raptus virginis*.

Nec soli sic Grammatici veteres suppleant, sed ipsi etiam scriptores classici addunt sæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia caro, excussus propriis*; elliptice extulit Terentius, *Aliena ut cures*.

Quare cum dicitur *iste lapis stabilis*; *Varium & mutabile semper femina*, frustra resolvunt Grammatici, per res *stabilis*, res *mutabilis*, cum negotium eodem tungi possit officio.

Porro subintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non est quod gratias agas*, hoc est, non est negotium, vel nullum est negotium propter quod gratias agas. Sic Classe virisque potens, per qua fera bella geruntur, Ovid. Et similiter, *Luxam & stellas que in fundasti*, nempe que negotia.

Perperam itaque Grammatici hic syllepsin statuunt. & ex eo neutrum genus in inanimatis masculino & feminino dignius esse contendunt, cum tantum

tum Supprimatur *negotium* ; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia*. Et *Dactores Danaum delecti prima virorum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintellecto.

Canon VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit ; ut, *Est pater quem amo*, pro quem patrem amo.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut Verbo, vel est Hellenismus & pendet à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile ; ut, *Ultimum dimicationis*, Liv. puta *tempus*. *Amara curarum*, Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum ; ut, *Sophia septimi*, Cic. nempe *filia*. *Heloris Andromache*, Virg. supple *uxor*.

3. Cum reticetur *causâ* vel *ratione*, ut apud Græcos, *ἵνῃ* vel *καίρι*. Ut, *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, puta *causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali ; ut, *Ad Castoris*, Cic. *In Veneris*, Plant. nempe *adem*. Sic *Per Varronis*, supple *sandum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *Chronici*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, puta *officium* ; *estimare liris*, nempe *causâ*. *Abesse bidui* puta *itinere*. *Accusar fortis*, supple *crimine*. *Est Roma*, puta *in oppido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo ; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, puta *sentio*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludos*, pro *ad spectatum*. *Pridie Calendis*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylvulâ sequenti.

X. De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *(cujus belli cura ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset, &c. Corn. Nepos, pro eoque is cum exercitu profectus esset. Sic Id cum factum mulii indignarentur, magnæque esset invidiæ Tyranno, Id. pro magnæque id factum esset invidia. Dum equites præliantur, Brutus cum pidinibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt, Sall. pro neque ii aderant.*

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum. Ut, *Disce*

Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg. ubi fortunam regitur ab opta, pte, vel simili intellectu, & non à disco, quia fortuna non discitur. Sic Sacra manu, victosque Deos, parvumque nepotem, Ipse trahit, Id. ubi trahit respicit tantum nepotem, & sacra & Deos, reguntur à portat vel simili suppreſſo

Similiter in illo Ejuſdem, Ne tennes pluvia, rã idive potentia Solis Acrior, & Borea penetrabile frigus aduras; ubi noceant intelligendum cum quo tennes pluvia consentiat. Sic in illo Ciceronis, Fortunã, quã illi florentiſſimã. nos duriori conſultati viſemur. Ubi conſultati respicit tantum ſecundum membrum, & uſi in priori intelligitur.

XI. De aliis particulis ſubintellectis.

Sæpenumero contingit, ut magis vel potius ſupprimatur. Ut, Tacita ſemper eſt bona mulier, quam loquens, hoc eſt, magis bona. Ratio fuit precibus quam iurgio ſimilis, Liv. hoc eſt magis ſimilis. Si quiſquam eſt qui placere cupiat bonis, quam plurimis, nempe, bonis potius quam plurimis.

Cum ſimul intelligendum ac vel atque. Ut, At ſimal Herorum laudes & facta parentis, ſam legere & qua ſis poteris cognocere virtus. Et illo Ciceronis, Itaque ſimul exſurrecti ſumus, viſa illa contemnimus.

Si ſupprimitur in iſto, Tu quoque magnam partem opere in tanto, ſinereſ dolor, Icare habereſ, Virgil

Ut non ſumitur pro quamvis, ut vulgo putant, ſed intelligitur eſto vel fac. Ut, Proſinus ut redeas, facta videbor anus, hoc eſt, eſto ut ſtatim redeas, tamen, &c.

Utique nec pro utinam. Nam iſto Terentii; Ut, Syre, te magnus perdat Jupiter, intelligitur, oro vel precor ut.

Cum dicitur cave cedas; faxis, &c. reticetur ne: Quomodo dixit Cicero, Nonne caveam ne ſcelus faciam.

Quin & modus Potentialis, ſive conceſſivus dictus, reſolvi poteſt per Ellipſin; ut, frangas potius quam corrigas, hoc eſt, fieri potius ut frangas. Vicerit, id eſt, eſto ut Vicerit. Obſit, proſit, nihil curant, pro an obſit, &c. Sic Bono animo ſis, integre erit, fac ut ſis bono animo. Ames, legas, moneo te, ut, vel fac ut ames, legas.

Post non modo, non ſolum, non tantum, ſæpe intelligitur non. Ut, Alexander non modo parvus, ſed etiam liberalis, hoc eſt, non modo non parvus. Ita ut non modo civitas, ſed ne vicini quidem proximi ſentiant, Cic. Non modo illi invidetur atati, verum etiam faveatur, Idem.

Particula nempe ſæpe ſupprimitur. Ut, Sic video Philoſophis placuiſſe, nihil eſſe ſapientis præſtare niſi culpam, Cic. Pro nempe nihil eſſe, &c. Hoc vero ex quo ſuſpicio nata eſt, me quaſiuiſſe aliquid in quo te offenderem, tranſlativum eſt, Id. id eſt, nempe me quaſiuiſſe, &c.

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipſeos generibus iudicium eſto. Verum quia voces ad ſupplendum defectum neceſſariæ, interdum non ita obvix ſint, tres Sylvulas adjiciemus quibus Nomina, Verba, & Præpoſitiones in Conſtructione omiſſæ exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Ades, reticetur, cum dicitur eſt domi hoc eſt, in ade domi.

Ad, intelligitur in iſto, Ratio vel tabula accepti & expenſi; uti cum di-

citur, parvi pendo, non ſum ſolvendo.

Ambo, cum dicitur Mars & Venus capſi dolis, Ovid. Caſtor & Pollux alternis orientes & occidentes. Niſi mavis ad

ad syllepsin referre, quia duo singularia plurali æquipollent.

Annis, in *confluens*, *profluens*, *torrens*, *fluuius*.

Animi, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, ut *statuas* hanc rem esse boni animi.

Ars vel *scientia*, cum dicitur *Medicina*, *Musica*, *Rhetorica*, &c.

Arvum, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, *Virg.* At cum legimus *tonsas novales* intelligitur *terras*.

Bona, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugis*, postea *bona frugi*, & tandem *frugi*.

Campum, cum dicitur, *per apertum ire*.

Carcer, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum*, *Tullianum*, &c.

Causa deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis* habet, *Sall.* *Succesorum Minerva indoluit*, *Ovid.* *Inseger vitæ scelerisque purus*, *Hor.* &c.

Caro, in *agnina*, *bubula*, *caprina*, *ferina*, *suilla*, &c.

Castra, in *Strativa*, *Hyberna*.

Centena intelligitur, cum dico; *debes centies*, vel *decies sestertium*.

Circellus deest, cum dicitur *imponere alieni*, nam proprie significat, *tractare aliquem asini more*.

Celum vel *tempus*, in *serenum*, *nubilum*, *purum*, &c.

Consilium, in *arcantum*, *secretum*, *propositum*. *Perstat in proposito*, &c.

Copia, cum dico, *Eges medicina*, abundans *pecuniarum*.

Corona, cum dicitur, *Civica donatus*. *Muralcm*, *obsidionalcm adeptus*, &c. Item. in *serta*. Uti in *sertum coronamentum*, quo post *Catonem* usus *Plinius*.

Crimine vel *actione*, cum dico, *Furti damnatus*, *Repetundarum postulat*, &c.

Dies, cum dico, *illuxit*, vel *meus est natalis*, &c.

Du deest in *superi*, *inferi*. Item in *manes pro mani*, id est, *boni*.

Domus, in *Regia* & *Basilica*.

Domum, cum dico, *Uxorem duxit*.

Exa cum dicitur *Casa* & *portesta*; ut apud *Ciceronem*, *Nequid inter casa & portesta oneris nobis addatur aut temporis*.

Facultas, vel *pæstas*, cum dico, *Cernere erat*. Non est *eo fallere enipiam*, &c.

Sic quoad ejus *facere poteris*, *Cic.* sup.

ple facultatem.

Festa, in *Bacchanalia*, *Saturnalia*, *Agonalia*, & similibus.

Finis, in *hactenus*, *quatenus*. Nam integre sit, *hac sine tenus*.

Frumenta, in *sata*; *ut fruges in sata*.

Funera, in *iusta*, *suprema*, *solemnia*.

Homo, in *adolescens*, *amicus*, *juvenis*, *maritus*, *nuncius*, *servus*, *socius*, & similibus. Et in *his*, *miserum*, *salvus sum*.

Uti in optimates, *magnates*, *mortales*, *Germani*, *Galli*, &c.

Ingenium vel *institutum*, vel *morem*, in *istis*, *Amicum obis*, *Plaut.* *Nunc cognosce vestrum tam superbum*, *Ter.*

Is pro *talis* vel *tantus* saepe reticetur; ut, *Homo improbus*, sed cui paucos ingenio pares invenias, pro *is* cui.

Iter, in *istis*, quo pergis, qui tendis? *Virgilius* integre dixit, *Tendis iter velis*, *portumque relinquit*.

Judices, cum dicitur, *mittere in Consilium*, ut apud *Ciceronem*, *Testibus editis ita mittam in consilium*, *ut*, &c.

Judicio vel *jure*, in *falso*, *merito*, *immerito*, quæ vere adjectiva sunt.

Lapis, in *molaris*.

Laudem, in *isto*, *cui mihi detrahis*.

Liber, in *annalis*, & *diurnus*. Sic *Annales*, puta *libri*: *pugillares*, *supple libelli*.

Linæa, cum quis dicitur *ad incitum redactus*. *Lucilius* apud *Nonium* pro eo dixit, *ad incuta*, ubi loca intelligitur.

Literas, in *isto* *Plauti*, *Hodie in ludum occipit literarium*, *ternas jam scio*. Intelligit tres literas, *A*, *M*, *O*, unde *Verbum amo constat*. Sed hic *literarum* vox cognoscitur ex eo quod proxime de *ludo literario* antecessit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta penitus reticetur. Ut in *isto* *Cicer.* *Triduo abs te nullas acceperam*.

Locus, cum dicitur, *Hic senex de proximo*. *Ab humili* (puta loco) *ad summum* (sup. locum). *In medium*; *Conveniant in unum*. &c. *Primo*, *secundo*, *tertio*, &c. *supple loco*.

Loca, in *æstiva*, *hyberna*, *Strativa*, *pomaria*, *resaria*, *suvera*, *infera*, &c.

Ludi, in *Circenses*, *Megalenses*, *seculares*, *funebres*, &c.

Malum, cum dico, *Caveo tibi*, *timeo tibi*: *Metuo à te*, *de te*, *pro te*, &c. Sed *cavere malo*, integre erit, *cavere se à malo*.

Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Menſis, in *Januarius*, *Aprilis*, *October*, &c.

Modia, cum dicitur *millia frumenti*.

Modo, in perpetuo, certo, &c.

Mortem, cum dicitur, obiit.

Navim, in istis, solvit, conſcendit, appulſis.

Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc ſubintelligendum in, tanto, quanto, aliquanto hoc, eo, quo, multo, paulo, nimio. Nam multo doctior, integre eſt multo negotio doctior. Sic cum dico, qui fieri poteſt? qui eſt *Abalarivus*, pro quo, hoc eſt, quo modo, vel quo negotio.

Porro in id, quid, vel aliquid, deſt negotium: quippe naturâ ſuâ adjectiva ſunt, ut in illo *Terentii*, *Andria* id erat illi nomen. Et iſto *Plaut*. Quid eſt tibi nomen? *Niſi* occupo aliquid mihi conſilium.

Imo cum quid regit Genitivum negoti-
 ii, ſupponit negotium pro Subſtan-
 tivo ſuo; ut *Viden* egeſtas quid ne-
 o-
 ti dat homini miſero mali, *Plaut*. pro
 quid negotium mali negotii, &c. Ubi
 quid negotium negotii, idem eſt ac qua
 res rei, vel rerum apud eundem auto-
 rem. *Summum Jovem* obteſtor, in-
 quit *Menechmus*, cui, quâ de re, aut
 cui rei rerum omnium, reſpondet ſe-
 nex.

Numus vel *nummus*, in *Denarius*, *quina-
 rius*, &c.

Nuntium, cum dicitur, *Obviam* illi mi-
 ſimus.

Nux, in *avellana*, *juglans*, *pineæ*, *perſicæ*,
caſtanea.

Officium, cum dico, non eſt meum. Vel
Regium eſt bene facere. Et in illo, *Eſt*
Regis, &c.

Opera. in *Eucolica*, *Georgica*, *Rhetorica*,
 -orum, &c.

Opus, cum dicitur, *Hoc* non ſolum labo-
 ris, verum etiam ingenii ſuit.

Oratio, in proſa, à proſâ, quod valet re-
 ſtâ, cui opponitur verſa. Sic proſi
 limies apud *Feſtum*. Et proſa, pexa,
 tunica, πῆξον ἱγάνων, ut eſt in
Gloſſis.

Oſtium, in poſticum.

Oves, in *bidentes*, ſata. Ideo *bident* mu-
 liebre. At virile idem, ſi jungatur
 cum verre; ut apud *Nenium*, *biden-
 ti verre*.

Pars, in *antica*, poſtica; *decima*, qua-
 drageſima; *primas*, *ſecondas*, &c. Non
 poſteriores ſeram, *Ter*. *Ei ſecondas* de-
 fert. *Quint*. ſupple partes. Sic pro ra-
 ta, pro virili, puta parte.

Paſſus, cum dico ire duo *millia*, *Mart*.
Laſtudo ſeptingentorum millium. *Cæſ*.
Quer, vel *puella*, in *infans*, nam adje-
 ctivum eſt; unde apud *Val*. *Max*.
 reperitur *puerum infantem*, qui loqui
 non potuit.

Raſter, in *bidens*, *tridens*, &c.

Ratio, in *expenſa*, *impenſa*, *ſumma*; uti
 rationes, in *conturbare*.

Rem familiarem, cum dico *decoquere*;
 unde *decoſtor*.

Sermo in iſtis *Ciceronis*, *Brevi* dicam;
Compleſti *brevi*; *brevi* reſpondere; *Ar-
 cumſcribi* & *deſiniri* *brevi*; ſupple ſer-
 mone; ita cum dicit, *brevibus agere*,
brevibus aliquid dicere, ſupple ſermo-
 nibus, vel verbis.

Servus vel *miniſter*, in iſtis, *Eſt* illi à
 pedibus; à manu; à ſecretis; à libellis,
 &c.

Seſtertium (pro *ſeſtertiorum*) cum dico
centum millia. Utrumque verò deſt,
 cum dicitur, debet mihi decies.

Signum, cum dico, *bellicum* vel *clafi-
 cum canere*.

Singuli, in iſtis, in *naves*, in *annos*, in
 horas, &c.

Solum, cum dicitur, *terra deſigitur ar-
 bor*, *Virg*. puta in ſolo. Unde apud
Salluſtium, *Arbores*, qua humi arido,
 atque arenoso naſcuntur, hoc eſt, in ſolo
 humi arido.

Tabella, in *eborea*, *laureata*, *pugillares*,
duplices, *triplices*, &c.

Taberna, in *Medicina*, *ſutrina*, *textrina*,
tonſtrina, *fabrina*, *laniana*, &c.

Tabula, in *duodecim*.

Tempus, in iſtis, ex eo, ex quo, ex illo;
Tertio, *quarto*, *poſtremo*, &c. *optato*,
brevi, *ſero*, &c. *Tertium Conſul*; *poſ-
 ſtremum ad me venit*, &c. hoc noſtis,
 id aetatis, &c. *Antebac*, *poſt hac*, (nam
 hac valet huc;) *antea*, *poſtea*, *præterea*,
 poſt illa, ſup tempora. Non licebit niſi
 præſinito loqui, puta tempore. Erit
 cum ſeciſſe nolles, nempe tempus, &
 ſimilibus.

Terra, in *patria*, *continens*. Etiam cum
 dico, *ſacet humi*, pro in *terra hu-
 mi*; nam *terra* dividitur in *aquam*
 & *humum* juxta *Varronem*. Sic cum
 dicitur

dicatur natus est *Aegypti*, supple in terra.

Vada, in brevità.

Vasa, in fictilia, vitrea, ebrystallina. Ut vas, in atramentarium, salinum.

Verba, in his, Docere paucis, Virg. supple verbis. Responsum paucis reddere, Idem Pro re pauca loquar, Id. Paucis te volo. Ter. puta verbis alloqui. Paucis est quod te volo, pro Est negotium propter quod paucis te verbis alloqui volo.

Via, in istis, hac, illac, istac, quā, eā, rectā, &c. Appiā, Aureliā, &c. Sic viam, deest cum dico, ire, ingredi.

Virgilius integre dixit, *Ilique rediteque viam.*

Vinum, in mustum, Falernum, Massicum, &c.

Vir, vel uxor, vel femina, in conjux maritus vel marita. Et in pluralibus Optimates, magnates, primates, majores, &c. supple viri, vel femina.

Virga cum dicitur, Rudem accipere.

Urbs, cum dico, natus Roma, pro in urbe Roma.

Utile, vel commodum, in istis, Consulo tibi, prospicio tibi, &c.

XII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in figura subintellectis.

Adpicio, vel video, cum dico, Ex quasuo *Aedes*. Ecce hominem. En *Triamum*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut Ecce homo, En *Priamus*, intelligitur adest, vel venit, aut simile.

Amer, vel adjuvet, in *mehercule*, *Mea*stor, *medius-fidius*; nam integre sint, *Me Hercules*, *Me Dei filius amei*, vel adjuvet.

Sic *Adepol*, tribus vocibus constar, puta e pro me, de pro *Dens*, & pol pro *Pollux*, nempe adjuvet. Quare non recte scribitur cum a diphthongo, quasi esset per *adem Pollucis*.

Cavere, cum dicitur, Scit fidibus.

Cepit, in isto, Ire prior *Pallas*, & similibus.

Dici, cum dico, Male audit. Nam integre sit, *Male audis de se*, vel in se, vel potius sibi dici, ut male non respiciat audit, sed dici. Sic in istis, audit bonus, audit doctus, nempe audit dici esse bonus, juxta consuetudinem Græcam.

Dico, in istis, Dona verba quas, supple dic. *Nugas*, puta dicis. Sed hac *hællenus*, supple dixerimus, vel dictum sit. Quid multa? puta dico verba.

Esse, vel fuisse, vel fore, in his, actum illi volo. Ne dicas non prædictum. Pro-misi ultorem, supple me fore, &c.

Esse, vel fac, da vel pone, in istis, *Hac negotia*, ut ego absum, confici possint,

proposito ut ego absum, vel esto, vel fac ut. Bono sis animo, hoc est, Fac ut bono sis animo, vel in animo.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, supple faciant. *Studes*, an piscaris, an venaris, an omnia simul? supple facis. Illa note nihil præterquam vigilatum est in urbe, hoc est, nihil factum est præterquam, &c.

Ire, in istis, In *Pompeianum* cogito; *Rhodum* volo inde, *Athenas*, &c.

Loqui, cum dico, scit Latine, Græce, &c.

Moneo ut, vel fac ut, in istis, *ames*, *legas*, *amatis*, *legatis*. Illud ne dicas Illud cogites tecum. Nil mihi rescribas.

Obsecro, vel implo, cum dico, *Pro Deum* atque hominum fidem!

Oro ut, vel precor ut, cum dicitur, *Dii meliora* ferant. Ut te perdas *Jupiter*.

Paro, invenio, vel simile, cum dico, Unde mihi lapidem? *Martis* signum, quo mihi pacis auctori? &c.

Verbum, sum es, est, laxissime deest. Ut, Quid mihi tecum? supple est. Haud mora (supple est) festinanti jussi. Hei mihi, Va tibi, supple est. Quanam (malum) ista servitus voluntaria, puta est.

Timeo, cave, vide, vel simile, in istis, Ab ne te frigora ladan. At ut satis contemplata sis. Verum ne quid illa intubet, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectis.

A, ab, ad, in, desunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut, *Agypto remeans,* supple *ab.* Degit *Caribagine,* puta *in.*

A, ab, desunt in Nominibus, causæ, instrumenti, pœnæ, &c. Ut, *Culpa pallescere.* Ense perforatus. Plectere caput, &c.

In Nominibus temporis cum significant post, ut *redisti hoste superato,* hoc est, postquam hostem superaverat, qui Ablativus dicitur absolutus.

Cum significatur differentia, vel distantia, ut, *Stulto intelliges quid interest?* Absit virute illius.

Cum notatur pars aliqua; ut, *animo otiosus,* pro *ab animo.* Multis rebus melior, pro *a multis rebus.*

Ad reticetur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes.*

Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* pro *ad quid.* Eamus visum, vel *visere,* pro *ad visum,* vel *ad visere.*

Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Caendos,* supple *ante.* Multos abhinc annos, puta *ante.*

Circa, cum notatur tempus; ut, *Homo id ætatis,* pro *circa id ætatis.*

Cum, cum significatur instrumentum; ut, *Saxista saucius.* Sic cum dico, officio, honore, odio prosequi, &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *cum equis persecuti sunt.* Ita cum notatur tempus; ut *Cras primâ luce.* Quamvis & hic in intelligi possit.

De, è, ex, in Nominibus quibus significatur copia vel subjectum. Ut *Nugis refertur libri.* Pienus vino. Equus li. no fabrefactus. Sacrificaret auro, vel agno, &c.

In Nominibus à loco; ut *exire Roma;* Italia cedere.

In iis quæ significant causam vel mo-

dum; ut, *Flere alicujus obitum.* Visitare lolio. Quare pro *de quâ re.*

Sic laboro dolore, pro *è dolore.* Virtute clarus, &c. Sic lege agere cum aliquo. Vocare aliquem nomine, &c.

In, in Nominibus loci & temporis; ut, *Domo me contineo,* Cic. *Sardiniam venit.* Id.

Superioribus diebus veni in Cumanum, Id.

In Nominibus, quæ notant subjectum vel objectum; ut, *Opus est mihi libris.* Sic in iis quibus causa significatur; ut, *Accusat me eo quod,* pro in eo quod. Item in his & similibus. Sum magno timore, pro in magno timore. Magnâ est apud omnes gloriâ. Libris me obiecto. Ludis delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præstantior quam *to. a,* &c.

Ob, vel præter sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi; ut, *Doleo mihi illum irasci,* pro *ob irasci.*

Quod etiam ab iisdem Præpositionibus sæpissime regitur; ut, *Quod ego te per hanc dextram oro,* hoc est, propter quod. Quod utinam minus vita cupidus fuisset, pro quam ob rem.

Per sæpe deest in Nominibus temporis & distantie; ut, *Vixit centum annos;* distat quinque miliaria. Sic cum pars aliqua notatur; ut, *Hirsutus brachia,* pro per brachia.

Pra, in Comparativis; ut, *Doctior cæteris,* pro *pra cæteris.* Sic cum causa significatur; ut, *Homini lacryma cadunt gaudii,* hoc est, *pra gaudii.*

Pro in Nominibus pretii; ut, *Emi magno,* supple pro magno pretio.

Sub, in Nominibus absolute positis; ut, *Te Consule, Sole ardente,* &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in unâ voce aliæ ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat; ut,

*Trojægenâ interpres Divum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarii radios, qui sidera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna.*

Ubi *sentis*, semel expressum, quinquies subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione, vel generis; ut, *Et genus & virius, nisi cum re, vilior algâ est*, Hor. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit*, Ter.

Vel casus; ut, *Quid ille feceris, quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem putat tenere se ullam*, Ter. pro qui nec metuit, &c.

Vel numeri; ut, *Sociis & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel personæ; ut, *Ille timore, ego risu corruui*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur; ut, *Aquâ a vicariis, hæc ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figura, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat; ut, *Magis majores nugæ agere*, Plaut. ubi *magis*, superfluum est. *Se ab omnibus desertos potius quam abs te defensos esse maluit*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi malo. Sic apud Ciceronem, *Omnia quacunquæ*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia* & *quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur; ut, *Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de causis*, Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevit ut statim in Ciceronem iret, is negat se iurum sine Catone*, Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes; ut, *Oportuit præscisse me ante*, Ter. *Nullam esse alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quisquam*, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus; ut in his, *Venit ad Messenam*, Cic. *Ab Româ abire*, Sall. & similibus, ubi ad constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servire servitutem*, &c. si usum & sensum spectes, at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mibi, tibi, sibi*, sæpius *πλεονάζειν* dicuntur, cum vera sint Dativi acquisitionis; ut & *me, te, se*, vere Accusativi, & ad Constructionem necessarij; ut, *Qui mihi iunxerunt senes*, Ter. ubi *mihi* significat respectum mei. *Me id facere studeo*, Plaut. ubi *me facere* est vera Infinitivi Constructio; Et *studeo facere*, est Ellipsis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figurâ, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex; simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. De Syllepsi simplice.

Syllepsis simplex, est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1° Genere tantum. Ut, *Samnitium duo milia caesi*, Liv. ubi respicitur ad homines. Daret ut catenis fatale monstrum, qua generosum perire quarens, &c. ubi qua respicit *Cleopatram*, Sic duo importuna prodigia, quos egestas, &c. Cic. ubi est *seelus qui me perdidit* ? Ter.

2° Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia turba signat multitudinem. *Alterum in alterius mactatos sanguine cernam*, Virg. Ut alter alterum me opinato viderimus, Cic. *Misi magnis de rebus uterque le. ati*, Hor. Propterea quod, propter id quod. Si tempus est ullum jure necandi homines, qua multa sunt, Cic. *Aperite aliquis officium*, Ter. Sic idem Poeta dixit, juxta Scioppium, *absente nobis*, & Plaut. *presente nobis*.

3° Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestis obiecti*, Sall. *Pars meris tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Niso de Numitore sati*, Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi cum valet &.

II. De Syllepsi Relativa.

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed è sensu integræ periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam arne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi imber ad quod respicitur, includitur in voce pluit, ac si esset carnis imber pluit. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te missam*, Cic. ubi literas sumitur prospere quod se misurnm pollicetur.

De Prætiana hereditate quæ quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi illum respicit Prætium amicum sc. in Prætiana hereditate inclusum. Sed antea conjuravere puci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de quâ brevissime potero dicam, Sall. hoc est, de quâ consiratione. Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio præditum, Ter. hoc est, meas hominis qui, &c. Deinde Philenorum aræ, quem locum habuere Carthaginenses, Sall. ubi intelligitur locus, ac si esset aræ locus, quem locum &c. Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt, Cic. ubi quod supponit negotium; ut sit, Quod negotium, nempe silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, tanquam duo genera ad dicendum.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi proprii, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi allaturus respicit tantum amor tuus, ac allaturum intelligi debet, quod cum judicium consentiat. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, Liv. Ne fando quidem auditum est, Crocodilum aut Ibim, aut selem violatum ab Ægyptio, Cic. Philippi vim atque arma toti Græciæ cavendam metuendamque esse, Gellius.

Interdum

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjektivum consentit cum voce aliqua nullibi expressâ. Ut, *Timidi dama, Talpa oculis capis*, Virg. ubi masculi intelligi debet. *In suam Eunuchum, supple fabulam, Hoc error est, non scelus; id est, hoc negotium est error, non scelus.*

CAPUT V.

De quarta figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Ejus quinque sunt species.

1. *Anastrophe*, sive vocum in versio; ut, *mecum pro cum me*. Quamobrem, pro ob quam rem. His accensa super. Quam potius, pro potius quam.

2. *Tmesis*, sive vocis composita intersectio, per unam pluresve interpositas. Ut, *Septem subjecta Trioni, pro Septentrioni*. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunq̃ue rapit tempestas.

3. *Parentesis*, cum sensus aliis vocibus interpositis interruptitur. Ut, *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas, Virgil.*

Synchæsis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras, Virg. hoc est, Itali vocant aras saxa illa, quæ sunt in mediis fluctibus.*

Si mala condiderit, in quem quis carmina jus est
Judiciumque esto si quis mala, sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare, Hor.

Hoc est, Si quis bona carmina condiderit, laudatur judice Cæsare.

Et, male laxus In pede calceus hæret, Id. pro male hæret.

5. *Anacoluthon*, cum sequentia prioribus non coherens; ut, *Nam omnes nos, quibus est alicunde aliquis objectus labor, Omnes quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est; Ter. Prætor interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, Cic. Etenim si Orationes, quas non multitudinis judicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentiæ est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse confiderent, Cic.*

Hujusmodi in Classicis Scriptoris vocamus *σολοιζισμὸν*, in vulgo autem, Solæcismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive constructio Græca, quæ sit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine desectentes imitantur Græcos.

1. Atque hic distinguendum imprimis inter *atractimem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *ὅσοι λόγων οὐκ ἴδμεν, de verbis quibus dixi, pro qua dixi*. Sic Latini, *Quum scribas & aliquid aras quantum consuevisti, Cic. pro qua consuevisti. Sed istum quem quaris ego sum. Occurrunt anima quales neque candidiores terra tulit, pro quolibus, Hor. Per eandem figuram dicitur, Non licet mihi esse securo, cupio esse clemens. Uxor invidi foris esse necis, & or.*

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *illum ut vivat optant, Ter. Hac me, ut confidam, faciunt, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic Meisuo*

Metuo lenonem ne quid suo suat capiti, pro metuo ne leno. Ter. Atque istud quicquid est fac me ut sciam, Id. pro fac ut ego sciam.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur; ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat, ubi qui est pro quod.*

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversæ generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem *ἡγεμὶ* vel *ἀπὸ*, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Pacem te poscimus. Docto te artes, & similia.* Sic dicimus, *primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium,* ut Græci, *τὸ πρῶτον, τὸ τρίτον, τὸ ὅσον, τὸ πλεον.*

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem *ἐκ*, quæ Genitivo infervit. Atque hinc Grammatici verba plurima eum casum regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine irarum; Desine lacrymarum; Regnavi populorum, &c.* Sic *imperti me divitiarum: Arripiunt illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica, &c.* Unde apud Vitruvium ex etiam Genitivum regit; ut, *Descriptio ex duodecim signorum caelestium, &c.* quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut *Da meus ocellus, Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum; ut, *Ceu pius Æneas eripuisse ferunt.* Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet *ὥστε* ut, *Et pectore laevo excusis guttas, letari pratrepidum cor.* Pers. pro, usque ad latari. Unde Latini ut, aliquando usurpant; ut, *Neu Babylonios tentaris numeros, ut melius quicquid eris pass; hoc est, ὥστε φέρεται, ut melius patiaris juxta Vossium.*

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum; ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitrarie, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod signum si esset verum; frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Delpauterio allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset, &c.* Nominativum ait poni pro Genitivo duo Consules, pro duorum Consulum. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur; ut sit, *Duo consules periissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset.*

Cum dicit in fortiora horum, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro in istis, *Salvi, & velocitati certare,* Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addidimus, ut vino modo cupida essis. Moderari orationi. Alienis rebus curas.

In ferax oleo apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi; ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cerere multoque feracior uvis.* Quia & in pluribus editionibus legitur ferax olea.

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias insperatas modo mihi irrepere in sinum, respondemus, vel irrepere sumi ut activum, adeoque vere regere Accusativum; vel solæcismum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, urbem quam statuo vestra est, quæ est Constructio legitima, & apud Poetas familiaris.*

Accusativus quas, quem in isto *Nævii, Quot res hunc vis privari pulcras, quas uti soles*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam *utor olim Accusativum regebat. Et privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi supponitur *ut ræd*, ut *lator hanc rem*.

In isto Virgilii *hæret pede pes, densusque viro vir*, *pede* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poetam legitur, *Forte ratis celsi conjuncta crepidine saxi, expositis stabat scalis & parie parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ut vult Despauterius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Cicero-nem cum Ablativo legitur; ut, *Des arat enim summam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ*. Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro cum Sicio atate conjunctus*.

Quod autem ad Enallagen spectat, omnia ejus exempla vel ad regulas Grammatices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod ageo, &c. quod non ponitur pro qua, sed supponit negotium*. In isto, *Pictis bellantur Amazones armis*, Virg. *bellantur* usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In isto; *Si quis me quæret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*: si sit aliqua figura, est figura elocutionis; ut in *vicinus*, pro *vincemus*: Nam in Narrationibus frequens est usus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare, &c.* est Ellipsis verbi *cøperunt*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addiscitur, non alienum fore videbatur, Sylulam Verborum diversæ structuræ hîc coronidis loco adjicere, quæ forsân in Dictionariis frustra quæliveris.

SYLVULA VERBORUM

diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, *Cic. To alienate.* Aliquem ab altero, *se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo. Cic.*

Abdere se literis & in literas : *se in tenebris, Cic. to hide himself.*

Abdicare, *simpliciter, vel magistratum, vel se magistratu, Cic. to quit himself of a Charge.*

Abdicare aliquem, *Tacit. to renounce.*

Abducere à consuetudine, *Cic. to disuse.*

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himself from employments.* Vi & per vim, *Cic. to carry away by force.* In aliquem locum, *Cic. Ex acie, Cic. A fide, Id. Ad nequitiam. Ter.*

Me convivam abducebant sibi, *Cic.*

Equituram ad se abducere, *Cic. to entice away.*

Aberrare proposito, & à proposito, *Cic. to go from the subject.*

Nihil quidem levior, sed tamen ab-erro, *Cic. Yet I divert my self.*

Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*

Aberrat ad alia oratio, *Cic. digresseth.*

Aberrant inter se orationes, *Liv. disagree.*

Artificem ne in melius quidem fines aberrare, *Plin. let him keep to his model.*

Abesse urbe, domo ; & ab urbe, ab domo, *Cic. Alicui abesse. Cic. to sual.*

In altercationibus abesse, *Cic. to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing such a wicked thing.*

Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a scandal.*

Illud abhorret a fide, *Cic. that is not to be believed.*

Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic. he is averse to marriage.*

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to cast himself at ones feet.*

Abjicere se & prosternere, *Id. Con-silium ædificandi abjicere, Cic. to quit the design one had of building.*

Abjicere ad terram, *Cic. In herbam Id. Humi, Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts.*

Abjicere animum, *Cic. to despond.*

Abire magistratu, *Cic. to quit his office.* **Ab emptione**, *Cic. to retract his bargain.* **Ad vulgi opinionem**, *Cic. to abandon himself to the.*

Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away : to go out : to retire.*

Non hoc sic tibi abibit, *Ter. It shall not pass so.*

Abi in malam crucem, *Ter. Go hang you self.*

Abjudicare libertatem, *Cic. to quit ones liberty.* **Se vita** *Plant. To kill ones self.*

Abnuere aliquid alicui, *Cic. Alicui de re aliqua. Sall. to refuse.*

Abrogare legem, vel legi. Sed prius *usitatum.*

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere, *Cic. to abstain.* **Ignem** ab ædibus, *Liv. not to fire the house.* **Ægrum** à cibo, *Celf.*

Abstinere jus belli ab aliquo, *Liv. not to treat one rigorously.*

Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abstinere irarum, *Hor. Placidis bonis, Ovid.*

Abstine isti hanc tu manum, *Plant.*

Abstrudere in profundo, in sylvam, *to hide within.*

Abuti studiis, *Cic. not to profit.* **Ope-ram** abutitur, *To to'e his labour.*

Accedere alicui proxime, *Cic. Virg. Deo ad similitudinem, Cic. to be like.*

Ad aliquem, *Cic. to draw near.* **Alicui ad aurem**, *Id.*

Quos accedam ? *Sall. supple ad. to whom shall I address my self ?*

Quas

Quas vento accefferit oras, *Virgil.* amicitiam alterius, *Cic.* to make a
supple. in. On what costs he shall be friend. In societatem adjungere, *Liv.*
thrown by the winds. Admiscere aliquid in aliud, *Plin.*

Accedit quod, *Cic.* moreover, besides.

Accidere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse, *Cic.*
unde constat verbum hoc sumi pro aqua & adversa fortunâ.

Accipere ab aliquo, *Ter.* de aliquo, *Cic.* ex aliquo, *Plaut.* to receive, or
to learn of one.

Accipere in contumeliam, *Ter.* to take in bad part.

Acceptum plebi, *Cæs.* apud plebem, *Plaut.* in plebem, *Tac.* agreeable to the people.

Acceptum, vel in acceptum referre, *Cic.* to be obliged.

Acquiescere lecto, *Catul.* to repose himself. Alicui rei, *Cic.* to set his mind on.

In tuo vultu acquiesco, *Cic.* your sight comforteth me.

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic.* not to be less happy than valiant.

Aliquem sibi, *Id.* to make him equal. Judices adæquarunt, *Cic.* were divided.

Addicere morti, *Cic.* in servitute, *Liv.* to condemn to.

Addicere liberum, *Cic.* to declare one free.

Ni aves addixissent, *Liv.* If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium est abdicere.

Adesse omnibus pugnis, *Cic.* to be in all the battels. Ad exercitum, *Plaut.*

Ad portum, *Cic.* in causa, in aliquo loco, ad tempus, *Id.*

Adesse alicui, *Cic.* to favour one, to assist him with credit.

Adhærere castris, *Appul.* in re aliquâ, *Ovid.* ad rem aliquam, *Plaut.* in rem aliquam, *Cic.* to be constant at, to be near, to hold.

Adhibere severitatem in aliquo, vel in aliquem, *Cic.* reverentiam adversus, vel erga aliquem, *Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic.* to give them wine.

Adigere jusjurandum, vel aliquem jurejurando, vel aliquem ad jusjurandum, *Liv.* per jusjurandum, *Cæs.* to bind by oath.

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic.* Illa pericula adeuntur in præliis, *Id.* we are exposed to.

Adjungere aliquem alteri, & ad

alicui, vel cum aliquo, *Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium, *Cic.* to be admitted to.

Adolefcit ætas, ratio, cupiditas, *Cic.* *Virg.* increaseth, grows strong.

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin.* annos ter senos, *Ovid.* in partum, *Col.*

Adolescunt ignibus aræ, *Virg.* are covered with the fire of the Sacrifices.

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare sibi filium, *Cic.* aliquem pro filio, *Plaut.* aliquem in divitias, *Plin.* to make his heir. Aliquem ab aliquo, *Cic.* se alicui ordini, *Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem, vel in civitate, *Cic.* to make free.

Adversari alicui, *Cic.* aliquem, *Liv.* contra & adversus aliquem, *Plaut.* to resist, to contradict.

Ambitione scriptoris adversari, *Tac.* Adversari quo minus aliquid fiat, *Cic.* to hinder.

Advertere, simpliciter, *Ter.* animum, *Liv.* animo, *Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg.* to cause to approach. Scythicas adverterat oras, *Ovid.* was arrived at.

Advertere in aliquem, *Tac.* to punish.

Adulare. Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem, *Cic.* ex veteri præra. Si Dionysium non adulares, *Val. Max.* Inde adulator passivum. Cavendum est ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, *Cic.* Tribus militum adulatus erat, *Valer. Max.*

Adulari deponents. Adulari aliquem, *Cic.* alicui, *Quint.* to flatter. Sed prius melius est juxta ipsum *Quint.*

Æmulari alicui, *Cic.* to envy one. Aliquem, *Id.* to endeavor to surpass.

Æmulari instituta alicujus, *Cic.* to equal, to excel.

Æstimare aliquem, *Plaut.* de aliquo, *Cic.*

Æstimare magni, vel magno, *Cic.*

Æstimare licem capitis, *Cic.* to judge one worthy of death.

Aggredi aliquem dictis, *Virg.* Aliquem de re aliquâ, *Plaut.* aliquid, *Cic.* ad injuriam faciendam, *Id.*

H

Agere

- Agere rem, vel de re, Cic. aliquem, Sall. to exceed the Nobility
vel partes alicujus, Cic. Cum populo, Antevertere alicui, Ter. to get be-
fore.
Cic. Lege, vel ex lege, Cic. Fannius id ipsum antevergit, Cic. bath
prevented me in that.
Agere se pro equite, Suet. to act like Appellare aliquem sapientem, Cic.
a cavalier. Agere gratias de re, in re, to stile one a wise man. Suo nomine. Cic.
pro re, in res singulas, Cic. to call by name
Agitare animo, Liv. Cum animo Sall. Appellare Tribunos, Liv. Ad Tribu-
nos, Cic. to appeal to the Tribunes.
Mente, Id. In mente, Cic. Secum, Ter. to sue for a d. b. i.
to revolve in the mind. Appellare pecuniâ, Quint. De pecu-
nia, Cic. to sue for a d. b. i.
Allatrare magnitudinem alicujus, nos, Cic. to appeal to the Tribunes.
Liv. to rail against. Appellare ad aliquem, Cic. to approach
Allatrare maria oram maritimam, nia, Cic. to sue for a d. b. i.
Plin. heat against. Appellare alicui loco, Cic.
Allegare alicui, vel ad aliquem, Cic. implored for his assistance.
to send to. Hominem alicui rei, Plaut. to Animus ad Philosophiam, Cic. Ter.
send one to treat. to apply.
Allegare senem. Ter. to suborn. Appellere classe in Italiam, Virg. ap-
pellere classem, Cic. ad villam nostram
Ambulare pedibus, Cic. Foro trans- navis appellitur, C. c.
verto, to cross the market. In jus, Cic. In Appropinquare portas, vel ad por-
littore, Id. tas, Hist. Britannia, Caesar, to ap-
Ambulat hoc caput per omnes leges, proach.
Plin. is found every where. Ardere vel flagrare odio, active. pro eo
Ambulare maria, Cic. quo alios prosequimur, & passive pro eo
Ambulantur stadia bina, Plin. quo alii nos prosequuntur. Exempla obvia
Angere sese animi, Plaut. aliquem sunt.
incommodis, Id. Angit animum quo- Ardebat Sirius Indos, Virg. pro adu-
tidiana cura, Ter. rebat. Ardebat Alexin, Virg. was pas-
Angi animo, Cic. re aliquâ, vel de sionately in love with.
re, Id. Ardeo te videre. Plin. jun. I burn with
Anhelare scelus, Cic. to breathe de- desire to see you
thing but mischief. Ardere in arma, Virg. Avaritia, Cic.
Annis anhelat vapore, Plin. sends out Amore. Idem.
vapours. Arridere alicui, Cic. Hor. to please.
Animadverto aliquid, Ter. I consi- Arrident ædes, Plaut. please me. Fla-
der and take notice of. In aliquem, I pu- vius id arrisit, Gell. shewed that it was
rished. agreeable to him.
Annueræ cœptis, Virg. to favour. Vi- Arrideri passivum, contrarium est de-
dorian, Virg. to promise. aliquos, Cic. to rideri, Cic.
point at. Aspergere labem alicui, vel dignita-
Anquirere aliquid, Cic. to make in- ti alicujus, Cic. to blacken, to speak ill of
quisition or information of. Capitis, vel one.
de capite, Liv. to proceed to an examina-
tion of a great offence. Maculis vitam aspergere, Id.
Antecedere alteri, vel alterum ætate, Aspirare in Curiam, Cic. ad aliquem,
Cic. to surpass in age. Cic. to endeavour to attain, to equal.
Antecello tibi hac re, Cic. Illum hac Aspirat primo fortuna labori, Virg.
re. Id. Aliis in re aliqua, Idem. Qui favours.
ceteris omnibus rebus his antecellun- Assentire vel -iri alicui, simpliciter, vel
tur. Cic. alicui, Plaut. Aliquem, alicui aliquid, vel de re aliquâ, vel in
Sall. re aliquâ.
Antestare alicui, vel aliquem, Gell. Asservare in carcerem, Liv. Domi-
to excel over. suæ, Cic. to keep in custody.
Antevenire alicui, Plaut. to come be- Asserere aliquid, Cic. to affirm. A-
fore one. Aliquem, Id. to prevent. Omni- liquem manu, Liv. to make free. In
bus rebus, Id. to excel. Nobilitatem, liberta-

bertatem, *Id.* afferere se, *Ovid.* to sit himself at liberty. Aliquem cæ-
lo, *Ovid.* to canonize. A mortalitate, *Cum* caletur maxime, *Plaut.* supple
Plin. jun. Sibi aliquid, *Plin.* se studiis, *Idem.* calor.

Adstare in conspectu, *Cic.* to stand before. In tumultum, to be present at. Adstitit mihi contra, *Plaut.* he resisted or opposed me.

Affurgere ex morbo, *Liv.* to recover. Alicui, *Cic.* to reverence. In arborem, *Plin.* to grow to be a tree.

Affurgit passivum, *Cic.* to be revered. Id quod amo, careo, *Plaut.*

Attendere aliquem, *Cic.* to hearken to. Primum versum legis, *Id.* to consider. Animum, vel animum ad aliquid, *Cic.* to apply. Alicui rei, *Idem.* to take heed.

Attinere aliquem, *Tac.* to stay one. Aliquid, vel ad aliquid, to belong to. Nunc jam cultros attinet, *Plaut.* he holds them now.

Attineri studiis, *Tac.* to be kept at home with studies.

Auscultare alicui, *Plaut.* *Cic.* to obey. Aliquem, *Plaut.* to hear.

B.

Bellare alicui. *Stat.* Cum aliquo, *Cic.* to fight against.

N B. Omnia hujusmodi verba elegantius construi cum Ablativo & Præpositione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, vel ab alto, *Cic.* In plano, *Ovid.* In terram, *Lucr.* In unius potestatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic.* An honest man is incapable of lying.

Nihil est quod in ejusmodi mulierem non cadere videatur, *Cic.* There is nothing that doth not become her.

Honesta & jucunda ceciderunt mihi à te, *Cic.* are happen'd to me.

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic.* to rave in silver.

Cælare flumina & bestias in valis, *Ovid.* Opus cælatum novem Musis, *Hor.* where in all possible art and industry is employed.

Calere. Thure calent aræ. *Virg.* Aure nostræ calent illius criminibus. *Cic.*

Canere aliquem, *Cic.* super aliquo, *Idem.* to sing ones praises. Sibi intus canere, *Cic.* to regard none but himself.

Carere commodis, *Cic.* to want. Præterquam tui carendum quod erat, *Ter.* but that I must be without your company.

Id quod amo, careo, *Plaut.* Caruit te febris, *Plaut.* your ague mist its fit.

Cavere aliquid, *Cic.* *Hor.* to avoid. alicui, *Cic.* to watch for his own preservation.

Abaliquo, *Cic.* to be ware of. Malo, pro à malo, *Petron.* De verbis alicujus, *Plaut.* Cavere obsidibus de pecunia, to give hostages for security for money. Sibi obsidibus ab aliquo, to take hostage for security.

Quod nihil de iis Augustus testamentum cavisset, *Suet.*

Dicitur cavere aliquo, vel per aliquem, *Cic.* to take ones security.

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, *Stat.* loco, *Cic.* *Cæs.* to leave the place. Ad locum, *Liv.* to retire to. E virâ, *Cic.* to dye. Exitio, to fly from ruine. In proverbium, *P. aut.* to be gone into a proverb. Intra finem juris, *Liv.* to stay within the bounds of his right.

Cedere alicui, *Virg.* to obey. Cessit mihi, *Id.* is arrived to me.

Honori non cedere, *Virg.* not to have deserved less honour than is given.

Hereditas alicui cedit, *Virg.* fallit to. Pro puimentario cedit, *Colum.* is taken for nourishment.

Cedit dies, *Ulp.* the day of payment draweth nigh.

Certare laudibus alicujus, *Virg.* to oppose himself to ones greatness. Cum aliquo, *Cic.* to fight. B illo de re aliquâ, *Liv.* secum, *Cic.* to try to excel himself.

Certat vincere, *Virg.* strives to overcome.

Certare aliquid. *Hor.* to contend to do a thing.

Si res certabitur, *Hor.* if the matter come to be disputed.

Circumdare oppidum castris, *Cæsar.* Oppi-

- Oppido mœnia, *Cic. to enclose.*
 Cogitare animo, *Cic. In animo, Ter.*
 Cum animo, *Plaut. secum, Ter.*
 Aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.*
 Coire in unum, *Virg. to assemble together.* Societatem cum aliquo, *Cic. to make an alliance.*
 Societas coitur, *Cic.*
 Immitia placidis coeunt, *Hor. mix with.*
 Milites coeunt inter se, *Cas. rally.*
 Colloqui alicui & aliquem, *Plaut. cum aliquo, Cic. to speak with.*
 Inter se colloqui, *Cic. Cas. to discourse together.*
 Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into ones protection.* Aliquem cum alio, *Marr.*
 Inter se omnes, *Suet.*
 Lacum mari, *Plin. to join.*
 Commodare aurum, *Cic. to lend.* Alicui simpliciter, vel se alicui, *to assist. Cic.*
 In rebus alicui, *Id. de loco alicui, Idem.*
 Complevere armato milite, *Virg. Completus mercatorum carcer, Cic.*
 Componere aliquid alicui, vel cum aliquo, *Virg. to compare.*
 Componere se ad exemplum, *Quint. to conform.*
 Concedere fato, *Plaut. to dye.* Petitioni alicujus, *Cic. to grant.*
 De jure suo, *Cic. Injurias reipublicæ, Id.*
 Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plaut. Homines inter se, Cic.*
 Animos aliorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*
 Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
 Pacem ab aliquo, *Plaut. pro cum aliquo.*
 Concludere se in cellam, *Ter. In caveâ, Plaut. to shut in.*
 Res multas in unum, *Ter.*
 Concurrere cum aliquo, *Sall. Alicui, Virg. to fight with.*
 Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
 Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo. Ovid. to bury.*
 In furnum, *Plaut.*
 Mœnia, *Virg. to build.*
 Condicere cœnam alicui, *Suet.*
 Ad cœnam aliquem, *Plaut. to invite so supper.*
- Condicere alicui, *simpliciter, Cic. to promise to sup with one.*
 Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey.* Aliquem, *Plautus, to hire.*
 Conducere de Censoribus, *Cic. to farm of the Censors.*
 Conducit hoc tuæ laudi, *Cic.*
 In rem, *Plaut. Ad rem aliquam, Cic.*
 Conferre tributa, *Cic. to pay.*
 Novissima primis, *to compare.*
 Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
 Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
 Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
 Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
 Capita, *Cic. to speak face to face.*
 Pestem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
 Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
 Conferunt ad temperandos colores, *Colum. serve.*
 Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
 Confidere virtuti, *Cas. to trust to his strength.* Animo & spe, *Cas.*
 In aliquo, *Hirt. Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, Cas.*
 Confiteri crimen, *Cic. De maleficio, Id.*
 Ut de me confitear, *Cic. to speak freely of that which concerns me.*
 Confligare, & ri. Conflitari tempestatibus & sentinæ vitis, *Cas.*
 Qui cum ingeniis conflitatur ejusmodi, *Ter. bath to do with.*
 Rempubicam confligare, *Tac. to afflict.*
 Congerere titulos alicui, *Sen. crimen in aliquem, Cic.*
 Congredi alicui, *Cas. aliquem, Plaut. to draw near to.*
 Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
 Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, *Cic.*
 Congruunt inter se, *Ter.*
 Congruit sermo tibi cum illa, *Plaut.*
 Conjungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*
 Conjuncta & sociata cum altera, *Cic.*
 Conjuncta mihi cura de republicâ cum illo, *Cic.*

- Conjungi hospitio & amicitia, *Cic.*
 Conqueri rem aliquem, vel de re aliqua, *Cic.*
 Ob rem aliquam, *Suet.*
 Cum aliquo, *Cic. pro aliquo Id.*
 Conquiescere à re aliqua, *Cic. to rest from doing any thing.*
 In re aliqua, *Cic. to be satisfied in.*
 Hyeme bella conquiescunt, *Cic. cease.*
 Nisi perfecta re de me non conquiesci, *Cic.*
 Conscendere navem, *Cic. in navem. Lant. Cicermi.*
 Consentire sibi, vel secum, *Cic. Ali- cui, vel cum aliquo, Id. to agree with.*
 Aliquid, vel de aliquo, vel ad aliquid, *Cic. to agree about.*
 In aliquem. *Ulp. to agree to take for an umpire.*
 In eum omnes illud consentiunt elo- gium, *Cic.*
 Astum nostrum consentit incredi- bili modo, *Hor.*
 Consequi aliquem itinere. *Cic. to overtake.*
 Aliquid consequi, *Cic. to obtain.*
 Conserere manum, vel manu cum hoste, *Cic. Prius usitatus.*
 Diem nocti, *Ovid. to join.*
 Artes belli inter se, *Liv.*
 Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*
 Considere aliquo loco, vel in aliquo loco, *Cic. to stay.*
 Constare per se ipsum, *Cic. depends only on it self. Sibi, Cic. Hor. not to be*
 Ex multis rebus, *Cic. to be compos d of.*
 Agri constant campis & vineis, *Plin.*
 Constat gratis tibi navis, *Cic. costs you nothing.*
 Auri ratio, *Cic. the sum is right.*
 Non constat ei color, neque vultus, *Liv. he changes colour.*
 Mente v x constat, *Cic. he is distra- tion.*
 Hoc constat, vel constat inter omnes, *Cic. this is certain.*
 Constat hac de re, *Quint. Plin.*
 Constat hoc mihi tecum, *Ad Her.*
 Consuescere alicui, *Ter. cum aliquo, Plaut. to frequent.*
 Consuescere pronunciare, *Cic. to ac- custom ones self to.*
 Adeo in teneris consuescere mul- tum est, *Virg.*
 Plausiro & aratro juvenum con- fuescere, *Colum.*
 Omnia pericula à pueritia consueta habeo, *Sall.*
 Consulere boni, *Quint. Plaut. to take in good part.*
 Alicui, *Cic. to seek ones good.*
 Aliquem, *Id. to ask counsel of.*
 Consuli quidem te à Cæsare scri- bis, sed ego tibi ab illo consuli mal- lem, *Cic. Sed pro do tibi consilium, ele- gantius dicitur. Autor tibi sum.*
 Consulo te hanc rem, vel de hac re, *Cic.*
 Consulo in te, *Ter. I study something for you or ainst you.*
 Consulere in commune, *Ter. to seek the publick good.*
 Contendere alicui, *Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem. Id. to dispute, or maintain a thing against.*
 Contendere aliquid ab aliquo, *Cic.*
 Contendere animum, *Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. in aliquem locum, Cic.*
 Contendere rem cum aliâ re, *Cic.*
 Alicui rei, *Hor. to compare.*
 Contingere se inter se, vel inter sese, *Plaut. Colum. to touch.*
 Atque in magnis ingeniis id plerum- que contingit, *Cic. often happens.*
 Contingit mihi, *Cic. it touches, it con- cerns me.*
 Contingere funem, *Virg. to touch.*
 Convenire cum aliquo, *Cic. to agree with.*
 Sibi, *Cic. to keep always an even tem- per.*
 Ad aliquem, *Cic. to go to seek.*
 Aliquem, *Plaut. to treat with.*
 In jus, *Plaut. to accuse.*
 Convenit inter utrumque, *Cic. they are at an accord.*
 Mihi cum illo, *Cic. I am of his opini- on.*
 Ad eum hæc contumelia, *Cic. con- cerns him.*
 Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*
 Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we disagree in this.*
 De hoc parum convenit, *Quint. this is not a reed of.*
 Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.*

Cupere alicui, *Cic. Cas.* alicujus cau-
sâ, *Cic.* to be ready to do a kindness. ali-
quem, *Ter. Cic.* to seek.

Cupit te videre, *Plaut.* Te conven-
tum, *Idem.*

D.

Damnare sceleris, *vel* nomine sceleris aliquem, *Cic.* De vi, de majestate. *Id.* Ad pœnam, in opus, in metallum, *Plin. jun.*

Dare literas alicui, *Cic.* to give into ones hand. Literas ad aliquem, *Id.* to send a letter. Se fugâ, & in fugam, to run away. Se ad lenitatem, *Id.* to study. Gemitum, & se gemitui, *Id. Virg.* to grieve. Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, *Cic.* to labour. Mandata alicui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut.* to command. Se in viam, *Cic.* in manum, & in manu, *Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis, *Virg.* let them loose. Dare manum alicui, *Plaut.* to shake hands.

Dare manus, *Cic.* to yield. Cibo dare, *Plin.* to give to eat. Dare vitio, *Cic.* to blame.

Da Tityre nobis, *Virg.* tell us.

Dare oblivioni, *Liv.* to forget. Contrarium est mandare memoriæ: sed oblivioni mandare, non est Latinum.

Debere amorem & omnia in aliquem, *Cic.* Tibi debemus, *Id.* we are engaged to you.

Tibi video hoc non posse deberi, *Cic.* I cannot refuse you this.

Decedere alicui, to give place to, *Plaut.* to fly from out of detestation, *Cas.*

Decedere (*Cic. sup. è vitâ*) to dye. De suo jure, *vel* suo jure, *Cic.* to part from ones right.

De summâ nihil decedet, *Ter.* the sum shall be entire.

Decernere aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic.* to determine. Armis, *Id.* to fight. Pugnam, *Livius.* Pugnâ, *Valer. Max.* suo capite, *Cic.* to put himself in dan. cr.

Decidere (à cado) spe, *vel* de spe *Liv. spe, Ter.* in laqueos, *Ovid.*

Decidere (à cado) Vell. to cut off. Quæstionem, *Pap.* to decide, damnum, *Vlp.* to determine. Cum aliquo, *Cic.* to transact. De aliquo negotio. *Id.* Prælio cum aliquo, *Id.* to end a difference by arms.

Pro se, *Cic.* pro libertate, *Sen.* to compound for ones life.

Decidere jugera singula ternis medimnis, *Cic.* to tax.

Decisa negotia, *Hor.* ended.

Declinare loco, à loco, *vel* de loco, *Cic.* to turn away. Se extra vicem, *Plaut.* iſtum, *Liv.* to avoid a blow.

Agmen aliquo, *Liv.* to remove the army. Nomina & verba, *Quint.* to decline.

Dedere se hostibus, *Cas.* In ditionem & arbitrium hostium, *Plaut.* Aliquem in pristinum, *Ter.*

Ad scribendum se dedere, *Cic.* to apply. Deditâ operâ, *Cic.* purposely.

Deferre studium suum & laborem ad aliquem, *Cic.* to offer his service. Opes ad aliquod negotium deferre alicui, *Cic.* Deferre aliquid in beneficii loco, *Cic.* to make a present. In beneficiis delatus, *Cic.* one that hath a pension from the commonwealth.

Deferre aliquem, *Cic.* to accuse.

Defendere aliquem contra iniquos, *Cic.* aliquem ab injuriâ, *Id.* Injuriam alicujus, *Id.* to revenge a wrong.

Defendere & obſistere injuriæ, *Cicero.*

Defendere ac propulsare injuriam, *Idem.*

Defendere civem à periculo, *Cicer.* Myrtos à frigore, *Virg.* to preserve from.

Æstatem capellis, *Hor.* Solstitium pecori, *Virg.* to keep from the heat.

Deficere ab aliquo, *Cic.* *Liv.* to forsake his party. Animo, *vel* animis, *Cic.* animam, *Varr.* to be faint hearted.

Dies & latera & vox me deficiunt, *Cic.* fail me.

Deficiunt mihi tela. *Cas.* I want arms.

Animus si te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet.* I leave you to go to him.

Mulier abundat audacia, consilio & ratione deficitur. *Cic.*

Deficior prudens artis ab arte meâ, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, *Cic.* Mentem in aliquo, *Cic.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, to expose.

Definire aliquid alicui, *Cic.* to shew or prescribe. Imperium terminis, *Cic.*

- to bound. Magnitudinem alicujus rei, *Plaut. Cic. to be desperate.*
 to tell precisely. Certus & definitus locus, *Cic.*
 Deflectere iter, *Lucan. Ex itinere,*
Plin. Cic. to turn out of the way.
 Declinare proposito & deflectere
 sententiam, *Cic.*
 Animes in alium cursum deflectere,
Cic. to turn them.
 Degenerare à gravitate paternâ, *Cicero.*
 A familia superbissima, *Liv.*
 In feritatem, *Plin.*
 Hoc animos degenerat, *Colum. enervates and weakens.*
 Delinquere aliquid, & in aliquâ re,
Cic. in aliquem, Ovid. to fail.
 Depellere loco, *Cas. De loco, Cic. to drive away.*
 Suspicionem à se, *Cic. to remove.*
 Deperire aliquem, vel aliquem amore,
Plaut. Amore alicujus, Liv. to love passionately.
 Naves deperierunt, *Cas. are lost.*
 Deplorare vitam, *Cic. to deplore.*
 De suis miseriis, *Id. to bewail ones self.*
 Deponere in gremio, *Plin. Cic. stratis, Ovid. sub ramis, Virgil. in terram, Colum. in sylvas, Cas. to lay in, upon, or under any thing.*
 Deponere ædificationem, *Cic. to lay aside the design.*
 Ægrum, *Cic. to give over.*
 Aliquid, *Virg. to wager.*
 Deponere aliquid in alicujus fide,
Cicero.
 In fidem, *Liv. apud fidem, Trajan. Plin. to put confidence in.*
 Deprecari aliquid ab altero, *Cic. to beg a thing of. Aliquem pro re aliquâ, Id. Alicui ne vapulet, Plaut. to intercede for.*
 Calamitatem abs se, *Cic. to turn from by prayer.*
 Derogare fidem alicui, vel de fide alicujus, *Cic.*
 Sibi derogare, *Cic. to wrong his reputation.*
 Desinere artem, *Cic. to quit a profession.*
 Desistere à sententia, vel de sententia.
 Desperare salutem, salute, vel de salute, *Cic. to despair of. Ab aliquo, Id. expect more from. Sibi, Cas. de se,*
- Non despero ista esse vera, *Cic. Sive destituimur sive desperamur, Cic.*
 Despondere filiam alicui, *Cic. to betroth. Sibi domum alicujus, Cic. to promise to himself, to make sure of.*
 Despondere animis, *Liv. to promise himself to do something. Animum, Id. to be out of heart.*
 Detrahere alicui, *Ovid. de aliquo, Cic. to detract from. Aliquid alteri, Cic. to take by force. Laudem, vel de laudibus Cic. to lessen his reputation. In judicium, Cic. to bring in judgment.*
 Deturbari spe, de spe, vel ex spe, *Cicero.*
 Differre famam aliquam alicui, *Plaut. to make a report of. Rumorem, Ter. Aliquid rumoribus, Ter.*
 Differre aliquem, to make one wait, *Mart. to vex and torment, Ter.*
 Orationem sperat invenisse se quæ differat re, *Ter.*
 Differri doloribus, to feel.
 Amore, cupiditate, lætitiâ, &c. *Plaut. to be transported with.*
 Differre vestitu ab aliquo, *Cic. In candore, Plin. Differt ab hoc, Cic. huic, Hor.*
 Differunt inter se, *Cic.*
 Ad aliquod tempus aliquid differre, *Cic. In annum. Hor. to defer.*
 Dimicare de re, *Cic. pro re, Plin. to dispute for.*
 Dimicant inter se, *Plin.*
 Dimicandum omni ratione, ut, &c. *Cic. we must endeavour.*
 Disceptare aliquid juste, *Cic. to decide. Eodem foro, Plaut. to come and plead in the same place.*
 Disceptant inter se de negotiis, *Sall.*
 Discrepare rei alicui, *Hor. A re aliqua, Cic. posterius magis usitatum. In re aliquâ, Cic.*
 Discrepant inter se, *Cic.*
 Discrucior animi, *Plaut. Animo & animum juxta Diomedem, qui tamen exemplum nullum offert.*
 Disputare aliquid & de aliquo, *Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.*
 Multa disputat quam ob rem is qui torqueatur beatus esse non possit, *Cic.*
 Dissentire de veritate ab aliquo, *Cic.*
 In re aliquâ ab altero, *Id.*
 Cum aliquo de re aliqua, *Id. Alicui opinioni, Quint.*

- Ne orationi vita dissentiat, *Sen.*
 Dissentiunt inter se, *Cic.*
 Dissidere capitali odio ab aliquo, *Cic.*
to hate mortally. Dissidere à seipso, se-
 cumque discordare, *Cic.*
 Inter se dissident & discordant, *Cic.*
 Si toga dissidet impar, *Hor.*
 Dividere nummos viris, *Cic.* in viros
Plaut. to distribute. Factum cum aliquo,
Plaut.
 Dividere sententiam, *Cic.*
 Docere de re aliquâ, *Cic.* to give ad-
 vice. Rem aliquam aliquem, *To shew*
one.
 Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.*
 Successu alicujus, *Ovid.* Dolore alicu-
 jus, *Virg.*
 Doler mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo,
Id. Caput à sole, *Id.*
 Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, *Cic.*
 Casum aliorum, *Id.* Propter aliquem,
Quint. de aliquo, *Ovid.*
 Donare aliquem re, vel rem alicui,
Cic. to make a present.
 Dubitare de fide alicujus, *Ad Heren.*
to mistrust his fidelity.
 Hæc dum dubitas, *Ter.* whilst you are
 considering.
 Dominari alicui, *Cic.* In aliquem,
Ovid. in re aliquâ, *Cic.* Inter aliquos,
Cæs.
 Omne pecus indomitum curari ac do-
 minari potest, *Nigid.* may be tamed.
 O domus antiqua, heu! quam dispa-
 ri dominare domino, *Cic.* ex veteri Poe-
 ta.
 Ducere agmen, *Cic.* to conduct. Sibi
 alapam gravem, *Phad.* to give himself a
 box on the ear. Ilia, *Hor.* to pant like a bro-
 ken minded horse.
 Ducere æra, *Hor.*
 Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem fa-
 lutis, *Cic.* to take care of.
 Ducere versum, *Ovid.* to make a verse.
 Uxorem *Cic.* to marry.
 Ducere usuras, *Cic.* to continue the pay-
 ment of use.
 Ducere laudi, *Ter.* to esteem it an honour.
 In gloria, *Plin.* In hostium numero,
Cic. Infra se, *Id.* to undervalue. Pro
 nihilo, *Id.*
 Duci despiciatui, *Cic.* to be despised.
 E.
 Efferre pedem domo, vel portâ, *Cic.*
to go out. Pedem aliquo, *Id.* to go to.
 De nave in terram, *Id.* to un'load.
 Efferre laudibus, *Cic.* to commend very
 much.
 Efferre fruges, *Cic.* to carry fruit.
 Efferre funere, & cum funere, *Cic.* to
 be carried forth to burial.
 Efferrî studio in re aliquâ, *Cic.* to have
 a violent passion for.
 Efferrî in amorem, *Plinius,* to be belov-
 ed.
 Egere consilii & consilio, *Cic.*
 Egere multa, *active.* *Cenfor.* apud
Gell. Unde *Plaut.* dixit, egetur in pas-
 sivo. Et exinde probat *Sanctius,* dici
 non ineleganter, turpem egere egesta-
 tem.
 Nihil indigere, *Var.*
 Egredi ab aliquo, *Ter.* to go out of ones
 house.
 Ex provincia, *Cic.* extra fines & ter-
 mines, *Id.* urbe, *Id.* officio, *Id.* à propo-
 sito, *Id.*
 Elabi de, è, ex, manibus, *Cic.* to escape.
 Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut
 vincula, *Tac.*
 Paulatim elapsus Bacchidi, *Terent.*
 meaning himself of her by little and
 little.
 Elaborare in literis, *Cic.* in aliquid.
Quint. aliquid, *Plin.* Orationem, eam-
 que instruere, *Cic.* Ad judicium alteri-
 us, *Id.*
 Emergere ex malis, *Cic.* *Ter.* Incom-
 modâ valetudine, *Cic.* extra terram,
 super terram, *Colum.*
 Se vel sese emergere, *Colum.*
 Unde emergi non potest, *Ter.*
 Eminere inter omnes, *Cic.* in novo
 populo, *Liv.*
 Eminebat ex ore crudelitas, *Cic.* In
 voce sceleris atrocitas, *Curt.*
 Moles aquam eminebat, *Id.* appear-
 ed above the water.
 Emungere aliquem argento, *Ter.* to
 cheat one of.
 Alicui oculos, *Plaut.* To rear
 out.
 Enunciare consilia amicorum adver-
 sariis, *Cic.*
 Apud homines enunciare quod taci-
 tum erat, *Cic.* to divulge.
 Eripere à morte aliquem, *Cic.*
 Eripere morti aliquem, *Virg.* Mor-
 tem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem,
Cic.
 Erubescere in re aliquâ, *Cic.* Ora
 alicujus

alicujus, *Cic. to be ashamed to be in ones presence. Preces, Claud. loqui, Cic. Fortunæ, Curt.*

Epistola non erubescit, *Cic.*

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubescere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, *Cic. In aliquam regionem, Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Cic. In actum, Id. In effectum, Quint. portis, Virg. per castra, Plin.*

Loco aliquo, *Cas. Subito clamore, Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg. sese portis foras, Cas.*

Erumpere stomachum in aliquem, *Cic. gaudium, Ter.*

Vereor ne istæ fortitudo in nervum erumpat denique, *Ter. I fear you'll bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virgil. E manibus, Liv. pugnâ, Virg.*

Omnem viam, *Virg. to go along all the way.*

Ante oculos, *Virg. to come before me.*

Ad summi fastigia tecti, *Virg. to ascend.*

In aliquod magnum malum, *Ter. to become a great mischief.*

Exardere, & escere irâ, indignatione, *Liv. In iras, Mart.*

Dolor exarsit imis ossibus, *Virgil.*

Exarsit in id quod nunquam videbat, *Cic.*

Exarsere ignes animo, *Virg.*

Excelsere super alios, *Liv. Longe aliis, Cic. Inter alios, Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusare se alicui, & apud aliquem, *Cic. Valerudinem alicui, Plin. to alledg to one indisposition for an excuse.*

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliquâ, *Cas.*

Exigere aliquem è civitate, *Cic. to drive out. Honoribus, Plinius, to deprive of.*

Exigere aliquid acerbius, *Cic. to exact with threats.*

Columnas ad perpendiculum exigere, *Cic. to apply the plummet, to see if they are strait.*

Ævum in silvis, *Virg. Vitam cum aliquo, Id. Ensem per medium juvenem, Id. to run one through. Suespastum, Varr. to drive*

Exigere de re aliquâ, *Plin. jun. to discuss.*

Eximere è vinclis, *Cic. vinclis. Plaut. metu, Id. In libertatem, Cic. to set at liberty. Aliquid de dolio, Id. to draw out.*

Eximere diem, *Cic. to consume the time.*

Eximi noxæ, *Liv. to be absolved of a fault.*

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, *Cic.*

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, *Cas.*

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, *Cic. to chase, to drive out of.*

Explere aliquem, *Cic. Ter. animum alicujus, Liv. animum alicui, Ter. to content.*

Explicare rem aliquam, vel de re aliquâ, *Cic. to explain any thing.*

Expostulare cum altero injuriam, *Cic. de injuriâ, Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cas. make him speak. Rifum alicui, Plin. jun. pecuniam ab aliquo, Cic.*

Exprimere effigiem, *Cic. to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, Id. to translate word for word.*

Exprimere ad verbum de Græcis, *Cic. Vim Græcorum Poetarum, Idem.*

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, *Cic. to reproach.*

Exuere jugum, & se iugo, *Liv. to cast off. Vestem alicui, to strip.*

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, *Cic. to live at Rome an exul. Domo, Ter. to be banished from.*

A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulatur, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, *Cic.*

Exularum abiit res patris, *Plaut.*

F.

Facere ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. To take part with one.* Bona alicui, & in aliquem. *Plaut. to do good to.* Consilio alicujus, vel de consilio, *Plin. By ones advice.*

Cum pro populo fieret. *Cic. when sacrifices were offered.*

Flocci non facere, *Cic. Floccum facere, Plaut. not to value.*

Facis ex tua dignitate, *Cic. You act according to your quality.*

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin. It is good against the Strangury. Sed facere alicui rei, pro inservire, latinum non est.*

Construitur etiam eleganter cum accusativo pluribus modis, ut,

Nos magnum fecissemus, *Cic. we had done a great matter.* Facere gratiam alicui. *Liv. to bestow a favour.* Facere stipendium, *Liv. to serve in war.* Facere nemina, *Cic. to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel, & similia.*

Fastidire aliquem, *Cic. Virg. Hor. Alicujus, Plaut. A me fastidit amari, Ovid.*

Fateri scelus & de scelere, *Cic. Hor. Fœnerari aliquid alicui, Cic. to put out to use. Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, App. to take up upon interest. Nec omnes fœnerat una deos. Mari.*

Fidere nocti, *Virg. terrâ. Id.*

Formidare alicui, *Plaut. to fear lest any mischief should happen to one. Ab aliquo, vel aliquem, Cic. to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, *Cic. to cheat. Militum stipendium, Cas. to retain the soldiers wages. Genium suum Plaut. to deprive himself of all delight.*

Fugere conspectum alicujus, *Cic. E conspectu, Ter. Oppido, Cas. De civitate, Quint. de illo fugit me ad te scribere. Cic. I forgot.*

Fungi officio, *Cic. Ter. Officium, Ter. Vice, Hor. Vicem alterius, Liv. Suet. to do the office of another. Fungi munere, To execute a charge, Cic. Cas. & interdum to make a present, Cic.*

G.

Gaudere gaudio, *Plaut. Gaudium, Ter. de aliquo propter aliquem, Cic. Fugit homines gavisos suum dolorem, Cic. Mihi gaudeo, Cic.*

Gigni capite, vel in caput, *Plin. To be born with the head forward.*

Glaciare positas ut glaciēt nives Jupiter, *Hor. Humor glaciatur in Gemmas, Plin.*

Gloriari aliquid, de re aliquâ, in re aliquâ, ob rem aliquam, *Cic.*

Gratulari adventu, vel de adventu, *Cic. to express his joy for ones arrival.*

Gratulari victoriam alicui, *Cic. to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, *Cic.*

Gravare & ri. At tu fortunam parce gravare meam, *Ovid.*

Gravari dominos, *Lucan. not to be able to suffer. Cætera tanquam supervacua gravari solet, Quint.*

Ne gravare exædificare id opus quod instituisti, *Cic. Gravatus somno, Ovid. Pluviâ cum forte gravantur, Virg.*

H.

Habere rem certam, vel pro certo, *Cic. to know certainly. Aliquid certi, Cic.*

Habere quædam dubia, *Cic. in dubiis. Quint. Pro dubio, Liv.*

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatui, *Ter. to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, *Cas. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, Tac. to honour.*

Habere aliquem loco patris, *Brutus. In loco patris. Cic. pro patre, Liv. to esteem as a father.*

Pro stercore habere, *Plaut. to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, *Plaut. In odium, Cic. to hate.*

Habere in numero, & in numerum sapientum, *Cic.*

Habere orationem apud aliquem, *Quint. ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cas. to speak to or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, *Cas. to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, *Cic. Habere utrum alicujus rei, Cic. Cas. Ex re aliquâ, Cic. In re aliquâ, Cas. to be experienced.*

Habet se erga ædem, *Plaut. she dwells in.*

Habitare in platea, *Ter. Vallibus imis, Virg. silvas, Idem.*

Hæriere

Hætere. Hæret peccatum illi, & in illo, *Cic. resteth in.*

Obtutu hæret defixus in uno, *Virg.* In multis nominibus hærebitis, *Cic.* Si hic terminus hæret, *Virg.* If this purpose is fixed and unchangeable.

Horrere divinum numen, *Cic.* to dread and fear. Omnium conspectum, *Cic.* to be afraid of seeing any body.

Frigoribus hyemis intolerabiliter horrent, *Colam.* They are very cold in the winter.

Horrescunt comæ, *Ovid.* stand an end.

Horrebant densis aspera crura pilis, *Ovid.*

I.

Jactare se in re aliquâ, & de re aliquâ, *Cic.* ob rem aliquem.

Jactare rem aliquam, *Virg.*

Illabi. Illabitur urbi, *Virg.* slips into the town. Animis illabere nostris, *Id.*

Pernicies illapsa civium animos, *Cic.*

Medios illapsus in hostes, vel delapsus *Virg.* Ad eos cum suavitate illabitur, *Cic.*

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, *Virg. Ter. Cic.* to mock. Vestes auro illusæ, *Virg.* embroidered.

Imminere in occasionem opprimendi ducis, *Liv.* to seek an occasion.

Imminent duo Reges toti Asiæ, *Cic.*

Homo ad eadem imminens, *Cic.*

Imminenti avaritia esse, *Cic.* to think of nothing but getting.

Gestus imminens, *Cic.* an earnest gesture.

Impendere. Impendebat mons altissimus, *Cæs.* hung over their heads.

Contentio impendit inter illos, *Cic.* will shortly happen.

Impendet nobis malum, *Cic.* nos mala, *Ter.* threaten us.

Impertire & -ri **Impertire** alicui salutem, *Cic.* aliquem salute, *Ter.* to salute. Fortunas aliis impertiri, *Cicer.* to impart. Alteri de re aliqua impertire, *Cic.* Collegæ meo laus impertitur, *Cic.*

Implere veteris Bacchi, *Virg.* Mero præteram, *Id.* de re aliquâ, *Mart.* Implicare offibus ignem, *Virg.* to cast into. Implicari morbo, & in morbum, *Liv.* to be taken ill.

Vim suam eum naturis hominum implicant Dii, *Cic.* Implicat ad speculum caput, *Plant.* to dress.

Imponere arces montibus, *Virg.* to build.

In collum, in manum, in navim, *Plaut.* *Liv.* to put upon or into. Summam manum alicui operi, *Virg.* in aliquâ re, *Quint.* to make an end of a thing.

Imponere alicui, *Cic.* to deceive.

Imponere vim alicui, *Cic.* to compel.

Vulnera, *Cic.* to wound. **Nomen** alicui, *Cic.* to give a name to. **Regem** regioni, *Cic.* to appoint. **Partes** alicui, *Cic.* to assign an office to.

Improbam personam alicui, to make him pass for a wicked man. **Leges** alicui, *Cic.* to command. **Exercitum** Brundisii, *Cic.* to make a garrison.

Imponere onus alicui, *Cic.* in aliquem, *Plant.*

Fru mentum imponere, *Cic.* to tax at a certain quantity of corn.

Imponere servitutem fundo, *Cic.* to appoint a certain service to land.

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, *Cic.* hath made me embrace this bad side.

Imprimere aliquid animo *Plin. jun.* In animo, & in animum, *Cic.*

Incessere hostes jaculis, & saxis, aut pilis, *Liv.* to pursue with. **Incessere** aliquem dolis, *Plaut.* **Incessit** eum cupidus, *Livius, Curtius.* Illi, *Salust.* *Liv.* *Curt.* *Val. Max.* In te religio nova, *Ter. Virg.* Morbus in castra, *Liv.* was got into.

Incidere (a cadere) saxis, *Plin. jun.* to cut in. In ære, *Liv.* in ære, *Cic.* to engrave. **Ludum** incidere, *Hor.* to break off play.

Inclinare omnem culpam in aliquem, *Liv.* to throw all the faults on one.

Hos ut sequar inclinam animus, *Liv.* my mind inclines me.

Inclinat acies vel inclinatur, *Liv.* the army gives ground.

Se fortuna inclinaverat ut, *Cæs.* Fortune was turned, that.

Includere in carcerem & in carcere, *Cic.* to cast into prison. **Orationi** suæ, *Cic.* to include in.

Vocem includit dolor, *Cic.*

Smaragdi auro includuntur, *Luz.*

Incubare ova, & ovis, *Colum.* to sit abroad upon.

Quod si una natura omnes incubaret, *Plin.*

Incumbere gladio, *Ad Heren. lecto*, aratro, toro, *Virg. in gladium*, *Cic. in aliquem*, *Id.*

In vel ad aliquid, *Cic. Cas. Alicui rei*, *Sil. Plin. to apply ones self to any thing.*

Venti incubuere mari, *Virg. In mari*, *Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic. endeavours to destroy him.*

Verbo incumbit illam rem, *Sall.*

Incumbit illi spes successionis, *Suetonius.*

Incurfare aliquem pugnis, calcibus, & c. *Plaut.*

Incurfare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullus color incurfaverit, *Plin. that is undied.*

Indicare conjurationem, *Cic. de conjuratione*, *Sall.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge*. Se alicui, *Cic. to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic. that the price should be told.*

Inducere animum ad aliquid, vel aliquid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, to bring into, and also to cancel, to abrogate. Aliquem, *Cic. to deceive.*

Inducere animum, simpliciter, vel animum ut, vel ne, vel ut ne, *Ter. to persuade himse f.*

Inducere scuta pellibus, *Cas. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Induere se veste, *Ter. sibi vestem*, *Plaut.*

Cum in nubem se induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Induere se in laqueos, *Cic. to cast himself into*. Induit se in florem, *Virg.*

Indulgere alicui, *Cas. in aliquem*, *Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam flagello*, *Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who give the name of vaour to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulgit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuisset, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic.*

Periculum capitis alicui, *Id. to draw up an inditement against one.*

In periculum capitis se inferre, *Cic. to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to set upon the score.*

Infundere in naribus & per nates, *Colum. in aures*, *Cic. cribro*, *Sen.*

Infundere venenum alicui, *Cic.*

Ceris opus infundite, *Phad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor. In aliquem*, *Plaut.*

Pugnos in ventrem ingerere, *Ter. Ingredior orationem*, & in orationem, *Cic. to begin to speak.*

Vestigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profession.*

Inurgitare se cibis, *Cic. to gormandise*. Se in flagitia, *Id. to plunge himself into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after*. Uteribus, *Sueton. posterius usuratur.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, to endeavour to insinuate himself into favour.

Insanire amore, *Plin. amoribus*, *Hor. Hilarem insaniam*, *Plaut. Sen.*

Inscendere currum, *Plaut. in arbo-rem*. *Id. supra pilam*, *Cato, to get up into.*

Inservire suis commodis, *Cic. to labour for gain*. Honoribus, *Id. to use all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ est unum inservire amanti, *Plaut. Nihil est à me inservitum temporis causa*, *Cic.*

Insilire defessos, *Suet. in equum*, *Liv. in scapham*, *Plaut. to leap into.*

Institere viis, *Cic. viam, iter*, *Virg. to march*. Hæstæ, *Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cas. In re aliqua*, *Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himself to.*

Institere in manu dextra Cereris, simulacrum victoriæ, *Cic. there was in the right hand.*

Insputare aliquem, & alicui, *Plaut. to spit at.*

Instare aliquem, *Plaut to urge.*

Curram, pro in currum, *Virg. operi*, *Id. to beat ones self at work.*

Insternere. Pelle leonis insternor, *Virg. I am covered.*

Tabulasque super instravit.

Terræ inferni, *Stat.*

Tori instrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, *simpliciter. Virg. solo, Id. to leap on the ground. Alicui, & in aliquem, to insult over. Multos, Sall. apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend.*

Animum studiis, *Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui rei, *Plin. to take care of.*

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' scelestè intendere? *Plaut.*

Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter. I dislike the design I had at first.*

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic. to shut the avenues.*

Commeatum inimicis, *Plaut. Inimicos commeatibus, Plaut. Caf.*

Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*

Feminis usum purpuræ, *Liv. to forbid, to hinder.*

Omni Gallia Romanis interdixit, *Caf. forbid them to be in any place of France.*

Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & usitatus tibi hac re, sed vix occurrit Interdico te hac re. Quamquam in passivo legatur, Interdico aqua & igni, & ignis & aqua mihi interduntur, Suet. Liv.

Cui nemo interdicare possit, *Cic. whom no body could resist.*

Interdicere vestigiis, *Plin. to forbid to march one way.*

Interdico ne hoc facias. *Ter. supple, tibi.*

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic. gave an order that they who had violently put any one out of possession, should be obliged to restore it again.*

Interesse conviviis, & in convivio, *Cic. in eadem, Id. to be assistant at, to be present at.*

Inter belluam & hominem hoc maxime interest, quod, &c. *The greatest difference between a man and a beast, is, that, &c.*

Nihil interest hoc & illa, nisi divi-
fim legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod interesse amnis, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest, *This is the difference between a father and a master.*

Stulto intelligens quid interest, *Ter. Quoniam νεμωσται, interest τῷ φρονεῖν. Cic.*

Seri radices illitas fimo interest, *Colum.*

Interest regis, *Liv. it concerns the king.*

Interest omnium recte agere, *Cic. Magni meâ interesse putavi, Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv. lies between them.*

Spatium quod sulcis interjacet, *Col. Interjacet hæc inter eam, Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & ple-
rosque. *Var. Sall.*

Furor invaserat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin. to transport.*

Invehi ex alto in portum, *Cic. Portum, urbem, Plin. to be carried into. In aliquem, to inveigh against.*

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic. Laudibus alicujus, Cic. to envy ones praises.*

Invidere alicui, *Ter. aliquem, Ovid. Alicujus, Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invidet Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c. *Cic.*

Jampridem nobis cæli te regia, Cæsar, invidet, *Virg.*

Invitare

Invitare hospitio, & in hospitium, *Liv. Cic. Ad legendum, Cic. domum, Liv. tectum ac domo, Cic. to invite, to desire to come to.*

Invocare subsidium, *Cic. to beg aid.*

In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg. to go. Itineribus alicujus, Cic. to travel the same way. Subsidio, Cas. in subsidium, Cic.*

Acceritum, *Ter. to go to fetch.*

Si porro ire pergant, *Liv. If they shall pass on further.*

Eamus visere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic. dextram dextra Virg.*

Rhedam equis, *Cic. Res inter se, Cic.*

Jurare alicui, *Pinz. jun. per sidera. Virg.*

In leges, *Cic. In verba aliqua, Cas. Maria aspera, Virg. Pulcherrimum iurandum, Cic.*

Qui denegat & juravit morbum, *Cic. Bellum ingens juratur, Stat.*

Jurandaque tuum per nomen ponimus aras, *Hor.*

Posteriora hæc exempla evincunt verbum hoc posse accusativum regere vi sua, sine præpositione per, contra quam putat Vossius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidia, *Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to be ill in the feet.*

De verbo, non de re, *Cic. to be solicitous about words. A veritate, Liv. to be examined for not having spoken the truth.*

Laborare arma, *Stat. to work and forge them. Ad rem aliquam Cic.*

Ambitiose circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas? *Cic. Laboratur vehementer, Cic. they are very diligent.*

Latere alicui, *Cic. Aliquem, Virg.*

Legare ad aliquem, *Cic. to send an ambassador to. Alicui, Cic. to give a legacy by will. Ab aliquo, Cic.*

Sibi aliquem legare, *Cic. to make his lieutenant.*

Levare merum alicui, vel aliquem metu, *Cic. to ease one of fear.*

Libere aliquem metu, *Ter. aliquem culpæ, Liv. to absolve wholly, fidem suam, Cic. to be as good as his word. Aliquem à creditoribus, Sen. to deliver.*

Loqui alicui, *Ter. de aliquo, Cic.*

Apud aliquem, *Cic. Cum aliquo, Cic.*

Ludere pilâ, *Cic. Ludum, Ver. Alea & aleam, Suet. In numerum, Virg. to play in time.*

Luere æs alienum, *Curt. to pay ones debts. Pœnas, Cic. to be punished. Se, Ulp. to pay a ransom.*

Oblatum stuprum voluntaria morte luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic. Aliquem, Ter. Petron.*

Manare. Mella manant ex ilice, *Hor. drop from.*

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Liv.*

Manere ad urbem, ad exercitum, *Liv.*

In urbe, in exercitu, *Cic.*

Plaut. Hor. Virg. to stay for one.

In proposito, *Cic. statu suo, Cæ.*

Sententia manet, vel in sententia maneo. *Cic. Manere promissis, Virg. to keep ones word.*

Manent ingenia senibus, *Cic.*

Ad te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo istud, *Cic. let this stand good.*

Maneat ea cura nepotes, *Virg. Let our posterity take care for that.*

Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*

Quas minus mederi possis, *Ter.*

Contra serpentium ictus medentur, *Pinz.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid. semina, Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.*

Culpidis ictum, *Virg. to dress a wound.*

Meditari rem aliquem, aut de re aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidisse, *Cic.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Cic.*

De alicujus periculo, *Cic. Ciceronis, & Ciceronem.*

Merere, & -ri, bene vel male de aliquo, *Cic. to oblige or disoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms under ones command. Sub aliquo, Idem.*

Stipendium in aliquo bello. *Cic. equo, pedibus, Liv. to serve on horseback, on foot. Alicui. Stat. Luc. to serve to ones profit.*

Mereri

Mereri laudem, *Cæs.* Offensam, *Quintil.*

Scio hanc meritam esse ut memor esses sui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam scio, *Ter.* She hath often done that which I desired.

Mergere aliquem æquore, vel sub æquore, *Virg.* Undâ, vel in undis, *Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.* Pro aliquibus, *Cæs.* Propter aliquos, *Plaut.*

Aliquem, *Cic.* ab aliquo, *Cic.* De vitâ, *Cic.*

Mirari aliquem, *Cic.* de aliquo, *Cic.*

In aliquo, *Id.* Justitiæ prius mirer, bellique laborum, *Virg.* Mirari se, *Mart.*

Miscere vinum aquâ, & aquam vino, *Plin.*

Miscere in aciem, *Liv.* Mistos in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum.* cum, *Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.* Cantus numerosque, *Id.*

Mcerere mortem filii, *Cic.* Incommodo suo, *Cic.* to afflict ones self.

Monere aliquem rem, *Cic.* *Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessâ, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cæs.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* to stop.

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* I care not for.

Movere se loco, vel ex loco, *Cæs.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel à senatu, *Cic.* to degrade. A se moram, *Plaut.* to use no delay. Risum & jocum movere alicui, *Hor.* to cause laughter.

Ego istæc moveo aut curo? *Ter.* Am I concerned for this.

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* to be transported from one city to another.

Mutuari auxilio ad rem aliquam, *Cæs.* in sumptum, *Cic.* to borrow.

A viris virtus nomen est mutuata, *Cic.* hath taken its name.

N.

Narrare aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.* to relate any thing.

Natare aquas, *Virg.* Unda natatur piscibus, *Ovid.* Pars multa natat, *Hor.* the generality of men are inconstant. Natabant pavimenta vino, *swam with wine.*

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* to tend towards. Gradibus, *Virg.* To ascend. Hastâ, *Id.* to lead on. Humi, *Id.* to go on the ground. Contra honorem alicujus, *Cic.* to oppose. Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic.* to defend.

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Cic.* did depend

Alternos longâ nitentem culside gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest, nitatur, *Cic.* let him do what he can.

Nocere alicui, *Cic.* aliquem, *Plaut.* *Sen.* Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo *Cic.* Prius usitatus.

O.

Obambulare muris, *Liv.* to walk round. Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen. *Curt.* to ride about.

Objicere feris, *Cic.* to expose. Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* suæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Cic.*

Obrepere ad magistratum, *Cic.* to steal into an office.

Adolescentiæ senectus obrepit, *Cic.* succeeds. Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinsecus, *Cic.* statim te obrepet fames, *Cic.*

Obruere telis, *Cic.* to oppress with darts. Terrâ, *Cato.* In terrâ, *Ovid.* to bury.

Se vino, *Cic.* to make drunk.

Nox terram obruit umbris, *Lucr.* covers.

Obstreperè portis, *Liv.* to make a noise. Literis alicui, *Cic.* to importune by letters.

Hinc

Hinc illi geminas avium vox obstre-
pit aures. *Virg.*

Clamore obstrepi, *Cic.* to be deafened
with noise.

Obtestare laudibus, & laudes alicu-
jus, *Liv.* to speak ill of.

Obtestare legi, *Cic.* to oppose.

Observari oculis, *Liv.* ante oculos,
Cic. in somnis. *Liv.*

Obvertere signa in hostem, *Liv.* to
turn against. Terga alicui, *Virg.* to run
away.

Obumbrare. Oleaster obumbrat ve-
stibulum. *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.*
Mortem, *Liv.* Suet. to dye.

Ferro occumbere, *Ovid.* to be killed.

Occupare aliquem, *Cic.* Curt. to
surprise. Se in aliquo negotio, *Cic.*
Ter. Ad aliquod negotium, *Plaut.*
to employ. Occupare pecuniam ali-
cui, vel apud aliquem, *Cic.* to put out
to use.

Quorum magnæ res aguntur in ve-
stris vestigalibus occupata, *Cic.*

Offendere aliquem, *Cic.* Apud ali-
quem, *Cic.* In aliquo, *Cic.*

At credo si Cæsarem laudatis, in me
offenditis, *Cæs.*

Offendere in arrogantiam, *Cic.*

Sin quid offenderit, sibi totum, tibi
nihil offenderit, *Cic.*

Cecidisse ex æquo, & latus offendisse,
Cic. to hurt.

Si in me aliquid offendistis, *Cic.*

Cum offendisset populum Atheni-
ensem prope jam desipientem sene-
æute, *Cic.* having found.

Offendere in scopulis, *Ovid.* Ad sti-
pitum. *Colum.* to knock against.

Naves in redeundo offenderunt. *Cæs.*
had an ill encounter.

Offendere alicujus existimationem,
Cic. to wound his reputation.

Alicui animum offendere, *Cic.* to dis-
please.

Olere. Olet unguenta, *Ter.* he smells
of perfumes.

Olet hic aurum meum; *Plaut.* He
suspects that I have money.

Olent illa supercilia malitiam, *Cic.*
those brows signify to be malicious.

Olentia sulphure, *Ovid.*

Redolenti que thymo, *Virg.*

Opponere periculis. *Cic.* ad omne

periculum, *Id.*

Opponere pignori, *Ter.* *Plaut.* to wa-
ger, to lay down a pawn.

Opponere manum fronti, vel ante o-
culos, *Ovid.* to put before.

Oppugnare aliquem clandestinis con-
siliis, *Cic.* to endeavour under hand to
ruin.

Oppugnare consilia alicujus, *Plaut.*
to oppose.

P.

Pallere argenti amore, *Hor.* to become
pale.

Pindarici fontis haustus non expal-
luit, *Hor.* afraid of.

Palpare & -ri. Palpare aliquem mu-
nere, *Juv.* to allure.

Cui male si palpere, recalcitrat, *Hor.*
Pectora palpanda manu, *Ovid.*

Parcere labori, *Ter.* to spare.

Aliquid alicui, *Ter.* to pardon.

Parcite oves nimium procedere. *Virg.*
don't suffer them to go too far.

Precautes ut à cadibus & incendio
parceretur, *Liv.* that they would abstain
from.

Participare servum consiliis, *Plaut.* to
make him conscious to.

Suas laudes cum alquo, *Liv.*

Rem aliquam, *Cic.* to share.

Pascere pratum, & in prato, *Ovid.* to
feed.

Cibo pasto pasci, *Ovid.* to chew the
cud.

Bestias pascere, *Cic.* *Virg.*

animum picturâ pascit inani, *Virg.*

Hic pascor bibliothecâ Faustii, *Cic.* *Id.*
est, delector.

Pasci deponens. Apes pascuntur ar-
buta, *Virg.*

Armenta pascuntur per herbas, *Virg.*
& *Ovid.*

Pellere testis, *Ovid.* A floribus *Paut.*

E foro *Cic.* Ex aliqua regione, *Plin.*
Domo, regno, civitate, agro, sedibus,
&c. *Cic.*

Pendere promissis, *Cic.* to depend on
promises. Animi & animus, *Cic.* to be in
suspense.

Pender animus, vel animus tibi
pendet, *Ter.*

Cui spes omnis ex fortuna pendet,
Cicer.

De te pendentis, te respicientis a-
mici, *Hor.*

Pendent

Pendent opera interrupta, *Virg. are unfinished.*

Casu pendemus ab uno, *Luc. we depend, rely on.*

Ad sua vota pendentes, *Sen.*

In sententiis civium fortunas nostras pendere, *Cic.*

Dumosâ pendere de rupe, *Virg. to be at the top of a rock.*

Hi summo in fluctu pendunt, *Virg.*

Illisâque prora pependit, *Virg.*

Scopuli pendentes, *Virg.*

Nubila pendentia, *Virg.*

Pendere pœnas temeritatis, *Cic.*

Pœnas pro scelere, *Luc.*

Pater is nihili pendit, *Ter. doth not double himself.*

Magni pendi, *Luc. to be much esteemed of.*

Penetrare in cœlum, *Cic. Atlantem, Plin. sub terras, Cic.*

Se in fugam, *Plaut. to run away. Pendem intra ædes, Plaut. to enter.*

Ad Romanos penetrare, *Plin. to go towards.*

Penfare unâ laude crimina, *Plin. to recompense.*

Laudem cum crimine, *Claud.*

Penfari eâdem trutinâ, *Hor. to be weighed in the same balance.*

Percunctari aliquem, *Quint. Hor.*

Ab aliquo, *Cic. Aliquid aliquem, Plaut.*

Aliquid ex alio, *Id. Cic. Aliquem de re aliquâ, Cic. to inquire.*

Pergo praterita, *Cic. I am silent of.*

Perge facere, *Ter. continue to do.*

Permittere se in fidem, vel fidei alicujus, *(as. to put himself into the protection of.*

Equum in hostem, *Liv. to let go against.*

Vela ventis, *Quint.*

Persequi vestigia alicujus, *Cic.*

Aliquem vestigiis ipfius, *Id.*

Artem aliquam, *Cic.*

Personare æquora conchâ, *Virg. to make the sea resound.*

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.*

Personabat domus cantu tibiarum, *Cic.*

Ululatus personant totâ urbe, *Liv. nothing is heard besides.*

Pertœderethalami, *Virg.*

Ignaviam suam, *Cas.*

Morum perversitatem, *Suet.*

Pervadere. Pervasit murmur totam concionem, *Liv.*

Incendium per agros, *Cic.*

Pars belli in Italiam, *Cic.*

Consul ad castra, *Liv.*

Petere ab aliquo, *Cic. to ask. Aliquem, Virg. to supplicate.*

Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic. Pœnas ab aliquo, Cic. to cause to be punished.*

Veniam errati & errato, *Cic.*

Aliquem gladio, lapide, &c. to strike at. Locum, *Cic. to go to some place.*

Pignerare, & -ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet. pawned.*

Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignerare solet, *Cic. takes as it were for a pledge.*

Plaudere aliquem, *Stat. sibi, Hor.*

Pedem subplaudere, *(Cic. to knock with the foot.*

Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Cic.*

Pollere moderatione & constantiâ, *Cic.*

Pollet ejus auctoritas, *Sall. is great.*

Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell. Curam in re aliqua, Cic.*

Dies multos in rem aliquam, *Cic. Fidem pignori, Plaut. Custodias portis, Hirt.*

Insidias alicui vel contra aliquem, *Cic. Officium apud aliquem, Cic. sibi aliquid in spe optimâ, Cic.*

spem in armis, *Cic.*

Ponere in beneficii loco, *Cic. to esteem it as a great favor.*

Ponere de manibus, *Cic. to lay aside.*

Ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*

Poscere munus ab aliquo, *Cic. aliquem causam differendi, Cic. Filium alicujus sibi uxorem, Plaut. to demand.*

Poscere majoribus poculis, *Cic. to require that one should pledge him in greater glasses.*

Postulare aliquem de ambitu, *Cic. to accuse of.*

Servos in quæstionem, *Cic. to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them.*

Postulabatur

Postulabatur injuriam, *Suet. He was accused of.*

Potiri præsentibus, *Cic. Gaudia, Ter. Voluptatum, Cic. to enjoy.*

Potiri hostium, *to remain victorious over. Et apud Plaut. to be taken prisoner.*

Præbere strenuum hominem, *Ter. to shew himself valiant. Se æquum, Cic.*

Præcavere ab insidiis, *Liv. Peccata, Cic. to avoid.*

Præcedere. Ut vestræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut. Vinum aliud aliud amœnitate præcedit, Colum.*

Præcedere in re aliquâ, *Plin.*

Præcurrere aliquem & alicui, *Cic. to prevent, to run before.*

Præire verbis, *Plaut. Verba, Liv. to speak first. De scripto, Plin. to read to one what he ought to say.*

Præeunt discipulis præceptores, *Quint. teach them. Sed præire alicui, pro excellere, non est in usu.*

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Vossius) *to excell.*

Homo cæteris animantibus præstat, *Cic.*

Virtus præstat cæteris rebus, *Cic. Quantum Galli virtute alios præstarent, Liv.*

Præstat ingenio alius alium, *Quint. Vel magnum præstat Achillem, Virg. tho he were valiantly than Achilles.*

Inter suos æquales longe præstare, *Cic. to hold the first rank.*

Præstare benevolentiam alicui, *Cic. to shew one a kindness.*

Sapientis non est præstare nisi culpam, *Cic. A wise man ought to answer for nothing but his own fault.*

Sed motos præstat componere fluctus, *Virg. tis better.*

Præstare rempublicam, *Cic. to maintain the commonwealth. Se & ministros focis reipublicæ, Cic. to answer for himself and his officers to the allies of. Factum alicujus, Cic. to approve.*

Aliquem ante ædes, *Plaut. to bring to. Hoc finibus his præstabis, Cic. i. e. constitute.*

Se incolumem præstare, *Cic. to keep himself safe.*

Principem præstare, *Suet. to do the office of a Prince.*

Præsto hæc, *Cæcil. I bring this.*

Præstare vitium, *Cic. to answer for the fault of any thing.*

Præstolari aliquem, *Ter. Alicui, Cic. to expect one.*

Prævertere aliquem præ republicâ, *Plaut. to esteem of more. Aliquid alicui rei, Cic. Plaut. to prefer, or, to speak before.*

Huic rei prævertendum existimavit, *Cæf. that he ought to obviate.*

Illuc prævertamur, *Hor. Let us see this first.*

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, *Cic. to advance in virtue.*

Ætate processit, *Cic. he is advanced in age.*

Omnia ut spero prospere procedent, *Cic. All things will succeed.*

Procumbere genibus, *Ovid. Ad genua, Liv. ante pedes alicujus, Ovid.*

Ad arborem, *Mart. to lean against. Procumbit humi bos, Virg. Procumbere in armos, Mart. In caput, Ovid.*

Prodere memoriæ, *Cic. memoriâ, Cæf. Monumentis, Cic. to leave to posterity.*

Prodere memoriam alicujus festi, *Cic.*

Prodit memoria, *Col. One finds in writing.*

Prohibere vim hostium ab oppido, *Cæf. to repulse. Aditum alicui, vel aliquem aditu, Cic. to hinder from entering.*

Dolorem dentium, *Plin. to ease. Aliquem ab injuriâ, Sall. to protect.*

Uxorem prohibent mihi, *Plaut. They refuse to give me.*

Properare in campum, *Cic. Ad exitum, Brutus.*

Properare proficisci, *Cæf. to dispatch. Pecuniam indigno hæredi properare, Hor. to make haste to lay up.*

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli, *Hor.*

Lanx properabantur, *Hor.*

Propugnare commoda patriæ, *Cic. to defend against the enemies. Pro salute alicujus, Cic. to fight for.*

Propugnat nugis armatus, *Hor. hoc est, pro nugis.*

Prospicere sibi, salutis suæ, &c. *Ter. to provide for. In posterum, Cic. futura, Id. to foresee. Senectutem, Sen. to be near to.*

Ni parum prospiciunt oculi, *Ter. If mine eyes deceive me not.*

Nec

Nec oculis prospicio satis, *Plaut.*
Villa quæ prospicit Tuscum mare,
Phadr. that hath a prospect over.

Providere in posterum, *(ic. Alicui contra aliquem, Cic. to protect. Rei frumentariæ, vel rem frumentariam, vel de re frumentaria, Cas. to give care of.*

Hæc si non astu providentur, me aut herum pessumdabunt, *Ter.*

Provisum est rationibus multis, ne &c. *Cic. A Diis immortalibus, Cic.*

Pugnare pugnam, *Plaut. Prælia, Hor. Cum hoste, Cic. Contra pedites, Plin. Adversus latrones, Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. *(ic. I see that you pretend to, &c.*

Pugnare de re aliquâ, *(ic. Ter. pro aliquo, Cic.*

In aliquo loco, *Cic.*

Pugnata pugna cum rege, *Liv.*

Pugnata bella sub Ilio, *Hor.*

Quod à vobis hoc pugnari video, *(ic. Purgare se apud aliquem, vel alicui dere aliquâ, Ter. to justify.*

Purgare crimen, *Cic.*

Mores tuos mihi purgatos voluisti, *(ic.*

Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Cic.*

Aliquid minimi, *(ic. to set but little value on,*

Rem ipsam putemus, *Ter. let us examine the matter,*

Putare rationem cum aliquo, *(ic.*

Putatur prudens, *Cic.*

Quadrare acervum, *(ic. to make square.*

Omnia in istam quadrare apte videntur, *(ic. become her.*

Visum est mihi hoc ad multa quadrare, *(ic. may be referred to many things,*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *(ic. since you think it fit.*

Querere aliquid ab aliquo, *(ic. Cas. de aliquo, Liv. Cic. Ex aliquo, Id. to enquire of, In aliquem, Cic. to inform against.*

Querere omnes ad unum exemplum, *(ic. to bring all to the same model.*

Querere rem tormentis & per tormenta, *(ic. to put to the rack.*

Querere rem mercaturis faciendis, *(ic. to get an estate by merchandising.*

Queri. multa de mea sententia questus est Cæsari, *(ic.*

Acceperam Milonem meum queri

per literas injuriam meam, *Cic.*

Is mihi queritur quod, *(ic.*

Queris super hoc quod, *Hor.*

Apud populum questus est, *Plin. jun.*

Quiescere totâ nocte, *Cic. viginti dies, Cic. Somnum humanum, App.*

Quibus quidem quam facile poterat quiesci, si, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quietus fui, *Cic.*

Quiescat rem adduci ad integrum, *(ic. let him suffer.*

R.

Recipere alicui, *(ic. to promise.*

Aliquem, *(ic. to receive. Urbem, Cic. to take, or recover. In se omnia, Cic. to take charge of.*

Se ad, vel in locum, *(ic. to go to. Se ex loco, Cic. to return. Se ad aliquem, Cas. to retire to. Se ad frugem, Cic. to amend.*

Se proximo castello, *Hirtius. to shut up.*

Recipere textis, *(ic. to entertain. In navem, Cic.*

Recipitur in cibum hæc herba, *Plin. Is good to eat.*

Recordari alicujus rei, aliquam rem, de realiquâ, *(ic. Cum animo suo vitam alicujus, Cic. to call to mind.*

Reddere colori aliquid, vel colorem alicui rei, *Plin. Vitam pro republicâ, to dye in service of. Spiritum alicui, Liv. to expose his life in ones service*

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad aliquem finem, Cic.*

Aliquem ore referre, *Virg. to resemble.*

In acceptum referre, *(ic. to acknowledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cas. Alicui, Virg.*

In, vel inter reos referre, *(ic.*

Referre alicui salutem, *(ic. to return salutation*

Acceptam salutem alicujus benevolentia referre, *(ic.*

Referre enssem vagina, *Sil. to sheath. Aliquid in Commentarium, Cic. to write down. Se in gregem suum, Cic.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is returned to me.*

Me referunt pedes in Tusculanum, *(ic. I returned a foot to*

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this is of consequence to the matter.*

Par

Par pari referre, *Cic. to return like for like.*

Hæc ego illorum defensionem retuli, *Cic. I said this in answer to what they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Cic. to confer with one.*

Renuntiare alicui, vel ad aliquem, *Cic. to relate.*

Renuntiare aliquid, *Cic. De re aliquâ, Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Consulê, *Cic. to declare Consul.*

Renuntiare alicui amicitiam, *Suet. Hospitium, Cic. to renounce amity and alliance.*

Renuntiare repudium, *Ter. to make a divorce.*

Renuntiare vitæ, *Suet. Societati, Paul. Jurisc. Matrimonio, Licin. Jurisc. Muneri, officio, Quint.*

Prætor renuntiatus est, *Cic. is 'eclared Prætor.*

Reponere in numero, & in numerum, *Cic.*

Omnia suo loco, *Cic.*

Reposcere aliquid alterum & ab altero, *Cic. to redemand.*

Ad penas aliquem reposcere, *Virg.*

Repugnare alicui rei, *Cic.*

Contra veritatem, *Cic.*

Circa aliquid, *Quint.*

Requiescere lecto, *Tibul. Humo, Ovid.*

In sella, *Cic. to repose.*

In miseriis, *Cic. in the midst of miseries.*

Requiescere à malis, *Cic. to have some respite.*

Et mutata suos requiescunt flumina cursus, *Virg. stop.*

Rescribere literis, *Cic. Ad literas, Brutus ad Cic. to answer.*

Argentum alieui, *Ter. to return.*

Legionem ad equum, *Cæs. to make horse of foot.*

Residere humo, *Ovid.*

Siquid residet amoris in te mei, *Cic.*

Culpa residet in te, *Brutus ad Cic. Penes te, Alphen.*

Pecunia publica apud eum resedit, *Martian.*

Residet spes reliquis, *Cic. the rest have some hope.*

Quum tumor animi resedisset, *Cic. was appeased.*

Venter gutturque resident esuriales ferias, *Plaut. hoc est sedendo agunt, inquit Sanctius.*

Residet horum testis ac sedibus bellum, *Cic.*

Respicere aliquem, & ad aliquem, *Ter. to regard, or think of one.*

Summa imperii ad nos respicit, *Cæs. belongs to us.*

Respondere alicui, *Cic, Virg.*

Ad aliquid, *Plin.*

Contra elata mari respondet Gnosia tellus, *Virg. shows it self.*

Restituere sanitatem alicui, & aliquem fanatari, *Plin.*

In possessionem restituere, *Cic.*

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ retinere aliquid, *Cic.*

Pudere & liberalitate retinere pueros, *Ter.*

Ridere aliquem, *Cic, Ter,*

De re aliquâ, *Cic.*

Ridere risum, *Cic.*

Domus ridet argento, *Hor. shines.*

Rorare. Rorat, simpliciter, *Colum. the dew falleth.*

Si roraverit quantulumcunque imbrem, *Plin.*

Rorare aliquem cruore, *Sil. to sprinkle one with blood.*

Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*

Roratæ rosæ, *Ovid.*

Ruere ad interitum voluntarium, *Cic.*

In ferrum pro libertate, *Virg.*

Ruere illa non possunt, *Cic. cannot fall to the ground.*

Vide ne quid imprudens ruas, *Ter. that you spoil not something.*

Spumas falis ære ruebant, *Virg. Cæteros ruerem, agerem, prosternerem, Ter.*

S.

Saltare laudes alicujus, *Plin. jun. to dance singing ones praises.*

Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat, *Hor. that he would represent Polyphemus in dancing.*

Nemo fere saltat sobrius, *Cic.*

Sapere Palatum ei sapit, *Cic. he hath an exquisite taste.*

Mare sapit, *Plin. it hath the taste of the Sea.*

Si recta saperet, *Cic. if he were wise.*

Ego meam rem sapio, *Plaut. I know my own business.*

Satisfacere alicui de visceribus, *Cic.*

Alicui de re aliquâ, *Cæs. Concerning an affair.*

Alicui in pecunia, *Cal. ad Cicer. to content in money.*

Satisfactum est promisso nostro, *Cic.*

Saturare. Hæ res me vitæ saturant, *Plaut. make me weary of my life.*

Pabulo se saturare, *Varr.*

Scatere molestiarum, *Gell. Ferarum, Lucrēt. to te full of.*

Pontus scatens belluis, *Hor.*

Sedere in equo, *Cic. equo, Liv. Mart.*

Post equitem, *Hor. Supra leonem, Plin. Ad latus alicujus, Cic.*

Dum apud hostes sedimus, *Plaut. whilst we are near.*

Si sedet hoc animo, *Virg. If this be your pleasure.*

Memor illius escæ, quæ tibi sederit, *Hor. that pleasesh you most.*

Vestis sedet, *Quint. sits well.*

Omnes confurrexisse & senem illum sessum recepis, *Cic. rose up and gave place to.*

Sequi vestigiis aliquem, *Liv.*

Sententiam alicujus, *Cic. to be of ones opinion.*

Serpere humi, *Hor.*

Per humum, *Plin.*

Serpit draco subter supraque revolvens sese, *Cic.*

Servire tempori, valetitudini, rei familiaris, &c. *Cic. Servitutem, Cic. Plaut. Liv.*

Aeternum servire, *Hor. Apud aliquem, Plaut.*

Liber servibo tibi, *Plaut.*

Mortis servibo commodis, *Ter.*

Ut communi utilitati serviatur, *Cic.*

Non bene, crede mihi, servo servitur amico, *Mart.*

Sitire sanguinem, *Cic.*

Sitiunt agri, *Cic.*

Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur, *aque, Ovid.*

Solvere crimine, *Stat. to absolve from.*

Fidem, to break ones word. *Ter. Fidem voti, to pay ones vow, Ovid.*

Argumentum, *Quint.*

Pecuniam, *Cic.*

Vitam alicui, vel aliquem vitâ, *Plaut. to kill.*

Obsidionem urbis, & urbem obsidione, *Liv. to raise a siege.*

Fœdera, *Virg. to break.*

Solvere, simpliciter, vel solvere navem, vel solvere è portu, *Cic. Cæs. to haist an anchor.*

Solvere ab Alexandria, *Cic. to part from Alexandria.*

Solvere ab aliquo, *Cic. to take money of one to pay debts.*

Nec solvitur in somnos, *Virg. cannot sleep.*

Solvendo non esse, *Cic. not to be able to pay.*

Soluturuse sit eos pro bonis, *Cic. If he shall give them for good pieces.*

Spektare orientem, *Plin. ad orientem, Cæs.*

In meridiem, *Cato.*

Spektare animum alicujus ex suo, *Ter. To judge of another by himself.*

Spektare aliquem ex censu, *Cic. to consider one according to his estate.*

In unum exitum spektantibus, *Cic. tending to the same end.*

Stare ad curiam, *Cic. not to stir from the court.*

In æquo alicui, supple loco, *Sen. to be equal to.*

Auctore certo, *Liv. to acquiesce in the opinion of a certain author.*

Ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. & Liv. to be of ones party.*

Contra aliquem, *Cic. Virg.*

Pro judicio erroris sui, *Phaër. to maintain obstinately.*

Animis, *Cic. to take courage.*

Fide, *Liv. In fide, Cic. to keep ones word.*

Multo sanguine ac vulneribus stetit, *Liv. Cæt.*

Quorum statux in rostris steterunt, *Cic. were fastned to.*

Cum in senatu pulcherrime staremus, *Cic. our affairs being in a very good posture.*

Stant lumina flammâ, *Virg. are full of fire.*

Ubi jus sparso croco steterit, *Horatius.*

Qui

Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*

Modo stet nobis illud, *Cic. Provided we continue firm in this resolution.*

Omnis in Ascanio cari stat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*

Per me stat, *Quint. Plin. tis in my power.*

Quid agitur? statur, *Plaut.*

Statuere exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a publick example. Capite aliquem in terram, Ter. to sling headlong against the ground.*

Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

Odium in aliquem, *Cic. to endeavor to make odious.*

Struere mendacium, *Liv. to invent a lie.*

Studere alicui, *Cic.*

Laudi & dignitati, *Cic. to aspire to.*

Aliquid, *Cic. Ter. Hor. to desire earnestly any thing. In aliquâ re, Gell. to be conversant in. In aliquid, Quint. to aim only at that.*

Non tui studet, *Cic. He cares not for you.*

Studet rem ad arma deduci, *Cas. He endeavors to make it a war.*

Stupere in aliquo, *Val. Max. Re aliqua, Hor. Ad rem aliquam, Ovid. to be surprised at. Rem aliquam, to look on with astonishment.*

Suadere legem, *Cic. to bring the people to receive a law.*

Pacem, & de pace, *Cic. Quint.*

Subire tectis & ad tecta, *Virg.*

In cælum, *Plin. Limina, Virg. to go to. Onus, Liv. to bear.*

Mihi cunctarum subeunt fastidia, *Ovid. displease me.*

Humeris subire aliquem, *Virg. to carry on the shoulders.*

Subire animos, *Liv.*

Subjicere alicui oculis, *Plin. jun. Liv. sub oculis, Id. & Quint. sensibus, Cic.*

Subjicere testamenta, *Cic. to counterfeit.*

Succedere penatibus, muro, *Virg. to go in. Murum, Sall. to approach to. Sub primam aciem, Cas. to advance to the van-guard. Alicui, Cic. to succeed. Oneri, Virg. to put it on his back. In locum, Cic.*

Succedere alicui, *Cic. Injuriam alicui, Gell.*

Si id succenseat nunc, *Ter. If he is angry at that.*

Sudare sine causâ, *Cic. Pro communibus commodis, Cic. to labour.*

Sanguine multo sudare, *Liv. to sweat blood.*

Et duræ quercus sudabunt rosida mella, *Virg.*

Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*

Sudareque ligno Thura ferat, *Ovid. Sufficere omnibus, Lucan. Cic. to suffice for all.*

Nec obniti contra, nec tendere tantum sufficimus, *Virg. we cannot.*

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*

Ipsæ Danaï animos viresque sufficit, *Virg. furnishes mith. Aliam sufficere prolem. Id. to substitute. Ardentesque oculos suffecti sanguine & igni, Id. He had his eyes red and inflamed.*

Supereffe alicui, *Plaut. to survive. Suet. to defend in judgment. Labori, Virg. to overcome.*

Supereff mihi, *Cic. it remains.*

Populi supersunt auxilio, *Virg. There are more than need to assist us.*

Tu plane superes, nec ades, *Gell. you are not necessary.*

Modo vita superfit, *Virg. If God give me life.*

Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic. In furcas, Ulp.*

Suspendit pietâ vultu mentemque tabellâ, *Hor. Holds you in admiration.*

T.

Tacere aliquid, *Ter. Cic. Plaut.*

De re aliquâ, *Quint.*

Potest taceri hoc, *Ter.*

Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*

Temperare iras, *Virg. to moderate. Cædibus, Liv. To abstain from.*

A lacrymis, *Virg. Alicui, Cic. to spare one.*

Ætati juvenum temperare, *Plaut. to regulate.*

Sibi temperare, *Cic.*

Tendere ad littora, *Liv. In Latium, Virg. To goto.*

Tendit iter velis, *Virg.*

Rete tenditur accipitri, *Ter.*

Manibus tendit divellere nodos, *Virg. he strives.*

Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv. to stand stiff against. Ten-*

Tendere alicui metum aut spem, *Cic. to shew or e*

Hic seivus tendebat Achilles, *sup. pelles, vel tentoria Virg. had his tent.*

Timere aliquem, *Ovid. to fear.* Alicui, *Ter. to fear lest any ill should happen to.* Ab aliquo, *Cic. to be afraid of.*

Timere de republicâ, *Cic. to be solicitous for.*

Timeo de vitâ, *Calius Ciceroni, I am afraid of my life.*

Tradere in custodiam, *Cic. Custodiâ, Colum. To put in prison.* Se totum alicui, *Cic. to devote himself wholly to one.*

Transfigere gladio aliquem per petus, *Liv. Cum armis corpus alicujus, Liv.* V.

Vacare morbo, *vel à morbo, Cels. not to be sick.* Sibi, *Mart. to work for himself.* Philosophiâ, *Cic. to study.* In aliquod opus, *Ovid.*

Vacare culpâ, *Cic. à culpâ, Sen. to be without blame.* Ab omni administratione, *Cic. to be exempt from.* Animo, *Cic. to have nothing to do.*

Vacat locus, *Cas. the place is void.*

Vacat mihi, *Quint. I am at leisure.*

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic studio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, *Cic. as much time as we can spare.*

Vagari passim toto foro, *Cic. In agris, Cic. to run here and there.*

Vagatur errore animus, *Cic.*

Valere. Valet oculis, *Gell. Valent ejus oculi, Plaut.*

Auctoritate valet, *Cic. Valet ejus auctoritas, Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos aris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur, *Plaut.*

Vehere amne, *Ovid. Per maria, Plin.*

Vehi curru, *Cic. In curru, Ovid. Equo, Ovid. In equo, Cic.*

Velle aliquem, *Salust. to desire to speak to one.* Alicui, *Cic. to will ones good.*

Alicujus causâ, *Id. Rem volo defendam, Cic. I desire it should be defended.*

Quid sibi vult? *Cic. what doth that mean?*

Venire alicui adversum, *Plaut. to go to meet one.* In certamen cum aliquo, *Cic. In consilium alicujus, Cic. to come to find one to give him counsel.* Sub jactum telorum, *Liv. to come within shot of.*

Inimicus alicui venire, *Cic. to be ones enemy.*

Ad inimicitias res venit, *Cic.*

Venire viam, *Cic.*

Ad me ventum est, *Cic.*

Mihi venit in dubium fides tua, *Cic.*

I begin to suspect your honesty.

Venit mihi in mentem Platonis,

(supple imago) Cic. I remember Plato.

In mentem venit de speculo, *Plaut.*

Venit in mentem populi Romani dignitas, *Cic.*

Vertere aliquid in laudem, *Tac. to turn to praise.*

Stultitiâ aliquid alicui, *Plaut. to impute a piece of folly.*

In rem suam, *Ulp. to turn to his profit.*

In privatum, *Liv. to convert into ones private use.*

Ad se partem alicujus rei, *Cic. to appropriate to himself.*

Vertere Platonem, *Cic. to translate.*

Græca in Latinum, *Quintil. De Græcis, Cic. Ex Græcis, Ter.*

Tribus in rebus ferè vertitur omnis virtus, *Cic. consisteth.*

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cal. ad Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, *Cic. are changed.*

Jam verterat fortuna, *Liv. was now changed.*

Quæ te, genitor, sententia vertit? *Virg. what hath made you change your opinion?*

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, *Cic. to watch late.*

Noctes vigilare ad ipsum mane, *Hor.*

Vigilare studiis, *Propert. in scelus, Stat.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.*

Vindicare se ab aliquo, *Sen. De aliquo, Cic. to revenge himself of.*

Te valdè vindicavi, *Cic. Attico. I am well revenged of you.*

Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, *Cic. to punish.*

Vindicare à labore, *Cic. to exempt.*

Vindicare in libertatem, *to set at liberty.*

Libertatem, *Cas. to defend.*

Se ad suos, *Cic. Se existimationi hominum, Cic.*

Aliquid pro suo vindicare, *Cic.*

Sibi assumere & vindicare, *Cic.*

Ululare. Ululant canes, *Virg.*

Tristia ulularent Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes.

SYNTAXIS. DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Construc-
tionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dictio- § Prothesis, § Epenthesis, § Paragoge.
nis sunt sex ; § Aphæresis, § Syncope, § Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium di-
ctionis, ut, *Gnatus pro natus. Tetuli pro tuli.*

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ a principio dictionis:
ut, *Ruit pro eruit. Temnere pro contemnere.*

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio di-
ctionis: ut, *Reliquias, religio, addita l; Induperatorem, pro Im-
peratorem.*

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ e medio dictionis: ut,
Abiit, petiit, dixti, repostum, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis:
ut, *Dicier pro dici.*

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Pe-
culi pro penuli. Dixtin' pro dixtine. Ingen' pro ingenii.*

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Sylle-
psis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum
altero declaratur alterum, continuata sive immediata con-
junctio: ut, *Flumen Rhenus.* Potest autem Appositio plurium sub-
stantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero.*

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur substanti-
va, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Putavii, a-
pud Virgilium. Urbs Antiochiæ, apud Ciceronem.*

In Appositione substantiva non semper ejusdem generis aut
numeri inveniuntur: Nam quoties alterum substantivorum ca-
ret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum
numerosum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ.*

Ovid. *In me turba ruunt luxuriosa proci.*

Virg. *Ignarum fucus pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut *Urbs Roma. Animal equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asia. Lupus piscis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimè mo-
judicio. Nereus adolescens insigni formâ. Timotheus homo incredi-
bili fortunâ.*

EVO-

Cum prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reduitio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tuæ deliciæ istuc veniam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amicitias quarimus:* hic subauditur *nos*: aut denique cum est nomen distributivum: ut, *In magnis læsi rebus uterque sumus:* subintelligitur *nos*.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas:* subintelligitur *ego*.

Populus superamur ab uno: subauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *σὺν* con, & *λῆβω* sumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque, & Cum* pro *Et*, acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis.*

Ego & mater, miseri perimus. Tu & uxor qui adjuistis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater estis in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil.--divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.

Idem; Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.

Cum tamen singulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius etiam est masculinum genus quàm femininum aut neutrum,

trum, & dignius femininum quàm neutrum : ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coacta.*

At cùm substantiva res inanimatas significant adjectivũ aut relativũ usitatus in neutro genere ponitur : ut, *Virg. cùm Daphnidis arcũ*

Fregisti & calamos, quæ tu, perversæ Menalca,

Et cùm vidisti puero donata, dolebas.

Sallust. Ira & agridudo permixta sunt. Idem. Huic bella civilia, cædes, & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

*Porro *Conceptio* aliàs directa est ; nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*, vel atque vel *que* : aliàs Indirecta, cùm, copulantur per *cum* : ut, *Ego cum fratre sumus candidi* ; ubi utraque *conceptio* est indirecta.

Est etiam quædam *Conceptio* generum implicita ; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur ; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare : ut si dicam, *Uterque est formosus* ; loquens de *sponso & sponsa*.

Sic *Ovid. Impliciti laqueis nudus uterque jacet* ; loquens de *Marte & Venere*, reti implicitis à *Vulcano*.

PROLEPSIS.

P*rolepsis* seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cùm congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret ; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant ; ut, *Dux aquilæ volaverunt ; hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Dux aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat : cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri : ut, *Dux aquilæ* : aut plurali æquivalens : ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali : ut, *Virg.*

Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum ;

Thyrsis oves, Corydon distentas lætæ capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum : ut,

Populus vivit ; alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in *Prolepsi* esse necessaria : Congregationem, ut, in priore exemplo, *dux aquilæ* ; Verbum, ut *volaverunt* ; Partes, ut, *hæc & illa* ; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente* ; & Ordinem, videl. quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est *Prolepsis* : *Explicita*, ubi omnia exprimuntur quæ in *Prolepsi* esse oportet, ut, *Equi concurrunt ; hic à dextra, ille à sinistra Hippodromi* : & *Implicita*, in qua aliquid tacetur : ut, *Ovid. Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Quare

Quærebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videl. & alter in alterius. Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest *vos*: & altera pars cum determinatione, videl. & alter alterius.

Ter. *Curemus æquam uterque partem*: hic totum nos subintelligitur; & partes, alter, & alter, includuntur in distributivo *uterque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, *Virgilius*; *Lavinæque venit littora.* *Lavinium* enim nondum erat, cum *Æneas* veniret in *Italiam*. Dicitur verò Prolepsis, à *πρὸ*, quod est *ante*, & *λήβω* sumo.

ZEUGMA.

Zeugma est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum; ut, *Cic.* *Nihil te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* Hic *moverunt*, expresse reducitur ad *ora vultusque*, at ad cætera per supplementum: subintelligendum est enim *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo. Ego sicut scænum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium nulla nisi tu pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut,

Ovid. *Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic.* *Quare ut arbitror, prius hic te nos, quam istic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & tu studes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor est irata.*

In numero: ut, *Hic illius arma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut *Irata est*: Quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, *Cubas ubi ego. Canis quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes fuit piscator & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum, à Græco verbo *ζεύγω* vel *ζεύωμαι*, quod est *copulo*.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce; ut, *Virg. Pars in frustra secant. Gens armati.*

Fit autem *Synthesis* nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, *Anser facta. Elefantus gravida*: aut supplementi gratiâ; ut, *Præfeste sub ipsa*: subaditur *urbe*.

Centauro in magnâ: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium*.

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars merfi tenuere ratem*.

Virg. Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.

Dicitur autem *Synthesis*, à *σύν*, quod est *con*, & *ἵστασις* positio; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab *ἀντι*, quod est *pro*, & *πίπτωσις* casus, est positio casus pro casu, idque interdum non inveniunt: ut, *Virg. Urbem quam statuo vestra est. Ter. Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in mentem*, pro *id*. Quanquam hic venit impersonaliter potius usurpari existimandum est, *Aristotelis libri sunt omne genus elegantia referti*: pro *omnis generis*. Sic *id genus, quod genus, &c. Idne estis autores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior *Antiptosis*: ut, *Salve primus omnium parens patriæ appellatione, pro prime. Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero*.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes. Hic album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*.

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietates aut passio; ut, *Æger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, confusaque pedes*.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt; *Excepto quòd non simul esses, cætera lætus. Cætera similes*, uno differant.

Dicitur autem *Synecdoche* à *σύν*, quod est *con*, & *ἵνδικομαι*, suscipio: videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat *Thomam Linacrum de Ellipsi, Pleonasmò, & Enallage*, deque aliis figuris erudite, dilucidè ac copiose differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.
Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, } *Acutus*,
 } *Gravis*,
 } *Circumflexus*.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic (´)
Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum. (˘)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hac figurâ (ˆ)
Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (ˆ)

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tant' on me crimine digne dixisti?* pro *tant' on*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenus*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenus, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis positione, aut longa acuitur ut, *Mél*,
sél, *párs*, *páx*. Natura longa circumflectitur: ut, *Spés*, *flés*,
sél, *thús*, *rús*.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lína*, *mássa*. In cæteris acuitur: ut, *Lítus*, *látus*, *sólens*, *satur*.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas*, *penátes*. Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus*, *póntifex*.

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefácis*, *malefácis*, *calefácit*, *frigefácit*.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románu*, *amátor*.

Composita à *Fit*, ultimum acuiunt: ut, *Malefit*, *calefit*, *benefit*, *satisfit*.

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

PROSODIA. REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, *Unâ* adverbium ultimum acuit, ne videatur esse nomen. Sic *es, aliô, aliquô, continuô, sedulô, porrô, fortê, quâ, siquâ, aliquâ, nèquâ, illô, falsô, citô, ferê, planê, &* id genus alia: puta proficit, penè pro pôst, corâm, circum, aliàs, palâm, ergô, conjunctio, sed ergô, pro causa, circumflectitur: ut, Virg. — *illius ergô venimus*. Hæc igitur omnia sicut Græca acutisona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentia causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, prôinde, périnde, aliquando, siquando, nèquando, hucusque, á longe, de longe, déinceps, dúntaxat, deorsum, quâpropter, quínimo, enîmvero, propemodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, Pube tenus, crurum tenus: non enim cõposita sũt, velut hætenus & quatenus, & ejus generis reliqua*

2. Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usa venit in præpositiõibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. *Transira per q̃ remos, Te penes imperium.*

3. Attractio.

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ne*. Attrahunt enim hæ particulae accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminâque, laurúsque, Dei*. Sic *Dum, sis, nam, paretca*.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Ténique, útique, itaque, úndique, híccine, &* hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivís*.

4. Concisio.

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur: tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercúri: Virgilii, Valerii, Mercurii*.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás, restrás, cujás: ab Arpinatis, Ravennatis, nostratis, &c.* Sic, *Donêc á donecum*. Sic *húc, illúc, istúc, adhúc, pro hucce, illucce, &c.* Et composita à *dic, duc, fac*: ut, *benedíc, redúc, calefac*.

5. Idioma.

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symôis, Perìphas*, penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant : ut, *Geōrgica*, *Eucōlica*, antepenultima acuta, licet apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comædia*, *tragædia*, *sōphia*, *symphōnia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur : ut, *cēlebris*, *cāthedra*, *mediocris*.

DE CARMINUM

Ratione.

HAstenus de tonis & spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve sic notatur (v)

Longum autem sic (-) ut, *Terra*.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem pes duarum syllabarum pluriūve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trisyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Diffyllabi sunt,	{ Spondeus, Pyrrychius, Trochæus, Iambus,	} ut,	{ --Virtus. vv Deus. v Panis. v Amans
Trisyllabi octo,	{ Molossus, Tribrachus, Dactylus, Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus,	} ut,	{ ---Magnates. vvv Dominus. vv Scribere. vv Pietas. v--Honestas. v Audire. v Charitas. vv Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes comensuratio.

Scansioni

Scanfioni Accidentia.

Scanfioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synœresis, Diœresis, & Cœsura.

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut,

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, iidem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit,* & similibus.

At *Heu* & *O*; nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa: ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum, horrendum,* &c.

Synœresis, est duarum Syllabarum in unam contractio: ut, *Virg. Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.*

Diœresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut,

-vv- ---vv-vv-

Ovid. Debuerant fufos evoluisse suos, pro *evoluisse.*

Cœsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Cœsuræ species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllaba: ut,

-vv-vv- -vv-vv-

Virgilius: Pectoribus inhians spirantia consulit exta.

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut,

-vv-vv- -vv-vv-

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut,

-vv-vv- -vv-vv-

Idem: Ostentans artem pariter arcumque sonantem.

Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

-vv-vv- -vv-vv-

Idem: Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

DE GENERIBUS

Carminum.

Carminum genera usitatiora, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactyle & spondee.

Spondæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiari-
ter sibi vindicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus,

- v v - v v - v v - - - v v - -

ut, Virg. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem; *Chara Deum Soboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è du-
plici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactyli-
cos, spondæicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa:
altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item
longa:

- - - v v - - v v - v v -

ut, Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spon-
dæo & dactylo, & syllaba longa, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - v v - - v v - v v

Horatius; *Mecenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, &
duobus demum trochæis: ut,

- v - - - v v - v - -

Horatius, *Jam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, Post tres versus additur Ado-
nicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- v - - - v v - v - -

ut Horatius; *Integer vitæ scelerisque purus.*

- v - - - v v - v - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu;

- v - - - v v - v - -

Nec venenatis gravidâ sagittis.

Fusce, pharetrâ. - v v - -

Phalencium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phalencium, sive hendecasyllabum, constat ex spon-
dæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - v v - v - v - v

Quocquid diffugas pavens Mabili,

Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

ut

v - v - v - v - v - v -
ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachum, spondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum five Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces notæ, - - v - - v -

Quas ore pulchra melleo - - v v - v -

Fundis, lyræque succinis! - - v - v - v -

Trimetrum five Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

- - - - - v - - - - -
Qui nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu auctori-
tate.

POSITIO Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem di-
ctione ubique positurâ longa est: ut,

Veniùs, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem di-
ctionem claudat, sequente item
à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione
longa erit: ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *jor, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior di-
ctio in vocalem brevem exeat, sequente à dua-
bus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs, produci-
tur:

- - - v v - - - - - v v - - -

ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ communis red-
ditur: ut, *Patris, volucris*. Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum,*
simulacrum.

Vocalis ante alteram, Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem di-
ctione ubique brevis est: ut,
Dëus, mëus, rûus, pius

Excipias genitivos in *iùs*, secundam pronominis formam ha-
bentes

bentes ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper fit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis. ubi *e*, inter geminum *i* longa fit; ut, Faciei: alioqui non; ut, Rēi, spēi, fidēi.

Fi etiam in *fio* longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut Fiērem, fieri. Juven. *Sic sunt octo mariti, ---vr---*

Idem; *Quod fieri non posse putes. vr---vr---*

Ohe Interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut, Dicite Pierides. Respice Læerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēuter, mūsæ: nisi sequenti vocali: ut, Præire, præiustus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut, amator, amicus, amabilis, primâ brevi, ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ a brevibus deducta primam producant.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo.

Jūmentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripuntur, qualia sunt,

Dux, dūcis, à dūco.

Dīcax, malēdicus, & id genus multa, à dīco.

Fīdes, à fīo.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōsui, à pōno.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mōbilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēnui, à gīgno.

Frāgor, } à Frāngo.

Frāgilis, }

Nōto, as à nōtu.

Nāto, a à nātu.

Dīsertus, à dīssero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut Pōtens, impōtens. Sōlor consōlor. Lēgo, is, perlēgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevicia à longis enata: ut.

Innūba,

Innūba, } à nubo. { Dejĕro, } à jūro.
 Pronūba, } { Pejĕro, }

PRÆPOSITIO Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producantur: A, de, præ, se, ē, nisi vocali sequente: ut, *Unda dehiscens.*

Pro quoque longa est, præterquam in istis

Prœcella, prœfugus, prœtervus, prœnepos, prœpago, prœstirpe, prœfanus, prœfiteor, prœfundus, prœhiscor, prœfari, prœpero, prœfugio, prœfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prœphera & prœpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producit, nisi in Dīrimo, & Dīsertus.

Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fīdi à *fīdo*, bībi, dēdi, scīdi, sīcti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pēpendi,	{	Pēpendi,	{	Pūpugi,
Tētendi,		Tūtudi,		Dīdici.
Tōtendi,		Fēfelli,		Cecīdi, à cado,
Mōmordi,		Tētigi,		Cēcidi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum. Lātum, Lōrum, Crētum. Excipe Quītum, Sītum, Lītum, ītum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum.

Et cītum, à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM seu AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene. rubigo, Rutilius, Hymen, Italus. liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichzus, Sicanus, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse natura præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Dāmus*, circumdāmus, *Dābis*, circumdābis, *Dāre*, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, *Præterito amaverimus*, *amaveritis*: *Futuro amaverimus*, *amaveritis*.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ subjunximus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malea*, *Pharfalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultima producant: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vespertinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia	{	Diutinus,	{	Serotinus,
		Craftinus,		Oleaginus,
		Pristinus,		Faginus,
		Perendinus,		Cedrinus,
		Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ios*: ut, *CrySTALLINUS*, *MYRRHINUS*, *HYACINTHINUS*, *ADAMANTINUS*, &c.

Cætera felicius docebit usus & poëtarum observatio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent,

Quare illis prætermisissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum

Primum *a* finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipi-
as, putā, itā, quā.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint
generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a* à Græ-
cis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: ablativum primæ declina-
tionis; ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent
communem, sed frequentius longam; ut, Trigintā, quadra-
gintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia, brevia sunt: ut āb, ād, capūt.

In *e* desinentia, producantur: ut, āc, sic, & hic adverbium.
Sed tria in *e* semper contrahuntur: ut Lāc, nēc, donēc. Duo
sunt communia; Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modo
non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut, Marē, penē, legē. scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflectionis in *e*: ut Diē,
fidē, unā cum adverbis inde enatis: ut, Hodiē, quotidie, pri-
diē, prostridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia.
Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum
secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter,
quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adiectivis deducta, *e* longum
habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valide.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē, tamen & malē corrip-
iuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per *u* scribuntur, naturā producun-
tur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri, ut, Lethē,
Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri. Præ-
ter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur: Cujus etiam fortis sunt dari-
vi & vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *os* bre-
ve exit, ut,

Huic	{ Palladi, Phyllidi, Minoidi,	} Vocat. ô	{ Amarylli. Alexi. Daphni.
------	-------------------------------------	------------	----------------------------------

L finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugil, sāl,
consul. Præter nil contractum à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quæ-
dam in *i*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël.

N finita producantur: ut, Pān, hymēn, quīn, Xenophōn, nōn,
dēmōn.

Excipe Forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exin, subin, dein, proin.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur:
ut, Mēn? Vidēn? Audin? Nemōn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus *inis*, correptum habet : ut, Car^men, crim^en, pest^en, tibic^en, inis.

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus : ut, Nom. Ili^on, Pelioⁿ. Ac. Caucas^on, Pyl^on.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexⁱn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A* : ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeni^ān, Ægin^ān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur : ut, Nominat. Æneas, Mar^syas. Accusat. Æne^ān, Mar^sy^ān.

O finita, communia, sunt : ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui semper producuntur : ut, Huic domi^on, serv^o. Ab hoc templ^o, dami^o.

Et adverbia ab adjectivis derivata : ut, Tant^o, quant^o, liqui^od, fals^o, prim^o, manifest^o, &c.

Præter sedul^o, mutu^o, crebr^o ser^o, quæ sunt communia.

Cæterum mod^o & quomod^o semper corripuntur.

Cito quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o*, producuntur, u, D^o, fl^o, ut & erg^o pro causâ.

Item Græca per *o* cujuscunque fuerint casus : ut hæc Sapph^o, Did^o. Hujus Androge^o, Apoll^o. Hunc Ath^o, Apoll^o.

R finita corripuntur : ut, Cæs^r, torcul^r, p^r, v^r, ux^r, turt^r.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur : ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

- v v - v v - - - v v - v v - -

Producuntur etiam F^r, l^r, n^r, v^r, f^r, c^r : P^r quoque cum compositis : ut, Comp^r, imp^r, disp^r.

Græca item in *er*, quæ illis in *u* definunt : ut, A^r, crat^r, charact^r, æth^r, sot^r.

Præter pat^r & mat^r, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, os, us.*

Prim^o, *as* finita producuntur : ut, Am^{as}, mus^{as}, majest^{as}, bonit^{as}.

Præter Græca, quorum Genitivus singularis in *dos* exit : ut Arc^{as}, Pall^{as}. Genitivo Arcad^{os}, Pallad^{os}.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium : ut, Hero^s, Hero^{os} : Phyllis, Phyllid^{os} : accusativo plurali, Hero^{as}, Phyllid^{as}.

Es finita longa sunt : ut, Anchis^{es}, sed^{es}, doc^{es}, patr^{es}. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripunt : ut, Mil^{es}, s^{es}ges, div^{es}. Sed Ari^{es}, abi^{es}, pari^{es}, Cer^{es}, & p^{es}, unâ cum compositis : ut, Bip^{es}, trip^{es}, quadrup^{es}, longa sunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compositis corripitur, ut, Potēs, adēs, prōdes, obēs.

Quibus penēs adjungi potest, una cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippomanēs, cacoëthēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is finita, brevia sunt : ut, Parīs, panīs, tristīs, hilaris.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur : ut, Musīs, mensīs, à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut Samnīs, Salamīs, : *Genitivo* Samnītis, Salaminīs.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, five Græca, five Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus : ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vīs, līs ; præter *īs*, & quīs nominativos & *Eīs* apud *Ovidium*.

Istud accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *itis*, penultimā productā, unā cum futuris subjunctivi in *ris* : ut, Audīs, velīs, dederīs, *Pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os finita producuntur : ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs, ossis. Et Græca per *o* parvum : ut Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us finita, corripuntur : ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis : ut, Salūs, tellūs : *Genitivo*, salutis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares : ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ous* diphthongum, cujuscunque fuerint casus : ut, Hic Panthūs, Melampūs : Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producuntur omnia : ut, Manū, genū, amatū, diū.

's,

is

s,

is,

i-

a-

ve

is,

o-

is,

na

is,

n:

is.

nt,

z-

æ

xc.

ca-

aa-